

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 262

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

61ο έτος
25 Ιουλίου 2018

Περιεχόμενα

I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

534η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ — σύνοδος ανανέωσης, 18.4.2018 - 19.4.2018

2018/C 262/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων» (Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	1
2018/C 262/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η στρατηγική “LeaderSHIP 2020” ως προοπτική της βιομηχανίας ναυτικής τεχνολογίας για μια καινοτόμο, βιώσιμη και ανταγωνιστική ναυτιλία το 2020» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	8
2018/C 262/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οικονομική και κοινωνική συνοχή και ευρωπαϊκή ενσωμάτωση των Δυτικών Βαλκανίων — προκλήσεις και προτεραιότητες» (διερευνητική γνωμοδότηση)	15
2018/C 262/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ολοκλήρωση του θεματολογίου για τη βελτίωση της νομοθεσίας: Καλύτερες λύσεις για καλύτερα αποτελέσματα» [COM(2017) 651 final] (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	22

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

534η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ — σύνοδος ανανέωσης, 18.4.2018 - 19.4.2018

2018/C 262/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα — Περαιτέρω μέτρα για την ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης: Χάρτης πορείας» [COM(2017) 821 final], «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα — Νέα δημοσιονομικά μέσα για μια σταθερή ζώνη του ευρώ στο πλαίσιο της Ένωσης» [COM(2017) 822 final], «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα — Ένας Ευρωπαίος υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών» [COM(2017) 823 final], «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση διατάξεων για την ενίσχυση της δημοσιονομικής ευθύνης και του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού προσανατολισμού στα κράτη μέλη» [COM(2017) 824 final — 2017/0335 (CNS)] και «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου» [COM(2017) 827 final — 2017/0333 (APP)]	28
2018/C 262/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας επιχειρήσεων επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 600/2014 και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010» [COM(2017) 790 final — 2017/0359 (COD)] και «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προληπτική εποπτεία επιχειρήσεων επενδύσεων και την τροποποίηση των οδηγιών 2013/36/ΕΕ και 2014/65/ΕΕ» [COM(2017) 791 final — 2017/0358 (COD)]	35
2018/C 262/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για ποιοτικά και αποτελεσματικά προγράμματα μαθητείας» [COM(2017) 563 final — 2017/0244 (NLE)]	41
2018/C 262/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/2009 για τη θέσπιση κοινών κανόνων πρόσβασης στη διεθνή αγορά μεταφορών με πούλμαν και λεωφορεία» [COM(2017) 647 final — 2017/0288 (COD)]	47
2018/C 262/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 92/106/ΕΟΚ σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για ορισμένες συνδυασμένες εμπορευματικές μεταφορές μεταξύ των κρατών μελών» [COM(2017) 648 final/2 — 2017/0290 (COD)]	52
2018/C 262/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2009/33/ΕΚ σχετικά με την προώθηση καθαρών και ενεργειακά αποδοτικών οχημάτων οδικών μεταφορών» [COM(2017) 653 final — 2017/0291 (COD)]	58
2018/C 262/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2009/73/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου» [COM(2017) 660 final — 2017/0294 (COD)]	64
2018/C 262/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών: Ευρύτερη δυνατή χρήση των εναλλακτικών καυσίμων — Σχέδιο δράσης για υποδομές εναλλακτικών καυσίμων βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 6 της οδηγίας 2014/94/ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης εθνικών πλαισίων πολιτικής βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/94/ΕΕ» [COM(2017) 652 final]	69

2018/C 262/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Επίτευξη των στόχων όσον αφορά την κινητικότητα χαμηλών εκπομπών — Η Ευρωπαϊκή Ένωση που προστατεύει τον πλανήτη, ισχυροποιεί τους καταναλωτές της και υπερασπίζεται τη βιομηχανία της και τους εργαζομένους της» [COM(2017) 675 final]	75
2018/C 262/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ανακοίνωση για την ενίσχυση των ενεργειακών δικτύων της Ευρώπης» [COM (2017) 718 final]	80
2018/C 262/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης» [COM(2017) 688 final]	86
2018/C 262/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση» [COM(2017) 487 final — 2017/0224 (COD)]	94
2018/C 262/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σχέδιο δράσης της ΕΕ 2017-2019 — Αντιμετώπιση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων» [COM(2017) 678 final]	101

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

534η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ — ΣΥΝΟΔΟΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ, 18.4.2018 - 19.4.2018

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων»

(Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2018/C 262/01)

Εισηγήτρια: η κ. **Anne DEMELENNE**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	15.2.2018
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	26.3.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	155/3/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Οι αρχές του Ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (εφεξής: ο «κοινωνικός πυλώνας») και η ανάγκη εφαρμογής τους, παράλληλα με την υλοποίηση του Θεματολογίου του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα πρέπει να συγκροτούν μία από τις κατευθυντήριες γραμμές των διαπραγματεύσεων σχετικά με το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ μετά το 2020.

1.2. Η υλοποίηση του κοινωνικού πυλώνα απαιτεί βελτιώσεις στα κράτη μέλη. Στον κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων, ο οποίος καταρτίστηκε παράλληλα με τον πυλώνα, επισημαίνονται ελλείψεις και σημαντικές αποκλίσεις σε όλη την ΕΕ. Για να ξεπεραστούν αυτές οι ελλείψεις, απαιτείται δέσμευση από όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων των κρατών μελών, των κοινωνικών εταίρων και των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών. Απαιτούνται επίσης μια ισχυρή δημοσιονομική βάση, επενδύσεις και τρέχουσες δαπάνες. Προσοχή πρέπει να δοθεί στον τρόπο με τον οποίο θα χρηματοδοτηθεί αυτό το εγχείρημα.

1.3. Οι ανάγκες για δαπάνες είναι ιδιαίτερα υψηλές στις χώρες με χαμηλότερα εισοδήματα και στις χώρες που υπέστησαν συρρίκνωση των εισοδημάτων τα τελευταία χρόνια. Όλες αυτές οι χώρες υπόκεινται σε περιορισμούς που επιβάλλονται από τις διατάξεις της ΕΕ σχετικά με τους προϋπολογισμούς και τα επίπεδα του χρέους. Μπορούν να διευρυνθούν τα περιθώρια δαπανών εντός των κρατών μελών και, με τη βοήθεια διαφόρων προγραμμάτων, σε επίπεδο ΕΕ.

1.4. Οι επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα μπορούν να συμβάλουν σε ορισμένους τομείς — όπως η επέκταση της ψηφιακής πρόσβασης — όταν δημιουργούνται οι κατάλληλες κανονιστικές προϋποθέσεις. Ωστόσο, οι επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα προβλέπονται ανεπαρκείς και δεν θα μπορέσουν να αποτρέψουν τον αποκλεισμό των κοινωνικά ασθενέστερων, παράμετρος η οποία θεωρείται καθοριστική στο πλαίσιο του κοινωνικού πυλώνα.

Η αύξηση των δημόσιων επενδύσεων στα κράτη μέλη μπορεί να διευκολυνθεί με την εφαρμογή ενός «χρυσού κανόνα» για τις δημόσιες επενδύσεις με κοινωνικό σκοπό, χάρη στον οποίο θα εξασφαλίζεται μεγαλύτερη ευελιξία στους δημοσιονομικούς κανόνες ⁽¹⁾ προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του Ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

1.5. Η υποστήριξη περισσότερων δημοσίων επενδύσεων μπορεί επίσης να επιτευχθεί με τη χρήση των υφιστάμενων μέσων της ΕΕ, ιδίως των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων, τα οποία μπορούν να εστιάζονται σαφέστερα στους στόχους του κοινωνικού πυλώνα. Οι δημόσιες επενδύσεις μπορούν επίσης να στηριχθούν από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, χάρη στη συνεισφορά του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων, το οποίο της επέτρεψε να διατηρήσει το επίπεδο των πιστώσεων της κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Η εν λόγω στήριξη θα πρέπει να περιλαμβάνει ρητά στόχους που συνδέονται με τον κοινωνικό πυλώνα, καθότι αυτό συνάδει με την αποστολή της ΕΤΕΠ.

1.6. Με την εφαρμογή ενδεδειγμένων φορολογικών πολιτικών, μεταξύ άλλων και για την αποτελεσματική καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, της φοροαποφυγής και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού, θα εξασφαλιστεί στα κράτη μέλη και στην ΕΕ η δυνατότητα να αντλήσουν πρόσθετα μέσα προκειμένου να συμβάλουν στη χρηματοδότηση του κοινωνικού πυλώνα. Για την αποτελεσματική χρήση της πρόσθετης χρηματοδότησης απαιτείται η εφαρμογή προγραμμάτων δράσης και χαρτών πορείας σχετικά με την υλοποίηση του κοινωνικού πυλώνα ως αναπόσπαστου μέρους του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και ιδίως για την κατάρτιση εθνικών μεταρρυθμιστικών προγραμμάτων και των προγραμμάτων σύγκλισης. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΕ θα πρέπει επίσης να διερευνήσει νέες οδούς για την αύξηση των ιδίων κεφαλαίων της.

1.7. Η εφαρμογή του κοινωνικού πυλώνα απαιτεί ενεργό δέσμευση, υπευθυνότητα και συμμετοχή των σχετικών ενδιαφερόμενων φορέων σε όλα τα διαφορετικά επίπεδα: στα θεσμικά όργανα της ΕΕ, στα κράτη μέλη και στις περιφερειακές και τις τοπικές αρχές, καθώς και στο επίπεδο των κοινωνικών εταίρων και άλλων παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών.

2. Ιστορικό πλαίσιο

2.1. Ο Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, που θεσπίστηκε και υπεγράφη από το Συμβούλιο της ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 17 Νοεμβρίου 2017, θα αποτελέσει ένα βήμα προς την ενίσχυση των κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη θετικού αντικτύπου στη ζωή των ανθρώπων, σε βραχυπρόθεσμο και σε μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα. Η υλοποίηση του πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων αποτελεί κοινή δέσμευση και ευθύνη για την ΕΕ, τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους.

2.2. Αντανακλά μια ρητή αναγνώριση από τους ηγέτες των 27 κρατών μελών της ανάγκης να αντιμετωπιστούν κατά προτεραιότητα η οικονομική και η κοινωνική ανασφάλεια ⁽²⁾. Στους λόγους για τον επείγοντα χαρακτήρα του κοινωνικού πυλώνα συμπεριλαμβάνονται τα εξής: οι χαμηλές οικονομικές και κοινωνικές επιδόσεις σε πολλές χώρες από το 2008· οι νέες ευκαιρίες και οι νέες προκλήσεις που απορρέουν από την παγκοσμιοποίηση, την κλιματική αλλαγή, τις μεταναστευτικές ροές μεγάλης κλίμακας, την ψηφιοποίηση και τον αυξανόμενο μέσο όρο ηλικίας του πληθυσμού· η αυξημένη πολυμορφία σε οικονομικό και σε κοινωνικό επίπεδο εντός της ΕΕ ως συνέπεια της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης· και οι πολιτικές εξελίξεις σε πολλές χώρες, που συνιστούν απειλή για τη μελλοντική ενότητα και συνοχή της Ευρώπης. Ο τότε νεοεκλεγείς Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είχε δηλώσει τον Οκτώβριο του 2014 ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ότι η επίτευξη, στην ΕΕ, μιας «κοινωνικής βαθμολόγησης τριπλού Α» είναι «εξίσου σημαντική όσο μια οικονομική και δημοσιονομική βαθμολόγηση τριπλού Α» ⁽³⁾. Για να εκπληρωθεί ένας τέτοιος στόχος απαιτείται προφανώς η αποδοχή της ευθύνης από όλα τα επίπεδα εντός της ΕΕ. Η υλοποίηση αυτού του σκοπού αναμένεται να βελτιώσει τη συνοχή, την πολιτική και κοινωνική σταθερότητα και τις οικονομικές επιδόσεις, χωρίς να παραγνωρίζεται η σημασία των αυτόματων σταθεροποιητών στην περίπτωση οικονομικών κλυδωνισμών.

2.3. Όπως αναγνωρίζεται από την ΕΟΚΕ ⁽⁴⁾, ο κοινωνικός πυλώνας είναι μια πολιτική δήλωση πρόθεσης, εφόσον δεν υπάρχει ακόμα κάποιος σαφής χάρτης πορείας για την υλοποίησή του. Ως προς τούτο, ο πυλώνας εξακολουθεί να μην είναι πλήρης και δεν αναγνωρίζονται νέα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Στο πλαίσιο μιας ισχυρής οικονομίας και μιας δίκαιης φορολόγησης, κρίνεται σκόπιμο να διατεθούν επαρκείς οικονομικοί πόροι σε επίπεδο κρατών μελών, με την υποστήριξη της ΕΕ. Αυτό θα αποτελέσει μια κρίσιμη πτυχή της εφαρμογής του κοινωνικού πυλώνα.

⁽¹⁾ Διδάγματα για την αποφυγή αυστηρών πολιτικών λιτότητας στην ΕΕ, σημείο 1.6, δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη· Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ 2018, σημεία 1.8 και 3.6, δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη· ΕΕ C 327 της 12.11.2013, σ. 11· Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης για το 2018, σημείο 1.4, δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη· ΕΕ C 226 της 16.7.2014, σ. 21.

⁽²⁾ Εγχειρίδιο του Ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, σ. 6, (ISBN 978-92-79-74092-3).

⁽³⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-14-1525_el.htm

⁽⁴⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 145.

2.4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόκειται να παρουσιάσει τις προτάσεις της για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο τον Μάιο του 2018. Καίριας σημασίας είναι το γεγονός ότι ο κοινωνικός πυλώνας, όπως και οι στόχοι του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη, αποτελούν μέρος των κατευθυντήριων γραμμών για τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη στην προετοιμασία του επόμενου μακροπρόθεσμου προϋπολογισμού της ΕΕ που θα τεθεί σε εφαρμογή από το 2020.

2.5. Η ορθή υλοποίηση του κοινωνικού πυλώνα θα εξαρτηθεί από τις κατάλληλες μεταρρυθμίσεις πολιτικής στο εσωτερικό των κρατών μελών, για παράδειγμα, για τη διαμόρφωση κατάλληλων μηχανισμών με στόχο τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την εξασφάλιση της αποδοτικής χρήσης των δημοσίων πόρων. Η ΕΟΚΕ, όπως και σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, υποστηρίζει τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην κοινωνική και την οικονομική ανάπτυξη: περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, βιώσιμη ανάπτυξη, διοικητική και θεσμική ποιότητα και περιβαλλοντική βιωσιμότητα⁽⁵⁾. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα πρέπει να είναι ειδικές ανά χώρα, συνεπείς με τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων, να μεριμνούν για τη βελτίωση της ευημερίας και να εδράζονται στη δημοκρατική στήριξη και όχι σε μια ενιαία προσέγγιση για όλα τα κράτη μέλη⁽⁶⁾.

2.6. Η ορθή υλοποίηση του κοινωνικού πυλώνα θα απαιτήσει επίσης την ενίσχυση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων⁽⁷⁾. Επί του παρόντος, οι δαπάνες της ΕΕ για κοινωνικά ζητήματα αντιπροσωπεύουν μόνο το 0,3 % του συνόλου των δημοσίων κοινωνικών δαπανών στην ΕΕ, με το μεγαλύτερο μέρος να προέρχεται από τους προϋπολογισμούς των κρατών μελών⁽⁸⁾. Η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ θα έχει σοβαρές επιπτώσεις στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να διατεθούν επαρκείς πόροι για την εφαρμογή των κοινωνικών πολιτικών. Υποστηρίζει το αίτημα που διατύπωσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αυξηθεί το σημερινό ανώτατο όριο του 1 % για τις δαπάνες της ΕΕ σε τουλάχιστον 1,3 % του Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος της ΕΕ⁽⁹⁾ και πιστεύει ότι μια αύξηση των ιδίων πόρων της ΕΕ, για παράδειγμα με μια αύξηση του ΦΠΑ, θα αποτελούσε μια καταχρηστική πρακτική από κοινωνική σκοπιά. Τονίζει επίσης την ανάγκη διοχέτευσης περισσότερων πόρων στην υποστήριξη της πολιτικής για τη συνοχή, καθώς και τη στήριξη των εργαζομένων και των πολιτών γενικότερα. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην απόκτηση δεξιοτήτων από τους εργαζομένους ως πηγή οικονομικής ενίσχυσης. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η αυξημένη χρηματοδότηση δεν θα πρέπει να περιορίζεται μόνο στην ασφάλεια, την άμυνα και τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο αποτελεί σημαντική κινητήρια δύναμη για μεγαλύτερη σύγκλιση και η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημά της να μη μειωθούν τα κονδύλια του, εφόσον το ζητούμενο είναι η επιτυχής αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων ενόψει του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ⁽¹⁰⁾.

2.7. Ο κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων ο οποίος συνοδεύει την παρουσίαση του κοινωνικού πυλώνα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁽¹¹⁾ προορίζεται ως μέσο για την καταγραφή της προόδου προς την επίτευξη του στόχου του για μια δικαιότερη Ευρώπη με ισχυρότερη κοινωνική διάσταση. Ο πίνακας έχει επικριθεί για την επιλογή ορισμένων δεικτών, για τις χρονικές περιόδους που χρησιμοποιούνται προς αντιπαραβολή και, σε ορισμένες περιπτώσεις, για τις συνοδευτικές ερμηνείες⁽¹²⁾. Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει στο παρελθόν τη βελτίωσή του⁽¹³⁾.

2.8. Σαφώς, σε ορισμένες περιπτώσεις, έχουν χρησιμοποιηθεί ακατάλληλοι δείκτες. Αυτό ισχύει στην περίπτωση της διαδικασίας μείωσης του χάσματος των φύλων στους μισθούς και στην απασχόληση μεταξύ ανδρών και γυναικών. Αυτές οι δύο κατηγορίες έχουν υποστεί τη μείωση των ωρών εργασίας, αλλά η διαφορά είναι μεγαλύτερη για τους άνδρες από ό,τι για τις γυναίκες, με αποτέλεσμα μια μείωση του χάσματος (ο δείκτης που χρησιμοποιήθηκε στον κοινωνικό πίνακα) να μην αντικατοπτρίζει αντίστοιχη σαφή βελτίωση. Επιπλέον, οι χρονικές περίοδοι για την αξιολόγηση της προόδου διαφέρουν, με αποτέλεσμα, κάποιες φορές, να αντιστοιχούν μόνο σε ένα έτος και ενίοτε σε μια μεγαλύτερη χρονική περίοδο που ανάγεται στην εποχή πριν από την εκδήλωση της χρηματοοικονομικής κρίσης το 2008. Μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα είναι πιο κατάλληλα για την εκδήλωση των μακροπρόθεσμων τάσεων. Οι δείκτες θα πρέπει επίσης να ερμηνεύονται με ευελιξία και να προσαρμόζονται με την πάροδο του

⁽⁵⁾ Για παράδειγμα: βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και των δαπανών υπέρ της έρευνας-ανάπτυξης· αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, των τομέων και των οικονομιών· προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας καλής ποιότητας με υψηλότερες απολαβές και ταυτόχρονη μείωση των προσωρινών και ασταθών θέσεων εργασίας με χαμηλούς μισθούς· ενίσχυση των συλλογικών διαπραγματεύσεων και της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων σε αυτές, καθώς και του κοινωνικού διαλόγου σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, μεταρρύθμιση των δημοσίων διοικήσεων ώστε να καταστούν αποτελεσματικότερες για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και πιο διαφανείς για το κοινό· προώθηση της ποιότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης των εργαζομένων με σκοπό την επίτευξη ίσων ευκαιριών και αποτελεσμάτων για όλες τις κοινωνικές ομάδες.

⁽⁶⁾ Στήριξη των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στα κράτη μέλη, σημείο 3.9, δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 145.

⁽⁸⁾ Έγγραφο προβληματισμού για την κοινωνική διάσταση της Ευρώπης, σ. 24.

⁽⁹⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Μαρτίου 2014 με θέμα το επόμενο ΠΔΠ: «Προετοιμασία της θέσης του Κοινοβουλίου σχετικά με το ΠΔΠ μετά το 2020» [2017/2052(INI)], συνεισηγγέτες: Jan Olbrycht και Isabelle Thomas, σημείο 14.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 145 και ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 131.

⁽¹¹⁾ <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/social-scoreboard/#>

⁽¹²⁾ Galgoczi, B. et al, «The Social Scoreboard Revisited» (Ο αναθεωρημένος κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων, Ευρωπαϊκό Συνδικαλιστικό Ινστιτούτο (ETUI), 2017.

⁽¹³⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 145.

χρόνου, κάνοντας χρήση των εξελισσόμενων γνώσεων και των στοιχείων από πηγές όπως το Eurofound. Η αναθεώρηση και η επικαιροποίηση των δεικτών θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα μιας ανοιχτής συζήτησης, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και άλλων παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών.

2.9. Παρά τις επιφυλάξεις, ο κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων παρέχει μια ένδειξη για την έκταση του έργου που απομένει να γίνει, προκειμένου να επιτευχθούν οι επιδιωκόμενοι στόχοι. Καταδεικνύει τις ανεπάρκειες σε όλα τα κράτη μέλη και τις σημαντικές αποκλίσεις των επιπέδων μεταξύ των κρατών μελών, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων. Είναι σαφές ότι δεν επιτυγχάνεται σε όλα τα κράτη ένα αποδεκτό επίπεδο εισοδήματος, συνθηκών διαβίωσης, κοινωνικής ασφάλισης, κοινωνικών παροχών, εκπαιδευτικής κατάρτισης, καθώς και ψηφιακής πρόσβασης.

2.10. Τα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τα επίπεδα απασχόλησης και ανεργίας καταδεικνύουν την έκταση των αποκλίσεων. Το ποσοστό απασχόλησης στην Ελλάδα ανέρχεται σε 56 %, ενώ, στη Σουηδία, άγγιξε το 81 %. Το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα ανέρχεται σε 23 % σε σχέση με 4 % στη Γερμανία, το χαμηλότερο στην ΕΕ. Τα εν λόγω αριθμητικά στοιχεία του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές όσον αφορά τις κοινωνικές συνθήκες σε ολόκληρη την ΕΕ με πολύ υψηλότερα επίπεδα αναξιοποίησης δυναμικού σε ορισμένες χώρες από ό,τι σε άλλες.

2.11. Πολλοί άλλοι δείκτες κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση. Έτσι, για παράδειγμα, το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση ανέρχεται σε 20 % του πληθυσμού ηλικίας 18-24 χρονών στην Ισπανία, ενώ, στην Κροατία το ποσοστό είναι μικρότερο του 3 %. Αυτό το τελευταίο αποτελεί επίσης παραπλανητικό στοιχείο όσον αφορά τη γενική κατάσταση των νέων: βάσει του δείκτη των ποσοστών ανεργίας των νέων, η Κροατία κατατάσσεται στις τελευταίες θέσεις στην ΕΕ. Το ποσοστό του πληθυσμού που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο της φτώχειας ανέρχεται σε 40 % στη Βουλγαρία, έναντι του μέσου όρου της ΕΕ που ανέρχεται στο 23 %.

2.12. Το ποσοστό των νέων ΕΕΑΚ⁽¹⁴⁾ (ποσοστό των ατόμων ηλικίας 15-24 ετών που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης) κυμαίνεται από 20 % στην Ιταλία έως 5 % στις Κάτω Χώρες. Στήριξη για τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας (συμπεριλαμβανομένων της κατάρτισης, των κινήτρων απασχόλησης και παρεμφερών μέτρων) λαμβάνει το 54 % των ατόμων που επιθυμούν να εργαστούν στη Δανία, αλλά λιγότερο από το 3 % των ερωτηθέντων που επιθυμούν να εργαστούν στη Βουλγαρία.

2.13. Το ποσοστό των παιδιών ηλικίας 0 έως 3 ετών που λαμβάνουν ολοήμερη παιδική φροντίδα κυμαίνεται από 1,1 % στη Σλοβακία έως 77 % στη Δανία. Οι ακάλυπτες ανάγκες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, συνήθως λόγω οικονομικών περιορισμών, καταγράφονται σε πάνω από 12 % στην Εσθονία και στην Ελλάδα, ενώ είναι ελάχιστες στην Αυστρία.

2.14. Συνολικά στην ΕΕ, το 44 % των ατόμων δεν διαθέτει επαρκείς ψηφιακές δεξιότητες, ποσοστό που κυμαίνεται από 74 % στη Βουλγαρία έως 14 % στο Λουξεμβούργο.

2.15. Η υλοποίηση του κοινωνικού πυλώνα, ως εκ τούτου, θα βελτιώσει τις κοινωνικές συνθήκες για πολλούς και επίσης θα ενισχύσει το οικονομικό δυναμικό της ΕΕ. Αυτό το εγχείρημα προϋποθέτει την ανοδική σύγκλιση για τις χώρες που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξη τους. Ορισμένοι δείκτες καταδεικνύουν σημαντικές βελτιώσεις τα τελευταία χρόνια (όχι όμως όλοι) και, ακόμη και σε αυτά τα πεδία, τα μεγάλα κενά παραμένουν αμετάβλητα.

2.16. Η οικοδόμηση του κοινωνικού πυλώνα θα αποτελέσει μια τεράστια πρόκληση, η οποία απαιτεί δέσμευση από τα κράτη μέλη με την υποστήριξη της ΕΕ. Επίσης, θα απαιτήσει την πλήρη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και την προώθηση των κοινών δράσεων, και ιδιαίτερα τη σύναψη και τη βελτιωμένη κάλυψη των συλλογικών συμβάσεων, συγκεκριμένα στους τομείς της ασφάλειας της απασχόλησης, της ποιότητας της εργασίας, των μισθολογικών συνθηκών και της υγείας και ασφάλειας στην εργασία. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, με την πείρα και την επίγνωση των προβλημάτων που έχουν, μπορούν επίσης να συμβάλλουν με ουσιαστικό τρόπο. Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις μπορούν επίσης να συμβάλλουν ουσιαστικά μέσω συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα καθώς και μέσω των επενδύσεων στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και προσόντων εντός των επιχειρήσεων.

3. Τομείς πολιτικής

3.1. Στις πρωτοβουλίες για την περαιτέρω εφαρμογή του κοινωνικού πυλώνα μπορούν να συμπεριληφθούν νέα νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα, διασφαλίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι οι πολιτικές που έχουν ήδη αποφασιστεί πράγματι υλοποιούνται στα κράτη μέλη, και ότι αξιοποιούνται το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις οι οποίες εκδίδονται στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής⁽¹⁵⁾. Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων σε όλα τα επίπεδα είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή υλοποίηση των πρωτοβουλιών αυτών.

⁽¹⁴⁾ «Εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης» (ΕΕΑΚ).

⁽¹⁵⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 145.

3.2. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις για το 2015 και/ή το 2016 κάλυψαν τομείς που αναφέρονται στον κοινωνικό πυλώνα, ιδίως σε σχέση με τις συντάξεις, τις δημόσιες υπηρεσίες, την κοινωνική πρόνοια, την υγειονομική περίθαλψη, την παιδική μέριμνα, τη στέγαση, την ενίσχυση των δεξιοτήτων, τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας και την εκπαίδευση.

3.3. Ωστόσο, προκειμένου οι εν λόγω συστάσεις να έχουν νόημα, πρέπει να βασίζονται στην παραδοχή ότι η απαραίτητη χρηματοδότηση θα είναι διαθέσιμη. Η ΕΕ μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο εν προκειμένω μέσω των ποικίλων προγραμμάτων της, καθώς και με την υιοθέτηση μιας σχετικής ευελιξίας των κανόνων όσον αφορά τους κρατικούς προϋπολογισμούς και τα επίπεδα χρέους των κρατών μελών.

3.4. Τα ζητήματα των επενδύσεων και της χρηματοδότησης ανακύπτουν με διάφορους τρόπους σε όλους τους τομείς που καλύπτονται από τον κοινωνικό πυλώνα. Ο κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων συντείνει επίσης στην ανάδειξη της ανάγκης για επενδύσεις σε συγκεκριμένους τομείς στο σύνολο των κρατών μελών, και ιδίως των οικονομικά ασθενέστερων. Ως εκ τούτου, η χρηματοδότηση του κοινωνικού πυλώνα συνδέεται με θέματα μακροοικονομικής πολιτικής, με τις πολιτικές οικονομικής διοίκησης οι οποίες προσανατολίζονται υπέρ της κοινωνικής σύγκλισης αντί των κοινωνικών αποκλίσεων, με συζητήσεις σχετικές με τη διαχείριση της ζώνης του ευρώ και με πολιτικές για την προώθηση των επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επενδύσεων.

3.5. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη δηλώσει την υποστήριξή της προς τα πολλαπλά θετικά αποτελέσματα μιας καλοσχεδιασμένης, αποτελεσματικής και προσανατολισμένης στο μέλλον κοινωνικής επένδυσης, η οποία, εφόσον γίνει αποδεκτή στη δέση κοινωνικών επενδύσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οφείλει να θεωρείται όχι κόστος, αλλά επένδυση στην ευρωπαϊκή ανάπτυξη και τις προοπτικές απασχόλησης. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι δεν έχουν καταβληθεί περισσότερα προσπάθεια για την αποτελεσματική εκπλήρωση των στόχων αυτών. Οι κοινωνικές επενδύσεις προσφέρουν οικονομικές και κοινωνικές αποδόσεις με την πάροδο του χρόνου όσον αφορά την αύξηση της απασχόλησης ή των εισοδημάτων από εργασία, τη βελτίωση της υγείας, τη μείωση της ανεργίας, τη βελτίωση της εκπαίδευσης, τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού κ.λπ. Επίσης, βελτιώνει την ευημερία και την ευζωία των ατόμων, τονώνοντας παράλληλα την οικονομία με τη εξασφάλιση πιο ειδικευμένου εργατικού δυναμικού και υψηλότερης παραγωγικότητας και απασχόλησης. Η επένδυση αυτή, ενισχύοντας ειδικότερα τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα υποστηρίξει την ενίσχυση των δεξιοτήτων και των προσόντων των ατόμων, θα βελτιώσει τις ευκαιρίες τους στην κοινωνία και την αγορά εργασίας, αλλά και θα συμβάλει στην τόνωση της οικονομίας, βοηθώντας την ΕΕ να εξέλθει από την κρίση ισχυρότερη και πιο ανταγωνιστική. Επιπλέον, θα διασφαλίσει αποδοτικότερες και αποτελεσματικότερες δημόσιες δαπάνες, με αποτέλεσμα την εξοικονόμηση πόρων στους δημόσιους προϋπολογισμούς μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα ⁽¹⁶⁾. Η ΕΟΚΕ έχει επίσης επισημάνει το μακροπρόθεσμο κόστος της έλλειψης ανάληψης δράσης και της μη πραγματοποίησης επενδύσεων στον κοινωνικό τομέα. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ έχει επίσης υπογραμμίσει τη σημασία της υλοποίησης επενδύσεων σε εύρωστα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, δεδομένου ότι αυτά λειτουργούν ως αυτόματοι σταθεροποιητές ⁽¹⁷⁾.

3.6. Θέματα που υπάγονται στον κοινωνικό πυλώνα, και δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν χωρίς αύξηση στις επενδύσεις ή τις τρέχουσες δαπάνες, περιλαμβάνουν τα εξής: το δικαίωμα στην ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση· την στήριξη στην προσπάθεια αναζήτησης εργασίας· τη βελτίωση της ισότητας των φύλων και τη μείωση του χάσματος των αμοιβών μεταξύ γυναικών και ανδρών· την πρόληψη της φτώχειας των εργαζομένων· την πρόσβαση σε υπηρεσίες φροντίδας· την οικονομικά προσιτή προσχολική εκπαίδευση· την ικανοποιητική κοινωνική προστασία· τα επαρκή επιδόματα ανεργίας· τις συντάξεις που εξασφαλίζουν επαρκή έσοδα· τη διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης κατά το γήρας· την οικονομικά προσιτή, προληπτική και θεραπευτική, καλής ποιότητας ιατροφαρμακευτική περίθαλψη· τις οικονομικά προσιτές, καλής ποιότητας υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας· την ποιοτική κοινωνική κατοικία ή στεγαστική βοήθεια· την ύδρευση και αποχέτευση, την πρόσβαση στην ενέργεια, στις μεταφορές, στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και στις ψηφιακές επικοινωνίες.

3.7. Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία, η Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ), τα προγράμματα για την ανταγωνιστικότητα, και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων αποτελούν τους κυριότερους πόρους της ΕΕ για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Επενδύσεις μπορούν επίσης να προέλθουν από προϋπολογισμούς των κρατών μελών και από ιδιωτικές πηγές.

3.8. Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία έχουν αναδειχθεί σε προηγούμενη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ ως η σημαντικότερη πηγή, με πολύπλοκες διαδικασίες επίβλεψης και αξιολόγησης των επενδύσεων, ως μέσο επίτευξης περαιτέρω επενδύσεων στην πραγματική οικονομία. Έχουν οδηγήσει σε αύξηση των δημόσιων επενδύσεων σε χώρες με χαμηλότερα εισοδήματα, αλλά δεν έχουν αποδειχθεί επαρκείς αναφορικά με την αποζημίωση για τη μείωση των επενδύσεων από άλλες πηγές ή για τη διασφάλιση επιτάχυνσης της σύγκλισης στον οικονομικό και τον κοινωνικό τομέα. Είναι επίσης σημαντικό να εξασφαλιστεί η ενίσχυση και η αύξηση αυτών των ταμείων με στόχο την υποστήριξη των προσαρτημένων υλοποίησης του κοινωνικού πυλώνα. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την υποστήριξή της για την εξέταση των κανονισμών που διέπουν τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία και για τη βελτιωμένη αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της συνεισφοράς τους ⁽¹⁸⁾.

3.9. Είναι δυνατό να διασφαλιστεί ότι οι στόχοι της επένδυσης βρίσκονται σε συμφωνία με τους στόχους του κοινωνικού πυλώνα, τόσο όσον αφορά τις δραστηριότητες που αναλαμβάνονται όσο και από πλευράς όρων που διασφαλίζουν δίκαιες εργασιακές πρακτικές και υποστήριξη ομάδων που, υπό άλλες συνθήκες, είναι αποκλεισμένες.

⁽¹⁶⁾ ΕΕ C 125 της 21.4. 2017, σ. 10.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ C 226 της 16.7.2014, σ. 21.

⁽¹⁸⁾ ΕΕ C 303 της 19.8.2016, σ. 94.

3.10. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων παρέχει μια εγγύηση στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, επιτρέποντας στη δεύτερη να διατηρήσει επίπεδα πίστωσης που, υπό άλλες συνθήκες, θα υφίσταντο μειώσεις. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων, όπως και έργα της ΕΤΕπ γενικά, μπορούν να υποστηρίξουν έργα τα οποία εναρμονίζονται με τον κοινωνικό πυλώνα. Σε κάποιες περιπτώσεις αυτό συμβαίνει (υποστηρίζοντας την κοινωνική επιχειρηματικότητα και την υγιεινοομική ή κοινωνική περιθάλψη). Προκατάληψη έχει εντοπιστεί ως προς πιο χαρακτηριστικά εμπορικά έργα, στα οποία τα κοινωνικά οφέλη είναι υποπροϊόντα μάλλον παρά στόχοι.

3.11. Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης των παρεμβάσεων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων, όπως για παράδειγμα στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση· την ανάπτυξη των δημιουργικών και πολιτιστικών βιομηχανιών, τις λύσεις για την υγεία και τα καινοτόμα φάρμακα, και τις κοινωνικές υπηρεσίες, την κοινωνική στέγαση και την παιδική μέριμνα, καθώς και τις υποδομές κοινωνικού, τουριστικού χαρακτήρα όσο και αυτών για την προστασία του περιβάλλοντος. Το Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη πρέπει να στηρίζει σαφώς τις δεσμεύσεις της διάσκεψης COP21 ⁽¹⁹⁾.

3.12. Επίσης, δεν δίνεται αρκετή σημασία στην αξιολόγηση και την εποπτεία έργων σχετικών με τις συνθήκες απασχόλησης, τη συμπερίληψη μειονεκτουσών ομάδων και τις επενδύσεις σε υλικές υποδομές για κοινωνική πρόνοια.

3.13. Υπήρξε μια αρχική δέσμευση για την αποφυγή κάθε γεωγραφικού μειονεκτήματος στη χορήγηση των πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων και ορισμένες χώρες με χαμηλό εισόδημα επιδοτούνται σε πολύ μικρό βαθμό, παρά τα αποδεδειγμένα υψηλά επίπεδα ανάγκης. Κατάλληλες αλλαγές στους κανονισμούς δύνανται να διασφαλίσουν ότι θα δοθεί προτεραιότητα στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες στη δεύτερη φάση της δράσης.

3.14. Η χρηματοδότηση της εφαρμογής του κοινωνικού πυλώνα θα εξαρτηθεί επίσης σε μεγάλο βαθμό από τους πόρους που διατίθενται σε επίπεδο κράτους μέλους. Θα απαιτηθεί χρηματοδότηση από κρατικούς προϋπολογισμούς για επενδύσεις, όπως επίσης για το κόστος λειτουργίας των δραστηριοτήτων κατά τα επόμενα έτη. Αυτό μπορεί να περιοριστεί από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και από τους κανόνες σχετικά με το χρέος ⁽²⁰⁾. Όπως έχει επανειλημμένως τονίσει η ΕΟΚΕ ⁽²¹⁾, θα πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή σε τρόπους αύξησης της επιτρεπόμενης ευελιξίας με αυτά τα μέσα, για παράδειγμα, στη βάση ενός «χρυσού κανόνα» για δημόσιες επενδύσεις με κοινωνικό σκοπό, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του κοινωνικού πυλώνα κυρίως μέσω της αύξησης των εισοδημάτων, της ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και της πρόληψης του αποκλεισμού των κατά τ' άλλα μειονεκτουσών ομάδων, οι οποίες δεν μπορούν διαφορετικά να συμμετέχουν πλήρως στα κοινά, με την ταυτόχρονη δημιουργία βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

3.15. Η επιχειρησιακή και η εταιρική ευθύνη είναι επίσης σημείο-κλειδί στη χρηματοδότηση κοινωνικών στόχων. Μόνο με τις ιδιωτικές επενδύσεις δεν θα επιτευχθούν οι στόχοι του κοινωνικού πυλώνα. Έτσι, θα πρέπει να υπάρξουν περιθώρια για ιδιωτικές επενδύσεις επιπλέον της δημόσιας ευθύνης, για τη συνεισφορά σε πολλούς άλλους από τους εν λόγω τομείς (συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα, της εργασίας, της βελτίωσης των ψηφιακών δεξιοτήτων και της κοινωνικής περιθάλψης) ιδιαίτερα στα κατάλληλα κανονιστικά πλαίσια και με κάποια οικονομική υποστήριξη από δημόσια κονδύλια, όπως τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία και/ή αυτά της ΕΤΕπ.

3.16. Η ανάγκη για οικονομικούς πόρους για την υλοποίηση του κοινωνικού πυλώνα οφείλει να αναγνωριστεί και να προγραμματιστεί. Ήδη υπάρχουν τα κατάλληλα θεσμικά πλαίσια. Οι όροι αναφοράς για τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων πρέπει να διασαφηνιστούν, ώστε να γίνεται ρητή αναφορά στον κοινωνικό πυλώνα, και τα έξοδα που σχετίζονται με την επέκταση των στόχων του οφείλουν να γίνουν δεκτά στους προϋπολογισμούς τόσο της ΕΕ όσο και των κρατών μελών.

3.17. Τέλος, όσον αφορά την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, των φορολογικών παραδείσων και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού, και τη μείωση του αθέμιτου φορολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών ⁽²²⁾, θα πρέπει να ενισχυθούν τόσο τα μέτρα που σχετίζονται με τη δίκαιη φορολογία που έχει λάβει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (για πολυεθνικές εταιρείες και για ιδιώτες) ⁽²³⁾ όσο και τα μέτρα για την καταπολέμηση της ιδιοποίησης και της κατάχρησης κονδυλίων του προϋπολογισμού της ΕΕ. Σε σχέση με την αναζήτηση για νέες πηγές φορολογικών εσόδων για τη χρηματοδότηση του κοινωνικού πυλώνα — με πλήρη σεβασμό στην αρχή της επικουρικότητας — θα ήταν σκόπιμο να προωθηθούν είδη φορολογίας που λαμβάνουν υπόψη την ικανότητα εισφοράς του καθενός, με τον παράλληλο σεβασμό στα κίνητρα για μια βιώσιμη οικονομική μεγέθυνση.

⁽¹⁹⁾ ΕΕ C 75 της 10.3.2017, σ. 57.

⁽²⁰⁾ ΕΕ C 177 της 18.5.2016, σ. 35.

⁽²¹⁾ Διδάγματα για την αποφυγή αυστηρών πολιτικών λιτότητας στην ΕΕ, σημείο 1.6, δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη· Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ 2018, σημεία 1.8 και 3.6, δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη· ΕΕ C 327 της 12.11.2013, σ. 11· Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης 2018, σημείο 1.4, δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη· ΕΕ C 226 της 16.7.2014, σ. 21.

⁽²²⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 131.

⁽²³⁾ Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης 2018, σημείο 3.3.4, δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη

3.18. Αναφορικά με τη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού της ΕΕ, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάλυση της έκθεσης της Ομάδας υψηλού επιπέδου για τους ιδίους πόρους (HLGOR/*High Level Group on Own Resources*) με τίτλο «Η μελλοντική χρηματοδότηση της ΕΕ», στην οποία ζητείται ο καταρτισμός ενός προϋπολογισμού της ΕΕ, ο οποίος θα αποτελείται πρωτίστως από αυτόνομα, αδιάτρητα και δίκαια αποκτώμενους ιδίους πόρους ⁽²⁴⁾. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να υπάρξει αύξηση του προϋπολογισμού.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽²⁴⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 131.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η στρατηγική “LeaderSHIP 2020” ως προοπτική της βιομηχανίας ναυτικής τεχνολογίας για μια καινοτόμο, βιώσιμη και ανταγωνιστική ναυτιλία το 2020»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2018/C 262/02)

Εισηγητής: ο κ. **Marian KRZAKLEWSKI**

Συνεισηγητής: ο κ. **Patrizio PESCI**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	1.6.2017
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο ειδικευμένο τμήμα	Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI)
Υιοθετήθηκε από τη CCMI	4.4.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	197/1/2
(υπέρ / κατά / αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ συνιστά σε όλες οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εντείνουν τις προσπάθειές τους για να αναλάβουν την ευθύνη της ολοκλήρωσης της στρατηγικής «LeaderSHIP 2020», καθώς και της προετοιμασίας και υλοποίησης της νέας στρατηγικής («LeaderSHIP 2030») στον τομέα σε συνεργασία με τους συναρμόδιους φορείς.

1.2 Δεδομένου ότι η εν λόγω στρατηγική εγκρίθηκε το 2013, τα συμπεράσματα και οι εισηγήσεις του εγγράφου «LeaderSHIP 2020» είχαν επηρεαστεί από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης του 2008. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών έχουν επέλθει πολλές αλλαγές και έχουν ανακύψει σοβαρά προβλήματα ή και νέες ευκαιρίες στη ναυτιλιακή βιομηχανία της Ευρώπης. Για τους λόγους αυτούς, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να στηρίξει ουσιαστικά τη ναυτιλιακή βιομηχανία στην προσπάθειά της να ανταποκριθεί σε αυτές τις προκλήσεις και ευκαιρίες.

1.3 Κατά την εξαγγελία της στρατηγικής «LeaderSHIP 2020», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι συναρμόδιοι συμφώνησαν επί 19 συστάσεων, η υλοποίηση των οποίων αναμένεται να οδηγήσει στην ενεργοποίηση της στρατηγικής. Κατά την ακρόαση με τους συναρμόδιους του τομέα αξιολογήθηκε η εφαρμογή των εν λόγω συστάσεων σε μια έρευνα, τα αποτελέσματα της οποίας αναλύονται στο κεφάλαιο 3.

1.3.1 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι ο βαθμός προόδου της υλοποίησης όλων των συστάσεων 4 έτη μετά την εξαγγελία της στρατηγικής είναι άνιστος και, κατά μέσο όρο, αγγίζει το 25 %. Σχετικά καλά εφαρμόστηκαν οι συστάσεις που αφορούν τον πυλώνα της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας. Θετικά, αν και λιγότερο καλά, βγαίνει η υλοποίηση των συστάσεων του πυλώνα των δεξιοτήτων και των θέσεων εργασίας, με την εξαίρεση της άτυπης μάθησης. Λιγότερο ενθαρρυντική είναι η εφαρμογή των αποφάσεων περί πρόσβασης στην αγορά και θεμιτού ανταγωνισμού, όπου ο βαθμός προόδου αξιολογήθηκε μόνο σε ποσοστό 20 %. Η μικρότερη πρόοδος εντοπίζεται στον πυλώνα της πρόσβασης στη χρηματοδότηση (15 % κατά μέσο όρο), με εξαίρεση τα μέτρα που αφορούν την προώθηση της χρηματοδότησης της ΕΤΕπ. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τους συναρμόδιους να καταβάλουν πιο συντονισμένη προσπάθεια για την υλοποίηση της στρατηγικής και την εφαρμογή των βασικών εισηγήσεων στην προταθείσα από τους συναρμόδιους φορείς νέα στρατηγική για τον εν λόγω τομέα — «LeaderSHIP 2030».

1.4 Στη δημόσια ακρόαση υπογραμμίστηκε ότι ο τομέας της ναυτιλιακής τεχνολογίας έχει στρατηγική σημασία για την Ευρώπη και ότι βρίσκεται σε σχετικά καλή κατάσταση, παρά τις πολλές δυσκολίες που αντιμετωπίζει, ιδίως από την οικονομική κρίση και μετά. Από την άλλη πλευρά, τα ασιατικά ναυπηγεία έχουν περιέλθει σε δυσχερή θέση εξαιτίας —μεταξύ άλλων— της εκτεταμένης

πολιτικής κρατικών ενισχύσεων. Ακριβώς όμως λόγω των σημερινών τους δυσκολιών, οι Ασιάτες ανταγωνιστές —και ιδίως η Κίνα— θα αυξήσουν την πίεση που ασκούν στην Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ εισηγείται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να θεσπίσει ένα πλαίσιο το οποίο θα εξασφαλίζει πραγματικά ισότιμους όρους ανταγωνισμού παγκοσμίως στον κλάδο της ευρωπαϊκής ναυτιλιακής τεχνολογίας.

1.5 Οι κινεζικές τράπεζες και η κυβέρνηση της Κίνας επιδιώκουν να παράσχουν πλήρη οικονομική υποστήριξη στις κρατικές επιχειρήσεις της χώρας, κατ' εφαρμογή της στρατηγικής που πρόσφατα εξήγγειλε η κυβέρνηση με σκοπό να πάρει από την Ευρώπη την πρωτοκαθεδρία τόσο στον τομέα της ναυπήγησης σκαφών υψηλής ποιότητας (όπως τα κρουαζιερόπλοια) όσο και στον τομέα του τεχνολογικά προηγμένου ναυτιλιακού εξοπλισμού πλοίων. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υιοθετήσει μια ισχυρή πολιτική σε θέματα βιομηχανίας και παραγωγής, βασισμένη στην αμοιβαιότητα, χάρη στην οποία η ευρωπαϊκή βιομηχανία ναυτιλιακής τεχνολογίας θα μπορεί να αντεπεξέλθει στον ανταγωνισμό.

1.6 Η ναυτιλιακή βιομηχανία υφίσταται προς το παρόν πιέσεις κανονιστικής και κοινωνικής φύσης. Από κανονιστικής πλευράς, πρέπει να βελτιωθούν οι επιδόσεις του τομέα αυτού στα θέματα περιβάλλοντος, ασφάλειας και προστασίας. Ως προς δε την κοινωνική διάσταση της ψηφιοποίησης, ο αυτοματισμός, η κυβερνοασφάλεια και το Διαδίκτυο των Πραγμάτων αποτελούν δυνητικά ανατρεπτικές τεχνολογίες, που ενδέχεται να μεταβάλουν θεμελιωδώς το μέλλον του τομέα της ναυτιλίας. Ταυτόχρονα, οι προκλήσεις αυτές προσφέρουν ενδιαφέρουσες δυνατότητες στην ευρωπαϊκή ναυτιλιακή τεχνολογία. Επομένως, η ΕΟΚΕ προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενθαρρύνει τις επενδύσεις στην έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία στον τομέα της ευρωπαϊκής ναυτιλιακής τεχνολογίας, παραδείγματος χάρι μέσω συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες του τομέα. Η έρευνα, η ανάπτυξη και η καινοτομία είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της ανταγωνιστικής θέσης του τομέα της ευρωπαϊκής ναυτιλιακής τεχνολογίας σε σχέση με τους παγκόσμιους ανταγωνιστές.

1.7 Η ευρωπαϊκή ναυτιλιακή τεχνολογία εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από την αξιοποίηση του οικονομικού δυναμικού των θαλασσών και των ωκεανών με βιώσιμο τρόπο. Η υπεράκτια παραγωγή αιολικής ενέργειας, η χρήση ωκεάνια και θαλάσσιας ενέργειας ή και η υδατοκαλλιέργεια αποτελούν μερικά μόνο παραδείγματα. Στην προσπάθεια να αξιοποιηθεί πλήρως αυτό το δυναμικό και να χρησιμοποιηθούν οι νέες δυνατότητες (π.χ. η αποθήκευση ενέργειας στη θάλασσα), η ΕΟΚΕ προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποστηρίξει την ευρωπαϊκή ναυτιλιακή βιομηχανία με τη βοήθεια γαλαζίων ΣΔΙΤ.

1.8 Σε αντίθεση με την Ασία ανταγωνιστές, η πρόσβαση σε χρηματοδότηση αποτελεί σοβαρό πρόβλημα για τα ναυπηγεία και τους κατασκευαστές εξοπλισμού πλοίων στην ΕΕ. Τα υφιστάμενα ενωσιακά χρηματοδοτικά μέσα είτε δεν είναι επαρκώς γνωστά είτε είναι ακατάλληλα προς χρήση σ' έναν τομέα τόσο υψηλής έντασης κεφαλαίου. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δημιουργήσει ένα χρηματοδοτικό μέσο που θα συντείνει στην τόνωση των επενδύσεων σε έναν τομέα κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου, όπως αυτός της ευρωπαϊκής ναυτιλιακής τεχνολογίας.

1.9 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ο υποτομέας του πολεμικού ναυτικού έχει πολύ μεγάλη σημασία για τη διατήρηση της «κρίσιμης μάζας» ολόκληρης της ευρωπαϊκής ναυπηγικής βιομηχανίας και ότι αποτελεί κινητήρια δύναμη για την έρευνα και την καινοτομία στον τομέα της ναυτιλιακής τεχνολογίας, αλλά και πέραν αυτής. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μεριμνήσει έτσι ώστε, στο πλαίσιο της συνέχισης της στρατηγικής LeaderSHIP, η ναυτική αμυντική βιομηχανία να αποτελεί έναν από τους πυλώνες αυτής της στρατηγικής.

1.10 Για να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία του, ο τομέας της ναυτιλιακής τεχνολογίας πρέπει να εφαρμόζει νέες τεχνολογίες και να διαθέτει κατάλληλα ειδικευμένο και καταρτισμένο προσωπικό. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να προσφέρει ισχυρή στήριξη στους κοινωνικούς εταίρους του τομέα της ναυπηγικής βιομηχανίας ώστε να συνεχίσουν το έργο τους στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Δεξιοτήτων για τον τομέα της Ναυτιλιακής Τεχνολογίας. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή της Επιτροπής στην ανάγκη προώθησης πρωτοβουλιών και εμπειρογνωμοσύνης υπό την ηγεσία της βιομηχανίας για την επίλυση του ζητήματος της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων στον κλάδο.

1.11 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπόψη της τα πορίσματα της έκθεσης με τίτλο «New trends in the shipbuilding and marine supply industries»⁽¹⁾ και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεργαστεί με την SEA Europe (Ένωση Ναυπηγικού και Ναυτιλιακού Εξοπλισμού), την IndustriALL και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς σε μια προσπάθεια εφαρμογής των συστάσεων που διατυπώνονται στην εν λόγω έκθεση.

2. Ιστορικό

Η σημερινή κατάσταση της βιομηχανίας ναυτιλιακής τεχνολογίας στην ΕΕ

2.1 Ο βιομηχανικός τομέας των ναυτιλιακών τεχνολογιών στην ΕΕ περιλαμβάνει όσες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στον σχεδιασμό, τη ναυπήγηση, τη συντήρηση και την επισκευή σκαφών και άλλων ναυπηγημάτων, συμπεριλαμβανομένης ολόκληρης της αλυσίδας εφοδιασμού (δηλ. τα συστήματα, τον εξοπλισμό και τις υπηρεσίες), με την υποστήριξη ερευνητικών κέντρων και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Οι ευρωπαϊκές εταιρείες είναι πρωτοπόρες στην καινοτομία και παρέχουν κάθε χρόνο το ήμισυ του εξοπλισμού πλοίων σε όλο τον κόσμο.

⁽¹⁾ (Οι νέες τάσεις στους τομείς της ναυπηγικής και της ναυτιλίας της τροφοδοσίας πλοίων).

2.2 Τα ευρωπαϊκά ναυπηγεία δραστηριοποιούνται επιτυχώς στη ναυπήγηση, επισκευή, συντήρηση ή μετατροπή εξαιρετικά πολύπλοκων και τεχνολογικά προηγμένων στρατιωτικών ή πολιτικών μονάδων, όπως κρουαζιερόπλοια, οχηματαγωγά, υπεράκτια σκάφη και εγκαταστάσεις, φρεγάτες, υποβρύχια κ.τ.λ. Δραστηριοποιούνται επίσης στην παραγωγή και την παροχή τεχνολογιών που σχετίζονται με τη «γαλάζια ανάπτυξη» (υπεράκτια ενέργεια, υδατοκαλλιέργειες, εξορύξεις στον θαλάσσιο βυθό κ.τ.λ.). Ο ετήσιος κύκλος εργασιών τους κυμαίνεται στα 31 δισ. ευρώ, απασχολούν άμεσα πάνω από 200 000 εργαζομένους και σήμερα στην Ευρώπη υπάρχουν περίπου 300 ναυπηγεία ⁽²⁾.

2.3 Οι κατασκευαστές και οι προμηθευτές ναυτιλιακού εξοπλισμού στην ΕΕ κατέχει ηγετική θέση στην παγκόσμια αγορά. Αποτελούνται από περίπου 22 χιλιάδες μεγάλες, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που παρέχουν διάφορα υλικά, συστήματα, τεχνολογίες και εξοπλισμό ή και υπηρεσίες στον τομέα της μηχανικής και της παροχής συμβουλών. Ο ετήσιος κύκλος εργασιών τους κυμαίνεται περίπου στα 60 δισ. ευρώ και απασχολούν άμεσα πάνω από 350 000 άτομα, το δε μερίδιό τους στην παγκόσμια αγορά ανέρχεται περίπου στο 50 %.

2.4 Η ευρωπαϊκή βιομηχανία ναυτιλιακής τεχνολογίας επενδύει το 9 % των κερδών από τις πωλήσεις στην έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία, το υψηλότερο, δηλαδή ποσοστό επενδύσεων στα τρία αυτά πεδία στην Ευρώπη.

2.5 Η παγκόσμια ναυπηγική βιομηχανία διανύει μία από τις σοβαρότερες κρίσεις των τελευταίων ετών· το 2016 ήταν το χειρότερο έτος μέχρι σήμερα, ενώ η κατάσταση αναμένεται να επιδεινωθεί κατά τα επόμενα δύο έως τρία έτη. Η πτώση της ζήτησης για εμπορευματικές μεταφορές στην Ασία έχει οδηγήσει σε αισθητή μείωση στα βιβλία των παραγγελιών. Μόνο η Ευρώπη κατάφερε να διατηρήσει την αυξητική τάση των παραγγελιών για τη ναυπήγηση νέων σκαφών από το 2012 χωρίς οικονομική βοήθεια ή επιδοτήσεις. Παράλληλα, οι κατασκευαστές ναυτιλιακού εξοπλισμού στην ΕΕ αντιμετωπίζουν τις αρνητικές συνέπειες της δραματικής συρρίκνωσης των βιβλίων παραγγελιών από την Ασία.

2.6 Το 2016, η αξία νέων παραγγελιών στα ευρωπαϊκά ναυπηγεία υπερέβη αυτή των ήδη παραδιδόμενων μονάδων. Η αξία των συμβάσεων ναυπήγησης νέων σκαφών ανήλθε στα 14,7 δισ. δολάρια ΗΠΑ, ήτοι στο 55 % της αξίας των νέων παραγγελιών παγκοσμίως.

2.7 Ο ανταγωνισμός από τις χώρες της Άπω Ανατολής βασίζεται στις εθνικές προστατευτικές πολιτικές, συμπεριλαμβανομένων των επιδοτήσεων και άλλων οικονομικών ενισχύσεων και όρων σχετικών με τους τοπικούς πόρους κ.λπ. Εξάλλου, σε αντίθεση με την Ευρώπη, οι χώρες αυτές προτιμούν να παραγγέλνουν τα νέα σκάφη από τα εγχώρια ναυπηγεία. Αντιθέτως, οι Ευρωπαίοι εφοπλιστές πλέον παραγγέλλουν τη ναυπήγηση των φορτηγών πλοίων και των σκαφών υποστήριξης υπεράκτιων εγκαταστάσεων στα ναυπηγεία της Ασίας και όχι της Ευρώπης. Ως εκ τούτου, το ευρωπαϊκό βιβλίο παραγγελιών έχει μεταβληθεί κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, με την έμφαση να δίνεται πλέον στη ναυπήγηση προηγμένων τύπων σκαφών με υψηλότερη προστιθέμενη αξία. Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτές οι εξελίξεις έλαβαν χώρα σε μια περίοδο κατά την οποία ο ίδιος ο ευρωπαϊκός ναυτιλιακός κλάδος επωφελήθηκε από ορισμένα προγράμματα χρηματοδοτικής ή φορολογικής υποστήριξης.

Το πλαίσιο της στρατηγικής «LeaderSHIP 2020»

2.8 Η στρατηγική «LeaderSHIP 2020» ⁽³⁾ προέρχεται από την πρωτοβουλία «LeaderSHIP 2015», η οποία ξεκίνησε το 2003 και στόχος της ήταν να αποτελέσει μια συντονισμένη απάντηση στα ζητήματα που απασχολούν την ευρωπαϊκή ναυπηγική βιομηχανία. Έμφαση δινόταν σε μέτρα βασισμένα στις γνώσεις και την ανάγκη για καλύτερη απόδοση των επενδύσεων στα ναυπηγεία σε θέματα έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας.

2.9 Το 2008, ο ευρωπαϊκός ναυπηγικός κλάδος επλήγη από την παγκόσμια οικονομική κρίση. Οι επιπτώσεις της κρίσης εξακολουθούν να είναι ακόμη αισθητές στον κλάδο. Για τον λόγο αυτό, κρίθηκε αναγκαίο να δοθεί μια εμφιασμένη απάντηση με τη μορφή της νέας στρατηγικής «LeaderSHIP 2020».

2.10 Το έγγραφο του 2013, στο οποίο εκτίθεται η στρατηγική «LeaderSHIP 2020», είναι προϊόν της δουλειάς ενός μεγάλου συνόλου συναρμοδίων με επικεφαλής εκπροσώπους του κλάδου, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και ορισμένους κοινωνικούς εταίρους (SEA Europe και IndustriALL).

⁽²⁾ SEA Europe — The Voice of Maritime Civil & Naval Industries in Europe, ενημερωτικό δελτίο 2017.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/growth/sectors/maritime/shipbuilding/ec-support_el

2.11 Στη στρατηγική επισημαίνονται τα χαρακτηριστικά που πρέπει να διακρίνουν τον κλάδο, δηλαδή: ρηξικέλευθος, οικολογικός, ειδικευμένος σε αγορές προηγμένης τεχνολογίας, ενεργειακά αποδοτικός και ικανός να επεκτείνεται σε νέες αγορές.

2.12 Στην έκθεση που παρουσιάζει τη στρατηγική «LeaderSHIP 2020» περιγράφονται οι εξής τέσσερις πυλώνες της:

- Απασχόληση και δεξιότητες
- Βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά και ίσοι όροι ανταγωνισμού,
- Πρόσβαση στη χρηματοδότηση
- Έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία (ΕΑΚ).

3. Αξιολόγηση της προόδου υλοποίησης των συστάσεων της στρατηγικής «LeaderSHIP 2020»

3.1 Η αξιολόγηση της εφαρμογής των συστάσεων της στρατηγικής «LeaderSHIP 2020» έγινε βάσει των απαντήσεων των συμμετεχόντων στη δημόσια ακρόαση. Παρακάτω θα βρείτε τα αποτελέσματα της δημοσκοπήσης.

3.2 Η πρόοδος στον πυλώνα της απασχόλησης και των δεξιοτήτων της στρατηγικής «LeaderSHIP 2020» κρίνεται μέτρια. Υψηλότερος φαίνεται να είναι ο βαθμός εφαρμογής (30 %) των συστάσεων που αφορούν τη συγκρότηση υποομάδας ναυτιλιακής τεχνολογίας στο σύστημα ευρωπαϊκής ταξινόμησης δεξιοτήτων, ικανοτήτων και επαγγελμάτων (ESCO/European Skills, Competences and Occupations) και την προαγωγή του τομέα της ναυτιλιακής τεχνολογίας. Ο δε βαθμός προόδου των σχεδίων που σχετίζονται με τη μελέτη για την ανεπίσημη μάθηση είναι μηδενικός. Ο βαθμός προόδου των υπολοίπων συστάσεων της ομάδας αυτής κυμαίνεται μεταξύ 15 και 20 %.

3.3 Η υλοποίηση των συστάσεων του δεύτερου πυλώνα που αφορά τη βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά και τον θεμιτό ανταγωνισμό κρίνεται επίσης μη ικανοποιητική. Έχει ήδη ξεκινήσει η λήψη τριών μέτρων: α) η ομάδα εργασίας του ΟΟΣΑ για τη ναυπηγική βιομηχανία, β) η ενίσχυση της συνεργασίας της βιομηχανίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα ζητήματα προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και της εφαρμογής των κανόνων του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού και γ) η χρήση των διαφόρων μέσων εμπορικής πολιτικής και οι εργασίες υπέρ της σύναψης συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών. Ο βαθμός προόδου τους εκτιμάται περίπου στο 20 %. Ο δε βαθμός υλοποίησης άλλων μέτρων της ομάδας αυτής είναι αμελητέος.

3.4 Όσον αφορά τον πυλώνα της πρόσβασης στη χρηματοδότηση, οι συναρμόδιοι διαπίστωσαν πρόοδο μόνο ως προς την προώθηση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης και διεύρυνσης του πεδίου δανεισμού από την ΕΤΕπ (βαθμός προόδου 20-30 %). Ο βαθμός υλοποίησης της σύστασης περί διερεύνησης της λειτουργίας των γαλάζιων ΣΔΙΤ εκτιμάται στο 15 %, η δε σύσταση για την αξιολόγηση των δυνατοτήτων μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ουσία δεν έχει εκτελεστεί καθόλου (5 %).

3.5 Η εφαρμογή των συστάσεων περί έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας γεννούν συγκρατημένη αισιοδοξία. Η υλοποίηση των τριών αυτών συστάσεων έχει ολοκληρωθεί κατά το ήμισυ ή και περισσότερο. Ιδού οι αξιολογήσεις αυτής της ομάδας συστάσεων:

- εξέταση της σκοπιμότητας των έργων ΣΔΙΤ στα πεδία της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας στον τομέα της ναυτιλιακής τεχνολογίας (βαθμός προόδου 50 %),
- να μεριμνήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ενσωμάτωση διατάξεων σχετικών με την έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία στους γενικούς κανονισμούς της ΕΕ ενόψει της λήξης ισχύος του πλαισίου για τις κρατικές ενισχύσεις στη ναυπηγική βιομηχανία (βαθμός προόδου 60 %),
- ανάλυση της δυνατότητας διάθεσης πόρων των διαρθρωτικών ταμείων για την ενίσχυση του πλουραλισμού του τομέα της ναυτιλιακής τεχνολογίας, ιδίως ως μέρος των περιφερειακών στρατηγικών για την έξυπνη εξειδίκευση (βαθμός προόδου 45 %),
- οι ιδύνοντες της ναυτιλιακής τεχνολογίας να συγκροτήσουν μια ευρεία ΣΔΙΤ σε επίπεδο ΕΕ, με στόχο η θαλάσσια έρευνα να επικεντρωθεί, μεταξύ άλλων, στις μηδενικές εκπομπές και στην ενεργειακή απόδοση των πλοίων (βαθμός προόδου 30 %).

4. Γενικές και ειδικές παρατηρήσεις ως προς την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της στρατηγικής «LeaderSHIP 2020»

Απασχόληση και δεξιότητες

4.1 Υπάρχει μεγάλη ανάγκη διόρθωσης των ελλείψεων σε δεξιότητες, αναβάθμισης των δεξιοτήτων των εργαζομένων και παροχής σχετικής κατάρτισης και επιμόρφωσης, με στόχο τη διατήρηση μιας κρίσιμης μάζας ειδημοσύνης και τεχνογνωσίας στην ευρωπαϊκή βιομηχανία ναυτιλιακής τεχνολογίας. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να υποστηριχθεί και να συνεχιστεί η προσπάθεια που ξεκίνησαν οι κοινωνικοί εταίροι με το έργο του Συμβουλίου Δεξιοτήτων (Skills Council) ⁽⁴⁾. Επιπλέον, είναι σημαντικό να επιδιωχθεί η συμμετοχή και η διαβούλευση των κοινωνικών εταίρων από τα ευρωπαϊκά όργανα τόσο στη διαδικασία χάραξης πολιτικής όσο και σχετικά με την πρωτοβουλία της ΕΕ αναφορικά με τον κλάδο και, συγχρόνως, οι επαγγελματικές οργανώσεις που εκπροσωπούν τους εργοδότες και τους εργαζομένους του κλάδου να εξακολουθήσουν να συμμετέχουν στο διάλογο, ιδίως στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου.

4.2 Οι εργαζόμενοι πρέπει να διαθέτουν την κατάλληλη κατάρτιση ώστε να είναι σε θέση να αντεπεξέρχονται στις προκλήσεις της «Βιομηχανίας 4.0» και στις μελλοντικές τεχνολογικές αλλαγές (π.χ. ψηφιοποίηση). Οι μελλοντικοί εργαζόμενοι στη βιομηχανία ναυτιλιακής τεχνολογίας πρέπει να διαθέτουν δεξιότητες που θα τους επιτρέπουν να αντιμετωπίζουν επιτυχώς τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις της γαλάζιας οικονομίας.

4.3 Εξάλλου, πρέπει να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες ενίσχυσης της ελκυστικότητας του τομέα. Χρειάζεται να εντοπιστούν και να συγκεντρωθούν οι διάφορες δυνατότητες σταδιοδρομίας για τους εργαζόμενους στον κλάδο, καθώς και να αυξηθεί η κινητικότητα των σπουδαστών (π.χ. μέσω ενός προγράμματος Erasmus στον τομέα της ναυτιλιακής τεχνολογίας). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να συνεχίσει να στηρίζει πλήρως τις δραστηριότητες των SEA Europe και IndustriALL σε ενωσιακό επίπεδο, δηλαδή μέσω της επιτροπής κοινωνικού διαλόγου.

Βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά και ίσοι όροι ανταγωνισμού

4.4 Η ευρωπαϊκή βιομηχανία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει αθέμιτο ανταγωνισμό από τρίτες χώρες, τόσο στη ναυπηγική βιομηχανία όσο και —ολοένα και περισσότερο— στον τομέα του εξοπλισμού πλοίων. Η κρίση στην Ασία —η οποία προκλήθηκε από την πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα, κυρίως ως αποτέλεσμα των μεγάλων κρατικών επιδοτήσεων— σημαίνει ότι οι δημόσιες αρχές των εν λόγω χωρών επιδιώκουν να υποστηρίξουν τα εγχώρια ναυπηγεία και τους αντίστοιχους κατασκευαστές εξοπλισμού πλοίων. Αυτό συνεπάγεται αύξηση των εξαγωγών και, άρα, πρόσθετη ανταγωνιστική πίεση εις βάρος των ναυπηγείων και κατασκευαστών εξοπλισμού πλοίων στην ΕΕ.

4.5 Τα ασιατικά ναυπηγεία εστιάζουν τώρα την προσοχή τους στις επιτυχείς ευρωπαϊκές αγορές για πιο προηγμένα είδη σκαφών, όπως τα κρουαζιερόπλοια και τα επιβατηγά πλοία. Επιπλέον, στα έγγραφα με τίτλο «Made in China 2025» και «China Manufacturing 2025» που δημοσίευσε προσφάτως, η Κίνα ανακοίνωσε την πρόθεσή της να αποκτήσει ηγετική θέση παγκοσμίως στην παραγωγή υψηλής ποιότητας πλοίων (συμπεριλαμβανομένων των κρουαζιερόπλοιων) και εξοπλισμού πλοίων υψηλής τεχνολογίας, γεγονός που σημαίνει ότι θα ανταγωνίζεται άμεσα τις επιτυχείς ευρωπαϊκές αγορές. Μάλιστα, η εν λόγω πολιτική τυγχάνει πλήρους κρατικής υποστήριξης μέσω κρατικών ενισχύσεων. Εξάλλου, συνιστά απειλή για την ευρωπαϊκή βιομηχανία ναυτιλιακής τεχνολογίας.

4.6 Η αγορά των ΗΠΑ εξακολουθεί να είναι κλειστή λόγω του νόμου Τζόουνς (Jones Act). Εάν ο εν λόγω νόμος γινόταν πιο ελαστικός και άνοιγε η αγορά των ΗΠΑ, θα διανοίγονταν ορισμένες ενδιαφέρουσες ευκαιρίες για την ευρωπαϊκή ναυπηγική βιομηχανία. Η ΕΕ πρέπει να επιδιώξει αυτήν την εξέλιξη, παρά το γεγονός ότι η σημερινή πολιτική κατάσταση στις ΗΠΑ ρέπει προς τον προστατευτισμό.

4.7 Όπως συμβαίνει στην Κίνα, τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και τη Νότια Κορέα, οι αρμόδιοι λήψης αποφάσεων σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι η ευρωπαϊκή ναυπηγική βιομηχανία και η παραγωγή εξοπλισμού πλοίων είναι στρατηγικής σημασίας κλάδοι της ευρωπαϊκής οικονομίας που χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή και μεταχείριση, τόσο για εμπορικούς σκοπούς όσο και αναφορικά με το πολεμικό ναυτικό.

4.8 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει αφ' ενός μεν να προσπαθήσει να συνάψει μια συνολική συμφωνία σε επίπεδο ΟΟΣΑ (συμπεριλαμβανομένης της Κίνας) όπου θα καθορίζονται οι κανόνες περί επιδοτήσεων και —ενδεχομένως— τιμολογιακής πειθαρχίας, αφ' ετέρου δε να στηρίξει τις προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση.

4.9 Η αμοιβαιότητα μεταξύ της ΕΕ και των τρίτων χωρών είναι ουσιαστικής σημασίας και θα πρέπει κατά συνέπεια να αποτελεί κατευθυντήρια αρχή τόσο στις διμερείς όσο και στις πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις, καθώς και σε ζητήματα που σχετίζονται με την πρόσβαση στην αγορά. Τούτο είναι το βασικό ζητούμενο για να καταστεί η ευρωπαϊκή βιομηχανία — συμπεριλαμβανομένου του τομέα της ναυτιλιακής τεχνολογίας— πιο ανταγωνιστική σε παγκόσμιο επίπεδο. Επομένως, εάν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν προστατευτικά μέτρα σε τρίτες χώρες, η ΕΕ θα πρέπει να λαμβάνει τα ίδια μέτρα έναντι όσων εταιρειών από αυτές τις χώρες επιθυμούν να έχουν εμπορικές συναλλαγές στην ΕΕ. Μόνο με αυτόν τον τρόπο θα υπάρξουν δικαιότερες συνθήκες ανταγωνισμού για τα ευρωπαϊκά ναυπηγεία και την ευρωπαϊκή βιομηχανία εξοπλισμού πλοίων.

⁽⁴⁾ Τομεακό συμβούλιο για τις δεξιότητες.

Πρόσβαση στη χρηματοδότηση

4.10 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συχνά παρουσιάζει το ΕΤΣΕ —ένα χρηματοπιστωτικό μέσο του σχεδίου Juncker— ως μέσο χρηματοδότησης της βιομηχανίας, αλλά το πεδίο εφαρμογής και τα οφέλη του δεν είναι ακόμη πλήρως γνωστά (είναι κυρίως προσανατολισμένο προς τις ΜΜΕ). Το μέσο αυτό, καθώς και τα οφέλη του για τη βιομηχανία ναυτιλιακής τεχνολογίας, πρέπει να διευκρινιστούν και να διαδοθούν.

4.11 Η ναυπηγική βιομηχανία χρειάζεται μεγάλα ποσά κεφαλαίων, αλλά τον τελευταίο καιρό τα ευρωπαϊκά ναυπηγεία δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν χρηματοδότηση. Εντωμεταξύ, τα ναυπηγεία εκτός ΕΕ δέχονται σημαντικά οικονομικά κίνητρα, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών ενισχύσεων. Συνεπώς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να εξετάσει τη δημιουργία ενός ειδικού συστήματος διευκόλυνσης της πρόσβασης της ευρωπαϊκής ναυπηγικής βιομηχανίας έντασης κεφαλαίου στη χρηματοδότηση.

4.12 Πρέπει να γίνεται χρήση των οικονομικών κινήτρων (π.χ. μέσω ενωσιακών χρηματοδοτικών προγραμμάτων —όπως ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη»—, κινήτρων για τους εφοπλιστές να επενδύουν σε φιλικά προς το περιβάλλον σκάφη, εξοπλισμό ή τεχνολογία), με απόδοση των επενδύσεων στην ΕΕ.

4.13 Θα ήταν σκόπιμο να διερευνηθεί η καθιέρωση ενός ειδικού τομεακού καθεστώτος, που θα προβλέπει κίνητρα υπέρ της ανταγωνιστικότητας του τομέα της ευρωπαϊκής ναυτιλιακής τεχνολογίας, ενώ, ταυτόχρονα, θα πρέπει να αποφεύγονται καταστάσεις που προκαλούν προστριβές μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Από αυτή την άποψη, παραδείγματα προς μίμηση από άλλους τομείς, ιδίως αυτόν της ναυσιπλοΐας, μπορούν σε κάποιο βαθμό να χρησιμεύσουν ως πηγή έμπνευσης.

4.14 Θα ήταν σκόπιμο η ΕΕ, από κοινού με τη Νορβηγία, να εξετάσει την εγκαθίδρυση ειδικού προγράμματος για την προαγωγή φιλικών προς το περιβάλλον και ενεργειακά αποδοτικών θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων μέσω της ευρωπαϊκής ναυπηγικής βιομηχανίας και του τομέα εξοπλισμού πλοίων. Η ΕΟΚΕ ζητεί να αξιοποιηθεί η διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα «Στρατηγικές διαφοροποίησης του ναυτικού και θαλάσσιου τουρισμού»⁽⁵⁾, την οποία εκπόνησε κατόπιν αιτήματος της Μαλτεζικής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ.

4.15 Θα πρέπει επίσης να εξεταστεί το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός χρηματοδοτικού προγράμματος που θα επιτρέπει στις μονάδες ανακύκλωσης πλοίων τη διάλυση μεγαλύτερων τύπων πλοίων.

4.16 Στον τομέα της υψηλής ναυτιλιακής τεχνολογίας στην ΕΕ, τα χρηματοδοτικά μέσα για τις δημόσιες συμβάσεις στο πολεμικό ναυτικό αποτελούν πολύ σημαντική κινητήρια δύναμη και συμβάλλουν ουσιαστικά στη διατήρηση της «κρίσιμης μάζας» ολόκληρης της ευρωπαϊκής ναυπηγικής βιομηχανίας στην ΕΕ, ενώ, ταυτόχρονα, προάγουν την έρευνα και την καινοτομία σε ολόκληρο τον τομέα και στα συναφή πεδία. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη θετική συμβολή του «Ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης για την ευρωπαϊκή άμυνα» που πρόσφατα εκπόνησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία

4.17 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να θεσπίσει μια συμβατική ΣΔΙΤ για τον ναυτιλιακό τομέα, έτσι ώστε αυτός να μπορεί να επενδύσει περαιτέρω τόσο στην επίλυση των ρυθμιστικών και κοινωνικών προβλημάτων του τομέα της ναυσιπλοΐας όσο και στην καλύτερη αξιοποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με τη γαλάζια ανάπτυξη. Κρίνεται σκόπιμο να προαχθούν οι ευρωπαϊκές καινοτομίες με τη βοήθεια ειδικού (ενωσιακού) προγράμματος που θα υποστηρίζει την καινοτομία.

4.18 Η Ευρώπη θα πρέπει να υποστηρίξει χρηματοδοτικά την ευρωπαϊκή έρευνα και καινοτομία. Ομοίως, θα πρέπει να προστατευθούν επαρκώς οι ευρωπαϊκές καινοτομίες όσον αφορά τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας οφείλει να εποπτεύει αποτελεσματικά τα ευρωπαϊκά διπλώματα ευρεσιτεχνίας —μεταξύ άλλων, στον ευρωπαϊκό τομέα της ναυτιλιακής τεχνολογίας— και να επιβάλλει κυρώσεις σε περίπτωση παραβάσεων.

4.19 Το μελλοντικό (ένατο) πρόγραμμα-πλαίσιο θα πρέπει να παρέχει επαρκή (χρηματοδοτική) υποστήριξη στη ναυτιλιακή βιομηχανία, έτσι ώστε να μπορεί αυτή να ανταποκρίνεται, μελλοντικά, στα σημαντικά διεθνή ή/και ενωσιακά ζητήματα ρυθμιστικού και κοινωνικού χαρακτήρα, στα οποία συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, η ενσωμάτωση της οικολογικής διάστασης στον τομέα της ναυσιπλοΐας⁽⁶⁾, η ψηφιοποίηση, οι ανατρεπτικές τεχνολογίες και η διασυνδεδεμένη ή η αυτοματοποιημένη ναυσιπλοΐα.

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (ΕΕ C 209 της 30.6.2017, σ. 1).

⁽⁶⁾ Όσον αφορά την οικολογική τροπή των θαλάσσιων μεταφορών, οι κλάδοι της ναυσιπλοΐας και της ναυτιλιακής τεχνολογίας —ως διεθνής τομέας ανταγωνιστικός σε παγκόσμια κλίμακα— είναι υπέρ λύσεων σε διεθνές επίπεδο μέσω του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού με έδρα το Λονδίνο.

4.20 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το μελλοντικό ένατο πρόγραμμα-πλαίσιο θα πρέπει επίσης να περιέχει ένα κεφάλαιο σχετικό με τη χρηματοδοτική υποστήριξη της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, έτσι ώστε αυτή να μπορέσει να αξιοποιεί πλήρως το οικονομικό δυναμικό της γαλάζιας οικονομίας στην Ευρώπη.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οικονομική και κοινωνική συνοχή και ευρωπαϊκή ενσωμάτωση των Δυτικών Βαλκανίων — προκλήσεις και προτεραιότητες»

(διερευνητική γνωμοδότηση)

(2018/C 262/03)

Εισηγητής: ο κ.**Andrej ZORKO**

Συνεισηγητής: ο κ.**Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Βουλγαρική Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ, 5.9.2017
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης Άρθρο 30 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΟΚΕ
Αρμόδιο τμήμα	Εξωτερικές σχέσεις (REX)
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	28.3.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	189/2/1

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επικροτεί το γεγονός ότι η ενσωμάτωση των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ και η οικονομική και κοινωνική τους συνοχή αποτελεί μία από τις προτεραιότητες της Βουλγαρικής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ.

1.2. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η διεύρυνση της ΕΕ και, ιδίως, η διάδοση των δημοκρατικών αξιών και των νομικών προτύπων στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων είναι προς το συμφέρον τόσο των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων όσο και της ΕΕ. Η πολιτική διεύρυνσης αποτελεί βασική συνιστώσα της παγκόσμιας στρατηγικής της ΕΕ και ακρογωνιαίο λίθο της σταθερότητας και της ευημερίας της Ευρώπης. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει η ενσωμάτωση των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων να αποτελέσει, μελλοντικά, μία από τις κορυφαίες προτεραιότητες της ΕΕ, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω χώρες να συνεχίσουν την πορεία τους προς την εκπλήρωση των αναγκαίων προϋποθέσεων για την προσχώρησή τους στην ΕΕ ⁽¹⁾.

1.3. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη σύνοδο κορυφής των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων των χωρών της ΕΕ και των Δυτικών Βαλκανίων που θα πραγματοποιηθεί στις 17 Μαΐου στη Σόφια. Η ΕΟΚΕ θα συνδιοργανώσει, από κοινού με τους εταίρους της, τη Διάσκεψη της κοινωνίας των πολιτών των Δυτικών Βαλκανίων (15 Μαΐου στη Σόφια), πριν από τη σύνοδο κορυφής. Η ΕΟΚΕ δεσμεύεται για τη διοργάνωση, πριν από κάθε σύνοδο κορυφής αυτού του είδους, κοινής εκδήλωσης με τους εκπροσώπους των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ⁽²⁾ των Δυτικών Βαλκανίων και της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ καλεί τα θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη της ΕΕ να διασφαλίζουν την τακτική συμμετοχή των αρχηγών των κρατών των Δυτικών Βαλκανίων στις συνόδους κορυφής της ΕΕ, ως απόδειξη του γεγονότος ότι η ΕΕ θεωρεί την εν λόγω περιοχή αναπόσπαστο τμήμα του μέλλοντός της.

1.4. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι η σύνοδος κορυφής της Σόφιας θα επιβεβαιώσει την ανανεωμένη δυναμική όσον αφορά το ενδιαφέρον της ΕΕ στην περιοχή και θα ενθαρρύνει και άλλες μελλοντικές προεδρίες του Συμβουλίου της ΕΕ να συνεχίσουν να κατατάσσουν την ενσωμάτωση των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων σε υψηλή θέση μεταξύ των προτεραιοτήτων τους. Η διεύρυνση της ΕΕ προς τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα πρέπει να προχωρά παράλληλα με την ενίσχυση του πολιτικού εγχειρήματος της ΕΕ και των θεσμικών οργάνων της.

⁽¹⁾ Οι βασικές αρχές της στρατηγικής της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια καθορίστηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις 6 Φεβρουαρίου 2018, στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Μια αξιόπιστη προοπτική διεύρυνσης για τα Δυτικά Βαλκάνια και αυξημένη δέσμευση της ΕΕ απέναντί τους», COM(2018) 65 final.

⁽²⁾ Σύμφωνα με την καθιερωμένη ορολογία της ΕΟΚΕ, οι όροι «κοινωνία των πολιτών» και «οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών» που χρησιμοποιούνται στην παρούσα γνωμοδότηση συμπεριλαμβάνουν τους κοινωνικούς εταίρους (π.χ. εργοδότες και συνδικαλιστικές οργανώσεις), καθώς και οποιουδήποτε άλλους μη κρατικούς φορείς.

1.5. Η ΕΟΚΕ καλεί τους αρχηγούς κρατών που θα συμμετάσχουν στη σύνοδο κορυφής της ΕΕ στη Σόφια να καταστήσουν σαφή τη δέσμευσή τους για περισσότερο συνεπή και άμεση υποστήριξη των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε όλα τα επίπεδα. Κρίνει δε σκόπιμο να προαχθεί περαιτέρω η άμεση δημόσια στήριξη των ανεξάρτητων μέσων μαζικής ενημέρωσης.

1.6. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τους αρχηγούς κρατών κατά τη σύνοδο κορυφής της ΕΕ στη Σόφια να αναλάβουν προορατικό ρόλο έναντι των διμερών διαφορών με την προώθηση στοχοθετημένης συνεργασίας τόσο με τον ΟΑΣΕ όσο και με το Συμβούλιο της Ευρώπης, καθώς και με τη στήριξη του ρόλου που διαδραματίζει η κοινωνία των πολιτών στην επίλυση τέτοιου είδους διμερών διαφορών.

1.7. Η ΕΟΚΕ είναι επίσης πεπεισμένη ότι η ουσιαστική διεύρυνση της ΕΕ και η προώθηση των αξιών της στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων εξασφαλίζουν ασφάλεια και σταθερότητα, ενισχύουν την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και ευημερία, εδραιώνουν τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, διευκολύνουν την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων και αγαθών, τονώνουν την πολιτική επενδύσεων και προωθούν την κινητικότητα.

1.8. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ο σεβασμός στο κράτος δικαίου και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων έχει πρωταρχική σημασία για τη δημοκρατική, την οικονομική και την κοινωνική ανάπτυξη των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων.

1.9. Η ΕΟΚΕ φρονεί, επίσης, ότι ο ρόλος της εκπαίδευσης και της ύπαρξης ελεύθερων και ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης είναι εξαιρετικά σημαντικός προκειμένου να ξεπεραστούν οι διαφορές του παρελθόντος και να ενισχυθούν οι δημοκρατικές αξίες.

1.10. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ εξακολουθεί να αποτελεί βασικό κίνητρο για μεταρρυθμίσεις στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την έλλειψη προσοχής που αποδίδεται στις οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες των μεταρρυθμίσεων που υλοποιούνται, καθότι υπάρχει μεγάλη διαφορά στο επίπεδο της οικονομικής και κοινωνικής ασφάλειας των πολιτών μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και των υποψηφίων προς ένταξη χωρών. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά να εξετάζεται η κοινωνική, οικονομική και εδαφική συνοχή κατά την αξιολόγηση της εκπλήρωσης των κριτηρίων ένταξης στην ΕΕ.

1.11. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι τομείς των υποδομών, των μεταφορών και της ενέργειας πρέπει να αποτελέσουν κορυφαία προτεραιότητα στις διαπραγματεύσεις με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Η ΕΟΚΕ πιστεύει επίσης ότι η δημιουργία μιας ψηφιακής κοινωνίας και η ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων σε όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα αποβεί προς όφελος τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Η ΕΕ μπορεί και οφείλει να συμβάλλει στη βελτίωση των υποδομών και στην ανάπτυξη ευρυζωνικού δικτύου στις εν λόγω χώρες οι οποίες, σε ορισμένες περιπτώσεις, κατατάσσονται πολύ χαμηλότερα του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

1.12. Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να εξετάσουν τη δυνατότητα συμπερίληψης στα κριτήρια ένταξης στην ΕΕ και η διεξαγωγή εποικοδομητικού κοινωνικού και πολιτικού διαλόγου σε εθνικό επίπεδο.

1.13. Η ΕΕ θα πρέπει να εκπονήσει έναν ειδικό χάρτη πορείας για τις διαπραγματεύσεις με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, με επακριβές χρονοδιάγραμμα και συγκεκριμένες δεσμεύσεις για κάθε χώρα των Δυτικών Βαλκανίων. Κρίνεται επίσης αναγκαίο να εκπονηθεί μια στρατηγική επικοινωνίας για τα κράτη μέλη της ΕΕ, η οποία θα προβάλλει τα οφέλη που συνεπάγεται η πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ για τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, ιδίως όσον αφορά τη διασφάλιση της ειρήνης, της σταθερότητας, της ευημερίας και της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

1.14. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμπεριλάβει τον σεβασμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και την ισοότητα των φύλων στις κορυφαίες προτεραιότητες των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της ΕΕ με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων.

1.15. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη νέα στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα Δυτικά Βαλκάνια με τίτλο «Μια αξιόπιστη προοπτική διεύρυνσης για τα Δυτικά Βαλκάνια και αυξημένη δέσμευση της ΕΕ απέναντί τους»⁽³⁾, η οποία δημοσιεύτηκε στις 6 Φεβρουαρίου 2018, και τις έξι εμβληματικές πρωτοβουλίες της που καλύπτουν ένα φάσμα τομέων όπως η ισχυροποίηση του κράτους δικαίου, η ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας και της μετανάστευσης τόσο μέσω κοινών ομάδων έρευνας όσο και στο πλαίσιο του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Συνριοφυλακής και Ακτοφυλακής, η επέκταση της ενεργειακής ένωσης της ΕΕ στα Δυτικά Βαλκάνια, η μείωση των τελών περιαγωγής και η εγκατάσταση ευρυζωνικών δικτύων στην περιοχή.

1.16. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την προθυμία της να συνεργαστεί με την κοινωνία των πολιτών των Δυτικών Βαλκανίων προκειμένου να συμβάλει στην ανάληψη συγκεκριμένης δράσης στους τομείς που αφορούν το κράτος δικαίου, την ασφάλεια και τη μετανάστευση, την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη, τη συνδεσιμότητα, το ψηφιακό θεματολόγιο, τη συμφιλίωση και τις σχέσεις καλής γειτονίας, όπως προβλέπεται στο σχέδιο δράσης για τη στήριξη του μετασχηματισμού των Δυτικών Βαλκανίων μεταξύ του 2018 και του 2020.

⁽³⁾ COM(2018) 65 final, 6.2.2018.

1.17. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορούσε να εκπονήσει ειδικά προγράμματα, τα οποία θα παρέχουν στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων τη δυνατότητα ταχύτερης κοινωνικής σύγκλισης. Η άνιση και αργή πρόοδος ως προς την αντιμετώπιση των ζητημάτων αυτών αποτελεί σαφώς σημαντικό παράγοντα που επιβραδύνει την πορεία της ενσωμάτωσής τους στην ΕΕ εν γένει. Είναι επείγουσα η ανάγκη να δοθεί νέα ώθηση στον εξευρωπαϊσμό τους.

1.18. Οι κοινωνικοί εταίροι και οι λοιπές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να συμμετέχουν ουσιαστικά σε ολόκληρη τη διαδικασία ενσωμάτωσης των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ. Είναι αναγκαίο να ενισχυθούν οι ικανότητες των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών μέσω της παροχής τεχνικής και οικονομικής στήριξης, κυρίως με τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους σε ευρωπαϊκές πηγές χρηματοδότησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, ΕΤΑΑ κ.λπ.), αλλά και με την έγκαιρη και λεπτομερή ενημέρωσή τους σχετικά με τη διαδικασία των ενταξιακών διαπραγματεύσεων.

1.19. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τους κοινωνικούς εταίρους και τις λοιπές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων να συνεργαστούν στενά κατά τη διαδικασία ενσωμάτωσης στην ΕΕ, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

2. Πολιτική κατάσταση

2.1. Τα Δυτικά Βαλκάνια εξακολουθούν να συνιστούν μια περιοχή πολιτικά ασταθή, αλλά που διαθέτει συγχρόνως σημαντικό αναπτυξιακό δυναμικό.

2.2. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εντείνουν τις επικοινωνιακές τους προσπάθειες για να εξηγήσουν τα οφέλη και τις προκλήσεις της πολιτικής για τη διεύρυνση στους Ευρωπαίους πολίτες και να καταστήσουν τις οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών άμεσους εταίρους και φορείς μηνυμάτων σε αυτή τη διαδικασία ⁽⁴⁾.

2.3. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να εξακολουθήσει η ενσωμάτωση των Δυτικών Βαλκανίων να αποτελεί προτεραιότητα για την ΕΕ στο μέλλον —και όχι μόνον κατά τη διάρκεια της Βουλγαρικής Προεδρίας— και η ΕΕ να συμβάλει ενεργά στη σταθερότητα και την ειρήνη στα Δυτικά Βαλκάνια, εξασφαλίζοντάς τους παράλληλα την προοπτική της ένταξής τους στους ευρωατλαντικούς οργανισμούς. Η ένταξη αυτή μπορεί επίσης να συμβάλει στη σταθερότητα της περιοχής, διασφαλίζοντας την ασφάλεια και την ευημερία της, και να προσφέρει τη δυνατότητα επανένωσης των εθνών σε μια Ευρώπη χωρίς σύνορα.

2.4. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εξαγγελία της διοργάνωσης συνόδου κορυφής της ΕΕ στη Σόφια με τη συμμετοχή των ηγετών των χωρών της ΕΕ και των Δυτικών Βαλκανίων, αλλά είναι της γνώμης ότι η εν λόγω σύνοδος κορυφής θα πρέπει να αναθέσει έναν πιο ενεργό ρόλο στους εκπρόσωπους των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε επίπεδο ΕΕ.

2.5. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόσφατη ανακοίνωση του θεματολογίου «Berlin Process Plus» ⁽⁵⁾, όπου προβλέπονται ειδικά κονδύλια για την ανάπτυξη επιχειρήσεων, την επαγγελματική κατάρτιση, τις υποδομές και την τεχνολογία, καθώς και για διάφορα έργα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι μεταφορικές συνδέσεις μεταξύ των λιγότερο συνδεδεμένων χωρών της περιοχής. Αυτό το «Σχέδιο Μάρσαλ» αναμένεται να επιταχύνει την τελωνειακή ένωση και την κοινή αγορά στα Βαλκάνια. Ωστόσο, αυτή η περιφερειακή συνεργασία δεν θα πρέπει να επιβραδύνει τη διαδικασία διεύρυνσης, ούτε να θεωρηθεί υποκατάστατό της.

2.6. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων παρατηρείται επιθυμία και προθυμία για μεταρρυθμίσεις που θα είχαν ως αποτέλεσμα την ενσωμάτωση στην ΕΕ. Επισημαίνει, ωστόσο, ότι η επιτυχία εξακολουθεί να εξαρτάται τόσο από τον βαθμό στον οποίο οι κρατικοί θεσμοί είναι σε θέση να εφαρμόζουν και να επιβάλλουν αποτελεσματικά τις μεταρρυθμίσεις όσο και από τον επιτευχθέντα βαθμό οικειοποίησης της εν λόγω διαδικασίας εκ μέρους των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και του πληθυσμού εν γένει. Ένας ειδικός χάρτης πορείας για τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις, με επακριβές χρονοδιάγραμμα και συγκεκριμένες δεσμεύσεις για κάθε χώρα των Δυτικών Βαλκανίων, θα μπορούσε να παρακινήσει τις εν λόγω χώρες να υλοποιήσουν ταχύτερα τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις.

2.7. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι έχει αναπτύξει ιδιαίτερα ικανοποιητικές επαφές με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στα Δυτικά Βαλκάνια και ότι είναι καλά ενημερωμένη σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί σε αυτές τις χώρες. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι οι μικτές συμβουλευτικές επιτροπές (ΜΣΕ) της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να προσπαθήσουν να συμπληρώσουν τα «κενά σημεία» που δεν καλύπτονται από άλλους φορείς κατά τη διαπραγματευτική διαδικασία και να επικεντρωθούν σε επιλεγμένο αριθμό τομέων. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ ζητεί να βελτιωθεί η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ΜΣΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης την ενίσχυση του ρόλου των εν λόγω ΜΣΕ ⁽⁶⁾.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 133 της 14.4.2016, σ. 31.

⁽⁵⁾ <http://shtetiweb.org/berlin-process/>.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 133 της 14.4.2016, σ. 31.

2.8. Η διαφθορά, οι συνέπειες του οργανωμένου εγκλήματος, η γενική αδυναμία των κρατικών θεσμών και του κράτους δικαίου, οι διμερείς διαφορές, καθώς και διακρίσεις εις βάρος μειονοτικών ομάδων αποτελούν επίσης σημαντικά και χρονίζοντα προβλήματα τόσο για τη συμμετοχή όσο και για την ενσωμάτωση.

2.9. Τα κριτήρια της Κοπεγχάγης είναι οι κανόνες οι οποίοι καθορίζουν εάν μια χώρα είναι επιλέξιμη για ένταξη στην ΕΕ ⁽⁷⁾. Βάσει των εν λόγω κριτηρίων, απαιτείται από τα κράτη να διαθέτουν τα απαραίτητα θεσμικά όργανα ώστε να εγγυώνται τη δημοκρατική διακυβέρνηση και το κράτος δικαίου, να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, να διαθέτουν εύρυθμη οικονομία της αγοράς και να αποδέχονται τις υποχρεώσεις και την αποστολή της ΕΕ.

2.10. Οι έξι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων δεν μπορούν να ενταχθούν ταυτόχρονα στην ΕΕ. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι η Σερβία και το Μαυροβούνιο πρωτοστατούν επί του παρόντος στη διαδικασία ενσωμάτωσης. Εκφράζει επίσης την προσδοκία η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και η Αλβανία να αρχίσουν διαπραγματεύσεις με την ΕΕ το συντομότερο δυνατόν. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι, αφενός, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη διαβίβασε τις απαντήσεις της στο ερωτηματολόγιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και, αφετέρου, ότι η τελευταία εξετάζει επί του παρόντος τη δυνατότητα να της χορηγηθεί καθεστώς υποψήφιας προς ένταξη χώρας.

2.11. Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων εξακολουθούν να φέρουν τα τραύματα των πολέμων και των συγκρούσεων, του εθνικού μίσους, των αλτρωτικών διαθέσεων και της πιθανότητας αναζωπύρωσης «παγωμένων» συγκρούσεων. Κρίνεται αναγκαίο να ενθαρρυνθεί σθεναρά η διευθέτηση των πλέον πιεστικών διμερών ζητημάτων πριν από την προσχώρησή τους στην ΕΕ, παρότι η επιμονή στην επίλυση όλων των εκκρεμών ζητημάτων θα μπορούσε να επιβραδύνει την εν λόγω διαδικασία.

2.12. Η ΕΟΚΕ φρονεί επίσης, ότι η κοινωνία των πολιτών μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, φέρνοντας κοντά τις νεότερες γενιές διαφόρων χωρών και εγκαινιάζοντας δημόσιο διάλογο σχετικά με ορισμένα ζητήματα που έχουν ζωτική σημασία για τη συγκεκριμένη περιοχή. Η οικονομική ανάπτυξη, η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, η απασχόληση και η κοινωνική ασφάλιση αποτελούν παράγοντες που συμβάλλουν στην ειρηνική περιφερειακή συνύπαρξη.

2.13. Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα μπορούσαν να συγκροτήσουν εθνικά συμβούλια ευρωπαϊκής ενσωμάτωσης για την πραγματοποίηση τακτικών συναντήσεων ανάμεσα στις εξεχουσες πολιτικές αρχές και στις κυριότερες οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών, με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας και την ευρύτερη προβολή της διαδικασίας προσχώρησης στην ΕΕ ⁽⁸⁾.

2.14. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη καθορίσει τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών κατά τη διαδικασία προσχώρησης και κατέστησε σαφές ότι η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην εν λόγω διαδικασία συνίσταται στα εξής: 1) στην άμεση συμμετοχή της στις ίδιες τις διαπραγματεύσεις (διεξοδικός έλεγχος της νομοθεσίας, προετοιμασία των εθνικών θέσεων, εποπτεία της προόδου)· 2) στη συμμετοχή της στον κοινωνικό διάλογο και στο διάλογο με τους πολίτες σχετικά με τη χάραξη πολιτικής και τη νομοθετική εναρμόνιση με το κεκτημένο· 3) στη συμμετοχή της στον προγραμματισμό της προενταξιακής χρηματοδότησης· και 4) στην ανεξάρτητη παρακολούθηση της προόδου και της κοινωνικής επίδρασης των μεταρρυθμιστικών διαδικασιών. Για την επιτέλεση αυτών των καθηκόντων απαιτείται επαρκής χρηματοδοτική στήριξη τόσο από τις εθνικές κυβερνήσεις όσο και από τους μηχανισμούς προενταξιακής χρηματοδότησης της ΕΕ ⁽⁹⁾.

2.15. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι το ενδιαφέρον της ΕΕ για ταχεία και αποτελεσματική ενσωμάτωση των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ έχει ατονήσει, λόγω άλλων πολιτικών προτεραιοτήτων και ελλείπει μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής διεύρυνσης, αλλά και εξαιτίας των διαφορετικών πολιτικών προσεγγίσεων που υιοθετούν τα κράτη μέλη. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, οι ανεκπλήρωτες προσδοκίες είχαν ως αποτέλεσμα την έξαρση του ευρωσκεπτικισμού στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Το φαινόμενο αυτό αποδυνάμωσε τον αντίκτυπο των κριτηρίων ένταξης και επιβράδυνε τις μεταρρυθμίσεις. Αυτό γίνεται ιδιαίτερα αισθητό στην εμπέδωση του κράτους δικαίου, της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης και στην πρόληψη της διαφθοράς.

2.16. Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων προβαίνουν σε μεταρρυθμίσεις, αλλά με πολύ διαφορετικό ρυθμό. Χρειάζεται να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την καταπολέμηση της ανεξέλεγκτης διαφθοράς, του οργανωμένου εγκλήματος και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης αποτελεί επίσης καθοριστική συνιστώσα μιας υγιούς δημοκρατίας.

2.17. Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία την ενίσχυση της καταπολέμησης της τρομοκρατίας στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και υποστηρίζει σθεναρά την Πρωτοβουλία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στα Δυτικά Βαλκάνια (WBCTi — Western Balkan Counter-Terrorism initiative) ⁽¹⁰⁾.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/glossary/terms/accession-criteria_en.

⁽⁸⁾ EE C 133 της 14.4.2016, σ. 31.

⁽⁹⁾ EE C 133 της 14.4.2016, σ. 31.

⁽¹⁰⁾ <http://wbcti.wb-iisg.com/>, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/ipa_ii_2016_039-858.13_mc_pcve.pdf.

2.18. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η συνεργασία μεταξύ των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων και της ΕΕ και των αρμόδιων οργανισμών της (όπως η Ευρωπαϊκή) θα πρέπει να επεκταθεί περαιτέρω προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία διεύρυνσης. Το μέτρο αυτό είναι ιδιαίτερα επείγον σε τομείς όπως η ασφάλεια και η μετανάστευση.

3. Οικονομική σταθερότητα και ευημερία

3.1. Οι οικονομίες των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων συνεχίζουν να αναπτύσσονται και η αύξηση του πραγματικού ΑΕγχΠ στην περιοχή αναμένεται να ανέλθει σε 2,6 % το 2017. Το ποσοστό αυτό αναμένεται να αυξηθεί στο 3 % το 2018, λόγω τόσο της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων όσο και της σταδιακής ανάκαμψης της χορήγησης πιστώσεων, των εμβασμάτων και των μεγάλων έργων υποδομής. Σε σύγκριση με την κατάσταση που επικρατούσε το 1995, το βιοτικό επίπεδο έχει βελτιωθεί σημαντικά και στα έξι κράτη των Δυτικών Βαλκανίων. Παρά ταύτα, οι εν λόγω έξι χώρες παραμένουν μεταξύ των φτωχότερων της Ευρώπης. Επιπλέον, η οικονομική σύγκλιση των κρατών των Δυτικών Βαλκανίων έχει απολέσει ένα μέρος της δυναμικής της μετά την κρίση και υστερεί έναντι της σύγκλισης που παρατηρείται στα νέα κράτη μέλη της Κεντροανατολικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

3.2. Η διαδικασία της οικονομικής σύγκλισης στα Δυτικά Βαλκάνια είναι εξαιρετικά χρονοβόρα. Υπάρχει, επομένως, επιτακτική ανάγκη να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον που θα ενθαρρύνει/θα επιταχύνει τις ξένες επενδύσεις και να εγκριθούν οι ενδεδειγμένες οικονομικές μεταρρυθμίσεις για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας.

3.3. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί όσον αφορά την οικονομική ολοκλήρωση των Δυτικών Βαλκανίων, δεδομένου ότι οι ηγέτες της περιοχής δεσμεύτηκαν να εμβαθύνουν τους δεσμούς τους και να συνεργαστούν με στόχο την προσχώρηση στην ΕΕ· τάσσεται δε υπέρ της ευρύτερης συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην κατάρτιση προγραμμάτων οικονομικών μεταρρυθμίσεων, καθώς και στην εκπόνηση κοινών συμπερασμάτων με ειδικές συστάσεις για κάθε χώρα της περιοχής⁽¹¹⁾.

3.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πεποίθηση ότι οι υποψήφιες χώρες χρειάζονται ισχυρότερα κίνητρα για μεταρρυθμίσεις. Ειδικότερα, είναι αναγκαίο να ενθαρρυνθεί η στενότερη περιφερειακή συνεργασία προκειμένου να διευκολυνθεί η εκπλήρωση των κριτηρίων ένταξης στην ΕΕ.

3.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να κινητοποιηθούν οι νέες εισροές ΑΞΕ (άμεσες ξένες επενδύσεις) στους μεταποιητικούς κλάδους με τη στήριξη των τοπικών αλυσίδων εφοδιασμού και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και της τεχνολογικής ικανότητας των ΜΜΕ.

3.6. Οι τομείς της ενέργειας και των μεταφορών θα πρέπει να συντελέσουν στην ανάπτυξη και τη διασυνδεσιμότητα της περιοχής, πράγμα το οποίο θα μπορέσει να διασφαλίσει ότι οι πολίτες των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων θα έχουν σαφή εικόνα των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών οφελών της προσχώρησης στην ΕΕ. Παραδείγματος χάρη, η ενεργειακή απόδοση και η εξοικονόμηση ενέργειας συνιστούν παράγοντες που ευνοούν τη δραστηριότητα των επιχειρήσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τόσο «οικολογικών» όσο και παραδοσιακών.

3.7. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την υπογραφή της Συνθήκης για την ίδρυση Κοινότητας Μεταφορών μεταξύ της ΕΕ και των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, στις 12 Ιουλίου 2017, και ενθαρρύνει τα συμβαλλόμενα μέρη να την αναπτύξουν περαιτέρω. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα πρέπει να επικεντρώσουν τις επενδύσεις τους στη σύνδεση του βασικού δικτύου ΔΕΔ-Μ της ΕΕ με τις υποδομές των Δυτικών Βαλκανίων. Ως εκ τούτου, καθίσταται πλέον αναγκαίο ένα συλλογικό πρόγραμμα για τον προσδιορισμό των διαθέσιμων πόρων και τη διαμόρφωση κοινού χρονοδιαγράμματος.

3.8. Η βελτίωση των υποδομών θα μειώσει το μεταφορικό και το ενεργειακό κόστος και θα διευκολύνει την πραγματοποίηση μεγάλων επενδύσεων στην περιοχή. Επιπλέον, η προώθηση της ψηφιακής αναβάθμισης των Δυτικών Βαλκανίων θα συμβάλει στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων, στην αύξηση της παραγωγικότητας και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

3.9. Η ΕΟΚΕ φρονεί επίσης ότι η πραγματοποίηση επενδύσεων σε συμπληρωματικές προσεγγίσεις, πέραν των παραδοσιακών οικονομικών πολιτικών [κυκλική οικονομία, κοινωνική οικονομία, ενσωμάτωση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) σε όλες τις πολιτικές] μπορεί να εγγυηθεί την ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας, συνολικά.

3.10. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι και στις έξι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων το κράτος εξακολουθεί να διαδραματίζει υπερβολικά μεγάλο ρόλο, ενώ ο ιδιωτικός τομέας είναι πιο περιορισμένος από ό,τι στις επτά μικρές μεταβατικές οικονομίες της Ευρώπης⁽¹²⁾.

⁽¹¹⁾ Τελική δήλωση του 6ου Φόρουμ της κοινωνίας πολιτών «Δυτικά Βαλκάνια».

⁽¹²⁾ Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας, *The Western Balkans: Revving up the Engines of Growth and Prosperity*, 2017 (Τα Δυτικά Βαλκάνια: Ζέσταμα της μηχανής της ανάπτυξης και της ευημερίας).

3.11. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το κράτος οφείλει να καταστεί πιο αποτελεσματικός και αξιόπιστος πάροχος δημόσιων υπηρεσιών και να εξασφαλίσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις.

3.12. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι οι μικρές και οι μεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες συνιστούν την πλειονότητα των επιχειρήσεων, θα μπορούσαν να αποτελέσουν κινητήριες δυνάμεις της οικονομικής ανάπτυξης και στις έξι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Προς τον σκοπό αυτό, είναι απαραίτητη η μείωση της γραφειοκρατίας, η ενδυνάμωση της διαφάνειας της δημόσιας διοίκησης, η καταπολέμηση της διαφθοράς και η πλήρης ανεξαρτησία της δικαιοσύνης.

3.13. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τα συμπεράσματα του 6ου Φόρουμ της κοινωνίας πολιτών «Δυτικά Βαλκάνια» και εκφράζει τη βαθιά της ανησυχία όσον αφορά τη συρρίκνωση του πεδίου δράσης των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε όλο και περισσότερες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Υπογραμμίζει ότι η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχουν δεσμευτεί να προωθήσουν την επέκταση του πεδίου δράσης της κοινωνίας των πολιτών και να στηρίξουν ακόμα περισσότερο την ανάπτυξη των ικανοτήτων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ούτως ώστε να έχουν ισχυρότερη φωνή στην αναπτυξιακή διαδικασία και να σημειώσουν πρόοδο στον πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό διάλογο.

3.14. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να συμμετέχουν ουσιαστικά στη διαδικασία οικονομικής, κοινωνικής, δημόσιας και νομοθετικής μεταρρύθμισης σε όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Είναι αναγκαίο να ενισχυθούν οι ικανότητές τους μέσω της παροχής τεχνικής και χρηματοδοτικής στήριξης, κυρίως με τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους σε ευρωπαϊκές πηγές χρηματοδότησης, αλλά και με την έγκαιρη ενημέρωσή τους σχετικά με τη διαδικασία προσχώρησης.

4. Κοινωνική σταθερότητα — ανεργία — μετανάστευση

4.1. Από τότε που ξέσπασε η οικονομική κρίση, η εισοδηματική και κυρίως η κοινωνική σύγκλιση μεταξύ των φτωχότερων και των πλουσιότερων χωρών της ΕΕ επιβραδύνεται και, σε ορισμένες περιπτώσεις, αντιστρέφεται. Αυτό υπονομεύει τις φιλοδοξίες της ΕΕ και θέτει υπό αμφισβήτηση την ελκυστικότητά της για τα μελλοντικά μέλη. Η φτώχεια, η υψηλή ανεργία, η άτυπη οικονομία, οι χαμηλοί μισθοί, η διαφθορά, η οικονομική στασιμότητα, η κακομεταχείριση, η μετανάστευση ειδικευμένων εργαζομένων, οι διακρίσεις εις βάρος των μειονοτήτων και η διαρροή εγκεφάλων πλήττουν όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων.

4.2. Μολονότι οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων παρουσιάζουν σύγκλιση με τα επίπεδα της ΕΕ των 28, ο ρυθμός τους είναι μάλλον αργός και υστερεί έναντι της επικράτειας της ΕΕ. Τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι για την επίτευξη πλήρους σύγκλισης μπορεί να χρειαστούν έως 40 έτη.

4.3. Δεν παρατηρείται σύγκλιση μισθών στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Σε κάποιες χώρες έχει μάλιστα αυξηθεί το μισθολογικό χάσμα σε σύγκριση με την ΕΕ, κάτι που έχει συνέπειες στην οικονομική και κοινωνική ασφάλεια των πολιτών στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Στις περισσότερες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων δεν έχει σημειωθεί αύξηση των πραγματικών μισθών μετά την κρίση. Αν και υπάρχουν θεομοθετημένοι κατώτατοι μισθοί σε όλα τα κράτη των Δυτικών Βαλκανίων, σε πολλές περιπτώσεις, αυτοί δεν καλύπτουν το ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης των οικογενειών.

4.4. Η ΕΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι, λόγω της υψηλής ανεργίας, η μετανάστευση των εργαζομένων και από τις έξι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων εξακολουθεί να αποτελεί κυρίαρχο ζήτημα. Εκτιμάται ότι το ένα τέταρτο του πληθυσμού και στα έξι κράτη των Δυτικών Βαλκανίων έχει μετακομίσει στο εξωτερικό. Μολονότι τα εμβάσματα από τους μετανάστες εργαζομένους αποτελούν σημαντική πηγή εισοδήματος και συμβάλλουν βραχυπρόθεσμα στην εγχώρια οικονομία, η μαζική μετανάστευση και η συνεχής μείωση του πληθυσμού έχουν σοβαρές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στο οικονομικό αναπτυξιακό δυναμικό αυτών των χωρών⁽¹³⁾.

4.5. Με εξαίρεση το Μαυροβούνιο, από τη μείωση των επιπέδων απασχόλησης στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων επηρεάστηκαν περισσότερο οι νέοι χαμηλής ειδίκευσης και οι γυναίκες. Ζωτικής σημασίας είναι επίσης το γεγονός ότι, το 2015, πάνω από το 70 % των ανέργων και στις έξι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων βρίσκονταν εκτός αγοράς εργασίας για περισσότερο από ένα έτος κατά μέσο όρο⁽¹⁴⁾.

⁽¹³⁾ «Η ανεργία στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων είναι σημαντικά υψηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ των 28, με ορισμένες βελτιώσεις τα τελευταία χρόνια. Ειδικότερα, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η ΠΓΔΜ και το Μαυροβούνιο πλήττονται από επίμονα υψηλή ανεργία, όμως ακόμη και το σημερινό ποσοστό ανεργίας ύψους 13,5 % στη Σερβία, το καλύτερο στην περιοχή μετά τις πρόσφατες βελτιώσεις, είναι υπερβολικά υψηλό σε σύγκριση με τα κράτη μέλη της ΕΕ. Παρά την ανησυχητικά υψηλή ανεργία, στην περιοχή δημιουργήθηκαν περίπου 230 000 θέσεις εργασίας κατά τη διάρκεια των 12 μηνών έως τον Ιούνιο του 2017 (αύξηση 3,8 %), με περισσότερες από τις μισές στον ιδιωτικό τομέα. Ως αποτέλεσμα, η απασχόληση (σε αριθμό θέσεων εργασίας, αλλά όχι σε ώρες απασχόλησης) επέστρεψε στα προ του 2008 επίπεδα σε όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, εκτός από τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.» (στοιχεία που περιέχονται στην περιοδική οικονομική έκθεση του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας για τα Δυτικά Βαλκάνια, αριθ. 12, φθινόπωρο του 2017).

⁽¹⁴⁾ Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας, *Western Balkans Labor Market Trends 2017* (Τάσεις της αγοράς εργασίας στα Δυτικά Βαλκάνια 2017).

4.6. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η ΕΕ και οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα πρέπει να δώσουν περισσότερη προσοχή στην ποιότητα ζωής και την κοινωνική ασφάλεια των πολιτών των κρατών αυτών. Η ΕΟΚΕ προτείνει να εξεταστεί η δυνατότητα εφαρμογής των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων κατά την αξιολόγηση του βαθμού εκπλήρωσης των προϋποθέσεων προσχώρησης στην ΕΕ. Η Επιτροπή θα μπορούσε επίσης να αναπτύξει ειδικά προγράμματα τα οποία θα εξασφαλίσουν στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων τη δυνατότητα ταχύτερης κοινωνικής σύγκλισης.

4.7. Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης την προσδοκία να βελτιωθεί περαιτέρω η ανταγωνιστικότητα και να ενισχυθούν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και στις έξι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, προκειμένου να τονωθεί η αγορά εργασίας και να επιβραδυνθεί η μετανάστευση. Κατά τον σχεδιασμό των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων θα πρέπει να διεξάγεται ουσιαστική διαβούλευση με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ⁽¹⁵⁾.

4.8. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι τάσεις της αγοράς εργασίας στην περιοχή καταδεικνύουν υψηλά ποσοστά ανεργίας μεταξύ των γυναικών και παροτρύνει τις κυβερνήσεις να παράσχουν στήριξη προκειμένου να εξασφαλίσουν υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης για τις γυναίκες. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενσωματώσει την ισότητα των φύλων μεταξύ των κορυφαίων προτεραιοτήτων στις διαπραγματεύσεις προσχώρησης στην ΕΕ που διεξάγουν οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων.

4.9. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πεποίθηση ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων και του πολιτισμού των μειονοτήτων είναι θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη μιας δημοκρατικής κοινωνίας των πολιτών σε όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων.

4.10. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ο ρόλος της εκπαίδευσης σε όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, συμπεριλαμβανομένης της ισότιμης πρόσβασης στα εκπαιδευτικά συστήματα, είναι πρωταρχικής σημασίας για την προαγωγή των ευρωπαϊκών αξιών, την καλλιέργεια της ανοχής απέναντι στις μειονότητες, την καταπολέμηση των προκαταλήψεων και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής.

4.11. Η ΕΟΚΕ πιστεύει επίσης ότι ένα θεματολόγιο κοινωνικής συνοχής θα πρέπει να διορθώσει τα κενά και τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων μέσω της βελτίωσης της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων. Η παροχή αυξημένης χρηματοδοτικής στήριξης σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας, καθώς και στη μείωση των υψηλών ποσοστών ανεργίας.

4.12. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις πρωτοβουλίες που δρομολογούν οι κρατικοί εκπαιδευτικοί και πολιτιστικοί οργανισμοί, τα πανεπιστήμια ή οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών με σκοπό τη συμφιλίωση, τις σχέσεις καλής γειτονίας και την κριτική προσέγγιση του παρελθόντος.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹⁵⁾ Όπως επισημαίνεται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Στρατηγική διεύρυνσης της ΕΕ» (ΕΕ C 133 της 14.4.2016, σ. 31) και στην τελική δήλωση του 6ου Φόρουμ της κοινωνίας πολιτών «Δυτικά Βαλκάνια» που διοργανώθηκε από την ΕΟΚΕ στο Σεράγεβο, στις 10-11 Ιουλίου 2017.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ολοκλήρωση του θεματολογίου για τη βελτίωση της νομοθεσίας: Καλύτερες λύσεις για καλύτερα αποτελέσματα»

[COM(2017) 651 final]

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2018/C 262/04)

Εισηγητής: ο κ. **Bernd DITTMANN**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	15.2.2018
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	9.3.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	185/0/0
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι το θεματολόγιο για τη βελτίωση της νομοθεσίας θα πρέπει να μετατραπεί σε μόνιμο πρόγραμμα για τη θέσπιση κοινοτικής νομοθεσίας υψηλής ποιότητας, χωρίς να υπονομεύονται βασικοί στόχοι πολιτικής ή να δημιουργείται πίεση απορρύθμισης. Το θεματολόγιο θα πρέπει να συνεχιστεί, να αναπτυχθεί περαιτέρω και να βελτιωθεί από τη νέα Επιτροπή μετά το 2019.

1.2. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να παράσχει λεπτομερή χάρτη πορείας για την επικείμενη αξιολόγηση της βελτίωσης της νομοθεσίας και να διευκρινίσει ποια μορφή συμμετοχής προβλέπεται για την ΕΟΚΕ και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

2. Η ανακοίνωση της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας

2.1. Στις 24 Οκτωβρίου 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε την ανακοίνωση με τίτλο «Ολοκλήρωση του θεματολογίου για τη βελτίωση της νομοθεσίας: Καλύτερες λύσεις για καλύτερα αποτελέσματα» ⁽¹⁾ (εφεξής «η ανακοίνωση»).

2.2. Στην ανακοίνωση, η Επιτροπή αποτιμά την πρόοδο υλοποίησης του θεματολογίου για τη βελτίωση της νομοθεσίας (εφεξής «το θεματολόγιο») από την έγκρισή του τον Μάιο του 2015.

2.3. Το 2018, η Επιτροπή θα αξιολογήσει το σύστημα βελτίωσης της νομοθεσίας στο σύνολό του. Η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί την ανταπόκριση της ΕΟΚΕ στην ανακοίνωση, καθώς και τη συμβολή της στην προετοιμασία της επικείμενης αξιολόγησης.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη συνεχιζόμενη δέσμευση της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας και τις εν εξελίξει προσπάθειές της για την υλοποίηση των στόχων που καθορίζονται στο θεματολόγιο του Μαΐου 2015, όπως περιγράφεται στην ανακοίνωση. Η βελτίωση της νομοθεσίας είναι μια διαδικασία που υπόκειται σε συνεχή βελτίωση και απαιτεί δέσμευση και συμβολή από όλους τους εμπλεκόμενους παράγοντες.

⁽¹⁾ COM(2017) 651 final.

3.2. Η βελτίωση της νομοθεσίας θα πρέπει να συμβάλει στη δημιουργία υπεύθυνων, συμμετοχικών και διαφανών διαδικασιών χάραξης πολιτικής, οι οποίες θα παρέχουν απλούς, σαφείς, συνεκτικούς, κατάλληλους για τον σκοπό και εύκολα εφαρμόσιμους κανόνες. Πρόκειται για ουσιαστική προϋπόθεση για τη διασφάλιση της εμπιστοσύνης του κοινού στην ΕΕ και τα θεσμικά της όργανα. Ακόμη, θα πρέπει να συμβάλει στη δημιουργία αποτελεσματικών και συνεπών κανονιστικών πλαισίων που θα επιτρέπουν την καινοτομία και τη βιώσιμη ανάπτυξη και θα υποστηρίξουν την ολοκλήρωση και την εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

3.3. Η βελτίωση της νομοθεσίας δεν θα πρέπει να οδηγεί σε υπερβολική γραφειοκρατία κατά τη χάραξη πολιτικής της ΕΕ. Οι πολιτικές αποφάσεις δεν πρέπει να αντικατασταθούν από τεχνικές διαδικασίες.

3.4. Σε προηγούμενη γνωμοδότηση ⁽²⁾, η ΕΟΚΕ υπογράμμισε ότι, όσον αφορά τη βελτίωση της νομοθεσίας, «το ζητούμενο δεν πρέπει να είναι η “περισσότερη” ή “λιγότερη” κανονιστική ρύθμιση στην ΕΕ, ούτε η απορύθμιση ή η υποτίμηση συγκεκριμένων τομέων πολιτικής προς όφελος άλλων προτεραιοτήτων και η συνακόλουθη αμφισβήτηση των αξιών που ενστερνίζεται η ΕΕ: της κοινωνικής προστασίας και της προστασίας του περιβάλλοντος και των θεμελιωδών δικαιωμάτων ⁽³⁾. Η βελτίωση της νομοθεσίας είναι πρωταρχικά ένα βοηθητικό μέσο που έχει σκοπό να εξασφαλίσει την πραγματική υλοποίηση πολιτικών στόχων στη βάση αποδεικτικών στοιχείων, υπό το φως των προαναφερθεισών αξιών, με τρόπο αποτελεσματικό, χωρίς να περιορίζονται τα περιβαλλοντικά δικαιώματα ή τα δικαιώματα των καταναλωτών ή τα κοινωνικά πρότυπα και χωρίς μετατόπιση αρμοδιοτήτων στο θεσμικό πλαίσιο μέσω της δημιουργίας οργάνων. Η βελτίωση της νομοθεσίας δεν μπορεί και δεν πρέπει να υποκαθιστά τις πολιτικές αποφάσεις».

3.5. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την πρόοδο της υλοποίησης του θεματολογίου μέχρι σήμερα. Χαιρετίζει ειδικότερα τη μεθοδικότερη χρήση των εκτιμήσεων αντικτύπου και των εκ των υστέρων αξιολογήσεων, τις συστηματικότερες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη, τις αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές και εργαλειοθήκη για τη βελτίωση της νομοθεσίας, το πρόγραμμα REFIT και την πλατφόρμα REFIT, αλλά και τον ορισμό της επιτροπής ρυθμιστικού ελέγχου.

3.6. Η ΕΟΚΕ συμμετέχει ενεργά στη βελτίωση της νομοθεσίας, ιδίως μέσω της συμμετοχής της στην πλατφόρμα REFIT και με την εκπόνηση εκ των υστέρων αξιολογήσεων. Συνεπώς, παραπέμπει στις πολυάριθμες σχετικές γνωμοδοτήσεις της ⁽⁴⁾. Παρά ταύτα, η ΕΟΚΕ δεν λαμβάνεται υπόψη στο θεματολόγιο ή στην ανακοίνωση. Η ΕΟΚΕ δεν συμμετέχει ούτε στη διοργανική συμφωνία για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου. Αυτό καταδεικνύει ότι η Επιτροπή και οι νομοθέτες εξακολουθούν να μην συνυπολογίζουν επαρκώς τον ρόλο και τη λειτουργία της ΕΟΚΕ όπως κατοχυρώνονται στις Συνθήκες και τις γνώσεις και την εμπειρογνώμοσύνη των μελών της και της κοινωνίας των πολιτών που εκπροσωπούν.

3.7. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα για τη βελτίωση της νομοθεσίας και στα αντίστοιχα μέσα και διαδικασίες του απαιτεί οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους που δεν έχουν στη διάθεσή τους όλες οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (π.χ. δημιουργία δεδομένων, συμμετοχή σε δημόσιες διαβουλεύσεις κ.λπ.). Το ίδιο ισχύει και για τις μικρές επιχειρήσεις. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να διασφαλίσει ότι το πρόγραμμα για τη βελτίωση της νομοθεσίας παραμένει ανοικτό και προσβάσιμο σε όλες τις οργανώσεις και τα συμφέροντα, ανεξάρτητα από το μέγεθος και τους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους τους.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ αποτελεί τη θεσμική φωνή της οργανωμένης ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών και χρησιμεύει ως διαμεσολαβητής μεταξύ των νομοθετών της ΕΕ και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων. Η ΕΟΚΕ έχει συγκεντρώσει σημαντική εμπειρία και εμπειρογνώμοσύνη σε όλα τα θέματα που σχετίζονται με τη βελτίωση της νομοθεσίας. Στο σημείο αυτό επιθυμεί να υπενθυμίσει στην Επιτροπή μερικές από τις ειδικές συστάσεις της σχετικά με πτυχές που καλύπτονται από την ανακοίνωση, καθώς και με άλλες πτυχές τις οποίες κρίνει αναγκαίο να τονίσει.

4.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ανακοίνωση παρέχει μια καλή γενική εικόνα της προόδου της εφαρμογής του θεματολογίου στους αντίστοιχους τομείς βελτίωσης της νομοθεσίας. Ωστόσο, παραμένει πολύ ασαφής όσον αφορά τα ακριβή μέτρα που προτίθεται να λάβει η Επιτροπή για την περαιτέρω ανάπτυξη του προγράμματος βελτίωσης της νομοθεσίας. Επιπλέον, η ανακοίνωση δεν αναφέρεται, ούτε περιγράφει την επικείμενη αξιολόγηση του προγράμματος βελτίωσης της νομοθεσίας το 2018, τους κύριους τομείς εστίασής της και τη σχεδιαζόμενη μορφή συμμετοχής της ΕΟΚΕ και των ενδιαφερομένων μερών.

⁽²⁾ ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 192.

⁽³⁾ COM(2015) 215 final.

⁽⁴⁾ Βλ. μεταξύ άλλων: ειδική ομάδα για την παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας της ΕΕ, ΕΕ C 487 της 28.12.2016, σ. 51· ΕΕ C 303 της 19.8.2016, σ. 45· ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 192· ΕΕ C 345 της 13.10.2017, σ. 67· ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 145· ΕΕ C 434 της 15.12.2017, σ. 11· ΕΕ C 291 της 4.9.2015, σ. 29· ΕΕ C 230 της 14.7.2015, σ. 66· ΕΕ C 43 της 15.2.2012, σ. 14· ΕΕ C 248 της 25.8.2011, σ. 87· ΕΕ C 18 της 19.1.2011, σ. 95· ΕΕ C 128 της 18.5.2010, σ. 103· ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 6· ΕΕ C 100 της 30.4.2009, σ. 28· ΕΕ C 204 της 9.8.2008, σ. 9.

4.3. Αναλογικότητα και επικουρικότητα

4.3.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή επικεντρώνει τις προσπάθειές της σε βασικές προτεραιότητες και αποδίδει «μεγαλύτερη σημασία στα σημαντικά ζητήματα». Επαναλαμβάνει ότι η Ένωση πρέπει να ενεργεί μόνον εφόσον τηρούνται οι αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας και όπου η κοινή δράση δημιουργεί αξία για όλους.

4.3.2. Όπως αναφέρει στη σχετική γνωμοδότησή της ⁽⁵⁾, η ΕΟΚΕ «τάσσεται υπέρ της διασαφήνισης των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, οι οποίες προβάλλονται ενίοτε ως πρόσχημα από εκείνους που αντιτίθενται σε νομοθετικές πρωτοβουλίες, χωρίς το σκεπτικό τους να τεκμηριώνεται επαρκώς».

4.3.3. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση τον ορισμό **επιχειρησιακής ομάδας «Επικουρικότητα και αναλογικότητα»** ⁽⁶⁾. Καλεί την επιχειρησιακή ομάδα να λάβει δεόντως υπόψη τις απόψεις και τις συστάσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με το θέμα αυτό.

4.3.4. Η ΕΟΚΕ ζητεί να βελτιωθεί η παρακολούθηση της επικουρικότητας και της αναλογικότητας και να ενισχυθεί η συμμετοχή των κρατών μελών και των κοινοβουλίων τους στις εκ των υστέρων αξιολογήσεις.

4.3.5. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προωθήσει καλύτερα το εργαλείο αριθ. 5 της εργαλειοθήκης για τη βελτίωση της νομοθεσίας («νομική βάση, αναλογικότητα και επικουρικότητα») σε όλες τις υπηρεσίες της (οριζόντια και κάθετα), ώστε να αυξηθεί η συμμόρφωση με το εν λόγω εργαλείο κατά την εκπόνηση των εκτιμήσεων επιπτώσεων.

4.4. Εκτιμήσεις επιπτώσεων

4.4.1. Η ΕΟΚΕ παραπέμπει στις προτάσεις που διατύπωσε στη γνωμοδότησή της ⁽⁷⁾ σχετικά με τον τρόπο βελτίωσης του ευρωπαϊκού οικοσυστήματος εκτίμησης επιπτώσεων.

4.4.2. Οι εκτιμήσεις επιπτώσεων θα πρέπει να αποτελούν τη συνήθη διαδικασία για κάθε νέα νομοθετική πρόταση, συμπεριλαμβανομένων των κατ' εξουσιοδότηση και των εκτελεστικών πράξεων. Όταν δεν υποβάλλονται προτάσεις με εκτίμηση επιπτώσεων, η Επιτροπή πρέπει να εξηγεί λεπτομερώς τους λόγους και να παρέχει όλα τα στοιχεία και τις αποδείξεις που οδήγησαν ή/και στηρίζουν την πρότασή της.

4.4.3. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της νομοθεσίας αναφέρονται ρητά στο γεγονός ότι οι εκτιμήσεις επιπτώσεων μπορούν και πρέπει να διεξάγονται για νομοθετικές πρωτοβουλίες, καθώς και για κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικές πράξεις. Ενθαρρύνουμε επομένως την Επιτροπή να αξιολογήσει λεπτομερέστερα και με μεγαλύτερη διαφάνεια έναντι των ενδιαφερομένων και της ΕΟΚΕ την ανάγκη διενέργειας εκτίμησης επιπτώσεων για τις εν λόγω πράξεις. Το γεγονός ότι έχει εκπονηθεί εκτίμηση επιπτώσεων για το νομοθετικό κείμενο από το οποίο προέρχονται οι κατ' εξουσιοδότηση και οι εκτελεστικές πράξεις δεν επαρκεί για να δικαιολογήσει τη μη εκτέλεση εκτίμησης επιπτώσεων σχετικά με τις παράγωγες πράξεις. Κάθε μεμονωμένη πράξη πρέπει να αξιολογείται με βάση τα δικά της πλεονεκτήματα, ιδίως επειδή οι κατ' εξουσιοδότηση και οι εκτελεστικές πράξεις μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στους ενδιαφερομένους και στην κοινωνία των πολιτών συνολικά.

4.4.4. Οι **κατευθυντήριες γραμμές και η εργαλειοθήκη για τη βελτίωση της νομοθεσίας** ⁽⁸⁾ αποτελούν το κεντρικό εγχειρίδιο για τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά τη διεξαγωγή εκτιμήσεων επιπτώσεων. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι κατευθυντήριες γραμμές και η εργαλειοθήκη αναπτύσσονται κυρίως για τη συγκεκριμένη χρήση των υπηρεσιών της ΕΕ και οι προδιαγραφές τους δεν μπορούν να προσφέρουν στους ενδιαφερομένους τη δυνατότητα να κατανοήσουν τον τρόπο κατάλληλης χρήσης των εργαλείων που απαιτούνται για την ανάλυση των επιπτώσεων. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να καταστήσει τα εργαλεία αυτά προσβάσιμα στο ευρύτερο κοινό σε επιχειρησιακή έκδοση.

4.4.5. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ παρατηρεί έλλειψη συμμόρφωσης με τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές, γεγονός το οποίο έχει ως αποτέλεσμα την εκπόνηση ανεπαρκών εκτιμήσεων επιπτώσεων. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και τεκμηριώνεται από την ετήσια έκθεση της **Επιτροπής Ρυθμιστικού Ελέγχου** (Regulatory Scrutiny Board — RSB) του 2016 ⁽⁹⁾. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή να προωθήσει πιο ενεργά τις αρχές της βελτίωσης της νομοθεσίας σε όλες τις υπηρεσίες της, π.χ. μέσω υποχρεωτικών τακτικών προγραμμάτων κατάρτισης του προσωπικού.

⁽⁵⁾ EE C 487 της 28.12. 2016, σ. 51.

⁽⁶⁾ C(2017) 7810.

⁽⁷⁾ EE C 434 της 15.12.2017, σ. 11.

⁽⁸⁾ SWD (2017) 350 και https://ec.europa.eu/info/better-regulation-toolbox_el.

⁽⁹⁾ Επιτροπή ρυθμιστικού ελέγχου, Ετήσια Έκθεση 2016, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2016-rsb-report_en.pdf. Βλ. ιδιαίτερα σ. 13 και σ. 15.

4.4.6. Η ετήσια έκθεση της επιτροπής ρυθμιστικού ελέγχου για το 2016 καταδεικνύει ότι οι υπηρεσίες της Επιτροπής εφαρμόζουν μόνον εν μέρει τις συστάσεις της εν λόγω επιτροπής, αφού λάβουν μια πρώτη αρνητική γνώμη. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει η Επιτροπή Ρυθμιστικού Ελέγχου να διαθέτει **δικαίωμα ανασταλτικής αρνησικυρίας** στις περιπτώσεις που εκδίδει διπλή αρνητική γνώμη, υποχρεώνοντας την υπηρεσία της Επιτροπής να αναθεωρήσει την εκτίμηση επιπτώσεων της έως ότου να τηρούνται οι αναγκαίες απαιτήσεις ποιότητας. Η επιτροπή ρυθμιστικού ελέγχου δεν θα πρέπει να διαθέτει δικαίωμα αρνησικυρίας για τις πολιτικές αποφάσεις.

4.4.7. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την **αρχή «Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις»** και ενθαρρύνει την Επιτροπή να ενισχύσει την εστίαση στις ΜΜΕ κατά τις εκτιμήσεις επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένων των πολύ μικρών επιχειρήσεων.

4.5. Διαφάνεια, νομιμότητα και λογοδοσία

4.5.1. Σχετικά με το **Μητρώο Διαφάνειας**, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση που διατύπωσε το 2016 η Επιτροπή για μια νομικά δεσμευτική διοργανική συμφωνία όσον αφορά τη θέσπιση υποχρεωτικού Μητρώου Διαφάνειας, το οποίο εκτός από την Επιτροπή και το Κοινοβούλιο θα καλύπτει και το Συμβούλιο.

4.5.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η δημόσια διαβούλευση για σημαντικές πρωτοβουλίες θα είναι πλέον διαθέσιμη σε όλες τις επίσημες γλώσσες, ενώ όλες οι άλλες θα διεξάγονται τουλάχιστον στα γαλλικά, γερμανικά και αγγλικά. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στην Επιτροπή την ανάγκη να παρέχονται μεταφράσεις των περιλήψεων των εκτιμήσεων επιπτώσεων σε όλες τις επίσημες γλώσσες ⁽¹⁰⁾.

4.5.3. Όσον αφορά τη **συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών**, η ΕΟΚΕ παραπέμπει σε γνωμοδότησή της ⁽¹¹⁾ και στη γνωμοδότηση της πλατφόρμας REFIT ⁽¹²⁾, στην εκπόνηση της οποίας συνέβαλαν οι εκπρόσωποι της ΕΟΚΕ στην πλατφόρμα REFIT. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις προσπάθειες που καταβάλλει η Επιτροπή όσον αφορά τη βελτίωση των μηχανισμών διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη, πιστεύει όμως ότι απαιτούνται επιπρόσθετες προσπάθειες για την ενίσχυση της συμμετοχής, του ανοιχτού χαρακτήρα και της λογοδοσίας, καθώς και της αποτελεσματικότητας και της συνοχής των διαβουλεύσεων αυτών. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή να εξετάσει και να εφαρμόσει πλήρως τις προτάσεις που περιγράφονται στις δύο προαναφερθείσες γνωμοδοτήσεις.

4.5.4. Δεδομένης της αντιπροσωπευτικής της λειτουργίας, η ΕΟΚΕ είναι κατάλληλη να βοηθήσει στον προσδιορισμό των ενδιαφερομένων μερών που επηρεάζονται περισσότερο από ένα προτεινόμενο μέτρο πολιτικής και να συμβάλει στη συγκέντρωση εμπειριών από τη νομοθεσία που έχει ήδη τεθεί σε ισχύ. Η Επιτροπή θα πρέπει να συμβουλευέται περισσότερο την ΕΟΚΕ κατά την εκπόνηση στρατηγικών διαβούλευσης και τον προσδιορισμό των σχετικών ομάδων-στόχων, τόσο εκ των προτέρων όσο και εκ των υστέρων.

4.6. Απλούστευση της νομοθεσίας και αντιμετώπιση των περιττών δαπανών

4.6.1. Στη σχετική γνωμοδότησή της ⁽¹³⁾, η ΕΟΚΕ αναφέρει ότι «το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο αποτελεί ουσιώδη παράγοντα ολοκλήρωσης και δεν πρόκειται για επιβάρυνση ή κόστος που μπορεί να ελαττωθεί. Απεναντίας, όταν είναι ισορροπημένο, συνιστά σημαντικό τεκμήριο διαφύλαξης, προστασίας και ασφάλειας δικαίου για όλους τους σχετικούς παράγοντες και τους Ευρωπαίους πολίτες».

4.6.2. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ δηλώνει σε άλλη σχετική γνωμοδότησή της ⁽¹⁴⁾ ότι «το περιττό κόστος των ρυθμίσεων πρέπει να αποφεύγεται. Το κόστος των ρυθμίσεων πρέπει να είναι ανάλογο με τα οφέλη που αυτές αποφέρουν».

4.6.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την αρχή **«Πρώτα η αξιολόγηση»**. Όπως δήλωνε σε γνωμοδότησή της ⁽¹⁵⁾, η ΕΟΚΕ μπορεί «να αναλάβει χρήσιμο ρόλο ως διαμεσολαβητής μεταξύ νομοθετών και χρηστών της νομοθεσίας της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ (...) προσαρμόζει διαρκώς τις μεθόδους εργασίας της, προκειμένου να συμβάλλει στην αξιολόγηση της ποιότητας εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ. Έτσι, αποφάσισε πρόσφατα να συμμετέχει ενεργά στην αξιολόγηση της νομοθετικής διαδικασίας διενεργώντας δικές της εκ των υστέρων αξιολογήσεις του κεκτημένου της Ένωσης».

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 434 της 15.12.2017, σ. 11, (σημείο 4.3.1).

⁽¹¹⁾ ΕΕ C 383 της 17.11. 2015, σ. 57.

⁽¹²⁾ Γνωμοδότηση της πλατφόρμας REFIT σχετικά με τις υποδείξεις XXII.4.a που υπέβαλε η Ένωση Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων της Γερμανίας (DIHK/Deutscher Industrie- und Handelskammertag) και τις παρατηρήσεις XXII.4.β που υπέβαλε ένας πολίτης σχετικά με τους μηχανισμούς διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Ημερομηνία υιοθέτησης: 7.6.2017.

⁽¹³⁾ ΕΕ C 303 της 19.8. 2016, σ. 45.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ C 487 της 28.12. 2016, σ. 51.

⁽¹⁵⁾ «Πανοραμική επισκόπηση της εφαρμογής στην πράξη της νομοθεσίας της ΕΕ» («Putting EU law into practice landscape review») από την ειδική ομάδα (ad-hoc group) του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ) Ειδική ομάδα «Έλεγχος της εφαρμογής της νομοθεσίας της ΕΕ», ΕΕ C 81, 2.3.2018, σ. 81.

4.6.4. Όπως δήλωσε σε γνωμοδότησή της ⁽¹⁶⁾, η ΕΟΚΕ «απευθύνει έκκληση για την καθιέρωση ποιοτικής προσέγγισης, ισότιμης με την ποσοτική ανάλυση, που θα λαμβάνει υπόψη τη διερεύνηση των οφελών που αναμένονται από τη νομοθεσία». Εκτός από το κόστος των ρυθμίσεων, και τα **οφέλη** των ρυθμίσεων (συμπεριλαμβανομένων των καθαρών οφελών) θα πρέπει να αποτιμώνται ποσοτικά όπου ενδείκνυται και να λαμβάνονται συστηματικότερα υπόψη στις εκτιμήσεις επιπτώσεων της Επιτροπής.

4.6.5. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι ορισμένα έξοδα είναι απαραίτητα για την επίτευξη των στόχων πολιτικής. Το κόστος θα πρέπει να μειώνεται μόνον όταν αποδεικνύεται ότι δεν είναι απαραίτητο για την επίτευξη του στόχου πολιτικής. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι η μείωση του περιττού κόστους θα πρέπει να βασίζεται σε αποδεικτικά στοιχεία από την «κατά περίπτωση» αξιολόγηση και όχι σε απλούς αριθμητικούς στόχους, ώστε να διατηρούνται πλήρως οι επιδιωκόμενοι στόχοι της νομοθεσίας.

4.6.6. Όσον αφορά το πρόγραμμα **REFIT**, η ΕΟΚΕ παραπέμπει στις σχετικές γνωμοδοτήσεις της ⁽¹⁷⁾. Η ΕΟΚΕ συμμετέχει στο REFIT μέσω της ένταξης της στην **πλατφόρμα REFIT** με τρία μέλη των τριών Ομάδων της, τα οποία παρευρίσκονται εκ περιτροπής στις συνεδριάσεις της πλατφόρμας. Τα μέλη συνεργάζονται στενά για τον προσδιορισμό των πολιτικών προτεραιοτήτων της ΕΟΚΕ και την προετοιμασία κοινών θέσεων για τις συνεδριάσεις της πλατφόρμας με βάση τις συμφωνημένες θέσεις που διατυπώθηκαν σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις.

4.6.7. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι στο επίκεντρο των εργασιών της πλατφόρμας REFIT βρίσκεται η εκ των υστέρων αξιολόγηση. Η πλατφόρμα έχει ως αποστολή να εξετάζει τις υποδείξεις που υποβάλλονται μέσω του ιστοτόπου «Lighten the Load» («Βοηθήστε μας να μειώσουμε τον φόρτο — Πείτε τη γνώμη σας!») και να αναπτύσσει προτάσεις σχετικά με τον τρόπο απλούστευσης της υφιστάμενης νομοθεσίας της ΕΕ. Η πλατφόρμα δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται για να προτείνεται νέα νομοθεσία.

4.6.8. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι τα ειδικά συμφέροντα των ΜΜΕ δεν εκπροσωπούνται ρητά στην πλατφόρμα REFIT. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προσκαλέσει έναν αρμόδιο εκπρόσωπο για να συμμετάσχει στην ομάδα ενδιαφερόμενων μερών της πλατφόρμας REFIT.

4.7. Αξιολόγηση εναλλακτικών προσεγγίσεων για την απλούστευση και τη μείωση του κόστους

4.7.1. Όσον αφορά τον καθορισμό των **στόχων μείωσης του ρυθμιστικού φόρτου** στον τομέα της βελτίωσης της νομοθεσίας, η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι στόχοι μείωσης του ρυθμιστικού φόρτου θα πρέπει να καθορίζονται εκ των υστέρων στο πλαίσιο του προγράμματος REFIT και να βασίζονται σε περιεκτική αξιολόγηση, μεταξύ άλλων μέσω διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

4.7.2. Λαμβάνοντας υπόψη τη δυσκολία απόκτησης των αναγκαίων δεδομένων για την καθιέρωση επιστημονικά αξιόπιστων βασικών υπολογισμών για τον εκ των προτέρων καθορισμό στόχων μείωσης του ρυθμιστικού φόρτου, η ΕΟΚΕ **δεν τάσσεται υπέρ** του καθορισμού τέτοιου είδους στόχων, ούτε για μεμονωμένους τομείς ούτε για την οικονομία ως σύνολο. Το ίδιο ισχύει και για τους πολιτικά καθορισμένους αριθμητικούς στόχους, όπως η αρχή της «εξισορρόπησης» («one-in, one-out»).

4.8. Εφαρμογή και επιβολή του δικαίου της Ένωσης

4.8.1. Όσον αφορά την εφαρμογή και την επιβολή του δικαίου της Ένωσης, η ΕΟΚΕ παραπέμπει σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις της ⁽¹⁸⁾.

4.8.2. Η **δυνατότητα εφαρμογής** της νομοθεσίας της Ένωσης πρέπει να εξετάζεται σε πρώιμο στάδιο στη διαδικασία χάραξης πολιτικής, ως μέρος της εκτίμησης επιπτώσεων. Η ΕΟΚΕ προτρέπει τις υπηρεσίες της Επιτροπής να τηρούν αυστηρά τις κατευθυντήριες γραμμές για την εκτίμηση επιπτώσεων που περιγράφονται στο κεφάλαιο IV της εργαλειοθήκης για τη βελτίωση της νομοθεσίας («Υλοποίηση, μεταφορά στην εθνική νομοθεσία και προετοιμασία προτάσεων»). Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίδεται στις ιδιαίτερες των διαφόρων εθνικών πολιτικών και νομικών συστημάτων, καθώς και στους διαφορετικούς πόρους και ικανότητες που διαθέτουν τα κράτη μέλη για τη μεταφορά στην εθνική νομοθεσία και την εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου.

⁽¹⁶⁾ ΕΕ C 434 της 15.12.2017, σ. 11.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ C 230 της 14.7.2015, σ. 66, ΕΕ C 303 της 19.8.2016, σ. 45.

⁽¹⁸⁾ Ειδική ομάδα ΕΕ C 303 της 19.8.2016, σ. 45· ΕΕ C 291 της 4.9.2015, σ. 29· ΕΕ C 18 της 19.1.2011, σ. 95· ΕΕ C 175 της 18.7.2009, σ. 26· ΕΕ C 204 της 9.8.2008, σ. 9· ΕΕ C 325 της 30.12.2006, σ. 3· ΕΕ C 24 της 31.1.2006, σ. 52· ΕΕ C 24 της 31.1.2006, σ. 39.

4.8.3. Ρυθμιστικός φόρτος δημιουργείται κυρίως σε εθνικό επίπεδο λόγω της μεταφοράς στην εθνική νομοθεσία και της εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης από τις αρχές των κρατών μελών (υπερβολική ρύθμιση). Σε γνωμοδοτήσεις της ⁽¹⁹⁾, η ΕΟΚΕ δηλώνει ότι οι περισσότερες αδυναμίες εφαρμογής ή υλοποίησης του δικαίου της Ένωσης προκύπτουν ουσιαστικά από τη μη μεταφορά των οδηγιών. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της προσφυγής σε κανονισμούς και όχι σε οδηγίες για την αποφυγή ασυνεπών ρυθμιστικών πλαισίων σε ολόκληρη την ΕΕ ⁽²⁰⁾. Ωστόσο, το υφιστάμενο επίπεδο προστασίας των πολιτών, των καταναλωτών, των εργαζομένων και του περιβάλλοντος δεν πρέπει να μειωθεί σε κανένα κράτος μέλος.

4.8.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας της Ένωσης αποτελεί **κοινή και συντονισμένη προσπάθεια** των κυριότερων παραγόντων, δηλαδή της Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και των κρατών μελών, με την κατά το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή του περιφερειακού και του τοπικού επιπέδου, αλλά και της κοινωνίας των πολιτών και των ενδιαφερομένων μερών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή είναι ο κύριος συντονιστής αυτής της προσπάθειας και, όπως αναφέρει σε γνωμοδότησή της ⁽²¹⁾, μπορεί να συμβάλει στην «ενίσχυση της εμπιστοσύνης μεταξύ των αρχών εφαρμογής για την στήριξη των δικτύων των δημοσίων αρχών, τη συστηματική αξιολόγηση των επιδόσεων τους και τον προσδιορισμό και διάδοση των βέλτιστων πρακτικών».

4.8.5. Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή προτείνει διάφορα μέτρα για τη βελτίωση της εφαρμογής της νομοθεσίας της Ένωσης. Μεταξύ αυτών είναι η καθιέρωση μιας συστηματικότερης προσέγγισης όσον αφορά την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των επιδόσεων της νομοθεσίας στο πλαίσιο της διοργανικής συμφωνίας για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου, η υποστήριξη των κρατών μελών με σχέδια εφαρμογής και η εκπόνηση ανά χώρα εκθέσεων, στις οποίες καταγράφονται τα δυνατά σημεία, οι ευκαιρίες και οι αδυναμίες όσον αφορά την εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ιδιαίτερη προσοχή που προσδίδει η Επιτροπή στο θέμα αυτό και για τα προτεινόμενα μέτρα, εκφράζει, όμως, τη λύπη της για το γεγονός ότι σε κανένα από αυτά δεν φαίνεται να συμπεριλαμβάνεται η ΕΟΚΕ.

4.8.6. Όπως ζητεί σε σχετική γνωμοδότησή της ⁽²²⁾, «στην περίπτωση της μεταφοράς ορισμένων οδηγιών, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να συμβάλλει ιδιαίτερω στην έκδοση πρωτοβουλίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ από τα κράτη μέλη εντοπίζοντας τις προσηκές των κρατών μελών κατά τη μεταφορά».

4.8.7. Τέλος, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη στρατηγική προσέγγιση που έθεσε η Επιτροπή όσον αφορά την **πολιτική της για τις παραβάσεις** στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Δίκαιο της ΕΕ: Καλύτερη εφαρμογή για καλύτερα αποτελέσματα» ⁽²³⁾. Ενθαρρύνει την Επιτροπή να παρακολουθεί **ταχύτερα και αυστηρότερα** τις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα κράτη μέλη μεταφέρουν εσφαλμένα τη νομοθεσία της ΕΕ ή δεν τη μεταφέρουν καθόλου.

4.9. Συνεργασία με τα άλλα θεσμικά όργανα

4.9.1. Η ΕΟΚΕ εκπροσωπεί τους οργανωμένους τελικούς χρήστες του δικαίου της Ένωσης και, ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρείται από το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή εταίρος και πόρος για την αξιολόγηση της πρακτικότητας των νομοθετικών έργων από πρακτικής και εμπειρικής άποψης.

4.9.2. Λαμβάνοντας υπόψη τον ενεργό ρόλο που διαδραματίζει η ΕΟΚΕ στη βελτίωση, αλλά και τη χάραξη της νομοθεσίας, όπως προαναφέρθηκε, η ΕΟΚΕ προτρέπει ένθερμα την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να τη συμπεριλάβουν επισήμως στη διοργανική συμφωνία για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹⁹⁾ Ειδική ομάδα, ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 192.

⁽²⁰⁾ ΕΕ C 18 της 19.1. 2011, σ. 95.

⁽²¹⁾ ΕΕ C 24 της 31.1. 2006, σ. 52.

⁽²²⁾ ΕΕ C 303 της 19.8. 2016, σ. 45.

⁽²³⁾ C(2016) 8600 (ΕΕ C 18 της 19.1. 2017, σ. 10).

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

534η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ — ΣΥΝΟΔΟΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ, 18.4.2018 - 19.4.2018

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα — Περαιτέρω μέτρα για την ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης: Χάρτης πορείας»

[COM(2017) 821 final]

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα — Νέα δημοσιονομικά μέσα για μια σταθερή ζώνη του ευρώ στο πλαίσιο της Ένωσης»

[COM(2017) 822 final]

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα — Ένας Ευρωπαίος υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών»

[COM(2017) 823 final]

«Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση διατάξεων για την ενίσχυση της δημοσιονομικής ευθύνης και του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού προσανατολισμού στα κράτη μέλη»

[COM(2017) 824 final — 2017/0335 (CNS)] και

«Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου»

[COM(2017) 827 final — 2017/0333 (APP)]

(2018/C 262/05)

Εισηγητής: ο κ. **Mihai IVAȘCU**Συνεισηγητής: ο κ. **Stefano PALMIERI**

Αίτηση γνωμοδότησης

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 12.2.2018 και 28.2.2018

Νομική βάση

Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αρμόδιο τμήμα

Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή

Υιοθετήθηκε από το τμήμα

26.3.2018

Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια

19.4.2018

Σύνοδος ολομέλειας αριθ.

534

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας
(υπέρ/κατά/αποχές)

152/3/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον προτεινόμενο χάρτη πορείας για την ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), όμως η στήριξή της δεν είναι πλήρης και ενθουσιώδης δεδομένου ότι δεν ελήφθησαν υπόψη ορισμένα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά ζητήματα που επισημάνθηκαν σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις μας. Η ολοκλήρωση της ΟΝΕ απαιτεί πρωτίστως ισχυρή πολιτική δέσμευση, αποτελεσματική διακυβέρνηση και καλύτερη χρήση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων προκειμένου να επιτευχθούν πραγματικά τόσο η μείωση του κινδύνου όσο και ο επιμερισμός των κινδύνων μεταξύ των κρατών μελών. Για τους λόγους αυτούς, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι πρέπει να συμβαδίζουν οι αρχές της ευθύνης και της αλληλεγγύης σε ενωσιακό επίπεδο.

1.2. Η ΕΟΚΕ είναι εξαιρετικά απογοητευμένη από το γεγονός ότι οι δύο θεσμικές συμβουλευτικές επιτροπές της ΕΕ —η ΕΟΚΕ και η ΕτΠ— παραλείπονται από την ανακοίνωση, ο δε ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου παραμένει μάλλον περιορισμένος. Επιπλέον, δεν γίνεται αναφορά στην ενισχυμένη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών κατά την αξιολόγηση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

1.3. Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα υποστηρίξει ότι υπάρχει σαφής έλλειψη στρατηγικού οράματος για το μέλλον και ικανότητας επαρκούς ανταπόκρισης σε άλλες οικονομικές και χρηματοπιστωτικές κρίσεις. Η δέσμη μέτρων για την ΟΝΕ θα πρέπει να αξιολογηθεί και να εφαρμοστεί έχοντας κατά νου ότι οι Ευρωπαίοι χρειάζονται περισσότερη και καλύτερη Ευρώπη.

1.4. Από τον κατάλογο των ενώσεων που συγκροτούν την ΟΝΕ λείπει η Κοινωνική Ένωση, την οποία υποστηρίζει η ΕΟΚΕ, ενώ δεν υπάρχει ορατή δέσμευση για την ενσωμάτωση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

1.5. Η ΕΟΚΕ είναι υποχρεωμένη να προειδοποιήσει εκ νέου ότι, όσο περισσότερο συνεχίζεται η τρέχουσα πολιτική που είναι προσανατολισμένη προς την εξοικονόμηση πόρων χωρίς αποτελεσματικό επενδυτικό σχέδιο, τόσο περισσότερο κινδυνεύει η ευημερία της Ευρώπης.

1.6. Επειδή «των φρονίμων τα παιδιά πριν πεινάσουν μαγειρεύουν», η αποκατάσταση των προβλημάτων ενόσω διαρκεί η θετική συγκυρία είναι ζωτικής σημασίας και πρέπει να γίνει γρήγορα, κατόπιν επικαιροποιημένης αξιολόγησης των αιτίων των εν λόγω προβλημάτων και των σχετικών ευθυνών. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη ανάπτυξης νέων χρηματοδοτικών μέσων για την πρόληψη κρίσεων και την αντιμετώπιση των φιλοκυκλικών μέτρων.

1.7. Η ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης και της Ένωσης Κεφαλαιαγορών θα πρέπει να παραμείνει κορυφαία προτεραιότητα της ημερήσιας διάταξης. Η παρούσα πρόταση δεν περιέχει απολύτως τίποτα για το ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων, αν και η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκδώσει σχετική γνωμοδότηση⁽¹⁾. Επιπλέον, πρέπει να ληφθούν μέτρα για την άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ).

1.8. Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο (ΕΝΤ)

1.8.1. Το προτεινόμενο καθήκον του νέου ΕΝΤ —η παροχή ενός κοινού μηχανισμού ασφαλείας για το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης— είναι εξαιρετικά σημαντικό και τυγχάνει πλήρους υποστήριξης. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι το μέτρο αυτό δεν θα λειτουργήσει σαν «χρυσό αλεξίπτωτο», ενθαρρύνοντας τις τράπεζες να αναλαμβάνουν άσκοπους κινδύνους και να προβαίνουν σε επικίνδυνες επιλογές.

1.8.2. Έχει πρωταρχική σημασία το ΕΝΤ να διαδραματίζει ενεργότερο ρόλο στο πλαίσιο της ΕΕ, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο σε διεθνές επίπεδο: να στηρίζει την οικονομική ανάπτυξη και να απορροφά τους κραδασμούς, και όχι μόνο να αποτρέπει τραπεζικές κρίσεις.

⁽¹⁾ Ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων (ΕΕ C 177 της 18.5.2016, σ. 21).

1.9. Συνθήκη για τη Σταθερότητα, τον Συντονισμό και τη Διακυβέρνηση (ΣΣΣΔ)

1.9.1. Η ΣΣΣΔ θα πρέπει να ενσωματωθεί στο δίκαιο της ΕΕ, μαζί με τη μετατροπή του ΕΜΣ σε ΕΝΤ, χωρίς δυνατότητες επιλεκτικής εφαρμογής για τα κράτη μέλη.

1.9.2. Παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζει την ευέλικτη ερμηνεία που δίδεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ), η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι δεν επαρκεί και συνιστά να ξεκινήσουν συζητήσεις σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με την εξαίρεση των στρατηγικών δημόσιων επενδύσεων με προστιθέμενη αξία από το πεδίο εφαρμογής του ΣΣΑ. Κάτι τέτοιο δεν θα πρέπει να θεωρείται κόστος, αλλά πηγή μελλοντικών εσόδων που θα οδηγήσει σε ομαλό επιχειρηματικό κύκλο και θα διασφαλίσει τόσο τη δημιουργία θέσεων εργασίας υψηλής ποιότητας όσο και τη μείωση των ανισοτήτων, σύμφωνα με τις εκκλήσεις που διατυπώθηκαν σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ ⁽²⁾, αλλά και με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) των Ηνωμένων Εθνών ⁽³⁾.

1.9.3. Οι δημόσιες επενδύσεις —συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επενδύσεων— μπορούν πράγματι να επιφέρουν αύξηση της ζήτησης, βραχυπρόθεσμα, αλλά και επέκταση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων, μακροπρόθεσμα, αντιμετωπίζοντας έτσι και το ζήτημα της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους.

1.10. Νέα δημοσιονομικά μέσα

1.10.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την πρόταση για τη θέσπιση ειδικού μηχανισμού σύγκλισης για τα κράτη μέλη που είναι σε πορεία υιοθέτησης του ευρώ. Η τεχνική υποστήριξη πρέπει να στοχεύει στην επίτευξη πραγματικής σύγκλισης.

1.10.2. Για τη μείωση των υφιστάμενων αποκλίσεων μεταξύ των οικονομιών της ΕΕ, είναι ιδιαίτερα σημαντική η λειτουργία της μακροοικονομικής σταθεροποίησης, καθώς τα κράτη μέλη είναι όλο και λιγότερο σε θέση να ενεργούν ανεξάρτητα, λόγω των περιορισμών της ΟΝΕ.

1.11. Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών

1.11.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ιδέα της καθιέρωσης ενός υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών για την ΟΝΕ, ως ενός πρώτου βήματος προς την ενίσχυση της συνοχής των πολιτικών που είναι επί του παρόντος κατακερματισμένες. Το εν λόγω πρόσωπο θα πρέπει να εκπροσωπεί την ευρωζώνη στα διεθνή όργανα, να διαχειρίζεται με πλήρη διαφάνεια τον προτεινόμενο ειδικό προϋπολογισμό της ευρωζώνης και να προσδιορίζει τον επιθυμητό συνολικό δημοσιονομικό προσανατολισμό της ευρωζώνης και τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να επιτυγχάνεται.

1.11.2. Ωστόσο, η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ενέχει τον κίνδυνο υπερβολικής συγκέντρωσης της εκτελεστικής εξουσίας στα χέρια ενός ατόμου. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί την περαιτέρω διεξοδική εξέταση και ενίσχυση της δημοκρατικής λογοδοσίας της πρότασης περί καθιέρωσης της συγκεκριμένης θέσης υπουργού.

2. Εισαγωγή και γενικές παρατηρήσεις

2.1. Μετά από χρόνια διαχείρισης κρίσεων, κατά τα οποία προτιμήθηκε η διακυβερνητική μέθοδος προκειμένου να ξεπεραστούν οι θεσμικές αδυναμίες της ελλιπούς Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την ανανεωμένη αυτή προσέγγιση χρήσης της κοινοτικής μεθόδου, η οποία είναι η μόνη που μπορεί αφ' ενός μεν να διασφαλίσει τη δημοκρατική νομιμότητα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων σε επίπεδο ΕΕ, αφ' ετέρου δε να ενισχύσει την ολοκλήρωση της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η ολοκλήρωση της ΟΝΕ απαιτεί ισχυρή πολιτική δέσμευση, αποτελεσματική διακυβέρνηση και καλύτερη χρήση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων.

2.2. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο προτεινόμενος χάρτης πορείας είναι φιλόδοξος ως προς το πεδίο και τον χρόνο εφαρμογής του και ακολουθεί τη σωστή κατεύθυνση, όπως αναφέρεται σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ⁽⁴⁾. Ωστόσο, η στήριξή της δεν είναι πλήρης και ενδουσιώδης δεδομένου ότι στη δέσμη αυτή δεν εξετάστηκαν ορισμένα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά ζητήματα, τα οποία επίσης επισημαίνονταν σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις.

⁽²⁾ Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (2016) (ΕΕ C 177 της 18.5.2016, σ. 41)· Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (2017) (ΕΕ C 173 της 31.5.2017, σ. 33)· Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ 2017 (πρόσθετη γνωμοδότηση) (ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 216).

⁽³⁾ Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης.

⁽⁴⁾ ΜΣΑ/Μείζονες μεταρρυθμίσεις οικονομικής πολιτικής (ΕΕ C 271 της 19.9.2013, σ. 45)· Ολοκλήρωση της ΟΝΕ — Επόμενη ευρωπαϊκή νομοθετική περίοδος (ΕΕ C 451 της 16.12.2014, σ. 10) και Ολοκλήρωση της ΟΝΕ: ο πολιτικός πυλώνας (ΕΕ C 332 της 8.10.2015, σ. 8).

2.3. Κατ' αρχάς, ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ) παραμένει πολύ περιορισμένος, ενώ παραλείπονται οι δύο θεσμικές συμβουλευτικές επιτροπές της ΕΕ: η ΕΟΚΕ και η ΕτΠ. Δεν γίνεται λόγος για ενισχυμένο κοινωνικό και πολιτικό διάλογο σχετικά με το Ευρωπαϊκό Εξαμήνο με ενεργότερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών. Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει σε προηγούμενη γνωμοδότησή της ότι «για λόγους δημοκρατικής λογοδοσίας και οικείωσης, η διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου πρέπει να περιλαμβάνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα εθνικά κοινοβούλια, τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών. Η κοινωνική διάσταση πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στο ίδιο επίπεδο με την οικονομική διάσταση»⁽⁵⁾.

2.4. Η ταχεία και αποτελεσματική ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης έχει πρωταρχική σημασία για τη διασφάλιση ανταγωνιστικού ευρωπαϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος και τη δημιουργία πραγματικού ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος.

2.5. Επιπλέον, από τον κατάλογο των ενώσεων που συγκροτούν την ΟΝΕ λείπει η Κοινωνική Ένωση, την οποία υποστηρίζει η ΕΟΚΕ. Δεν υπάρχει δέσμευση για την ενσωμάτωση στη διακυβέρνηση της ευρωζώνης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων που ανακοινώθηκε τον Νοέμβριο του 2017 στο Γκέτεμποργκ⁽⁶⁾. Τα κοινωνικά δικαιώματα θα πρέπει να έχουν το ίδιο επίπεδο σπουδαιότητας με τις οικονομικές ελευθερίες προκειμένου να ενισχυθεί η έννοια της «κοινωνικής οικονομίας της αγοράς» που κατοχυρώνεται στη Συνθήκη.

2.6. Επιπλέον, η Επιτροπή φαίνεται να διστάζει ή να φοβάται να χρησιμοποιήσει τον όρο «πολιτική ένωση», αντικαθιστώντας τον με ασθενέστερους και λιγότερο σαφείς όρους, όπως «δημοκρατική λογοδοσία» και «ενισχυμένη διακυβέρνηση». Κάτι τέτοιο δεν δικαιολογείται εάν εξηγηθεί σαφώς ότι «πολιτική ένωση» δεν σημαίνει κατ' ανάγκη μια ενιαία πολιτική οντότητα, αλλά μάλλον μια σειρά μικρών βημάτων με τα οποία αναγνωρίζεται η ανάγκη κοινής πολιτικής διακυβέρνησης σε επίπεδο ΕΕ σε ορισμένους τομείς. Η έννοια αυτή εξηγείται σαφέστερα από την ΕΟΚΕ στις γνωμοδοτήσεις της⁽⁷⁾.

2.7. Η δέση μέτρων για την οικονομική και νομισματική ένωση θα πρέπει να αξιολογηθεί και να εφαρμοστεί έχοντας κατά νου ότι οι Ευρωπαίοι χρειάζονται περισσότερη και καλύτερη Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα υποστηρίξει ότι υπάρχει έλλειψη στρατηγικού οράματος για το μέλλον και ικανότητας επαρκούς ανταπόκρισης στην οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση. Βασική αρχή της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ θα πρέπει να είναι η επίτευξη μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας κυρίως σε επίπεδο ΕΕ παρά μέσω των κρατών μελών που ενεργούν μεμονωμένα⁽⁸⁾.

2.8. Παρά την εν εξελίξει ανάκαμψη, οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης εξακολουθούν να είναι παρούσες στην καθημερινή μας ζωή και στις τρέχουσες πολιτικές των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ έχει προειδοποιήσει ότι όσο περισσότερο διαρκεί η τρέχουσα πολιτική εξοικονόμησης, που επιδιώκει πρωτίστως τη μείωση των δαπανών χωρίς να υπάρχει αποτελεσματικό επενδυτικό σχέδιο για τη δημιουργία εσόδων μέσω της ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής και της αλληλεγγύης, τόσο περισσότερο θα καθίσταται σαφές ότι οι αυξανόμενες κοινωνικές ανισότητες θέτουν σε κίνδυνο την οικονομική ολοκλήρωση και την ευημερία της Ευρώπης⁽⁹⁾.

2.9. Επιπλέον, οι κεφαλαιαγορές πόρρω απέχουν από την ενοποίησή τους και δεν είναι ακόμη σε θέση να απορροφήσουν συμμετρικούς και ασύμμετρους κλυδωνισμούς, όπως συνέβη στις Ηνωμένες Πολιτείες. Δεδομένης της εξέλιξης των διαπραγματεύσεων για το Brexit και της προσεχούς αποχώρησης από την ευρωπαϊκή ενιαία αγορά μίας από τις μεγαλύτερες κεφαλαιαγορές στον κόσμο, αναμένεται περαιτέρω κατακερματισμός. Πρέπει να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού.

3. Η σύσταση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου (ΕΝΤ)

3.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη μετατροπή του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) σε ΕΝΤ διότι πιστεύει ότι η προτεινόμενη θεσμική εδραίωση θα αυξήσει περαιτέρω την εμπιστοσύνη στην ικανότητα της ΕΕ να ανταποκρίνεται σε μελλοντικές χρηματοπιστωτικές και οικονομικές κρίσεις.

3.2. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη ανάπτυξης νέων χρηματοδοτικών μέσων για την πρόληψη κρίσεων και την προαγωγή αντικυκλικών μέτρων. Η αντίληψη ότι «των φρονίμων τα παιδιά πριν πεινάσουν μαγειρεύουν» για την αποκατάσταση των προβλημάτων ενόσω διαρκεί η θετική συγκυρία ισχύει και για το θέμα αυτό, ακριβώς όπως και για ολόκληρη τη δέση μέτρων. Δεδομένου ότι το ΕΝΤ θα διαδεχθεί τον ΕΜΣ, με τις σημερινές οικονομικές και θεσμικές δομές του, είναι πολύ σημαντικό να

⁽⁵⁾ Εμβάθυνση της ΟΝΕ έως το 2025, σημείο 1.5 (ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 124).

⁽⁶⁾ Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων

⁽⁷⁾ Ολοκλήρωση της ΟΝΕ: ο πολιτικός πυλώνας (ΕΕ C 332 της 8.10.2015, σ. 8) και Εμβάθυνση της ΟΝΕ έως το 2025 (ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 124).

⁽⁸⁾ Τα οικονομικά της ΕΕ μέχρι το 2025, σημεία 1.2 και 1.3 (ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 131).

⁽⁹⁾ Η κοινοτική μέθοδος για την επίτευξη μιας δημοκρατικής και κοινωνικής ΟΝΕ, σημείο 1.2 (ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 33).

αναπτύξει τις ικανότητες και τις αρμοδιότητές του υπό την άμεση εποπτεία της Επιτροπής, του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

3.3. Ένα πολύ σημαντικό νέο χαρακτηριστικό στην πρόταση της Επιτροπής είναι η δυνατότητα του ENT να παρέχει κοινό μηχανισμό ασφαλείας για το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, όπως συμφωνήθηκε από τα κράτη μέλη το 2013. Αναγνωρίζοντας μεν ότι ο μηχανισμός ασφαλείας θα προσφέρει αυξημένη αξιοπιστία στον τραπεζικό τομέα, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει δε την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι το προτεινόμενο μέτρο δεν θα λειτουργήσει σαν «χρυσό αλεξίπτωτο», ενθαρρύνοντας τις τράπεζες να αναλαμβάνουν άσκοπους κινδύνους και να προβαίνουν σε επικίνδυνες επιλογές.

3.4. Η ΕΕ δεν χρειάζεται να ενισχύσει τον δημοσιονομικό έλεγχο επί των κρατών μελών, αλλά μάλλον να καταστήσει τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα πιο αποτελεσματικά και βιώσιμα. Το νέο ENT θα πρέπει να διαδραματίσει ενεργότερο ρόλο στο πλαίσιο της ΕΕ, ανάλογο με του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου σε διεθνές επίπεδο, στηρίζοντας την οικονομική ανάπτυξη σε ολόκληρη την ΕΕ και απορροφώντας τους κραδασμούς, και όχι μόνο αποτρέποντας τραπεζικές κρίσεις.

3.5. Πιο συγκεκριμένα, το ENT θα πρέπει να είναι σε θέση να παρεμβαίνει ταχέως και να αντιμετωπίζει τυχόν ασύμμετρους κλυδωνισμούς που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν σε επίπεδο κρατών μελών και που ενδέχεται να εξαπλωθούν σε άλλες χώρες της ΕΕ, θέτοντας έτσι σε κίνδυνο την ακεραιότητα της ευρωζώνης και της ενιαίας αγοράς. Τα κράτη μέλη, τα οποία δεν έχουν ως νόμισμα το ευρώ αλλά είναι μέλη της Τραπεζικής Ένωσης, θα πρέπει επίσης να μπορούν να επωφελούνται από το ENT, με την επιφύλαξη της εγγραφής και συνεισφοράς τους στο εγκεκριμένο μετοχικό κεφάλαιο.

3.6. Τα αυξανόμενα επίπεδα των μη εξυπηρετούμενων δανείων εξακολουθούν να επιβαρύνουν τους ισολογισμούς των τραπεζών και αντιπροσωπεύουν τεράστιο βάρος για την περαιτέρω χρηματοδότηση της οικονομίας της ΕΕ. Συρρικνώνουν την προσφορά πιστώσεων, στρεβλώνουν την κατανομή των πιστώσεων, υπονομεύουν την εμπιστοσύνη στην αγορά και επιβραδύνουν την οικονομική ανάπτυξη. Απαιτούνται άμεσα μέτρα για τη μείωση των επιπέδων των μη εξυπηρετούμενων δανείων και θα πρέπει να παραμείνουν ως κορυφαία προτεραιότητα στην ημερήσια διάταξη των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων.

3.7. Η ανάγκη ενίσχυσης της αξιοπιστίας του νέου ENT θα πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα για την πρόληψη των κρίσεων και την προστασία των φορολογουμένων από την ευθύνη για τα χρέη των αφερέγγυων τραπεζών.

3.8. Το ENT θα πρέπει να ενεργεί σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) εφόσον θα μπορούσε να αποτρέψει κερδοσκοπικές επιθέσεις στα κράτη μέλη, ενώ η Κεντρική Τράπεζα μπορεί μόνο να ενεργοποιήσει οικονομικούς πόρους για την αποτροπή επιθέσεων σε μεγάλα οικονομικά συστήματα. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν πρότεινε, στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων, την έναρξη συζήτησης για τη βελτίωση του καταστατικού της ΕΚΤ προκειμένου να εισαχθούν η ανάπτυξη και η πλήρης απασχόληση ως δεύτερος στόχος της νομισματικής πολιτικής, πέραν της σταθερότητας των τιμών.

3.9. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον συμβουλευτικό ρόλο που έχει δοθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσον αφορά τη διαδικασία διορισμού του διευθύνοντος συμβούλου του ENT και την ετήσια υποχρέωση υποβολής εκθέσεων προς το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή.

3.10. Η παρούσα πρόταση δεν περιέχει απολύτως τίποτα για το ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων —η Επιτροπή υπέβαλε όντως πρόταση για το θέμα αυτό τον Νοέμβριο του 2015, όμως οι νομοθέτες δεν μπόρεσαν να συμφωνήσουν μέχρι τώρα σχετικά, μολονότι η ΕΟΚΕ έχει ήδη διατυπώσει τη γνώμη της⁽¹⁰⁾.

4. Ενσωμάτωση της Συνθήκης για τη Σταθερότητα, τον Συντονισμό και τη Διακυβέρνηση (ΣΣΣΔ) στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ

4.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι τόσο η ΣΣΣΔ όσο και ο ΕΜΣ συστάθηκαν στο αποκορύφωμα της κρίσης ως διακυβερνητικές λύσεις που εκφράζουν σε μεγάλο βαθμό τις αρχές της ευθύνης και της αλληλεγγύης σε επίπεδο ΕΕ. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι αρχές αυτές συμβαδίζουν και δεν μπορούμε να προχωρήσουμε στη μία χωρίς την άλλη. Συνεπώς, πρέπει να ενσωματώνονται μαζί και να απολαύουν ίσης μεταχείρισης στο πλαίσιο της νομοθεσίας της ΕΕ, χωρίς δυνατότητα επιλεκτικής εφαρμογής από τα κράτη μέλη. Η ευθύνη και η αλληλεγγύη θα πρέπει να συνδυάζονται ως δέσμη μέτρων.

4.2. Παρά το γεγονός ότι η προτεινόμενη οδηγία για την ενσωμάτωση της ΣΣΣΔ στο δίκαιο της ΕΕ λαμβάνει υπόψη την ευέλικτη ερμηνεία της Επιτροπής για τους κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ), η ΕΟΚΕ έχει ήδη υποστηρίξει ότι η ευελιξία αυτή δεν είναι αρκετή και ότι θα πρέπει να ξεκινήσουν συζητήσεις σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με τη θέσπιση πλήρως ανεπτυγμένου κανόνα ο οποίος θα εξαιρεί τις δημόσιες επενδύσεις με προστιθέμενη αξία από το πεδίο εφαρμογής του ΣΣΑ (κανόνας περί ισοσκελισμένου προϋπολογισμού).

⁽¹⁰⁾ Ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων (ΕΕ C 177 της 18.5.2016, σ. 21).

4.3. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί προβληματική την πρόταση να ενσωματωθεί η ΣΣΣΔ, και ιδίως το Δημοσιονομικό Σύμφωνο, στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ χωρίς πρόσθετη ευελιξία, ειδικά όσον αφορά τις δημόσιες επενδύσεις ή τις κοινωνικές πτυχές. Όπου είναι αναγκαίο, οι επενδύσεις αυτού του είδους θα πρέπει να στοχεύουν στη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας μέσω της χρηματοδότησης σχεδίων που σχετίζονται με την έρευνα και ανάπτυξη, τις υλικές και κοινωνικές υποδομές, την ψηφιοποίηση της οικονομίας και τη συνεχή ανάπτυξη δεξιοτήτων για να υπάρξει ανταπόκριση στις τεχνολογικές αλλαγές και στην παγκοσμιότητα.

4.4. Οι ισορροπημένοι προϋπολογισμοί που δεν επιτρέπουν χρηματοδοτούμενες με δανεισμό δημόσιες επενδύσεις θα επηρεάσουν αρνητικά την οικονομική ανάπτυξη (μέσω αύξησης των φόρων και περικοπών στις δημόσιες δαπάνες). Οι δημόσιες επενδύσεις —σήμερα στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων 20 ετών στην ΕΕ— δεν θα πρέπει να θεωρούνται κόστος και, ως εκ τούτου, μέρος των δημοσίων ελλειμμάτων, αλλά πηγή μελλοντικών εσόδων προκειμένου να επιτευχθεί ομαλός επιχειρηματικός κύκλος και να διασφαλιστεί η ανάπτυξη και η δημιουργία θέσεων εργασίας.

4.5. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έκθεση της Ειδικής Ομάδας Υψηλού Επιπέδου, υπό την προεδρία των κκ. Romano Prodi και Christian Sautter, σχετικά με την ενίσχυση των επενδύσεων στην κοινωνική υποδομή στην Ευρώπη ώστε να επιταχυνθεί η δημιουργία θέσεων εργασίας και να βελτιωθεί η ευημερία, η υγεία, η στέγαση και οι δεξιότητες των πολιτών ⁽¹¹⁾.

4.6. Εάν επιτευχθεί συμφωνία ώστε οι μελλοντοστραφείς παραγωγικές δημόσιες επενδύσεις να τυγχάνουν ευνοϊκότερης μεταχείρισης, η ενσωμάτωση της ΣΣΣΔ μαζί με το ENT στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ έχει τη δυνατότητα να ενισχύσει τη δημοσιονομική μας εργαλειοθήκη και να προωθήσει μια πιο αποτελεσματική, νόμιμη και δημοκρατική διακυβέρνηση της ΟΝΕ.

5. Νέα δημοσιονομικά μέσα για μια σταθερή ευρωζώνη

5.1. Η λειτουργία μακροοικονομικής σταθεροποίησης είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς η απουσία της ήταν μία από τις αιτίες της στρατηγικής κρίσης στην ΕΕ. Αν και τα κράτη μέλη διαθέτουν πιο περιορισμένα περιθώρια αυτόνομης δράσης και άσκησης επιρροής στην αγορά εργασίας και στο σύστημα του κοινωνικού κράτους, δεν έχουν ακόμη δημιουργηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο δίκτυα κοινωνικής προστασίας τα οποία να παρέχουν τη δυνατότητα σε όλους τους πολίτες να επωφεληθούν από την ανάπτυξη και τον παγκόσμιο ανταγωνισμό ⁽¹²⁾.

5.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την πρόταση για τη θέσπιση ειδικού μηχανισμού σύγκλισης για τα κράτη μέλη που είναι σε πορεία ένταξης στην ευρωζώνη. Με τον τρόπο αυτό θα ενισχυθεί ο ρόλος της ευρωζώνης διεθνώς και θα αυξηθεί η χρήση του ευρώ ως νομίσματος. Η τεχνική υποστήριξη πρέπει να στοχεύει στην επίτευξη πραγματικής σύγκλισης ώστε να αντιμετωπίζονται και να μετριαζονται τυχόν κίνδυνοι για τη γενική ευημερία των πολιτών και των οικονομιών των υποψηφίων προς ένταξη στην ευρωζώνη χωρών.

5.3. Η κατάλληλη λύση είναι οι υγιείς δημοσιονομικές πολιτικές και οι δαπάνες με προσανατολισμό στις επενδύσεις, έχοντας κατά νου ότι η υψηλή αναλογία μεταξύ δημόσιου χρέους και ΑΕγχΠ είναι συχνά αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης και της ύφεσης. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί τη θέσπιση ομαλού μηχανισμού που θα μπορεί να ενεργοποιηθεί ταχέως σε περίπτωση ύφεσης και θεωρεί επαρκή τον προτεινόμενο συντελεστή ύψους 1 % του ΑΕγχΠ.

5.4. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της δημιουργίας ενός προϋπολογισμού της ευρωζώνης ως μέρος του προϋπολογισμού της ΕΕ. Αυτό θα αποτρέψει τη δημιουργία νέων θεσμικών οργάνων που θα οδηγούσαν σε πολιτική διάσταση μεταξύ των χωρών της ευρωζώνης και των χωρών εκτός αυτής. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται σοβαρή μεταρρύθμιση του προϋπολογισμού της ΕΕ.

5.5. Η ύπαρξη αυτόνομου και ουσιαστικού προϋπολογισμού της ευρωζώνης, με τα δικά του ειδικά φορολογικά έσοδα, θα καθιστούσε δυνατή προσωρινά τη μεταφορά σημαντικών πόρων σε περίπτωση περιφερειακών κλυδωνισμών, την αντιμετώπιση σοβαρών υφέσεων σε ολόκληρη τη ζώνη και τη διασφάλιση της αναγκαίας χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, με λειτουργία μακροοικονομικής σταθεροποίησης για την προστασία των επενδύσεων και την καταπολέμηση της ανεργίας και της επισφαλούς εργασίας, όπως έχει ήδη υποστηρίξει η ΕΟΚΕ ⁽¹³⁾.

⁽¹¹⁾ L. Fransen, G. del Bufalo και E. Reviglio, *Ενίσχυση των επενδύσεων στην κοινωνική υποδομή στην Ευρώπη*. Έκθεση της Ειδικής Ομάδας Υψηλού Επιπέδου για την Επένδυση στην Κοινωνική Υποδομή στην Ευρώπη, Έγγραφο συζήτησης για την Ευρωπαϊκή Οικονομία, αριθ. 74, Ιανουάριος 2018.

⁽¹²⁾ Τα οικονομικά της ΕΕ μέχρι το 2025, σημείο 3.3.1 (ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 131).

⁽¹³⁾ Τα οικονομικά της ΕΕ μέχρι το 2025, σημείο 3.3 (ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 131).

6. Ευρωπαίος υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών

6.1. Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα ⁽¹⁴⁾ υποστηρίξει την ανάγκη καθιέρωσης ενός υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών για την ΟΝΕ ως ενός πρώτου βήματος προς την ενίσχυση της συνέπειας των σχετικών πολιτικών που επί του παρόντος είναι κατακερματισμένες εξαιτίας της συμμετοχής πολλαπλών διαφορετικών θεσμικών οργάνων. Το εν λόγω πρόσωπο πρέπει να εκπροσωπεί την ΟΝΕ στους διεθνείς οργανισμούς. Θα πρέπει δε να διαχειρίζεται τον δικό του/της ειδικό προϋπολογισμό, με γνώμονα τις αρχές της απλότητας, της διαφάνειας, της ισότητας και της δημοκρατικής λογοδοσίας. Επίσης θα πρέπει να προσδιορίζει τον επιθυμητό συνολικό δημοσιονομικό προσανατολισμό της ευρωζώνης και τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να επιτυγχάνεται.

6.2. Οι λειτουργίες και τα χαρακτηριστικά που περιγράφονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής αντιστοιχούν περισσότερο σε αρμοδιότητες υπουργού Οικονομικών της ευρωζώνης και όχι ολόκληρης της ΕΕ. Ωστόσο, η πρόταση της Επιτροπής δεν αφορά τη θέση πραγματικού και ενεργού υπουργού Οικονομικών, η δε εσφαλμένη ονομασία θα μπορούσε να δημιουργήσει λανθασμένες προσδοκίες και σύγχυση.

6.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η συγχώνευση της θέσης υπεύθυνου της εκπροσώπησης της ευρωζώνης σε επίπεδο ΕΕ με τη θέση του προέδρου της Ευρωμάδας, του προέδρου του Συμβουλίου των Διοικητών του νέου ΕΝΤ και του αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα αποτελέσει υπερβολική συγκέντρωση εκτελεστικής εξουσίας στα χέρια ενός ατόμου. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί αντιδημοκρατικό να προτείνεται ο πρόεδρος της Ευρωμάδας να λαμβάνει αυτόματα δύο εντολές προκειμένου να συγχρονίσει την εντολή του στην Ευρωμάδα με την αντίστοιχη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

6.4. Η ΕΟΚΕ φοβάται ότι η προτεινόμενη διάρθρωση, με τη σημερινή της μορφή, θα επιφέρει σύγχυση μεταξύ των αντίστοιχων ρόλων της Επιτροπής και του Συμβουλίου, υπονομεύοντας τη λεπτή ισορροπία μεταξύ των κοινοτικών συμφερόντων και των εθνικών συμφερόντων πάνω στην οποία οικοδομείται η ΕΕ. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί την περαιτέρω διεξοδική εξέταση και ενίσχυση της δημοκρατικής λογοδοσίας της πρότασης περί καθιέρωσης της συγκεκριμένης θέσης υπουργού.

6.5. Δεν είναι επίσης σαφές στην ανακοίνωση εάν θα δημιουργηθούν περισσότερες υπουργικές θέσεις ή εάν πρόκειται απλώς για μία μεμονωμένη περίπτωση. Η θέση αυτή θα έχει νόημα μόνον όταν η ΕΕ θα διαθέτει τον δικό της προϋπολογισμό και τα δικά της έσοδα από τη φορολογία, σε συνδυασμό με μέσα και πολιτικές διαχείρισης του προϋπολογισμού και, ως εκ τούτου, θα είναι σε θέση να προωθή την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ισότητα.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹⁴⁾ Ανάπτυξη και δημόσιο χρέος στην ΕΕ: δύο καινοτόμες προτάσεις, σημείο 3.2 (ΕΕ C 143 της 22.5.2012, σ. 10)· Ολοκλήρωση της ΟΝΕ: ο πολιτικός πυλώνας, σημεία 4.3.1 και 4.3.4 (ΕΕ C 332 της 8.10.2015, σ. 8)· Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (2016), σημείο 3.5 (ΕΕ C 177 της 18.5.2016, σ. 41)· Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (2017), σημείο 1.13 (ΕΕ C 173 της 31.5.2017, σ. 33)· Έγγραφο προβληματισμού για την εμβάθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, σημείο 1.11 (ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 124).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας επιχειρήσεων επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 600/2014 και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010»

[COM(2017) 790 final — 2017/0359 (COD)]

και

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προληπτική εποπτεία επιχειρήσεων επενδύσεων και την τροποποίηση των οδηγιών 2013/36/ΕΕ και 2014/65/ΕΕ»

[COM(2017) 791 final — 2017/0358 (COD)]

(2018/C 262/06)

Εισηγητής: ο κ. **Jarosław MULEWICZ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: COM(2017) 790 final: 18.1.2018 και COM(2017) 791 final: 18.1.2018 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: COM(2017) 790 final: 14.2.2018 και COM(2017) 791 final: 14.2.2018
Νομική βάση	Άρθρα 114 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	26.3.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνολος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	193/2/3
(υπέρ/κατά/αποχές):	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ευελπιστεί ότι θα συμβάλουν εποικοδομητικά στην επίτευξη των στόχων της δεύτερης.

1.1.1. Η ΕΕ χρειάζεται ισχυρότερες κεφαλαιαγορές για την προώθηση των επενδύσεων, την ενεργοποίηση ήδη υφιστάμενων και την αξιοποίηση νέων πηγών χρηματοδότησης για τις εταιρείες, την παροχή καλύτερων ευκαιριών στα νοικοκυριά και την ενίσχυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δεσμευτεί να εφαρμόσει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ολοκλήρωση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών έως το 2019.

1.1.2. Ο δεύτερος στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αφορά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ και την ανάγκη προσέλκυσης επιχειρήσεων επενδύσεων στην ΕΕ. Η απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου να αποχωρήσει από την ΕΕ δημιούργησε την ανάγκη ανανέωσης του κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ με σκοπό την προσέλκυση χρηματοοικονομικών εταιρειών στην ΕΕ. Λειτουργώντας ως ένα σημαντικό κέντρο κεφαλαιαγορών και επενδυτικών δραστηριοτήτων, το Ηνωμένο Βασίλειο συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό —περίπου το ήμισυ— των επιχειρήσεων επενδύσεων του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Ακολουθούν στην κατάταξη η Γερμανία, η Γαλλία, οι Κάτω Χώρες και η Ισπανία. Οι περισσότερες επιχειρήσεις επενδύσεων του ΕΟΧ είναι μικρές ή μεσαίες επιχειρήσεις. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ) εκτιμά ότι περίπου οκτώ επιχειρήσεις επενδύσεων, οι οποίες βρίσκονται κυρίως στο Ηνωμένο Βασίλειο, ελέγχουν περίπου το 80 % των στοιχείων ενεργητικού όλων των επιχειρήσεων επενδύσεων στον ΕΟΧ.

1.1.3. Ο τρίτος στόχος έγκειται στη δημιουργία ειδικού νομικού πλαισίου για τις επιχειρήσεις επενδύσεων. Το ισχύον πλαίσιο προληπτικής εποπτείας εστιάζει στα πιστωτικά ιδρύματα και τους κινδύνους που σχετίζονται με αυτά. Οι επιχειρήσεις επενδύσεων δεν δέχονται καταθέσεις ούτε χορηγούν δάνεια. Αυτό σημαίνει ότι είναι πολύ λιγότερο εκτεθειμένες σε πιστωτικό κίνδυνο και στον κίνδυνο ανάληψης χρημάτων από τους καταθέτες με σύντομη προειδοποίηση. Οι υπηρεσίες τους επικεντρώνονται σε χρηματοπιστωτικά μέσα —αντίθετα με τις καταθέσεις, αυτά δεν είναι πληρωτέα στην ονομαστική τους αξία, αλλά παρουσιάζουν

διακυμάνσεις σύμφωνα με τις κινήσεις της αγοράς. Ωστόσο, οι επιχειρήσεις επενδύσεων ανταγωνίζονται τα πιστωτικά ιδρύματα στην παροχή επενδυτικών υπηρεσιών, τις οποίες τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να προσφέρουν στους πελάτες τους βάσει της οικείας άδειας λειτουργίας τραπεζικού ιδρύματος. Επομένως, βάσει των ανωτέρω, τα πιστωτικά ιδρύματα και οι επιχειρήσεις επενδύσεων είναι ιδρύματα διαφορετικής φύσης. Εντούτοις, οι συστημικές επιχειρήσεις επενδύσεων υπόκεινται επίσης στη δέσμη ΚΚΑ/ΟΚΑ IV ⁽¹⁾, δεδομένου ότι αντιμετωπίζονται ως χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Οι εν λόγω εταιρείες, καθιστάμενες πιστωτικά ιδρύματα, θα πρέπει, επομένως, να εξακολουθήσουν την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και της οδηγίας 2013/36/ΕΕ και να υπόκεινται σε εποπτεία από αρμόδιες αρχές, συμπεριλαμβανομένης της ΕΚΤ στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, αρμόδιας για τα πιστωτικά ιδρύματα.

1.1.4. Ο τέταρτος στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η δημιουργία ενός ενιαίου, ολοκληρωμένου κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ για τις επιχειρήσεις επενδύσεων. Λόγω των διαφορετικών χαρακτηριστικών της οικονομικής δραστηριότητάς τους, οι επιχειρήσεις επενδύσεων υπόκεινται σε πολυάριθμες εξαιρέσεις από τις νομικές απαιτήσεις στις διάφορες χώρες, γεγονός που δημιουργεί κανονιστική πολυπλοκότητα σε πολλές επιχειρήσεις, ιδίως σε εκείνες που δραστηριοποιούνται στην επικράτεια περισσότερων του ενός κρατών μελών. Η κατάσταση αυτή συνεπάγεται πρόσθετους κινδύνους. Η εφαρμογή του ισχύοντος πλαισίου από τα κράτη μέλη επιφέρει κατακερματισμό στο συνολικό κανονιστικό τοπίο για τις επιχειρήσεις επενδύσεων, με συνέπεια να υπάρχει το ενδεχόμενο επιζήμιου ρυθμιστικού αρμπιτράζ. Το γεγονός αυτό μπορεί να απειλήσει την ακεραιότητα και τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Οι απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας των επιχειρήσεων επενδύσεων, όπως προτείνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ισχύουν για τις περισσότερες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις επενδύσεων σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

1.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι —αν και αυτό δεν αποτελούσε τον επιδιωκόμενο στόχο— οι δραστηριότητες των επιχειρήσεων επενδύσεων με έδρα στο Ηνωμένο Βασίλειο ενδέχεται να μεταφερθούν σε ορισμένα κράτη μέλη εντός της Τραπεζικής Ένωσης ή της ευρωζώνης, και ειδικά σε χρηματοπιστωτικά κέντρα χωρών της ευρωζώνης, όπως η Γερμανία, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο, οι Κάτω Χώρες και η Ιρλανδία, ενώ μάλλον θα παρακαμφθούν τα κράτη μέλη της ΕΕ εκτός της ευρωζώνης.

1.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι οι ΜΜΕ προβλέπεται να είναι μεταξύ των κύριων ωφελομένων του υπό εξέταση κανονισμού και της σχετικής οδηγίας. Ένα αναλογικότερο και καταλληλότερο πλαίσιο προληπτικής εποπτείας για τις εν λόγω επιχειρήσεις αναμένεται να συμβάλει στη βελτίωση των συνθηκών ανάπτυξης επιχειρηματικής δράσης, ενώ παράλληλα αναμένεται να μειωθούν οι φραγμοί εισόδου. Αυτό ισχύει ιδίως για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και τις διοικητικές επιβαρύνσεις. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η οικεία νομοθεσία μπορεί να ενθαρρύνει όσες καινοτόμες εταιρίες επιθυμούν να αναπτυχθούν με τη βοήθεια ψηφιακών μέσων. Οι εν λόγω προτάσεις αφορούν, μεταξύ άλλων, τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε πηγές χρηματοδότησης εκτός των τραπεζών ή των επιχειρήσεων επενδύσεων. Ένα καταλληλότερο πλαίσιο προληπτικής εποπτείας θα βοηθήσει στην ενεργοποίηση κεφαλαίων από άκαρπες κανονιστικές διαδικασίες και θα παράσχει τη δυνατότητα στις μικρές επιχειρήσεις επενδύσεων να προσφέρουν καλύτερες υπηρεσίες στους πελάτες τους, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ. Αυτό θα μπορούσε να συμβάλει στην στήριξη των επιχειρήσεων επενδύσεων ως διαμεσολαβητή στην ενθάρρυνση των αποταμιευτών ανά την ΕΕ να πραγματοποιούν επενδύσεις και, συνεπώς, στην εξασφάλιση στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις μη τραπεζικών πηγών χρηματοδότησης.

1.4. Στην προτεινόμενη οδηγία και κανονισμό με θέμα τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας και την εποπτεία των επιχειρήσεων επενδύσεων ορίζονται τα αναγκαία πρότυπα και απαιτήσεις όσον αφορά το αρχικό κεφάλαιο και το υφιστάμενο κεφάλαιο, τις εποπτικές αρμοδιότητες, τη δημοσιοποίηση και τις αποδοχές. Με τον τρόπο αυτόν μειώνονται οι κίνδυνοι που είναι σύμφυτοι με τις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων επενδύσεων. Παραμένει το ερώτημα σε ποιο βαθμό οι κίνδυνοι που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις επενδύσεων θα μετακυλιστούν στους πελάτες τους, δηλαδή τους μεμονωμένους επενδυτές και τις αντίστοιχες εταιρείες. Εάν η δραστηριότητα των επιχειρήσεων περιορίζεται μόνο στη διαμεσολάβηση για λογαριασμό των πελατών τους και οι υπηρεσίες τους σε αυτές των επενδυτικών συμβουλών ή της διαχείρισης χαρτοφυλακίου, οι κίνδυνοι που ενέχουν τα χρηματοδοτικά μέσα θα αφορούν κυρίως τους πελάτες.

1.5. Απομένει να διαπιστωθεί κατά πόσον η μονομερής καθιέρωση από πλευράς ΕΕ ενός ειδικού νομικού πλαισίου για τις επιχειρήσεις επενδύσεων εντός της ΕΕ, χωρίς δηλαδή να ληφθούν υπόψη κεφαλαιαγορές όπως αυτές των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας, της Κίνας, της Ινδίας —και δεδομένης της παγκοσμιοποίησης και των ηλεκτρονικών κεφαλαιαγορών— δεν θα οδηγήσει στην αποχώρηση επενδυτών από την ΕΕ. Εξαιτίας της πολυπλοκότητας του νομικού πλαισίου της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID II) και της ανάγκης καταγραφής των χρηματοοικονομικών προϊόντων, δεν προσφέρεται πλέον το 20 έως 50 % αυτών. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση ύπαρξης ενός συγκεκριμένου νομοθετικού πλαισίου για τις επιχειρήσεις επενδύσεων, ο νέος κανόνας θα πρέπει να εστιάζονται και να τροποποιούνται με ευελιξία, όταν οι κεφαλαιαγορές αντιδρούν αρνητικά. Η ΕΟΚΕ συμπεριφέρει την ανησυχία ότι οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές, οι οποίες ανέρχονται στο 54 % του

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 (ΕΕ L 176 της 27.6.2013, σ. 1). Μαζί με την οδηγία 2013/36/ΕΕ (οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις ΟΚΑ IV) (ΕΕ L 176 της 27.6.2013, σ. 338), ο εν λόγω κανονισμός αποτελεί το ισχύον πλαίσιο προληπτικής εποπτείας για τις επιχειρήσεις επενδύσεων.

παγκόσμιου ΑΕγχΠ, συνιστούν σοβαρό κίνδυνο, αλλά και μεγάλη ευκαιρία χρηματοδότησης της ανάπτυξης. Εάν το νομικό πλαίσιο δεν τροποποιηθεί κατά τρόπο ελαστικό, τότε, παρά τις αγαθές προθέσεις, οι προερχόμενες από το Ηνωμένο Βασίλειο επιχειρήσεις επενδύσεων, αντί της ΕΕ, θα στραφούν προς τις ΗΠΑ.

2. Γενικό πλαίσιο

2.1. Εντός της ΕΕ υπάρχουν πολλά είδη επιχειρήσεων επενδύσεων που παρέχουν διάφορες υπηρεσίες σε ποικίλους πελάτες. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, στο τέλος του 2015 εντός του ΕΟΧ λειτουργούσαν 6 051 επιχειρήσεις επενδύσεων, στην πλειονότητά τους ΜΜΕ. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών εκτιμά ότι περίπου οκτώ επιχειρήσεις επενδύσεων ελέγχουν περίπου το 80 % των στοιχείων ενεργητικού όλων των επιχειρήσεων επενδύσεων στον ΕΟΧ. Οι εν λόγω επιχειρήσεις έχουν την έδρα τους στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σύμφωνα δε πάντα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, περίπου το 40 % των επιχειρήσεων επενδύσεων στον ΕΟΧ είναι εξουσιοδοτημένες να παρέχουν μόνο επενδυτικές συμβουλές. Η δραστηριότητα του 80 % των επιχειρήσεων επενδύσεων στον ΕΟΧ περιορίζεται στις επενδυτικές συμβουλές, τη λήψη, τη διαβίβαση, την εκτέλεση εντολών και στη διαχείριση χαρτοφυλακίου. Περίπου δε το 20 % είναι εξουσιοδοτημένο να διενεργεί συναλλαγές για ίδιο λογαριασμό και να προβαίνει σε αναδοχή χρηματοπιστωτικών μέσων, υπηρεσίες δηλαδή που υπόκεινται προς το παρόν στις αυστηρότερες απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας.

2.2. Λειτουργώντας ως ένα σημαντικό κέντρο κεφαλαιαγορών και επενδυτικών δραστηριοτήτων, το Ηνωμένο Βασίλειο συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων επενδύσεων του ΕΟΧ (περίπου το ήμισυ) και ακολουθούν η Γερμανία, η Γαλλία, οι Κάτω Χώρες και η Ισπανία. Οι περισσότερες επιχειρήσεις επενδύσεων του ΕΟΧ είναι μικρές ή μεσαίες επιχειρήσεις. Επί του παρόντος, όσες επιχειρήσεις επενδύσεων θεωρούνται συστημικές εταιρείες συνήθως είναι θυγατρικές τραπεζικών ομίλων ή χρηματιστές-διαπραγματευτές από τις ΗΠΑ, την Ελβετία και την Ιαπωνία.

2.3. Μέχρι σήμερα, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών κατατάσσει τις επιχειρήσεις επενδύσεων σε έντεκα κατηγορίες, κυρίως βάσει των επενδυτικών υπηρεσιών που έχουν άδεια να παρέχουν σύμφωνα με την οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων ⁽²⁾, καθώς και με κριτήριο κατά πόσον διακρατούν χρήματα ή τίτλους για λογαριασμό των πελατών τους. Οι επιχειρήσεις επενδύσεων που παρέχουν ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών υπόκεινται στις ίδιες απαιτήσεις με τα πιστωτικά ιδρύματα σε σχέση με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο αγοράς και τον λειτουργικό κίνδυνο, και, δυνητικά, όσον αφορά τους κανόνες ρευστότητας, διαχείρισης και αποδοχών, ενώ οι επιχειρήσεις με περιορισμένες επιτρεπόμενες υπηρεσίες (συνήθως όσες θεωρούνται λιγότερο επικίνδυνες, δηλαδή οι επενδυτικές συμβουλές ή η λήψη και διαβίβαση εντολών) εξαιρούνται από τις περισσότερες από αυτές τις απαιτήσεις. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών έχει εισηγήσει τη νέα κατηγοριοποίηση των επιχειρήσεων επενδύσεων, προτείνοντας τρεις βασικές κατηγορίες αντί για τις υπάρχουσες έντεκα. Σύμφωνα με τις αρχικές εισηγήσεις, οι συστημικές επιχειρήσεις επενδύσεων υπάγονται στην πρώτη κατηγορία και θα εξακολουθήσουν να υπόκεινται στις απαιτήσεις της δέσμης ΚΚΑ/ΟΚΑ IV. Οι επιχειρήσεις της δεύτερης κατηγορίας θα είναι όσες δρουν για ίδιο λογαριασμό και είναι εκτεθειμένες στους κινδύνους της αγοράς και τον πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλομένου, όσες φυλάσσουν και διαχειρίζονται περιουσιακά στοιχεία πελατών, διακρατούν χρήματα πελατών ή υπερβαίνουν συγκεκριμένα όρια [έχουν περιουσιακά στοιχεία υπό διαχείριση, τόσο υπό διακριτική διαχείριση χαρτοφυλακίου όσο και υπό μη διακριτικές (συμβουλευτικές) ρυθμίσεις, των οποίων η αξία είναι υψηλότερη του 1,2 δισ. ευρώ, εκτελούν ημερήσιες εντολές πελατών αξίας τουλάχιστον 100 εκατ. ευρώ σε συναλλαγές σε μετρητά ή τουλάχιστον 1 δισ. ευρώ σε παράγωγα, διαθέτουν ισολογισμό συνολικού ύψους τουλάχιστον 100 εκατ. ευρώ και το σύνολο ακαθάριστων ετήσιων εσόδων τους από την παροχή των επενδυτικών τους υπηρεσιών είναι υψηλότερο των 30 εκατ. ευρώ]. Οι επιχειρήσεις αυτές υποχρεούνται να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις τους βάσει των νέων παραγόντων κινδύνου (παράγοντες Κ). Στην τρίτη δε κατηγορία θα εμπίπτουν όσες εταιρείες δεν ασκούν τις ανωτέρω δραστηριότητες και δεν υπερβαίνουν τα όρια αυτά. Οι επιχειρήσεις που θα ανήκουν στην τρίτη κατηγορία δεν θα υποχρεούνται να συμμορφώνονται με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις που καθορίζονται βάσει των παραγόντων Κ.

2.4. Το ενωσιακό κανονιστικό πλαίσιο για τις επιχειρήσεις επενδύσεων αποτελείται από τα εξής δύο μέρη: πρώτον, την οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και —από την 1η Ιανουαρίου 2018— την οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων II και τον αντίστοιχο κανονισμό ⁽³⁾ που ορίζουν τις προϋποθέσεις όσον αφορά τη χορήγηση άδειας λειτουργίας και τις οργανωτικές απαιτήσεις και τις απαιτήσεις επιχειρηματικής συμπεριφοράς. Δεύτερον, όπως και τα πιστωτικά ιδρύματα, οι επιχειρήσεις αυτές αποτελούν αντικείμενο του πλαισίου προληπτικής εποπτείας βάσει του κανονισμού για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και της οδηγίας για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (ΟΚΑ IV/ΚΚΑ). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μπορούν να ανταγωνίζονται τα πιστωτικά ιδρύματα στην παροχή επενδυτικών υπηρεσιών, τις οποίες τα δεύτερα μπορούν να προσφέρουν στους

⁽²⁾ Οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων: Οδηγία 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 145 της 30.4.2004, σ. 1).

⁽³⁾ Οδηγία 2014/65/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και την τροποποίηση της οδηγίας 2002/92/ΕΚ και της οδηγίας 2011/61/ΕΕ (ΕΕ L 173 της 12.6.2014, σ. 349) και Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 600/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 (ΕΕ L 173 της 12.6.2014, σ. 84).

πελάτες τους βάσει της οικείας άδειας λειτουργίας τραπεζικού ιδρύματος. Με τη σειρά τους, τα πιστωτικά ιδρύματα υπόκεινται στις βασικές διατάξεις της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, στην οποία εναρμονίζονται οι όροι για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών από επιχειρήσεις επενδύσεων και πιστωτικά ιδρύματα τόσο προκειμένου για την προστασία των επενδυτών και τη λειτουργία τους βάσει των διατάξεων της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, όσο και ως προς τις κύριες απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας των ΟΚΑ IV/ΚΚΑ.

2.5. Όπως ορίζουν οι διατάξεις του ΚΚΑ, η επανεξέταση του πλαισίου προληπτικής εποπτείας για τις επιχειρήσεις επενδύσεων πραγματοποιήθηκε σε διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ/ESMA — European Securities and Markets Authority) και τις εθνικές αρμόδιες αρχές. Σε συνέχεια του αιτήματος του Δεκεμβρίου 2014 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για εκπόνηση γνωμοδότησης, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών δημοσίευσε τον Δεκέμβριο του 2015 την έκθεσή της με θέμα το ισχύον πλαίσιο προληπτικής εποπτείας για τις επιχειρήσεις επενδύσεων, ζητώντας αλλαγές στην τρέχουσα προσέγγιση. Σε συνέχεια του δεύτερου αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για γνωμοδότηση, τον Ιούνιο του 2016, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών δημοσίευσε, τον Νοέμβριο του 2016, έγγραφο προβληματισμού όπου εξετάζεται το ενδεχόμενο θέσπισης νέου καθεστώτος προληπτικής εποπτείας για τη μεγάλη πλειονότητα των επιχειρήσεων επενδύσεων. Το έγγραφο ήταν ανοικτό προς διατύπωση σχολίων για περίοδο 3 μηνών. Λαμβανομένων υπόψη των σχολίων και των πρόσθετων δεδομένων τα οποία είχε συγκεντρώσει από επιχειρήσεις επενδύσεων, από κοινού με τις εθνικές αρμόδιες αρχές, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών δημοσίευσε, τον Σεπτέμβριο του 2017, τις τελικές συστάσεις της και κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους. Η ακριβής βαθμονόμηση των συστάσεων για νέες κεφαλαιακές απαιτήσεις υποστηρίχθηκε από τη συγκέντρωση λεπτομερών στοιχείων, με τη συμμετοχή διαφόρων επιχειρήσεων επενδύσεων. Η εν λόγω συγκέντρωση στοιχείων διενεργήθηκε από τις εθνικές αρμόδιες αρχές για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών σε δύο στάδια, το 2016 και το 2017.

2.6. Η εν λόγω έκθεση αποτελεί διεξοδική —και διαθέσιμη στο κοινό— ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, με στοιχεία σχετικά με τους αριθμούς και τα είδη των επιχειρήσεων επενδύσεων στα κράτη μέλη. Βάσει της έκθεσης εγκαθιδρύεται ένα νέο καθεστώς για την πλειονότητα των επιχειρήσεων επενδύσεων, με την πλήρη εξαίρεσή τους από το πλαίσιο των ΚΚΑ/ΟΚΑ IV και την παραμονή μόνο των συστημικών επιχειρήσεων επενδύσεων στο πεδίο εφαρμογής αυτού, σύμφωνα με την αναθεωρημένη προσέγγιση που προβλέπεται στην παρούσα πρόταση όσον αφορά τον προσδιορισμό τους. Το πνεύμα της πρότασης συνάδει επίσης με αυτό της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID) και της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων II (MiFID II) ή του αντίστοιχου κανονισμού MiFIR. Με τον καθορισμό απαιτήσεων προληπτικής εποπτείας που είναι προσαρμοσμένες στις δραστηριότητες και τους κινδύνους των επιχειρήσεων επενδύσεων, η πρόταση αποσαφηνίζει πότε και για ποιον λόγο εφαρμόζονται οι εν λόγω απαιτήσεις. Ως εκ τούτου, αντιμετωπίζει ορισμένες περιπτώσεις αυθαίρετης εφαρμογής των απαιτήσεων προληπτικής εποπτείας εντός του ισχύοντος πλαισίου, οι οποίες προκύπτουν διότι οι απαιτήσεις αυτές καθορίζονται σε σχέση με τις επενδυτικές υπηρεσίες που αναφέρονται στην οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, και όχι βάσει του είδους των δραστηριοτήτων που ασκούν οι επιχειρήσεις επενδύσεων.

2.7. Τα πορίσματα της επανεξέτασης της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών⁽⁴⁾ αναλύθηκαν με τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της Επιτροπής Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών τον Μάρτιο και τον Οκτώβριο του 2017, καθώς και με ομάδες ειδικών σε θέματα τραπεζικής, πληρωμών και ασφαλίσεων, τον Ιούνιο και τον Σεπτέμβριο του 2017. Λήφθηκαν επίσης υπόψη οι παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν από τους συναρμοδίους ως προς την αρχική εκτίμηση επιπτώσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο του 2017. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεκτίμησε τις εισηγήσεις που είχαν ληφθεί κατά το παρελθόν, ως απάντηση στην ευρεία πρόσκληση υποβολής στοιχείων με θέμα την αποτελεσματικότητα, τη συνέπεια και τη συνοχή του συνολικού κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Δεδομένης της διεξοδικής δημόσιας διαβούλευσης και της συγκέντρωσης δεδομένων στις οποίες προέβη η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεώρησε περιττό να διενεργήσει παράλληλη γενική δημόσια διαβούλευση. Αντ' αυτού, οι υπηρεσίες της τελευταίας προέβησαν σε στοχοθετημένη διαβούλευση με τους συναρμοδίους. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονταν:

- συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με ενδιαφερόμενους φορείς του κλάδου (επιχειρήσεις επενδύσεων, επενδυτές, δικηγορικά γραφεία, συμβούλους), η οποία πραγματοποιήθηκε στις 27 Ιανουαρίου 2017, με θέμα τα σχέδια προτάσεων της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών για ένα μελλοντικό καθεστώς·
- σεμινάριο με θέμα το κόστος του ισχύοντος καθεστώτος, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 30 Μαΐου 2017·
- σεμινάριο με θέμα τα σχέδια τελικών συστάσεων της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 17 Ιουλίου 2017.

2.8. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT) εκτιμά ότι η νέα νομοθεσία θα οδηγήσει σε συνολική αύξηση των εν λόγω κεφαλαιακών απαιτήσεων για όλες τις μη συστημικές επιχειρήσεις επενδύσεων της ΕΕ κατά 10 %, σε σύγκριση με τις σημερινές απαιτήσεις και σε μείωσή τους κατά 16 %, σε σύγκριση με τις συνολικές απαιτήσεις που εφαρμόζονται ως αποτέλεσμα των προσαυξήσεων βάσει του πρώτου πυλώνα. Ο βαθμός στον οποίο τα αποτελέσματα αυτά θα επηρεάσουν την κάθε επιχείρηση επενδύσεων εξαρτάται από το μέγεθός τους, τις επενδυτικές υπηρεσίες που παρέχουν και τον τρόπο με τον οποίο θα εφαρμοστούν οι νέες κεφαλαιακές απαιτήσεις σε αυτές. Όσον αφορά τα διαθέσιμα ίδια κεφάλαια, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών θεωρεί ότι λίγες μόνον επιχειρήσεις —πρόκειται για έναν μικρό μόνον αριθμό επενδυτικών συμβούλων, επιχειρήσεων διενέργειας συναλλαγών και επιχειρήσεων παροχής πολλαπλών υπηρεσιών— δεν θα είχαν επαρκή κεφάλαια για την εκπλήρωση των νέων απαιτήσεων. Ωστόσο,

⁽⁴⁾ Έκθεση της EAT σχετικά με τις επιχειρήσεις επενδύσεων, απάντηση στο αίτημα της Επιτροπής για γνωμοδότηση, του Δεκεμβρίου 2014 (EBA/Op/2015/20). Σύμφωνα με τα συναφή άρθρα του ΚΚΑ, η επανεξέταση πραγματοποιήθηκε σε διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA) και τις εθνικές αρμόδιες αρχές που εκπροσωπούνται σε αυτές τις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (ΕΕΑ).

όσον αφορά τις επιχειρήσεις που ανήκουν στην ομάδα αυτή —και για τις οποίες οι νέες απαιτήσεις θα είναι υπερδιπλάσιες των ισχυουσών απαιτήσεων—, θα μπορούσε να ισχύσει ένα ανώτατο όριο για ορισμένο αριθμό ετών.

2.9. Με τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) ανατίθεται στα θεσμικά όργανα της ΕΕ η αρμοδιότητα να θεσπίζουν κατάλληλες διατάξεις όσον αφορά την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς (άρθρο 114 της ΣΛΕΕ). Σύμφωνα δε με το άρθρο 53 επίσης της ΣΛΕΕ, η ΕΕ εκδίδει οδηγίες για τη διευκόλυνση των πολιτών στην ανάληψη και την άσκηση εμπορικών δραστηριοτήτων για ίδιο λογαριασμό ανά την ΕΕ. Η αρμοδιότητα αυτή επεκτείνεται στη νομοθεσία που αφορά την προληπτική εποπτεία των παρόχων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, στην προκειμένη περίπτωση, των επιχειρήσεων επενδύσεων. Οι διατάξεις της προτεινόμενης οδηγίας αντικαθιστούν εκείνες που περιέχονται στη δέσμη ΟΚΑ IV, οι οποίες βασίζονται επίσης στο άρθρο 53 της ΣΛΕΕ, καθότι αφορούν τις επιχειρήσεις επενδύσεων. Οι δε διατάξεις της παρούσας πρότασης κανονισμού αντικαθιστούν τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, οι οποίες βασίζονται επίσης στο άρθρο 114 της ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι σχετίζονται με τις επιχειρήσεις επενδύσεων.

2.10. Η νέα νομοθεσία δεν θα έχει επιπτώσεις στον προϋπολογισμό της ΕΕ.

3. Παρατηρήσεις και σχόλια

3.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι, στην παρούσα πρόταση, καθορίζονται οι απαιτήσεις για τον ορισμό αρχών προληπτικής εποπτείας, για το αρχικό και το υφιστάμενο κεφάλαιο των επιχειρήσεων επενδύσεων, τη ρευστότητα, τη συγκέντρωση κινδύνων, τις εποπτικές αρμοδιότητες και τα μέσα προληπτικής εποπτείας των επιχειρήσεων επενδύσεων από τις αρμόδιες αρχές, τις σχετικές με την υποβολή αναφορών και τη δημοσιοποίηση απαιτήσεις, την εποπτική εξέταση και αξιολόγηση, τη διοίκηση των επιχειρήσεων και τις αποδοχές. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, η παρούσα οδηγία θεσπίζει κανόνες για την εποπτεία και τον έλεγχο των επιχειρήσεων επενδύσεων και μειώνει κάθε μορφή κινδύνου που ενέχει η οικονομική δραστηριότητα που ασκούν οι εν λόγω εταιρείες. Η οδηγία ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις επενδύσεων που υπάγονται στην οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων II (MiFID II) από τον Ιανουάριο του 2018.

3.2. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι, σύμφωνα με την πρόταση, τα κράτη μέλη της ΕΕ θα υποχρεούνται να ορίσουν μια αρχή που θα ασκεί προληπτική εποπτεία, βάσει της οδηγίας. Τα κράτη μέλη μπορούν είτε να αναθέτουν τις αρμοδιότητες αυτές σε ήδη υπάρχον όργανο δυνάμει της ΟΚΑ IV, είτε να συγκροτούν νέο όργανο για την άσκησή τους. Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διαθέτουν εξουσίες ελέγχου και αξιολόγησης της προληπτικής κατάστασης των επιχειρήσεων επενδύσεων και, όπου είναι αναγκαίο, να ζητούν αλλαγές σε τομείς όπως η διοίκηση και οι έλεγχοι στο εσωτερικό της εταιρείας, οι διεργασίες και οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων, καθώς και —όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο— να έχουν την αρμοδιότητα να εγείρουν πρόσθετες απαιτήσεις (π.χ. σχετικές με τα κεφάλαια και τη ρευστότητα).

3.3. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι είναι σημαντικό οι αρμόδιες αρχές να συνεργάζονται στενά με τις δημόσιες αρχές ή όργανα που είναι αρμόδιες/-α στο ίδιο κράτος μέλος για την εποπτεία των πιστωτικών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν έτσι ώστε οι αρμόδιες αρχές, ως μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοοικονομικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ), να συνεργάζονται μεταξύ τους καθώς και με τα άλλα μέλη του ΕΣΧΕ με σκοπό τη ροή κατάλληλων και αξιόπιστων πληροφοριών. Ειδικότερα, θα πρέπει να ανταλλάσσουν πληροφορίες σε θέματα δομών διαχείρισης και ιδιοκτησίας, συμμόρφωσης με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, κινδύνου συγκέντρωσης και ρευστότητας της επιχείρησης επενδύσεων, διοικητικών και λογιστικών διαδικασιών και μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης επενδύσεων, καθώς όσον αφορά παράγοντες που ενδέχεται να επηρεάζουν τους κινδύνους που αντιμετωπίζει μια επιχείρηση επενδύσεων. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, κατ' αυτόν τον τρόπο, η ευρωπαϊκή αγορά επενδύσεων θα καταστεί περισσότερο διαφανής.

3.4. Οι αρμόδιες αρχές μπορούν να παρέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες στην Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, στην Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών, στο ΕΣΣΚ, τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου και στην ΕΚΤ, όταν ενεργούν υπό την ιδιότητα της νομισματικής αρχής, και, όπου είναι αναγκαίο, σε δημόσιες αρχές επιφορτισμένες με την εποπτεία των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού, όταν οι πληροφορίες αυτές είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, αυτό θα οδηγήσει στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού συστήματος πληροφοριών για τις επιχειρήσεις επενδύσεων, το οποίο —στη θεωρία τουλάχιστον— θα αποτρέπει τις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες όσων εταιρειών λειτουργούν αθέμιτα.

3.5. Οι απαιτήσεις αρχικού κεφαλαίου, ιδίως για όσες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις επενδύσεων δεν διακρατούν χρήματα ή τίτλους, αυξάνονται ελάχιστα από 50 000 στις 75 000 ευρώ. Οι απαιτήσεις αρχικού κεφαλαίου για τις συστημικές επιχειρήσεις επενδύσεων ρυθμίζονται στις οδηγίες της δέσμης ΟΚΑ IV/ΚΚΑ. Για άλλη μια φορά, η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η πρόταση οδηγίας για την προληπτική εποπτεία των επιχειρήσεων επενδύσεων παρέχει ευκαιρίες στις ΜΜΕ, και ιδίως σε όσες εξ αυτών αναπτύσσονται με τη βοήθεια των ψηφιακών μέσων.

3.6. Σύμφωνα με στοιχεία από περισσότερες από 1 200 εταιρείες, το 80 % των επιχειρήσεων ικανοποιεί τις προτεινόμενες απαιτήσεις ρευστότητας. Περίπου δε το 70 % των επιχειρήσεων έχει ποσό υπερτριπλάσιο των διαθέσιμων ρευστών στοιχείων του ενεργητικού. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι με τους νέους κανόνες δεν θα εξαλειφθεί από την αγορά η συντριπτική πλειονότητα των υφιστάμενων επιχειρήσεων επενδύσεων.

3.7. Οι πολιτικές αποδοχών των επιχειρήσεων επενδύσεων πρέπει να διέπονται από διαφάνεια και να είναι ανάλογες με τους κινδύνους που αναλαμβάνονται και τα κέρδη που πραγματοποιούνται. Τα συστήματα αποδοχών πρέπει να ελέγχονται και να εγκρίνονται από τις εποπτικές αρχές. Τα κράτη μέλη θα υποχρεώνουν τις επιχειρήσεις επενδύσεων να δημοσιοποιούν την πολιτική αποδοχών που ακολουθούν και θα μεριμνούν έτσι ώστε οι εν λόγω εταιρείες να παρέχουν στις αρμόδιες αρχές πληροφορίες σχετικές με τον αριθμό των φυσικών προσώπων που λαμβάνουν αποδοχές ύψους τουλάχιστον 1 εκατ. ευρώ ανά οικονομικό έτος. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι αρχές πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους πληροφορίες σχετικές με τα καθήκοντα κάθε θέσης, το είδος της δραστηριότητας, τα βασικά στοιχεία του μισθού, τις πρόσθετες αμοιβές, τις μακροπρόθεσμες επιβραβεύσεις και τις συνταξιοδοτικές εισφορές. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να διαβιβάζονται στην Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών και να δημοσιεύονται. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι αυτό συνιστά το κατάλληλο μέτρο για τη σύνδεση των αποδοχών με τις εμπορικές επιδόσεις των επιχειρήσεων επενδύσεων.

3.8. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι τα υποκαταστήματα ξένων επιχειρήσεων επενδύσεων θα υπόκεινται σε ελέγχους και θα υποχρεούνται να γνωστοποιούν σε ετήσια βάση πληροφορίες σχετικές με την ονομασία, τη φύση των δραστηριοτήτων και την τοποθεσία τυχόν θυγατρικών και υποκαταστημάτων, τον κύκλο των εργασιών, τον αριθμό των εργαζομένων σε ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης, τα κέρδη ή τις ζημιές προ φόρων, τους φόρους επί των αποτελεσμάτων, και τις δημόσιες επιδοτήσεις που έχουν λάβει.

3.9. Επίσης, η ΕΟΚΕ είναι σύμφωνη με την υποχρέωση, βάσει του άρθρου 33 της πρότασης οδηγίας, των αρμόδιων αρχών να προβαίνουν στις δέουσες ενέργειες, εφόσον από τον εποπτικό έλεγχο και την αξιολόγηση —που αναφέρονται στο σημείο ε) της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου— προκύπτει ότι η οικονομική αξία μετοχικού κεφαλαίου μιας επιχείρησης επενδύσεων έχει μειωθεί κατά περισσότερο από 15 % του κεφαλαίου. Σε γενικές γραμμές, αυτό θα μπορεί να το επιτυγχάνει η επιχείρηση επενδύσεων αυξάνοντας το μετοχικό της κεφάλαιο.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι με την επέκταση το 2007 του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων σε όλες τις αγορές παραγώγων, ορισμένες εξειδικευμένες επιχειρήσεις που διαπραγματεύονται παράγωγα βασικών εμπορευμάτων έχουν τεθεί πλήρως εκτός του πλαισίου της συγκεκριμένης οδηγίας και τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας. Η δραστηριότητα πολλών εταιρειών στον κλάδο των χρηματοδοτικών μέσων συνήθως επικεντρώνεται στην προστασία των αντίστοιχων μητρικών εταιρειών έναντι κινδύνων σχετικών με τη φυσική παραγωγή, τη μεταφορά, την αποθήκευση ή την αγορά των βασικών εμπορευμάτων. Αναλόγως με τους τομείς (π.χ. ενέργεια, γεωργία), ο όγκος των δραστηριοτήτων τους που αφορούν την αντιστάθμιση κινδύνων μπορεί να είναι σημαντικός, με μεγάλες επιπτώσεις όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις βάσει του ισχύοντος πλαισίου. Οι εν λόγω εταιρείες στο εξής θα λειτουργούν σύμφωνα με την προτεινόμενη οδηγία για την προληπτική εποπτεία των επιχειρήσεων επενδύσεων.

4.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό το γεγονός ότι με τις προτάσεις οδηγίας και κανονισμού καθιερώνονται νέοι δείκτες κινδύνου (παράγοντες Κ) όπως και η δυνατότητα αφενός της σταδιακής μείωσης και, αφετέρου, του καθορισμού ανωτάτων ορίων για τις υψηλότερες απαιτήσεις. Οι επιχειρήσεις επενδύσεων που υπερβαίνουν τα ανωτέρω όρια εφαρμόζουν το υψηλότερο από τα ακόλουθα: την απαίτηση μόνιμου ελάχιστου κεφαλαίου, την απαίτηση παγίων εξόδων ή την απαίτηση βάσει του αθροίσματος της απαίτησης των παραγόντων Κ.

4.3. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι στις γνωμοδοτήσεις της —με θέμα αφ' ενός μεν τη μεταρρύθμιση του τραπεζικού τομέα, τις τροποποιήσεις στις κεφαλαιακές απαιτήσεις και στο πλαίσιο εξυγίανσης (ECO/424) ⁽⁵⁾, αφ' ετέρου δε την οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και τον αντίστοιχο κανονισμό (INT/790) ⁽⁶⁾, καθώς και σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της σχετικές με τη δέσμη ΚΚΑ/ΟΚΑ IV— υποστήριζε ανέκαθεν τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας των κεφαλαιαγορών της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽⁵⁾ ΕΕ C 209 της 30.6.2017, σ. 36.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 303 της 19.8.2016, σ. 91.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για ποιοτικά και αποτελεσματικά προγράμματα μαθητείας»

[COM(2017) 563 final — 2017/0244 (NLE)]

(2018/C 262/07)

Εισηγήτρια: η κ. **Imse SPRAGG NILSSON**

Συνεισηγήτρια: η κ. **Vladimíra DRBALOVÁ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 17.11.2017
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	17.10.2017
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	27.3.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	194/0/4
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διότι η σύσταση υποβάλλεται σε μια χρονική στιγμή όπου στα περισσότερα κράτη μέλη σημειώνονται σημαντικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της μαθητείας, και επιδοκιμάζει την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να καθορίσει μια κοινή ευρωπαϊκή αντίληψη για το τι συνιστά ποιοτικά και αποτελεσματικά προγράμματα μαθητείας.

1.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι το νομοθετικό μέσο που επέλεξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενισχύει τις συντονισμένες κοινές προσπάθειες για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων μαθητείας. Παράλληλα, παρέχει ευελιξία σε εθνικό επίπεδο.

1.3. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι ο ορισμός και τα κριτήρια που θεσπίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σέβονται την ποικιλομορφία των εθνικών προγραμμάτων στον τομέα της μαθητείας.

1.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι, στην εν λόγω πρόταση σύστασης, τα κράτη μέλη καλούνται να προωθήσουν την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό, τη διακυβέρνηση και την εφαρμογή προγραμμάτων μαθητείας σύμφωνα με τα εθνικά συστήματα εργασιακών σχέσεων και τις πρακτικές στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης.

1.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ο σχεδιασμός, η διακυβέρνηση και η εφαρμογή προγραμμάτων μαθητείας θα πρέπει να περιλαμβάνουν και την ενεργό συμμετοχή όσων δεν θεωρούνται παραδοσιακά ενδιαφερόμενοι σε αυτόν τον τομέα αλλά είναι εξίσου σημαντικοί για τη διαδικασία, όπως οργανώσεις νεολαίας και γονέων, συνδικαλιστικές οργανώσεις φοιτητών και οι ίδιοι οι μαθητευόμενοι.

1.6. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τον θετικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα προγράμματα μαθητείας για την αύξηση των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας, ειδικά των νέων, υπογραμμίζει, όμως, ότι η ανεργία συνιστά ένα πολύπλοκο φαινόμενο και ότι χρειάζεται ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση των ριζικών αιτιών της, πέρα από το ζήτημα της αναντιστοιχίας των δεξιοτήτων.

1.7. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η πρόταση σύστασης πρέπει να προσδώσει μεγαλύτερη έμφαση στους τρόπους με τους οποίους οι ίδιοι οι μαθητευόμενοι μπορούν να οικειοποιηθούν στενότερα τον σχεδιασμό και τη διακυβέρνηση της πορείας της μαθητείας τους. Η παροχή στους μαθητευόμενους της δυνατότητας να επηρεάζουν τη μαθησιακή τους εμπειρία μπορεί να διαμορφώσει παραγωγικότερες μαθησιακές εμπειρίες οι οποίες θα ωφελήσουν και τον πάροχο του προγράμματος μαθητείας.

1.8. Η ΕΟΚΕ ζητεί σαφείς συνδέσεις, αποτελεσματικό συντονισμό και συνέργειες με τις πρωτοβουλίες που έχει ήδη δρομολογήσει το δίκτυο EQAVET ⁽¹⁾ και σχετίζονται με την EURES ⁽²⁾.

1.9. Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση υπέρ της ανάληψης πρωτοβουλιών που θα διερευνούν τις δυνατότητες της διακρατικής κινητικότητας των μαθητευόμενων στην ΕΕ. Σε αυτές τις πρωτοβουλίες θα πρέπει να συνυπολογίζεται η πρόοδος που καταγράφεται στα κράτη μέλη, ιδίως όσον αφορά τις προκλήσεις που συνεπάγεται η δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων για τη στήριξη της κινητικότητας των μαθητευόμενων.

1.10. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση να παρακολουθείται η εφαρμογή της προτεινόμενης σύστασης με την υποστήριξη της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την επαγγελματική κατάρτιση (ACVT — Advisory Committee on Vocational Training), καθώς και μέσω του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, προτείνει δε την ανάπτυξη δεικτών για την αξιολόγηση του αντικτύπου σε εθνικό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ είναι έτοιμη να αξιολογήσει την εφαρμογή της σύστασης στα κράτη μέλη από την οπτική γωνία της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

2. Πλαίσιο της πρότασης σύστασης του Συμβουλίου

2.1. Η πρόταση σχετικά με ένα Ευρωπαϊκό πλαίσιο για ποιοτικά και αποτελεσματικά προγράμματα μαθητείας αποτελεί τη συνέχεια στο Νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων για την Ευρώπη του 2016 ⁽³⁾ και συμβάλλει στην υλοποίηση των προτεραιοτήτων της ΕΕ για την απασχόληση, την ανάπτυξη και τις επενδύσεις. Η πρόταση συμπληρώνει τις αρχές που κατοχυρώνονται στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την εφαρμογή του σε εθνικό επίπεδο. Τα ποιοτικά και αποτελεσματικά προγράμματα μαθητείας είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την επιτυχή υλοποίηση των «Εγγυήσεων για τη νεολαία», η δε πρόταση αποτελεί απάντηση στην όλο και πιεστικότερη έκκληση για εξασφάλιση ποιοτικότερων τοποθετήσεων σε θέσεις εργασίας στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Εγγυήσεις για τη νεολαία».

2.2. Στο πλαίσιο του προγράμματος κοινωνικών διαλόγων της ΕΕ για τα ολοκληρωμένα έργα 2014-2016, οι Ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι ανέλαβαν διακριτά έργα σε θέματα μαθητείας: η ETUC επικεντρώθηκε στην ποιότητα των προγραμμάτων μαθητείας, ενώ η BusinessEurope, η UEAPME και το CEEP εστίασαν στη σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας. Οι εργασίες τους κατέληξαν σε κοινή δήλωση με τίτλο «Προς ένα κοινό όραμα για τα προγράμματα μαθητείας» ⁽⁴⁾, με την οποία εκφράζεται η σημασία τόσο της ποιότητας όσο και της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων μαθητείας.

2.3. Τον Ιούλιο του 2013, η Ευρωπαϊκή συμμαχία για θέσεις μαθητείας (EaFA — European Alliance for Apprenticeships) συστάθηκε ως ενιαία πλατφόρμα στην οποία συμμετέχουν οι κυβερνήσεις και διάφοροι ενδιαφερόμενοι παράγοντες [επιχειρήσεις, κοινωνικοί εταίροι, επιμελητήρια, πάροχοι επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, περιφέρειες, εκπρόσωποι νέων και ομάδες προβληματισμού (think tanks)] με στόχο την ενίσχυση της ποιότητας, της προσφοράς και της ελκυστικότητας των θέσεων μαθητείας στην Ευρώπη ⁽⁵⁾.

2.4. Το προτεινόμενο μέσο, μια πρόταση σύστασης του Συμβουλίου, σέβεται τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Ως νομικό μέσο, σηματοδοτεί τη δέσμευση των κρατών μελών για τα μέτρα που προβλέπονται στη σύσταση και παρέχει ισχυρή πολιτική βάση για συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο στον τομέα αυτό. Δεδομένου ότι τα προγράμματα μαθητείας στηρίζονται συνήθως σε σύμβαση εργασίας ή σε άλλες συμβατικές σχέσεις, οι μαθητευόμενοι θεωρούνται, ως εκ τούτου, εργαζόμενοι και, συγχρόνως, εκπαιδευόμενοι στον χώρο εργασίας. Ως εκ τούτου, η νομική βάση για την εν λόγω πρωτοβουλία είναι τα άρθρα 153, 166 και 292 της ΣΛΕΕ.

2.5. Ο γενικός στόχος της σύστασης είναι «η ενίσχυση της απασχολησιμότητας και της προσωπικής ανάπτυξης των μαθητευόμενων και η συμβολή στην ανάπτυξη εργατικού δυναμικού με υψηλού επιπέδου δεξιότητες και επαγγελματικά προσόντα, το οποίο να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας» ⁽⁶⁾. Ο ειδικός στόχος είναι η «παροχή ενός συνεκτικού πλαισίου για τα προγράμματα μαθητείας με βάση μια κοινή αντίληψη των στοιχείων που ορίζουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα, λαμβανομένης υπόψη της ποικιλομορφίας των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) στα κράτη μέλη».

⁽¹⁾ EQAVET — Ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training).

⁽²⁾ EURES — Ευρωπαϊκή πύλη για την επαγγελματική κινητικότητα (European job mobility portal).

⁽³⁾ COM(2016) 381 final

⁽⁴⁾ Ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι, κοινή δήλωση, «Προς ένα κοινό όραμα για τα προγράμματα μαθητείας», 30 Μαΐου 2016.

⁽⁵⁾ Ευρωπαϊκή συμμαχία για θέσεις μαθητείας (European Alliance for Apprenticeships).

⁽⁶⁾ COM(2017) 563 final

2.6. Για τους σκοπούς της σύστασης, ως προγράμματα μαθητείας νοούνται τα «προγράμματα τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης τα οποία συνδυάζουν την ουσιαστική μάθηση στον χώρο εργασίας, τόσο σε επιχειρήσεις όσο και σε άλλους χώρους εργασίας, με τη μάθηση σε ιδρύματα εκπαίδευσης ή κατάρτισης, και τα οποία οδηγούν στην απόκτηση επαγγελματικών προσόντων που αναγνωρίζονται σε εθνικό επίπεδο. Τα εν λόγω προγράμματα χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη συμβατικής σχέσης μεταξύ του μαθητευόμενου, του εργοδότη και/ή του ιδρύματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και από το γεγονός ότι ο μαθητευόμενος λαμβάνουν αμοιβή ή αποζημίωση για την εργασία τους».

2.7. Για να εξασφαλιστεί ότι τα προγράμματα μαθητείας ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και παρέχουν οφέλη τόσο στους εκπαιδευόμενους όσο και στους εργοδότες, η πρόταση καθορίζει και συνιστά κριτήρια για ποιοτικά και αποτελεσματικά προγράμματα μαθητείας σε δύο συμπληρωματικούς τομείς. Στον πρώτο τομέα, «Όροι μάθησης και εργασίας», τα συγκεκριμένα κριτήρια είναι: γραπτή σύμβαση, μαθησιακά αποτελέσματα, παιδαγωγική υποστήριξη, συνιστώσα χώρου εργασίας, αμοιβή και/ή αποζημίωση, κοινωνική προστασία και όροι υγείας και ασφάλειας. Στον δεύτερο τομέα, «Πλαίσιο όρων», τα συγκεκριμένα κριτήρια είναι: κανονιστικό πλαίσιο, συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, στήριξη στις επιχειρήσεις, ευέλικτες διαδρομές και κινητικότητα, επαγγελματικός προσανατολισμός και ευαισθητοποίηση, διαφάνεια, διασφάλιση ποιότητας και παρακολούθηση της εξέλιξης των αποφοίτων.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει και στηρίζει την προτεινόμενη σύσταση η οποία δίνει συνέχεια και ολοκληρώνει τις πρόσφατες πρωτοβουλίες σε όλα τα επίπεδα που επικεντρώνονται στην εκ νέου ενεργοποίηση ποιοτικών και αποτελεσματικών προγραμμάτων μαθητείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.2. Με τη Διακήρυξη της Ρώμης του 2017, οι Ευρωπαίοι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων δήλωσαν ότι θα εργαστούν για να υλοποιήσουν «μια Ένωση όπου οι νέοι θα λαμβάνουν την καλύτερη δυνατή εκπαίδευση και κατάρτιση και θα μπορούν να σπουδάσουν και να αναζητούν εργασία σε όλη την ήπειρο». Ουσιώδες μέρος της δέσμευσης αποτελούσε η παροχή δεξιοτήτων στους νέους που θα διευκολύνουν την πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας. Ένας αποτελεσματικός τρόπος για να εκπληρωθεί αυτός ο στόχος είναι μέσω των προγραμμάτων μαθητείας.

3.3. Ωστόσο, είναι σαφές ότι τα προγράμματα μαθητείας δεν αποτελούν τη λύση για την ανεργία. Τα προγράμματα μαθητείας μπορεί να είναι χρήσιμα για την αναβάθμιση/επανακατάρτιση των ανέργων κάθε ηλικίας με σκοπό την επανένταξή τους στην αγορά εργασίας. Τα προγράμματα μαθητείας θα πρέπει επίσης να προσφέρονται σε άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών ως μια αποτελεσματική πολιτική προσέγγιση με στόχο την κοινωνική ένταξη και την πλήρη ενσωμάτωση των εργαζομένων. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να αποφευχθεί το ενδεχόμενο τα προγράμματα μαθητείας να προσανατολίζονται σε θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης και σε ανεπαρκή κατάρτιση που βλάπτουν τη φήμη τους.

3.4. Ως μορφή μάθησης με βάση την εργασία, τα προγράμματα μαθητείας επιτρέπουν στα άτομα να αποκτήσουν τυπικά προσόντα, καθώς και εξειδικευμένες δεξιότητες και ικανότητες στον τομέα του εμπορίου που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ενισχύοντας έτσι την απασχολησιμότητά τους και τις προοπτικές απασχόλησης⁽⁷⁾. Η μαθησιακή εμπειρία θα πρέπει να συνεπάγεται την απόκτηση ισχυρών δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι οποίες να μπορούν να αξιοποιηθούν και πέραν της συγκεκριμένης θέσης μαθητείας. Πρόκειται για τρόπο στήριξης της προσωπικής ανάπτυξης των ατόμων και παροχής συνδρομής στην απόκτηση τεχνικών, ψηφιακών, προσωπικών και κοινωνικών δεξιοτήτων με ολοκληρωμένο τρόπο.

3.5. Η μαθησιακή εμπειρία μπορεί να αποδειχθεί ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό εργαλείο προκειμένου να διευκολυνθεί η μετάβαση από την εκπαίδευση και την κατάρτιση στην εργασία⁽⁸⁾. Αυτή η μεταβατική περίοδος καθίσταται ολοένα και μεγαλύτερη σε χρονική διάρκεια για πολλούς νέους, πρέπει δε να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στη συντόμευσή της. Ως εκ τούτου, οι ευκαιρίες κατάρτισης, όπως τα προγράμματα μαθητείας, πρέπει να καταστούν ακόμη πιο σχετικές, καθορίζοντας πρότυπα ποιότητας και θεσπίζοντας αποτελεσματικά συστήματα.

3.6. Ενώ οι μαθητευόμενοι είναι συνήθως νέοι, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι τα προγράμματα μαθητείας θα πρέπει να σχεδιάζονται έτσι ώστε να καταστούν ελκυστικά και για τους ενήλικες. Τα προγράμματα μαθητείας για μαθητευόμενους μεγαλύτερης ηλικίας παρέχουν τη δυνατότητα απόκτησης προσόντων που αυξάνουν την απασχολησιμότητα και δημιουργούν νέες ευκαιρίες για την εξέλιξη της επαγγελματικής σταδιοδρομίας.

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Βελτίωση των επιδόσεων των εθνικών συστημάτων εναλλασσόμενης κατάρτισης» (EE C 13 της 15.1.2016, σ. 57).

⁽⁸⁾ Τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι το 60-70 % των μαθητευομένων μεταβαίνουν άμεσα σε θέση εργασίας μετά τη μαθητεία τους και, σε ορισμένες περιπτώσεις, το ποσοστό αυξάνεται στο 90 % (Σελίδα της Επιτροπής σχετικά με τα προγράμματα μαθητείας).

3.7. Οι εργοδότες αντιμετωπίζουν αυξανόμενες ελλείψεις εργαζομένων με δεξιότητες που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους και να παραμένουν ανταγωνιστικοί. Τα προγράμματα μαθητείας μπορούν να εξοπλίσουν τους μαθητευόμενους με τις δεξιότητες που ενισχύουν την απασχολησιμότητά τους και τις οποίες, ταυτόχρονα, χρειάζεται η αγορά εργασίας. Εάν υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ των δεξιοτήτων που χρειάζονται τόσο οι μαθητευόμενοι όσο και οι εργοδότες, τα προγράμματα μαθητείας μπορούν να καταστούν ελκυστικά και για τα δύο μέρη. Επιπλέον, τα προγράμματα μαθητείας επιτρέπουν στους εργοδότες να εκπαιδεύουν και να επενδύουν στους εργαζόμενους, έτσι ώστε, με την πάροδο του χρόνου, να διαθέτουν προσωπικό με προσόντα και κίνητρα για εργασία ⁽⁹⁾.

3.8. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι οι εταιρείες αναλύουν τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να συμμετέχουν σε προγράμματα μαθητείας, ούτως ώστε να τα καταστήσουν ελκυστικότερα και πιο επωφελή για τις ίδιες. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων μαθητείας είναι μια πολύπλευρη έννοια, και όχι μόνο μια ανάλυση κόστους-οφέλους. Αφενός, η αποτελεσματικότητα αφορά την αναγνώριση ότι οι φορείς παροχής προγραμμάτων μαθητείας επενδύουν στη δημιουργία μαθησιακής εμπειρίας και «αναμένουν απόδοση της επένδυσης με την πάροδο του χρόνου όσον αφορά την καλύτερη προσαρμογή των δεξιοτήτων, κάτι το οποίο ενθαρρύνει και προωθεί την προσφορά θέσεων μαθητείας» ⁽¹⁰⁾. Αφετέρου, το ζητούμενο είναι η αποτελεσματική είσοδος ατόμων στην αγορά εργασίας κατά τρόπο ποιοτικό.

4. Σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων μαθητείας — μια προσέγγιση εταιρικής σχέσης

4.1. Σε πολλές χώρες, τα υφιστάμενα συστήματα μαθητείας και η ελκυστικότητά τους χρειάζονται βελτίωση. Στις προκλήσεις περιλαμβάνονται η γενικά αρνητική θεώρηση της μαθητείας, η μαθησιακή αξία, η έλλειψη ελκυστικότητας για τους εργοδότες και η περιορισμένη ή απύουσα εταιρική σχέση με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών κατά τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των προγραμμάτων.

4.2. Τα προγράμματα μαθητείας αποτελούν κατά πρώτο και κύριο λόγο εκπαιδευτική ευκαιρία και θα πρέπει, ως εκ τούτου, να βασίζονται σε μια προσέγγιση με γνώμονα τον μαθητευόμενο και να διαμορφώνονται σε συνάρτηση με τα συμφέροντα των εκπαιδευόμενων και τις ικανότητες και δυνατότητές τους, με παράλληλη συνεκτίμηση των αναγκών της αγοράς εργασίας. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει τη διασφάλιση ότι οι μαθητευόμενοι θα αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό τους και θα επιτύχουν τους μαθησιακούς τους στόχους, γεγονός το οποίο θα ωφελήσει και τους εργοδότες.

4.3. Οι απόψεις των μαθητευόμενων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων που ενδέχεται να επηρεάζουν άμεσα τους ίδιους και τα δικαιώματά τους πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την τοποθέτησή τους. Θα πρέπει να έχουν λόγο ως προς τους μαθησιακούς στόχους της τοποθέτησής τους και επίσης τη δυνατότητα να παρέχουν ανατροφοδότηση σχετικά με την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος μαθητείας τους. Η έλλειψη αντιπροσωπευτικών δομών στερεί από τους μαθητευόμενους την ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους.

4.4. Τα προγράμματα μαθητείας μπορούν να βοηθήσουν τους νέους, καθώς και τους ενήλικες, να αποκτήσουν πλήρη προσόντα και ικανότητες για την άσκηση μιας επαγγελματικής δραστηριότητας ή ενός επαγγέλματος και να βελτιώσουν την απασχολησιμότητά τους. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις, το δυναμικό αυτό δεν αξιοποιείται καθώς τα προγράμματα μαθητείας στερούνται ποιότητας, δεν έχει δοθεί προτεραιότητα στη μαθησιακή τους αξία και τα δικαιώματα των μαθητευόμενων δεν γίνονται σεβαστά όπως θα έπρεπε.

4.5. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η δυναμική αγορά εργασίας χρειάζεται ικανότητες περισσότερο από δεξιότητες. Επομένως, τα μαθησιακά αποτελέσματα θα πρέπει να επικεντρώνονται σε ανθεκτικές ικανότητες και όχι σε βραχυπρόθεσμες δεξιότητες.

4.6. Τα προγράμματα μαθητείας θα πρέπει να περιλαμβάνουν μια ισχυρή εργασιακή διάσταση, με το ήμισυ τουλάχιστον του εκπαιδευτικού χρόνου να δαπανάται στην πρακτική εκμάθηση των ιδιαιτεροτήτων του τομέα και, όπου είναι δυνατόν, να συνδυάζονται με διεθνή εμπειρία.

4.7. Οι εκπαιδευτές, οι σύμβουλοι ή οι επόπτες θα πρέπει επίσης να διαθέτουν την απαιτούμενη πιστοποίηση καθώς και τις απαραίτητες δεξιότητες, τόσο παιδαγωγικές όσο και εξειδικευμένες επαγγελματικές, για την κατάρτιση των μαθητευόμενων. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να τους εξασφαλίζεται πρόσβαση σε συνεχή κατάρτιση, σύμφωνα με την αρχή της δια βίου μάθησης.

4.8. Η συνέργεια μεταξύ της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της ελκυστικότητας των προγραμμάτων μαθητείας μπορεί να εξασφαλιστεί μόνο μέσω της στενής συνεργασίας μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων — φορέων κατάρτισης, κοινωνικών εταιριών και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, μαθητευόμενων, σε εθνικό, σε περιφερειακό και σε τοπικό επίπεδο.

4.9. Θα πρέπει να δημιουργηθούν δομές σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, με τη συμμετοχή όλων των σχετικών κοινωνικοοικονομικών φορέων (π.χ. παρόχων προγραμμάτων μαθητείας, οργανώσεων εργοδοτών, συνδικαλιστικών οργανώσεων, επιμελητηρίων, οργανώσεων νέων, συνδικαλιστικών οργανώσεων φοιτητών, μαθητευόμενων) με σαφείς διαδικασίες και ρόλους που έχουν ως στόχο να επηρεάσουν τις αποφάσεις και να συμμετέχουν στη λήψη τους σχετικά με τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των προγραμμάτων μαθητείας.

⁽⁹⁾ Cedefop, 2015, Ενημερωτικό σημείωμα — Αποδοτικά προγράμματα μαθητείας για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

⁽¹⁰⁾ Γνωμοδότηση της ACVT με θέμα «Κοινό όραμα για ποιοτικά και αποτελεσματικά προγράμματα μαθητείας και μάθηση με βάση την εργασία», 2 Δεκεμβρίου 2016.

5. Προώθηση των προγραμμάτων μαθητείας

5.1. Για να αντισταθμιστεί το γεγονός ότι η μαθητεία θεωρείται λιγότερο ελκυστική ή λιγότερο έγκυρη εκπαιδευτική διαδρομή, ιδιαίτερα για τους νέους, είναι απαραίτητο να προωθηθεί η μαθητεία ως πολύτιμη επιλογή και ως ευκαιρία μάθησης ίδιας ποιότητας και όχι ως ενεργό μέσο στήριξης της αγοράς εργασίας.

5.2. Η προώθηση της μαθητείας θα πρέπει να συνδυάζεται με προσπάθειες αντιμετώπισης των στερεοτύπων σχετικών με το φύλο που βασίζονται σε παραδοσιακούς κοινωνικούς ρόλους και εξακολουθούν να επηρεάζουν αρνητικά τις τοποθετήσεις στον χώρο της μαθητείας, την πρόσληψη και την προαγωγή, αλλά και τη διαφήμιση.

5.3. Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής έως τους κοινωνικούς εταίρους, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση της ελκυστικότητας των προγραμμάτων μαθητείας και πρέπει να συνεργαστούν. Η προώθηση ενός καλύτερου αφηγήματος ως προς τη μαθητεία πρέπει να συμβαδίζει και να εξαρτάται από τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων μαθητείας.

5.4. Οι δημόσιες αρχές πρέπει να επενδύσουν περισσότερους πόρους στην εφαρμογή μέτρων με στόχο την προώθηση της μαθητείας σε δυνητικούς μαθητευόμενους σε τοπικό επίπεδο και να ενθαρρύνουν τους εργοδότες να παρέχουν ευκαιρίες μαθητείας.

5.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι υπάρχει η δυνατότητα να αξιοποιηθεί το ΕΚΤ ούτως ώστε να διευκολυνθεί η δημιουργία ή η περαιτέρω ανάπτυξη ποιοτικών και αποτελεσματικών προγραμμάτων μαθητείας στα κράτη μέλη που χρειάζονται μεγαλύτερη χρηματοοικονομική και τεχνική συνδρομή για την επίτευξη των στόχων του πλαισίου.

5.6. Είναι θεμελιώδους σημασίας να παρέχεται στους εργοδότες, και ιδίως στις ΜΜΕ και στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, η οικονομική και μη οικονομική στήριξη που χρειάζονται για να θεσπίσουν ποιοτικές και αποτελεσματικές θέσεις και προγράμματα μαθητείας.

5.7. Η διαδικασία οικοδόμησης μιας νέας εικόνας για τα προγράμματα μαθητείας θα πρέπει να βασίζεται σε δίκαιη και καινοτόμο προσέγγιση, χωρίς αποκλεισμούς ή διακρίσεις. Τα πλέον μειονεκτούντα άτομα στην κοινωνία μας θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στην καλύτερη υποστήριξη και καθοδήγηση προς μια ποιοτική εκπαίδευση και μάθηση με βάση την εργασία που ταιριάζει στα ενδιαφέροντα και τις προσδοκίες τους. Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα σε όλα τα επίπεδα για την αντιμετώπιση των διακρίσεων λόγω του καθεστώτος μετανάστη, του κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου, της εθνικότητας, της θρησκείας, της ηλικίας, του φύλου ή άλλης κατάστασης που παρεμποδίζει την ισότιμη πρόσβαση σε ευκαιρίες μαθητείας.

6. Όροι μάθησης και εργασίας

6.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι θέσεις μαθητείας πρέπει να στηρίζονται σε ένα γραπτό και νομικά δεσμευτικό έγγραφο, είτε πρόκειται για συμφωνία μάθησης είτε για γραπτή σύμβαση, μεταξύ του εργοδότη, του μαθητευόμενου και του ιδρύματος εκπαίδευσης ή κατάρτισης. Στο έγγραφο αυτό θα πρέπει να σκιαγραφούνται σαφώς τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις όλων των μερών και να περιλαμβάνεται περιγραφή των μαθησιακών στόχων, καθηκόντων, καθώς και άλλες σχετικές πληροφορίες που αφορούν την τοποθέτηση (ενδεικτικά, η διάρκεια, το ωράριο εργασίας, η αμοιβή κ.λπ.).

6.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι οι μαθητευόμενοι έχουν δικαίωμα σε αξιοπρεπή αμοιβή ή/και αποζημίωση, οι οποίες πρέπει να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μέσω συλλογικών συμβάσεων ή σύμφωνα με τις εθνικές ή τομεακές απαιτήσεις. Η επαρκής αμοιβή ή η αποζημίωση μπορεί να εξασφαλίσει σε περισσότερα άτομα τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά σε προγράμματα μαθητείας, ιδίως σε εκείνους που προέρχονται από περιβάλλοντα χαμηλού εισοδήματος και να βοηθήσει στην αποφυγή της κατάχρησης των προγραμμάτων μαθητείας ως άμισθης και υπερβολικά ευέλικτης μορφής απασχόλησης.

6.3. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι οι μαθητευόμενοι ενημερώνονται επαρκώς και εγκαίρως για τυχόν κινδύνους που διατρέχουν όσον αφορά την υγεία και την ασφάλειά τους κατά τη διάρκεια της μαθητείας τους, καθώς και να καλύπτονται πλήρως από τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας.

7. Παρακολούθηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων μαθητείας

7.1. Όλοι οι πάροχοι προγραμμάτων μαθητείας θα πρέπει να δεσμεύονται από πρότυπα ποιότητας. Στους μαθητευόμενους θα πρέπει πάντοτε να παρέχεται καθοδήγηση από αρμόδιο επιβλέποντα πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τη μαθητεία τους, προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι επιτυγχάνονται οι μαθησιακοί στόχοι, τηρούνται τα δικαιώματα του μαθητευόμενου και διασφαλίζεται η ποιότητα.

7.2. Πρέπει να θεσπισθεί σύστημα εποπτείας για την παρακολούθηση της προόδου των μαθητευόμενων όσον αφορά την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων, καθώς και της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της μαθησιακής εμπειρίας. Τα αποτελέσματα της εν λόγω διαδικασίας αξιολόγησης θα πρέπει να κοινοποιούνται στους μαθητευόμενους και στους παρόχους των προγραμμάτων μαθητείας ώστε να μπορούν να βελτιωθούν, εάν χρειάζεται. Όπου είναι δυνατόν, αυτό το σύστημα παρακολούθησης θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως μέθοδος μέτρησης του ποσοστού των προγραμμάτων μαθητείας, τα οποία δρομολογούν, σε μεταγενέστερο στάδιο, τον μαθητευόμενο σε απασχόληση.

8. Αναγνώριση των τίτλων κατάρτισης

8.1. Τα προγράμματα μαθητείας θα πρέπει να οδηγούν σε επίσημους τίτλους κατάρτισης αναγνωρισμένους σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων. Οι αναγνωρισμένοι τίτλοι κατάρτισης θα ενισχύσουν την απασχολησιμότητα και την κινητικότητα των μαθητευόμενων στη χώρα τους, αλλά και εντός της ΕΕ. Θα πρέπει να προσφέρουν διαπερατότητα και να επιτρέπουν στους μαθητευόμενους να εισέρχονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μετά την ολοκλήρωση της μαθητείας τους.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/2009 για τη θέσπιση κοινών κανόνων πρόσβασης στη διεθνή αγορά μεταφορών με πούλμαν και λεωφορεία»

[COM(2017) 647 final — 2017/0288 (COD)]

(2018/C 262/08)

Εισηγητής: ο κ. **Raymond HENCKS**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 29.11.2017 Συμβούλιο, 22.11.2017
Νομική βάση	Άρθρο 91 παρ. 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Απόφαση του Προεδρείου της ΕΟΚΕ	17.10.2017
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.4.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ / κατά / αποχές)	200/0/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον στόχο της Επιτροπής να βελτιώσει την κινητικότητα των πολιτών σε μεγάλες αποστάσεις με πούλμαν ή λεωφορεία, να αυξήσει τη χρήση των βιώσιμων τρόπων μεταφοράς και να μπορεί να προτείνει υπηρεσίες που θα ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των πολιτών, ιδίως των εισοδηματικά ασθενέστερων.

1.2. Ωστόσο, η προτεινόμενη επέκταση του πεδίου εφαρμογής των κοινών κανόνων για την πρόσβαση στη διεθνή αγορά μεταφορών με πούλμαν και λεωφορεία σε όλες τις τακτικές γραμμές για λογαριασμό τρίτου, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών γραμμών οι οποίες εκτελούνται από μη εγκατεστημένους μεταφορείς, θεωρείται προβληματική σε ορισμένα κράτη μέλη.

1.3. Η εφαρμογή στις αστικές και προαστιακές γραμμές των νέων κανόνων που αφορούν την πρόσβαση στην αγορά διεθνών και εθνικών τακτικών γραμμών με πούλμαν και λεωφορεία σε απόσταση μικρότερη των 100 ή 120 χιλιομέτρων σε ευθεία γραμμή κινδυνεύει, σύμφωνα με αυτές τις χώρες, να υπονομεύσει σοβαρά την εκπλήρωση της αποστολής και των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ).

1.4. Η πρόταση κανονισμού δεν λαμβάνει υπόψη τις ουσιαστικές διαφορές που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την οργάνωση των μεταφορών με πούλμαν και λεωφορεία και όσον αφορά την τιμολόγηση, ιδίως των αστικών ή προαστιακών μεταφορών, που συχνά προσφέρονται δωρεάν ή απολαμβάνουν είτε γενικών τιμολογιακών εκπτώσεων είτε ειδικών εκπτώσεων αποκλειστικά για ορισμένες κατηγορίες ταξιδιωτών, ώστε να εξυπηρετούνται ανάγκες και δεσμεύσεις που επιβάλλονται από την κοινωνία και το περιβάλλον και απαιτούν ειδικές και ποικίλες ρυθμίσεις. Ωστόσο, υφίστανται επίσης κράτη μέλη που διαθέτουν πιο απορρυθμισμένη πρόσβαση στις αγορές δημοσίων συγκοινωνιών.

1.5. Η προτεινόμενη διάταξη, η οποία προβλέπει ότι, όσον αφορά τις διεθνείς και τις εθνικές μεταφορές (περιλαμβανομένων των αστικών και προαστιακών μεταφορών) για αποστάσεις μέχρι τα 100 χιλιόμετρα σε ευθεία γραμμή, δεν είναι δυνατή η άρνηση της πρόσβασης στην αγορά, παρά μόνο εάν η προτεινόμενη υπηρεσία διαταράσσει την οικονομική ισορροπία μιας σύμβασης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, η οποία, σε ορισμένες περιπτώσεις, δύσκολα θα μπορούσε να συμβιβαστεί με μια υπηρεσία γενικού συμφέροντος που πρέπει να είναι οικονομικά προσίτη και κατάλληλης ποιότητας για όλους. Η αγορά μπορεί απλώς, στην καλύτερη των περιπτώσεων και σύμφωνα με τη νομοθεσία περί θεμιτού ανταγωνισμού, να προτείνει μια τιμή καθοριζόμενη σε συνάρτηση με το κόστος. Ωστόσο, ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν πλήρως ή μερικώς απορρυθμισμένη αγορά, με επαρκώς ικανοποιητικά αποτελέσματα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η πρόταση θα μπορούσε να αποτελέσει οπισθοδρόμηση.

1.6. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η πρόταση κανονισμού ενδέχεται να μη συνάδει πλήρως με το άρθρο 5 παράγραφος 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) που αφορά την αρχή της επικουρικότητας στον βαθμό που το πρωτόκολλο 26 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) παρέχει ευρεία διακριτική ευχέρεια στις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές να παρέχουν, να αναθέτουν και να οργανώνουν ΥΤΟΣ προκειμένου να διασφαλίζεται υψηλό επίπεδο ποιότητας, ασφάλειας, αλλά και το προσιτό κόστος, η ίση μεταχείριση και η προώθηση της καθολικής πρόσβασης και των δικαιωμάτων των χρηστών. Ωστόσο, δεδομένου του γεγονότος ότι οι εθνικές υπηρεσίες μεταφορών με λεωφορεία και πούλμαν μεγάλων αποστάσεων, ήτοι άνω των 100 χιλιομέτρων, έχουν ήδη απελευθερωθεί σε ορισμένα κράτη μέλη, η επιδίωξη ελεύθερης πρόσβασης στην αγορά για τις υπηρεσίες μεταφορών με λεωφορείο δεν μπορεί να αμφισβητηθεί.

1.7. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, εάν σύμφωνα με μια τέτοια εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας, παραμένει στα κράτη μέλη η ευρεία διακριτική ευχέρεια που τους παρέχει η Συνθήκη να διοργανώνουν τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντός τους σε συνάρτηση με τις ανάγκες του πληθυσμού, αυτό, ασφαλώς, συνεπάγεται ότι τα κράτη μέλη με απορρυθμισμένες αγορές πούλμαν και λεωφορείων μπορούν να τις διατηρήσουν, καθώς και ότι, κατ' αυτόν τον τρόπο, ο στόχος που θέτει η Επιτροπή για μια ενιαία αγορά για αυτές τις υπηρεσίες δεν θα επιτευχθεί.

1.8. Τέλος, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η δημιουργία νέων γραμμών με πούλμαν και λεωφορεία ενδεχομένως κινδυνεύει να υπονομεύσει τις δημόσιες υπηρεσίες άλλων, πιο βιώσιμων μεταφορικών μέσων. Η ΕΟΚΕ κρίνει συνεπώς λογικό οι αρχές να διασφαλίζουν ότι οι πάροχοι υπηρεσιών χρησιμοποιούν αποδοτικά και χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών οχήματα που δεν αυξάνουν τις εκπομπές, όπως είναι κυρίως οι σιδηροδρομικές υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να συνδέσει την απελευθέρωση της αγοράς των οδικών μεταφορών με μια σαφέστερη χρήση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» σε όλα τα μέσα μεταφοράς.

2. Εισαγωγή

2.1. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 ζ) του άρθρου 4 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ένωση έχει συντρέχουσα αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη στον τομέα των μεταφορών, και ορίζει μεταξύ άλλων, σύμφωνα με το άρθρο 91 της ΣΛΕΕ:

α) κοινούς κανόνες εφαρμοστέους στις διεθνείς μεταφορές που εκτελούνται από ή προς την επικράτεια κράτους μέλους ή που διέρχονται από την επικράτεια ενός ή περισσότερων κρατών μελών·

β) τους όρους υπό τους οποίους γίνονται δεκτοί στις εθνικές μεταφορές κράτους μέλους μεταφορείς μη εγκατεστημένοι σ' αυτό.[...]

2. Κατά την έκδοση [τέτοιων] μέτρων, λαμβάνονται υπόψη οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η εφαρμογή τους θα μπορούσε να έχει σοβαρές επιπτώσεις για το βιοτικό επίπεδο και την απασχόληση σε ορισμένες περιοχές, καθώς και για την εκμετάλλευση των εξοπλισμών μεταφορών.

2.2. Με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/2009 για την πρόσβαση στη διεθνή αγορά μεταφορών με πούλμαν και λεωφορεία, η Επιτροπή αποσκοπεί, κατά τα λεγόμενά της, να βελτιώσει την κινητικότητα των πολιτών σε μεγάλες αποστάσεις και να αυξήσει τη χρήση των βιώσιμων τρόπων μεταφοράς, ώστε να μπορεί να προτείνει υπηρεσίες που θα ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των πολιτών, ιδίως των εισοδηματικά ασθενέστερων.

2.3. Η διάκριση μεταξύ «πούλμαν» και «λεωφορείου» δεν υπάρχει σε ορισμένες ευρωπαϊκές γλώσσες. Η απόσταση συνιστά συχνά ένα από τα βασικά κριτήρια για τη ρύθμιση των υπεραστικών λεωφορείων. Για παράδειγμα, πρέπει να υπερβαίνει τα 50 μίλια στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα 100 χιλιόμετρα στη Γαλλία και τη Σουηδία.

2.4. Σε ορισμένα κράτη μέλη, η αγορά των γραμμών των υπεραστικών λεωφορείων έχει ήδη απελευθερωθεί, τουλάχιστον εν μέρει. Έτσι, για παράδειγμα, η απελευθέρωση της γερμανικής αγοράς πραγματοποιήθηκε υπό δύο προϋποθέσεις: οι γραμμές πρέπει να έχουν τουλάχιστον 50 χιλιόμετρα μήκος και δεν πρέπει να ανταγωνίζονται τις σιδηροδρομικές μεταφορές. Στη Γαλλία, ο νόμος *Macron* («*Macron Law*») επιτρέπει σε κάθε φορέα εκμετάλλευσης να προσφέρει τακτικές γραμμές για διαδρομές άνω των 100 χιλιομέτρων.

3. Οι ισχύοντες κανόνες της ΕΕ

3.1. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1073/2009 της 21ης Οκτωβρίου 2009 εφαρμόζεται για τη μεταφορά 9 και πλέον ατόμων με πούλμαν και λεωφορεία, στο πλαίσιο των τακτικών επιβατικών γραμμών, καθώς και, υπό ορισμένες προϋποθέσεις και σε προσωρινή βάση, για την αποδοχή μη εγκατεστημένων μεταφορέων στις εθνικές οδικές μεταφορές επιβατών σε ένα κράτος μέλος.

3.2. Οι μεταφορές με αφετηρία κράτη μέλη και προορισμό τρίτες χώρες διέπονται σε μεγάλο βαθμό από διμερείς συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών και των εν λόγω τρίτων χωρών. Οι κανόνες της ΕΕ ισχύουν, ωστόσο, για το έδαφος του κράτους μέλους διελεύσεως.

3.3. Οι κανόνες της ΕΕ δεν εφαρμόζονται στις αστικές και προαστιακές γραμμές με πούλμαν και λεωφορεία. Επιτρέπονται οι ενδομεταφορές («καμποτάζ») από μη εγκατεστημένους μεταφορείς σε ένα κράτος μέλος υποδοχής, εξαιρουμένων των γραμμών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες ενός αστικού κέντρου ή μιας οικιστικής περιοχής ή στις μεταφορικές ανάγκες μεταξύ του κέντρου αυτού ή αυτής της οικιστικής περιοχής και των προαστίων. Οι ενδομεταφορές δεν μπορούν να εκτελούνται ανεξάρτητα από την ύπαρξη διεθνούς γραμμής.

3.4. Αντιθέτως, για τις επιχειρήσεις μεταφορών με πούλμαν ή λεωφορεία που εκτελούν ενδομεταφορές εφαρμόζονται οι διατάξεις σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών.

3.5. Κάθε χρόνο, τα κράτη μέλη οφείλουν να ενημερώνουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον αριθμό των μεταφορέων που είναι κάτοχοι κοινοτικής άδειας στις 31 Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους και για τον αριθμό των επικυρωμένων γνήσιων αντιγράφων που αντιστοιχούν στα οχήματα που κυκλοφορούν κατά την ημερομηνία αυτή. Στις 31.12.2016, η Ένωση αριθμούσε 34 390 άδειες για τις οδικές μεταφορές προσώπων και 300 155 λεωφορεία και πούλμαν, εκ των οποίων τα 46 000 περίπου χρησιμοποιούνταν κυρίως για επιβατικές μεταφορές μεγάλων αποστάσεων.

4. Νέα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή

4.1. Το πεδίο εφαρμογής διευρύνθηκε σε μεγάλο βαθμό και περιλαμβάνει όλες τις τακτικές μεταφορές (διεθνείς και εθνικές) με πούλμαν και λεωφορεία σε ολόκληρη την Ένωση, οι οποίες εκτελούνται στο πλαίσιο τακτικών γραμμών από μη εγκατεστημένο μεταφορέα.

4.2. Ο ισχύων κανονισμός, που ορίζει τις ενδομεταφορές ως εγχώριες οδικές μεταφορές επιβατών για λογαριασμό τρίτου, οι οποίες εκτελούνται σε προσωρινή βάση από μεταφορέα στο κράτος μέλος υποδοχής, τροποποιείται με την κατάργηση του «προσωρινού» χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, οι ενδομεταφορές αποτελούν μέρος των τακτικών γραμμών.

4.3. Οι τακτικές ενδομεταφορές γίνονται εφεξής δεκτές με την επιφύλαξη της κατοχής κοινοτικής άδειας. Οι ενδομεταφορές σε προσωρινή βάση επιτρέπονται μόνο εφόσον καλύπτονται από σύμβαση μεταξύ οργανωτή και μεταφορέα και εφόσον πρόκειται για έκτακτα δρομολόγια.

4.4. Όσον αφορά τις τακτικές γραμμές, ο νέος κανονισμός κάνει διάκριση μεταξύ, αφενός, των διεθνών και των εθνικών μεταφορών επιβατών για αποστάσεις μέχρι το πολύ 100 χιλιομέτρων σε ευθεία γραμμή και, αφετέρου, των εν λόγω μεταφορών για αποστάσεις 100 και πλέον χιλιομέτρων σε ευθεία γραμμή.

4.5. Όσον αφορά τις τακτικές γραμμές των διεθνών μεταφορών επιβατών και τις εθνικές τακτικές γραμμές, για αποστάσεις πλέον των 100 χιλιομέτρων σε ευθεία γραμμή, η πρόσβαση στην αγορά ελευθερώνεται πλήρως.

4.6. Όσον αφορά τις τακτικές διεθνείς και εθνικές μεταφορές (περιλαμβανομένων των αστικών και προαστιακών μεταφορών) για αποστάσεις μέχρι τα 100 χιλιόμετρα σε ευθεία γραμμή, είναι δυνατή η απόρριψη της πρόσβασης στην αγορά, εάν η προτεινόμενη υπηρεσία διαταράσσει την οικονομική ισορροπία μιας σύμβασης παροχής δημόσιων υπηρεσιών. Το όριο για την απόσταση μέχρι τα 100 χιλιόμετρα μπορεί να αυξηθεί στα 120 χιλιόμετρα, σε περίπτωση που η προτεινόμενη τακτική γραμμή πρέπει να εξυπηρετεί σημεία αναχώρησης και προορισμού τα οποία εξυπηρετούνται ήδη βάσει περισσότερων της μίας συμβάσεων παροχής δημόσιων υπηρεσιών.

4.7. Οι ταχείες γραμμές, δηλαδή οι γραμμές που εξασφαλίζουν τη μεταφορά επιβατών σε καθορισμένη συχνότητα και διαδρομή, άνευ ενδιάμεσων στάσεων, θεωρούνται εφεξής «τακτικές γραμμές», ισότιμες με τις γραμμές κατά τις οποίες οι επιβάτες μπορούν να επιβιβάζονται και να αποβιβάζονται σε προκαθορισμένες στάσεις.

4.8. Για τον τομέα των μεταφορών επιβατών με λεωφορεία και πούλμαν συγκροτείται ανεξάρτητο εποπτικό όργανο, επιφορτισμένο με τα εξής καθήκοντα:

- να διενεργεί οικονομικές αναλύσεις σχετικά με το εάν μία νέα γραμμή θα διαταράξει την οικονομική ισορροπία μιας σύμβασης παροχής δημόσιων υπηρεσιών. Τα συμπεράσματα του εποπτικού οργάνου είναι δεσμευτικά για τις αρμόδιες αρχές όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασης στη διεθνή και την εθνική αγορά. Οι αποφάσεις του εποπτικού οργάνου υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο,
- να συλλέγει και να παρέχει πληροφορίες σχετικά με την πρόσβαση στους τερματικούς σταθμούς,
- να αποφαίνεται επί των προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεων των φορέων εκμετάλλευσης τερματικών σταθμών.

4.9. Οι τεχνικές προσαρμογές που αφορούν τις κοινοτικές άδειες, τις άδειες πρόσβασης στην αγορά και άλλες πιστοποιήσεις πραγματοποιούνται με κατ' εξουσιοδότηση πράξη της Επιτροπής.

4.10. Οι μεταφορές δικαιούνται πρόσβαση στους χώρους στάθμευσης που χρησιμοποιούνται από τα πούλμαν και τα λεωφορεία (τερματικοί σταθμοί) με ισότιμους και διαφανείς όρους που δεν δημιουργούν διακρίσεις.

5. Γενικές παρατηρήσεις

5.1. Η επέκταση του πεδίου εφαρμογής του υπό εξέταση κανονισμού σε όλες τις τακτικές γραμμές για λογαριασμό τρίτου, οι οποίες εκτελούνται από μη εγκατεστημένο μεταφορέα, συνεπάγεται ότι ο τελευταίος θα μπορεί να εκτελεί εθνικές τακτικές μεταφορές υπό τους ίδιους όρους με αυτούς που ισχύουν για τους εγκατεστημένους μεταφορείς, καθώς και ότι οι ενδομεταφορές, εφόσον είναι διαρκείς και μόνιμες, θεωρούνται τακτικές. Κατά συνέπεια, ο υπό εξέταση κανονισμός ισχύει για όλες τις διεθνείς και εθνικές τακτικές γραμμές με πούλμαν και λεωφορεία.

5.2. Όσον αφορά τις διεθνείς και εθνικές υπηρεσίες μεταφορών σε απόσταση ίση ή μεγαλύτερη των 100 χιλιομέτρων σε ευθεία γραμμή, η αγορά ελευθερώνεται κατά συνέπεια πλήρως και δεν μπορούν πλέον να λαμβάνονται υπόψη τυχόν συμβάσεις παροχής δημόσιων υπηρεσιών για να απορριφθεί η πρόσβαση στην αγορά.

5.3. Η απόρριψη της πρόσβασης στην αγορά μιας διεθνούς και εθνικής τακτικής γραμμής με πούλμαν και λεωφορεία σε απόσταση μικρότερη των 100 ή 120 χιλιομέτρων σε ευθεία γραμμή μπορεί να απορριφθεί εάν διαταράσσει την οικονομική ισορροπία σύμβασης παροχής δημόσιων υπηρεσιών και εάν δώσει τη συγκατάθεσή του το ανεξάρτητο εποπτικό όργανο το οποίο είναι επιφορτισμένο με τη διενέργεια της σχετικής οικονομικής ανάλυσης.

5.4. Σε αντίθεση με τον ισχύοντα κανονισμό, η νέα πρόταση της Επιτροπής δεν αποκλείει πλέον ρητά τις αστικές και προαστιακές γραμμές πούλμαν και λεωφορείων, για τις οποίες θα ισχύει πλέον ο νέος κανονισμός.

5.5. Επιπλέον, οι αρχές που είναι αρμόδιες να αποφασίζουν για την πρόσβαση στην αγορά δεν μπορούν να απορρίψουν αίτηση απλώς και μόνο επειδή ο μεταφορέας προσφέρει χαμηλότερες τιμές από τις τιμές των άλλων μεταφορέων. Ωστόσο, διαπιστώνεται ότι μεταφορείς του ιδιωτικού τομέα, οι οποίοι δεν υπόκεινται σε υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, προσφέρουν τιμές (για παράδειγμα 1 ευρώ για διαδρομή μεγάλης απόστασης) οι οποίες σαφώς εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ντάμπινγκ. Η γενική διατύπωση της επίμαχης διάταξης, χωρίς καθόλου περιορισμούς, κινδυνεύει να θεωρηθεί λευκή επιταγή υπέρ του αθέμιτου ανταγωνισμού.

5.6. Η πρόταση κανονισμού δεν λαμβάνει υπόψη τις ουσιαστικές διαφορές που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την οργάνωση των μεταφορών με πούλμαν και λεωφορεία, αλλά ούτε και την τιμολόγηση, ιδίως των αστικών ή προαστιακών γραμμών που συχνά προσφέρονται δωρεάν ή απολαύουν είτε γενικών τιμολογιακών εκπτώσεων είτε ειδικών εκπτώσεων αποκλειστικά για ορισμένες κατηγορίες ταξιδιωτών, ώστε να εξυπηρετούνται ανάγκες και δεσμεύσεις που επιβάλλονται από την κοινωνία και το περιβάλλον και απαιτούν ειδικές και ποικίλες ρυθμίσεις. Ωστόσο, υφίστανται επίσης κράτη μέλη που διαθέτουν πιο απορρυθμισμένη πρόσβαση στις αγορές δημοσίων συγκοινωνιών.

5.7. Η ΕΟΚΕ διερωτάται κατά πόσο η υπό εξέταση πρόταση κανονισμού συνάδει με το άρθρο 5 παράγραφος 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) που αφορά την αρχή της επικουρικότητας και εκτιμά ότι τα επιχειρήματα που περιέχονται στο έγγραφο αιτιολόγησης (το οποίο προβλέπεται από το άρθρο 5 του πρωτοκόλλου αριθ. 2 σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας) δεν είναι διόλου πειστικά. Ωστόσο, δεδομένου του γεγονότος ότι οι εθνικές υπηρεσίες μεταφορών με λεωφορεία και πούλμαν μεγάλων αποστάσεων, ήτοι άνω των 100 χιλιομέτρων, έχουν ήδη απελευθερωθεί σε ορισμένα κράτη μέλη, η επιδίωξη ελεύθερης πρόσβασης στην αγορά για τις υπηρεσίες μεταφορών με λεωφορείο δεν μπορεί να αμφισβητηθεί.

5.8. Ωστόσο, η μεταφορά επιβατών συνιστά επίσης υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ), η οποία προβλέπεται από τη Συνθήκη και, ως τέτοια, υπόκειται στο άρθρο 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ που προβλέπει ότι «οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ή που έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου υπόκεινται στους κανόνες των Συνθηκών ιδίως στους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί».

5.9. Το εν λόγω άρθρο αποσκοπεί στην υπερίσχυση της εκπλήρωσης της αποστολής, που δεν εξαρτάται από μια προσέγγιση βασισμένη στην οικονομική ισορροπία.

5.10. Οι κοινές αξίες που ισχύουν για τα καθήκοντα των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος που περιλαμβάνονται στο Πρωτόκολλο 26 για τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος (με αναφορά στο άρθρο 14 της ΣΛΕΕ) είναι, μεταξύ άλλων: ο ουσιαστικός ρόλος και η ευρεία διακριτική ευχέρεια των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών να παρέχουν, να αναθέτουν και να οργανώνουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, υψηλό επίπεδο ποιότητας, ασφάλειας και προσιτό κόστος, ίση μεταχείριση και προώθηση της καθολικής πρόσβασης και των δικαιωμάτων των χρηστών.

5.11. Συνεπάγεται ότι η οικονομική ισορροπία δεν συγκαταλέγεται στις αξίες στις οποίες πρέπει υποχρεωτικά να ανταποκρίνονται οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η οικονομική ισορροπία δύσκολα θα μπορούσε να συμβιβαστεί με μια υπηρεσία που πρέπει να είναι οικονομικά προσιτή για όλους. Η αγορά μπορεί απλώς, στην καλύτερη των περιπτώσεων, να προτείνει μια τιμή καθοριζόμενη συναρτήσει του κόστους, πράγμα που δεν μπορεί να διασφαλίσει την πρόσβαση όλων σε μια υπηρεσία σε προσιτή τιμή. Θα πρέπει ωστόσο να υπογραμμιστεί ότι ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν πλήρως ή μερικώς απορρυθμισμένη αγορά, με επαρκώς ικανοποιητικά αποτελέσματα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η πρόταση θα μπορούσε να αποτελέσει οπισθοδρόμηση.

5.12. Το εποπτικό όργανο, που συγκροτείται δυνάμει του υπό εξέταση κανονισμού, εκτιμά απλώς εάν πληρούνται ή όχι οι όροι του άρθρου 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ και οι όροι του Πρωτοκόλλου 26, δικαιοδοσία (διαπίστωση πρόδηλης πλάνης) η οποία μέχρι σήμερα ανήκε μόνο στην Επιτροπή, με την επιφύλαξη προσφυγής στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.13. Σε αντίθεση με τη νέα πρόταση της Επιτροπής, η διάταξη του ισχύοντος κανονισμού 1073/2009, και δη το άρθρο 8 παράγραφος 4 στοιχείο δ) (που η Επιτροπή εισηγείται τη διαγραφή του) συνάδει με τη Συνθήκη καθώς προβλέπει ότι: «ένα κράτος μέλος αποφασίζει, βάσει εμπεριστατωμένης ανάλυσης, ότι η οικεία γραμμή θα έδινε σοβαρά τη βιωσιμότητα ανάλογης γραμμής που καλύπτεται από μια ή περισσότερες συμβάσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας σύμφωνες προς το ισχύον δίκαιο του συμβαλλόμενου μέρους και εξυπηρετεί τα ίδια τμήματα απευθείας διαδρομής.»

5.14. Η ΕΟΚΕ εκτιμά, συνεπώς, ότι δεν χρειάζεται να τροποποιηθεί η προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 8, αλλά ότι θα πρέπει να παραμείνει στα κράτη μέλη, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η ευρεία διακριτική ευχέρεια που τους παρέχει η Συνθήκη να διοργανώνουν τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντός τους ανάλογα με τις ανάγκες τους, εκτός εάν διαπιστωθεί πρόδηλη πλάνη από την Επιτροπή.

5.15. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η δημιουργία νέων γραμμών με πούλμαν και λεωφορεία κινδυνεύει να υπονομεύσει τις δημόσιες υπηρεσίες άλλων μεταφορικών μέσων, κυρίως των σιδηροδρομικών μεταφορών. Δεν τίθεται, λοιπόν, θέμα εγκατάλειψης, για αποκλειστικά οικονομικούς λόγους, στο ίδιο τμήμα, μιας σιδηροδρομικής γραμμής.

5.16. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει, υπό αυτό το πρίσμα, ότι στόχος της ρύθμισης του ενιαίου ευρωπαϊκού σιδηροδρομικού τομέα είναι η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού σιδηροδρομικού χώρου ικανού να ανταγωνιστεί, με αειφόρο τρόπο, τους άλλους τρόπους μεταφοράς.

5.17. Επιβάλλεται, ωστόσο, να διαπιστωθεί ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των σιδηροδρομικών και των οδικών μεταφορών παραμένει σε μεγάλο βαθμό αθέμιτος, λόγω του ότι τα τέλη σιδηροδρόμου, που πρέπει να πληρώνουν οι σιδηροδρομικές επιχειρήσεις, και τα έξοδα εκμετάλλευσης είναι περίπου τριπλάσια από τις δαπάνες των επιχειρήσεων μεταφορών με πούλμαν. Μέχρι σήμερα, όμως, η αναγγελία της Επιτροπής για «μέτρα για την ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους των μεταφορών με συντονισμένο και ισόρροπο τρόπο στους διαφόρους τρόπους μεταφοράς, ώστε οι χρεώσεις να ανταποκρίνονται στο εξωτερικό κόστος που επιφορτίζεται η κοινωνία εν γένει» παραμένει άνευ ουσίας.

5.18. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να συνδέσει την απελευθέρωση της αγοράς των οδικών μεταφορών με μια σαφέστερη χρήση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» σε όλα τα μέσα μεταφοράς.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 92/106/ΕΟΚ σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για ορισμένες συνδυασμένες εμπορευματικές μεταφορές μεταξύ των κρατών μελών»

[COM(2017) 648 final/2 — 2017/0290 (COD)]

(2018/C 262/09)

Εισηγητής: ο κ. **Stefan BACK**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 29.11.2017
	Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 4.12.2017
Νομική βάση	Άρθρο 91 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.4.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	159/1/3
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία επικαιροποίησης της οδηγίας 92/106 (εφεξής: «η οδηγία») ώστε να καταστεί η έννοια της συνδυασμένης μεταφοράς πιο αποτελεσματική και ελκυστική και οι μεταφορές να γίνουν περισσότερο βιώσιμες, σύμφωνα με τους στόχους που καθορίζονται στη Λευκή βίβλο του 2011 για την πολιτική μεταφορών και τις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού..

1.2. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της επέκτασης του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας στις εγχώριες μεταφορές με στόχο την περαιτέρω μείωση των οδικών μεταφορών.

1.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης θετικές τις προσπάθειες απλούστευσης της οδηγίας ώστε η έννοια να καταστεί ελκυστικότερη και να βελτιωθεί η ασφάλεια δικαίου.

1.4. Η ΕΟΚΕ κρίνει ιδιαίτερα χρήσιμη την απλούστευση της οριοθέτησης των τμημάτων των οδικών μεταφορών, συμπεριλαμβανομένης της επιλογής ευελιξίας που προσφέρεται στα κράτη μέλη και επιτρέπει την προσαρμογή στις τοπικές συνθήκες. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το όριο του 20 % της απόστασης μεταξύ των σημείων αρχικής φόρτωσης και τελικής εκφόρτωσης θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποστάσεις οδικών μεταφορών που υπερβαίνουν κατά πολύ το όριο των 300 χιλιομέτρων, πέραν του οποίου η Λευκή βίβλος του 2011 για τις μεταφορές ευνοεί τη μετάβαση σε διαφορετικούς τρόπους εκτέλεσης των μεταφορών εκτός από τα οδικά μέσα.

1.5. Για να διευκολυνθεί η πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικές με την εφαρμογή της οδηγίας σε κάθε κράτος μέλος, αλλά και ο σχεδιασμός συνδυασμένων μεταφορών, η ΕΟΚΕ προτείνει την επιβολή υποχρέωσης σε κάθε κράτος μέλος να παρέχει σε ειδικό ιστότοπο όλες τις σχετικές πληροφορίες όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας.

1.6. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη διευκρίνιση και απλούστευση που παρέχει η εξαντλητική απαρίθμηση των εγγράφων που πρέπει να είναι διαθέσιμα για τον έλεγχο συμμόρφωσης, καθώς και τη διάταξη σύμφωνα με την οποία τα έγγραφα αυτά μπορούν να υποβάλλονται σε ηλεκτρονική μορφή. Η ΕΟΚΕ προτείνει να ενσωματωθούν, κατά περίπτωση, στα έγγραφα που υποβάλλονται, τυχόν εθνικές αποφάσεις οι οποίες επιτρέπουν μεγαλύτερες οδικές διαδρομές.

1.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προτεινόμενη υποχρέωση των κρατών μελών όσον αφορά τις επενδύσεις σε τερματικούς σταθμούς μεταφόρτωσης, και ειδικότερα την υποχρέωση συντονισμού των επενδύσεων με τα γειτονικά κράτη μέλη. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ διερωτάται κατά πόσο είναι ρεαλιστικός ο στόχος της μέγιστης απόστασης των 150 χιλιομέτρων από οποιαδήποτε τοποθεσία στην ΕΕ στον γεωγραφικά πλησιέστερο τερματικό σταθμό, λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης που επικρατεί σε περιοχές με χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού και με αραιά σιδηροδρομικά και λιμενικά δίκτυα, και προτείνει, ως εκ τούτου, να θεσπιστεί σαφής ευελιξία.

1.8. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι, προκειμένου να βελτιωθεί η ασφάλεια και να επιταχυνθεί η επίδραση των κινήτρων που παρέχονται για τις εν λόγω μεταφορές, τα μέτρα στήριξης των συνδυασμένων μεταφορών πρέπει να θεωρούνται συμβατά με την εσωτερική αγορά και να απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης, σύμφωνα με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, υπό την προϋπόθεση ότι η στήριξη δεν υπερβαίνει ένα προκαθορισμένο ανώτατο όριο.

1.9. Η ΕΟΚΕ αμφισβητεί τη χρησιμότητα της προτεινόμενης διάταξης στο άρθρο 1 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο, η οποία έχει ως στόχο ορισμένα τμήματα εσωτερικής πλωτής και θαλάσσιας μεταφοράς να αποκλείονται και να μην λαμβάνονται υπόψη για τις συνδυασμένες μεταφορές. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση αυτή είναι ασαφής και επιδέχεται αποκλίνουσες ερμηνείες. Συν τοις άλλοις, αμφισβητεί τη χρησιμότητά της, δεδομένου ότι παρόμοια κριτήρια επιλογής, τα οποία βασίζονται σαφώς στην ιδέα αποκλεισμού επιλογών που δεν χρήζουν ενθάρρυνσης, δεν κρίθηκαν αναγκαία όσον αφορά τις σιδηροδρομικές μεταφορές.

1.10. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης δύσκολο να κατανοήσει για ποιον λόγο παραμένει αμετάβλητη η αποκαλούμενη «εξαιρέση των ενδομεταφορών» του άρθρου 4 της οδηγίας. Ως θέμα της πολιτικής μεταφορών, η ΕΟΚΕ παραπέμπει καταρχάς ως προς το θέμα αυτό στις εκκρεμούσες προτάσεις σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά των διεθνών οδικών εμπορευματικών μεταφορών όσον αφορά τις ενδομεταφορές και στην τρέχουσα συζήτηση με θέμα την πρόσβαση στην αγορά και τον ανταγωνισμό, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών πτυχών. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης τη γενική αρχή σύμφωνα με την οποία η παροχή υπηρεσιών σε άλλη χώρα από εκείνη όπου είναι εγκατεστημένος ο πάροχος υπηρεσιών πρέπει να γίνεται σε προσωρινή βάση. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, τίποτα δεν εμποδίζει μια διάταξη που να ορίζει ότι οι οδικές διαδρομές εμπορευματικών μεταφορών στο πλαίσιο μιας συνδυασμένης μεταφοράς συνιστούν χωριστές μεταφορές, εκτός εάν η όλη μεταφορά πραγματοποιείται με ένα φορτηγό ή με έναν συνδυασμό οχημάτων που συμπεριλαμβάνει το ρυμουλκίδο, και ότι για όλες τις μεταφορές ισχύει ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1072/2009. Το άρθρο 4 της οδηγίας θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως.

1.11. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με έκπληξη ότι η διάταξη του άρθρου 2 της οδηγίας, σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη υποχρεούνται να απελευθερώσουν τις συνδυασμένες μεταφορές που αναφέρονται στο άρθρο 1 από όλα τα συστήματα ποσοστώσεων και τα συστήματα αδειοδότησης μέχρι την 1η Ιουλίου 1993, δεν περιλαμβάνεται στις προτάσεις τροποποίησης της οδηγίας. Όπως ισχύει σήμερα, και με βάση το ευρύτερο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, το άρθρο αυτό θα μπορούσε να ερμηνευθεί ότι έχει ευρύτερο αποτέλεσμα από το πιθανώς σκοπούμενο, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει την αναδιατύπωση ή διαγραφή του εν λόγω άρθρου.

1.12. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η πρόταση τροποποίησης της οδηγίας δεν ασχολείται με τη δυνατότητα εφαρμογής της οδηγίας 96/71/ΕΚ για την απόσπαση εργαζομένων στις συνδυασμένες μεταφορές. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εν λόγω οδηγία θα εφαρμόζεται και στις συνδυασμένες μεταφορές και ότι αυτό ισχύει και για τον προτεινόμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή [COM(2017) 278] ειδικό νόμο (*lex specialis*) για την απόσπαση στις οδικές μεταφορές.

1.13. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει επίσης τις σημαντικές δυνατότητες της ψηφιοποίησης στη διευκόλυνση και προαγωγή των συνδυασμένων μεταφορών. Κάποια παραδείγματα πιθανών τρόπων να συντελεστεί πρόοδος στο θέμα αυτό αναφέρθηκαν παραπάνω. Οι δυνατότητες ανάπτυξης σε αυτόν τον τομέα είναι σημαντικές για τις μεταφορές στο σύνολό τους, συμπεριλαμβανομένων των συνδυασμένων μεταφορών.

1.14. Ως προς το κόστος μεταφοράς, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τη δυνατότητα εξεύρεσης λύσης παρόμοιας με τη λύση που προτείνεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1405/2006 του Συμβουλίου, σε ό,τι αφορά την Κύπρο και τη Μάλτα.

2. Ιστορικό

2.1. Στις 8 Νοεμβρίου 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το δεύτερο μέρος της δέσμης μέτρων για την κινητικότητα, με επικεφαλής την κεντρική ανακοίνωση «Επίτευξη των στόχων όσον αφορά την κινητικότητα χαμηλών εκπομπών» [COM(2017) 675].

2.2. Το δεύτερο μέρος της δέσμης μέτρων περιλαμβάνει τις ακόλουθες προτάσεις:

— Πρόταση για νέα πρότυπα CO₂ για αυτοκίνητα και μικρά φορτηγά μετά το 2020, με πρόταση αναθεώρησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 715/2007 με ενισχυμένα πρότυπα εκπομπών.

- Πρόταση για την αναθεώρηση της οδηγίας 2009/33/EK για τα καθαρά οχήματα, με στόχο την ενίσχυση των διατάξεων που προωθούν δημόσιες συμβάσεις για τα εν λόγω οχήματα.
- Πρόταση τροποποίησης της οδηγίας 92/106/ΕΟΚ με θέμα τις συνδυασμένες μεταφορές, για την περαιτέρω προώθησή τους με σκοπό την ενθάρρυνση συστημάτων που μειώνουν τις οδικές μεταφορές.
- Πρόταση τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/2009 σχετικά με την πρόσβαση στη διεθνή αγορά υπηρεσιών λεωφορείων και πούλμαν, ώστε η αγορά αυτή να ανοίξει περαιτέρω και να προαχθούν οι φθηνότερες δημόσιες συγκοινωνίες με λεωφορείο προκειμένου να μειωθούν οι μετακινήσεις με αυτοκίνητο.
- Η δέσμη μέτρων περιλαμβάνει επίσης σχέδιο δράσης για την υποδομή εναλλακτικών καυσίμων, προκειμένου να ενισχυθούν οι επενδύσεις στην κατασκευή τέτοιου είδους υποδομών και να διευκολυνθεί με τον τρόπο αυτό η κυκλοφορία πέραν των εθνικών συνόρων στην ΕΕ με τη χρήση τέτοιων καυσίμων.

2.3. Η δέσμη περιλαμβάνει συνδυασμό μέτρων για την προσφορά και τη ζήτηση, προκειμένου η Ευρώπη να εκπληρώσει τον στόχο της κυκλοφορίας χαμηλών εκπομπών και να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας και του οικοσυστήματος κινητικότητας. Στόχος είναι η παροχή μεγαλύτερης πολιτικής και κανονιστικής ασφάλειας και η δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού.

2.4. Η πρόταση που καλύπτει η παρούσα γνωμοδότηση τροποποιεί την οδηγία 92/106/ΕΟΚ σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για ορισμένες συνδυασμένες εμπορευματικές μεταφορές μεταξύ των κρατών μελών [COM(2017) 648]. Περιέχει τα ακόλουθα κύρια στοιχεία:

- Οι συνδυασμένες μεταφορές δεν χρειάζεται πλέον να έχουν διασυνοριακό χαρακτήρα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες για τις εγχώριες συνδυασμένες μεταφορές στα κράτη μέλη.
- Εξαιρείται η απαίτηση ελάχιστης απόστασης για τις μη οδικές μεταφορές. Από την άλλη πλευρά, μια νέα διάταξη προβλέπει το ενδεχόμενο να μην λαμβάνονται υπόψη οι θαλάσσιες ή οι εσωτερικές πλωτές μεταφορές εάν δεν υπάρχει εναλλακτική λύση.
- Στις συνδυασμένες μεταφορές μπορεί να χρησιμοποιηθεί κάθε μονάδα φορτίου που συμμορφώνεται με τα κριτήρια τα οποία ορίζονται στα πρότυπα ISO 6346 ή ENI 13044, ή κάθε οδικό όχημα το οποίο μεταφέρεται μέσω σιδηροδρομικής, εσωτερικής πλωτής ή θαλάσσιας μεταφοράς.
- Ο ισχύων κανόνας για τον περιορισμό των οδικών μεταφορών τροποποιείται έτσι ώστε να προβλέπει ότι η πρώτη ή/και η τελική οδική διαδρομή της μεταφοράς εντός της ΕΕ μπορεί να είναι κατά μέγιστο σε ευθεία γραμμή 150 χιλιόμετρα ή 20 % της απόστασης σε ευθεία γραμμή μεταξύ του πρώτου σημείου φόρτωσης και του τελευταίου σημείου εκφόρτωσης. Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει για τα κενά φορτηγά, ούτε για τη μεταφορά προς ή από το σημείο παραλαβής ή παράδοσης.
- Τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν μεγαλύτερες αποστάσεις από τις αναφερόμενες στο προηγούμενο σημείο, ώστε να καθίσταται δυνατή η προσέγγιση του πλησιέστερου τερματικού σταθμού με επαρκή εξοπλισμό και χωρητικότητα.
- Για να γίνει αποδεκτή η οδική μεταφορά στο πλαίσιο συνδυασμένης μεταφοράς, ο φορέας εκμετάλλευσης πρέπει να αποδείξει ότι η μεταφορά αποτελεί μέρος συνδυασμένης μεταφοράς. Η πρόταση επισημαίνει ποιες πληροφορίες πρέπει να παρέχονται σχετικά με τη μεταφορά στο σύνολό της και σε σχέση με τα διάφορα μέρη της. Ενδέχεται να μην ζητηθούν πρόσθετες πληροφορίες. Οι πληροφορίες μπορούν να παρέχονται μέσω διαφόρων εγγράφων μεταφορών, μεταξύ άλλων και σε ηλεκτρονική μορφή. Πρέπει να είναι δυνατή η υποβολή των πληροφοριών κατά τη διάρκεια οδικού ελέγχου.
- Γίνονται δεκτές δεόντως αιτιολογημένες αποκλίσεις από τη σχεδιαζόμενη διαδρομή.
- Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για τη στήριξη των επενδύσεων που απαιτούνται στους τερματικούς σταθμούς επαναφόρτωσης, σε συντονισμό με τα όμορα κράτη μέλη.
- Κάθε κράτος μέλος πρέπει να ορίσει μία ή περισσότερες αρχές που θα είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της οδηγίας και θα αποτελεί σημείο επαφής για θέματα εφαρμογής των διατάξεων.
- Η πρόταση απαιτεί επίσης από τα κράτη μέλη να συμμορφώνονται με την υποχρέωση υποβολής εκθέσεων σχετικά με την ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών.

- Η ισχύουσα εξαίρεση από τους κανόνες για τις ενδομεταφορές εξακολουθεί να ισχύει όσον αφορά τις οδικές μεταφορές (οδικά τμήματα) που αποτελούν μέρος διασυννοριακής μεταφοράς μεταξύ κρατών μελών και πραγματοποιούνται εξ ολοκλήρου στο έδαφος κράτους μέλους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αιτιολογεί την εξαίρεση αυτή δηλώνοντας ότι οι διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν κατέδειξαν ότι η εν λόγω διάταξη συμβάλλει στην αύξηση της ελκυστικότητας των λύσεων συνδυασμένων μεταφορών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παραπέμπει επίσης στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 2/84 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ιταλίας), η οποία θεωρεί ότι οι συνδυασμένες μεταφορές πρέπει να θεωρούνται μία ενιαία διασυνδεδεμένη διεθνής μεταφορά.
- Στους λόγους που προβάλλονται για την πρόταση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι οι κανόνες για την απόσπαση εργαζομένων θα ισχύουν για τις εθνικές συνδυασμένες μεταφορές, όπως και για τις ενδομεταφορές. Ωστόσο, δεν γίνεται σαφής δήλωση όσον αφορά τους κανόνες για την απόσπαση εργαζομένων και τις διεθνείς συνδυασμένες μεταφορές.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία επικαιροποίησης της οδηγίας για τις συνδυασμένες μεταφορές για να καταστεί η έννοια της συνδυασμένης μεταφοράς πιο αποτελεσματική και ελκυστική. Η επικαιροποίηση θα καταστήσει τις μεταφορές περισσότερο βιώσιμες, θα μειώσει τις οδικές μεταφορές και τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου και θα συμβάλει τόσο στους στόχους που ορίζονται στη Λευκή βίβλο του 2011 για την πολιτική μεταφορών όσο και στην τήρηση των δεσμεύσεων της ΕΕ και των κρατών μελών της στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού.

3.2. Η ΕΟΚΕ εγκρίνει την πρωτοβουλία διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας, συμπεριλαμβάνοντας τις εγχώριες μεταφορές —με αναξιοποίητο σήμερα δυναμικό— με στόχο την ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών και συνεπώς τη μείωση των οδικών μεταφορών.

3.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης θετική την απλούστευση του κανονιστικού πλαισίου για τις συνδυασμένες μεταφορές με στόχο να καταστεί η εν λόγω έννοια πιο εύληπτη, αλλά και να βελτιωθεί η ασφάλεια δικαίου, ώστε και με τα δύο αυτά μέσα η συγκεκριμένη έννοια να καταστεί περισσότερο ελκυστική.

3.4. Σε αυτό το πλαίσιο, ιδιαίτερα χρήσιμη είναι η βελτίωση της σαφήνειας των κριτηρίων που περιγράφουν την οριοθέτηση των τμημάτων των οδικών μεταφορών· τα κριτήρια είναι απλά, σαφή και φαίνεται ότι δεν αφήνουν περιθώρια για διαφορετικές ερμηνείες. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το όριο του 20 % της απόστασης σε ευθεία γραμμή μεταξύ των σημείων αρχικής φόρτωσης και τελικής εκφόρτωσης θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποστάσεις οδικών μεταφορών που υπερβαίνουν το όριο των 300 χιλιομέτρων για τα τμήματα των οδικών μεταφορών που υποστηρίζει η Λευκή βίβλος του 2011 για τις μεταφορές, ιδίως σε περιοχές με αραιά δίκτυα ή μεγάλες αποστάσεις μεταξύ των τερματικών σταθμών. Παρά ταύτα, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι προέχουν το γενικό συμφέρον να καταστεί η έννοια των συνδυασμένων μεταφορών ενδιαφέρουσα για τους χρήστες και η προστιθέμενη αξία ενός σαφούς και απλού ορισμού και, ως εκ τούτου, εγκρίνει την προτεινόμενη λύση.

3.5. Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης το στοιχείο της ευελιξίας που παρέχεται στα κράτη μέλη όσον αφορά την επέκταση, όπου απαιτείται, των τμημάτων των οδικών μεταφορών, ώστε να καθίσταται δυνατή η πρόσβαση στον γεωγραφικά πλησιέστερο τερματικό σταθμό μεταφορών, ο οποίος διαθέτει την απαραίτητη επιχειρησιακή ικανότητα φόρτωσης ή εκφόρτωσης όσον αφορά τον εξοπλισμό μεταφόρτωσης, την ικανότητα του τερματικού σταθμού και τις κατάλληλες υπηρεσίες σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών.

3.5.1. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι φαίνεται να εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίσουν εάν η άδεια αυτή θα πρέπει να χορηγείται μέσω διάταξης γενικής εφαρμογής ή κατά περίπτωση. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της διαφάνειας και κατά συνέπεια θεωρεί ότι οι εθνικές διατάξεις για το θέμα αυτό, καθώς και οι κατά περίπτωση αποφάσεις για συγκεκριμένες περιπτώσεις, πρέπει να παρέχονται σε ειδικό ιστότοπο, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του νέου άρθρου 9α, το οποίο αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 7 της πρότασης.

3.6. Για να διευκολυνθεί ο σχεδιασμός συνδυασμένων μεταφορών και τούτες να καταστούν ελκυστικότερες, η ΕΟΚΕ προτείνει όλες οι σχετικές πληροφορίες όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας σε κάθε κράτος μέλος να παρέχονται σε ειδικό ιστότοπο σε κάθε κράτος μέλος και να εισαχθεί σχετική διάταξη στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 9α της πρότασης.

3.7. Η ΕΟΚΕ εγκρίνει τη διευκρίνιση στο άρθρο 3 της πρότασης σχετικά με τα έγγραφα που πρέπει να προσκομίζονται για λόγους ελέγχου της συμμόρφωσης, την απαγόρευση απαίτησης περαιτέρω τεκμηρίωσης, καθώς και τη δυνατότητα παροχής των απαιτούμενων εγγράφων σε ηλεκτρονική μορφή. Η διάταξη αυτή διευκολύνει τις μεταφορές και ενισχύει την ασφάλεια δικαίου. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ διερωτάται εάν θα πρέπει να υπάρχει διαθέσιμο και αντίγραφο της ληφθείσας απόφασης σε περιπτώσεις όπου κράτος μέλος έχει εγκρίνει μεγαλύτερο τμήμα οδικής μεταφοράς δυνάμει του τρίτου εδαφίου του άρθρου 1 παράγραφος 3, και όπου η έγκριση αυτή έχει τη μορφή συγκεκριμένης απόφασης.

3.8. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση την έμφαση που δίνεται στις επενδύσεις σε τερματικούς σταθμούς μεταφόρτωσης και την υποχρέωση συντονισμού των εν λόγω επενδύσεων με τα γειτονικά κράτη μέλη και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να διασφαλιστεί μια ισόρροπη και επαρκής γεωγραφική κατανομή, ιδίως στο ΔΕΔ-Μ, αλλά και να δοθεί προτεραιότητα στην εγγύηση ότι κάθε τοποθεσία στην ΕΕ θα βρίσκεται σε απόσταση που δεν υπερβαίνει τα 150 χιλιόμετρα από τερματικό σταθμό μεταφόρτωσης. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ αμφιβάλλει για το κατά πόσον είναι ρεαλιστικός ο στόχος αυτός σε περιοχές με χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού και με αραιά σιδηροδρομικά και λιμενικά δίκτυα.

3.9. Η στήριξη των συνδυασμένων μεταφορών πρέπει να κοινοποιείται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και να εγκρίνεται σύμφωνα με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις πριν από την εκταμίευσή της. Λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών, ο δικαιούχος της ενίσχυσης την λαμβάνει συνήθως μετά την παρέλευση τριών ετών από τη στιγμή που η εθνική δημόσια αρχή αποφάσισε τη χορήγηση της συγκεκριμένης ενίσχυσης και, σε ορισμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες απαιτείται η τροποποίηση των συναφών καθεστώτων, ο δικαιούχος κινδυνεύει να χάσει κάθε παροχή. Για τον περιορισμό της αβεβαιότητας και την επιτάχυνση της διαδικασίας αυτής, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι μια ενίσχυση που δεν υπερβαίνει ένα ορισμένο ανώτατο όριο, π.χ. το 35 % του συνολικού κόστους, πρέπει να θεωρείται αυτομάτως συμβατή προς τη Συνθήκη και να απαλλάσσεται από την υποχρέωση κοινοποίησης.

3.10. Η ΕΟΚΕ εφιστά επίσης την προσοχή στις δυνατότητες που προσφέρονται για περαιτέρω ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών μέσω της ψηφιοποίησης. Η πρόταση κάνει ένα βήμα επιτρέποντας τη χρήση ηλεκτρονικών εγγράφων και τη δημιουργία ειδικών ιστοσελίδων σε όλα τα κράτη μέλη.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1 της πρότασης αποκλείει από την έννοια των συνδυασμένων μεταφορών οποιαδήποτε εσωτερική πλωτή ή θαλάσσια μεταφορά για την οποία δεν υφίσταται αντίστοιχη εναλλακτική οδική μεταφορά ή είναι αναπόφευκτη στο πλαίσιο εμπορικά βιώσιμης δραστηριότητας μεταφοράς. Η διάταξη αυτή φαίνεται να συνδέεται με την κατάργηση της απαίτησης ελάχιστης απόστασης για τις εσωτερικές πλωτές και θαλάσσιες μεταφορές και συνδέεται με τη δήλωση στην αιτιολογική σκέψη 9 του προοιμίου η οποία αναφέρει τα εξής: «Συνεπώς, θα ήταν σκόπιμη η άρση της ελάχιστης απόστασης και η διατήρηση του αποκλεισμού ορισμένων δραστηριοτήτων, όπως αυτές που περιλαμβάνουν μεταφορές ανοικτής θαλάσσης ή πορθμεία μεταφορών μικρών αποστάσεων». Η ΕΟΚΕ εκφράζει αμφιβολίες τόσο για την ουσία όσο και για τη διατύπωση της διάταξης αυτής.

4.1.1. Φαίνεται ότι μία από τις επιπτώσεις της απαίτησης των 100 χιλιομέτρων στις εσωτερικές πλωτές και θαλάσσιες μεταφορές, όπως ισχύει σήμερα η οδηγία, είναι ότι αποκλείονται οι μεταφορές μικρών αποστάσεων (πορθμεία) και η ναυσιπλοΐα ανοικτής θαλάσσης σε αντιδιαστολή προς την ακτοπλοΐα. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι η απαίτηση των 100 χιλιομέτρων ισχύει για τις μεταφορές που εκτελούνται εντός της ΕΕ. Η πρόταση που διατυπώνεται στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 2 αποσκοπεί σαφώς στα ίδια αποτελέσματα.

4.1.2. Φαίνεται, ωστόσο, ότι η διάταξη που προτείνεται τώρα είναι πιθανόν να δημιουργήσει αβεβαιότητα ως προς την εφαρμογή της, ενδεχομένως σε σημείο ώστε να δημιουργεί ρυθμιστικό εμπόδιο ως προς την υλοποίηση έργων συνδυασμένων μεταφορών.

Επομένως, το κριτήριο της «μη αντίστοιχης εναλλακτικής οδικής μεταφοράς» αφήνει ανοιχτό το ερώτημα εάν η αντιστοιχία πρέπει να εκτιμάται με βάση τον απαιτούμενο χρόνο, το μήκος σε χιλιόμετρα ή το κόστος. Ομοίως, το κριτήριο «αναπόφευκτη στο πλαίσιο εμπορικά βιώσιμης δραστηριότητας μεταφοράς» αφήνει ευρύ περιθώριο ερμηνείας.

4.1.3. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ αμφισβητεί τη χρησιμότητα της προτεινόμενης διάταξης, δεδομένου μάλιστα ότι παρόμοια κριτήρια επιλογής, τα οποία βασίζονται σαφώς στην ιδέα αποκλεισμού επιλογών που δεν χρήζουν ενθάρρυνσης, δεν κρίθηκαν αναγκαία όσον αφορά τις σιδηροδρομικές μεταφορές.

4.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης δύσκολο να κατανοήσει για ποιον λόγο παραμένει αμετάβλητη η λεγόμενη «εξαιρέση των ενδομεταφορών» του άρθρου 4 της οδηγίας. Ως θέμα της πολιτικής μεταφορών, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να αναφερθεί αρχικά ως προς το θέμα αυτό στις εκκρεμείς προτάσεις σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά των διεθνών οδικών μεταφορών εμπορευμάτων όσον αφορά τις ενδομεταφορές και στην τρέχουσα έμφαση που δίνεται στην πρόσβαση στην αγορά και τον ανταγωνισμό, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών πτυχών. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει επίσης υπόψη τη γενική αρχή σύμφωνα με την οποία η παροχή υπηρεσιών σε άλλη χώρα από εκείνη όπου είναι εγκατεστημένος ο πάροχος υπηρεσιών πρέπει να πραγματοποιείται σε προσωρινή βάση.

4.2.1. Η ΕΟΚΕ σημειώνει τα δύο επιχειρήματα που επικαλείται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέρ της επιλογής λύσης. Το ένα είναι ότι οι απαντήσεις που έδωσαν οι επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων καταδεικνύουν ότι η τρέχουσα λύση θεωρείται ότι καθιστά τις συνδυασμένες μεταφορές ελκυστικές. Το άλλο είναι ότι μια συνδυασμένη μεταφορά, υπό τον ορισμό που παρέχεται από την οδηγία με την τρέχουσα διατύπωσή της, πρέπει να θεωρείται ενιαία διεθνής μεταφορά. Προς στήριξη του επιχειρήματος αυτού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικαλείται τη νομολογία του Δικαστηρίου, και συγκεκριμένα την υπόθεση C-2/84 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ιταλίας).

4.2.2. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, το επιχείρημα που στηρίζεται στη νομολογία του Δικαστηρίου βασίζεται απλώς στο γεγονός ότι το Δικαστήριο δεσμεύθηκε από την επιλογή του νομοθέτη να ορίσει τη συνδυασμένη μεταφορά κατά τρόπο που να επιτρέπει να θεωρείται μία μεταφορά ή διαδρομή. Επομένως, το θέμα αφορά απλώς το κατά πόσον ο νομοθέτης αποφασίζει να θεωρήσει τη συνδυασμένη μεταφορά σύνολο ή μια σειρά από διαφορετικές ενέργειες που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο μιας έννοιας μεταφοράς. Εν πάση περιπτώσει, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, κατά την έγκριση της οδηγίας, ο νομοθέτης θεώρησε αναγκαίο να προβλεφθεί ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά για τους μεταφορείς «όσον αφορά το αρχικό ή/και το τελικό τμήμα της οδικής διαδρομής της εμπορευματικής μεταφοράς που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της συνδυασμένης μεταφοράς, ανεξάρτητα αν περιλαμβάνει ή όχι τη διέλευση συνόρων».

4.2.3. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, τίποτα δεν εμποδίζει τη θέσπιση μιας διάταξης που να ορίζει ότι οι οδικές διαδρομές εμπορευματικών μεταφορών στο πλαίσιο μιας συνδυασμένης μεταφοράς συνιστούν χωριστές μεταφορές και ότι για όλες τις μεταφορές ισχύει ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1072/2009. Το άρθρο 4 της οδηγίας θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως.

4.3. Στο πλαίσιο αυτό, σημειώνεται επίσης με έκπληξη ότι η διάταξη του άρθρου 2 της οδηγίας —βάσει της οποίας τα κράτη μέλη υποχρεούνταν να είχαν απελευθερώσει τις συνδυασμένες μεταφορές που αναφέρονται στο άρθρο 1 από όλα τα συστήματα ποσοστώσεων και τα συστήματα αδειοδότησης μέχρι την 1η Ιουλίου 1993— δεν περιλαμβάνεται στην πρόταση, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του γεγονότος ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας πρέπει να επεκταθεί και στις εθνικές συνδυασμένες μεταφορές.

4.3.1. Με την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας για να καλύπτει και τις εθνικές συνδυασμένες μεταφορές, η διάταξη αυτή θα ισχύει και για τις εν λόγω μεταφορές. Η διατύπωση της διάταξης είναι αρκετά ευρεία και θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως εξαίρεση των συνδυασμένων μεταφορών από τους κανόνες για την πρόσβαση στο επάγγελμα στον κανονισμό (ΕΚ) 1071/2009 και από όλους τους περιορισμούς στην πρόσβαση στην αγορά όσον αφορά τις συνδυασμένες μεταφορές.

4.3.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι δεν επιδιώκονται τέτοιου είδους συνέπειες και συνεπώς συνιστά είτε τη διαγραφή του παρόντος άρθρου είτε την αναδιατύπωσή του προκειμένου να καταστεί σαφές ότι η απαλλαγή από τα συστήματα ποσοστώσεων και αδειών εφαρμόζεται με την επιφύλαξη των κανόνων πρόσβασης στο επάγγελμα ή πρόσβασης στην αγορά, ανάλογα με τον εκάστοτε σχετικό τρόπο μεταφοράς.

4.4. Η ΕΟΚΕ σημειώνει περαιτέρω ότι στην πρόταση δεν αναφέρεται η δυνατότητα εφαρμογής της οδηγίας για την απόσπαση εργαζομένων στις συνδυασμένες μεταφορές, με την εξαίρεση αναφοράς στην αιτιολογική έκθεση της δυνατότητας εφαρμογής του προτεινόμενου ειδικού νόμου για την απόσπαση εργαζομένων στις οδικές μεταφορές. Αυτό σημαίνει ότι οι κανόνες για την απόσπαση εργαζομένων βάσει της οδηγίας 96/71/ΕΚ θα εφαρμόζονται στις οδικές μεταφορές στο πλαίσιο των εθνικών συνδυασμένων μεταφορών.

4.4.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι κανόνες σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων ισχύουν επίσης για κάθε απόσπαση στο πλαίσιο συνδυασμένης μεταφοράς που πληροί τα κριτήρια τα οποία ορίζονται στο άρθρο 1 της οδηγίας 96/71/ΕΚ και στον προτεινόμενο ειδικό νόμο, όποτε και εάν εγκριθεί.

4.5. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση τις ανησυχίες σχετικά με το κόστος των μακρινών θαλάσσιων συνδέσεων σε περιφερειακά νησιά, όπως η Κύπρος και η Μάλτα, και την καταλληλότητα, υπό αυτό το πρίσμα, του καθεστώτος χρηματοδοτικής στήριξης το οποίο θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1405/2006 του Συμβουλίου για την αντιστάθμιση των δαπανών μεταφοράς όσον αφορά τη γεωργία σε ορισμένα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους, όπως τις έχει εκφράσει η ίδια η ΕΟΚΕ. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τη δυνατότητα εξεύρεσης παρεμφερούς λύσης για την Κύπρο και τη Μάλτα.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2009/33/EK σχετικά με την προώθηση καθαρών και ενεργειακά αποδοτικών οχημάτων οδικών μεταφορών»

[COM(2017) 653 final — 2017/0291 (COD)]

(2018/C 262/10)

Εισηγητής: **Ulrich SAMM**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 30.11.2017 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 4.12.2017
Νομική βάση	Άρθρο 192 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.4.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	206/0/2
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το σκεπτικό της πρότασης οδηγίας για τα καθαρά οχήματα –ως μέρος της δέσμης μέτρων για την καθαρή κινητικότητα– μολονότι θα έχει μικρό αντίκτυπο σε σύγκριση με τις γενικές προσπάθειες που απαιτούνται για την επίτευξη των κλιματικών στόχων της ΕΕ και, ειδικότερα, την απαλλαγή του τομέα των μεταφορών από τις ανθρακούχες εκπομπές, καθότι η προτεινόμενη οδηγία περιορίζεται μόνο στις **δημόσιες συμβάσεις**. Η οδηγία αποσκοπεί στην προώθηση ορισμένων κατηγοριών οχημάτων (μηδενικών εκπομπών καυσαερίων), τα οποία είναι εξοπλισμένα με τις πλέον καθαρές (και όχι απλώς καθαρές) τεχνολογίες, με την απαίτηση καθορισμού ελάχιστων στόχων για τις δημόσιες συμβάσεις προμήθειας τέτοιων οχημάτων.

1.2. Η ΕΟΚΕ επικρίνει την έλλειψη σαφήνειας στην παρούσα οδηγία, ιδίως τη **διασπορά πληροφοριών** με διαφορετικούς ορισμούς, αλλά και τις πολύπλοκες μεθόδους υπολογισμού που εφαρμόζονται για τα «καθαρά οχήματα» σε δύο διαφορετικές χρονικές περιόδους, κατά τις οποίες είναι πολύ πιθανόν να αλλάξουν και πάλι οι ορισμοί για τα όρια εκπομπών. Η πολυπλοκότητα αυτή θα δημιουργήσει σοβαρές **αβεβαιότητες** στους ενδιαφερόμενους φορείς.

1.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τις αμφιβολίες της, με βάση τις αβεβαιότητες σχετικά με τα όρια εκπομπών, ως προς το κατά πόσον η **μεταβατική περίοδος** μέχρι το 2025 θα συμβάλει ουσιαστικά στη γεφύρωση του τεχνολογικού χάσματος έως ότου καταστούν ευρέως διαθέσιμα τα οχήματα μηδενικών εκπομπών καυσαερίων και πιστεύει ότι αυτή η παράμετρος θα τείνει περισσότερο στο να προκαλέσει σύγχυση στους φορείς λήψης αποφάσεων στο πεδίο των δημόσιων συμβάσεων. Κατά συνέπεια, οι προμήθειες ενδέχεται να καθυστερούν σημαντικά ή ακόμη και να επιταχύνονται, αλλά με την παλαιά ακόμη τεχνολογία, στοιχείο το οποίο θα παρεμποδίζει πιθανές μελλοντικές επενδύσεις στις νέες τεχνολογίες μηδενικών εκπομπών.

1.4. Για τα **βαρέα επαγγελματικά οχήματα** οι αβεβαιότητες είναι μεγαλύτερες. Δεν υπάρχουν πρότυπα εκπομπών διαθέσιμα προς χρήση κατά τη μεταβατική περίοδο, η δε τεχνολογία μηδενικών εκπομπών καυσαερίων είναι λιγότερο ώριμη σε σύγκριση με την τεχνολογία για τα ελαφρά οχήματα. Για την πρώτη φάση της μεταβατικής περιόδου, γίνεται αποδεκτό το φυσικό αέριο με προσθήκες βιομεθανίου, αλλά με μειωμένο συντελεστή στάθμισης, ενώ, για την επόμενη φάση, δεν έχει καθοριστεί κανένα όριο ούτε κανένας ορισμός και δεν παρέχονται πληροφορίες σχετικές με τον τρόπο με τον οποίο θα προκύψουν τα νέα όρια εκπομπών. Η ΕΟΚΕ συμπεραίνει από τα στοιχεία αυτά ότι η οδηγία είναι **πρόωρη** όσον αφορά τα βαρέα οχήματα και συνιστά να διαχωριστεί η ενότητα αυτή από την παρούσα πρόταση και να εξεταστεί σε μεταγενέστερο στάδιο.

1.5. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη γενική **τεχνολογικά ουδέτερη** προσέγγιση, η οποία είναι ανοικτή προς τις νέες εξελίξεις που μπορούμε να αναμένουμε ενόψει των συνεχιζόμενων εντατικών προσπαθειών έρευνας-ανάπτυξης με τη στήριξη της ΕΕ. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να επισημάνει ότι η οδηγία δεν ακολουθεί πλήρως την προσέγγιση αυτή. Οι τεχνολογίες πρόωσης εκτός των ηλεκτρικών οχημάτων με συσσωρευτή παρέχουν επίσης μεγάλες δυνατότητες καθαρής κινητικότητας. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι κάτι τέτοιο δεν αναγνωρίζεται επαρκώς στην οδηγία, όπως για παράδειγμα τα εξολοκλήρου μη ορυκτά καύσιμα ή, ίσως, στο μέλλον, τα συνθετικά καύσιμα από απόβλητα ή από CO₂, τα οποία παράγονται με το πλεόνασμα ηλεκτρικής ενέργειας.

1.6. Με βάση τις συνεχιζόμενες εξελίξεις στη σύγχρονη τεχνολογία των μεταφορών, για τα επόμενα χρόνια η ΕΟΚΕ συνιστά μια **περισσότερο ευέλικτη προσέγγιση** αντί για τον καθορισμό συγκεκριμένων ορίων εκπομπών και στόχων στις δημόσιες συμβάσεις. Παραδείγματος χάρη, η ενδιάμεση επανεξέταση των ελάχιστων στόχων φαίνεται να είναι το λιγότερο που πρέπει να γίνει, ώστε να καταστεί δυνατή η προσαρμογή των τιμών σε μεταγενέστερο στάδιο.

1.7. Σημαντικό μερίδιο των δημοσίων συμβάσεων συνδέεται με τους **τοπικούς φορείς δημοσίων μεταφορών** που υπάγονται στην αρμοδιότητα πόλεων και δήμων, το χρηματοδοτικό πεδίο των οποίων είναι αρκετά περιορισμένο. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να εκφράσει σοβαρές ανησυχίες σχετικά με την **αναλογικότητα** της προσέγγισης αυτής, διότι δεν αντανάκλα καθόλου την πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση για τους εν λόγω δημόσιους φορείς και δεν συγκρίνει την πρόταση με άλλες επιλογές βιομηχανικής πολιτικής. Επομένως, δεν είναι προφανές ότι η πρόσθετη επιβάρυνση στις δημόσιες συμβάσεις, κυρίως για τις πόλεις και τους δήμους, είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος ώστε να δοθεί ώθηση στις βιομηχανικές δραστηριότητες και στην εξέλιξη της αγοράς.

1.8. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οποιοδήποτε πρόσθετο κόστος μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική **επιβάρυνση για τους πολίτες** μέσω υψηλότερων τιμών εισιτηρίων, υψηλότερων τοπικών τελών, ή ακόμη και σε μείωση της προσφοράς δημοσίων μεταφορών. Επιπλέον, οι σύντομες προσπάθειες για να έχουμε καθαρό αέρα που ήδη καταβάλλουν οι πόλεις και οι δήμοι –μεταξύ άλλων μέσω της επέκτασης της χρήσης των δημοσίων μεταφορών– θα πρέπει να αναγνωρίζονται και να μην παρεμποδίζονται από νέους κανόνες στις δημόσιες συμβάσεις στις οποίες απαιτείται μεν η θέσπιση ελάχιστων στόχων για το σύνολο των κρατών μελών, αλλά είναι δύσκολο να επιτευχθούν και να ελεγχθούν σε επίπεδο δήμων με το ευρύ φάσμα μικρών και μεγάλων δημοσίων συγκοινωνιακών φορέων που τους χαρακτηρίζει.

1.9. Δεδομένου ότι η υπερβολαβία εμπίπτει επίσης στο πεδίο εφαρμογής της πρότασης της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ ανησυχεί για τις συνέπειες που μπορεί να έχει η υπό εξέταση πρόταση στις **μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις**. Στην πραγματικότητα, πολλές μικρές τοπικές εταιρείες λεωφορείων συμβάλλουν στην παροχή υπηρεσιών μεταφορών σε ευρύτερες αστικές περιοχές ως υπερβολάβοι των τοπικών δημοσίων μεταφορέων. Οι εταιρείες αυτές ενδέχεται να μην διαθέτουν τα οχήματα που απαιτούνται από την παρούσα οδηγία και, επομένως, δεν θα μπορούν πλέον να θεωρούνται υπερβολάβοι.

1.10. Η ΕΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κύριο εμπόδιο για τον εκσυγχρονισμό των δημοσίων μεταφορών και τις δημόσιες προμήθειες καθαρών οχημάτων είναι η **έλλειψη χρηματοδοτικής στήριξης** και καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει την παρούσα πρόταση με έμφαση στη χρηματοδότηση, λαμβάνοντας κυρίως υπόψη τα υφιστάμενα μέσα. Η ειδική χρηματοδοτική στήριξη πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των χωρών, των πόλεων και των περιφερειών όσον αφορά την οικονομική ισχύ και το μερίδιο του πληθυσμού που ζει σε αστικές περιοχές με πρωταρχικό στόχο την εναρμόνιση των συμβάσεων προμήθειας καθαρών οχημάτων σε όλα τα κράτη μέλη.

1.11. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, εκτός από την ανάγκη να υπάρχουν περισσότερα καθαρά οχήματα στις δημόσιες συγκοινωνίες, είναι απαραίτητο να πειστούν περισσότεροι πολίτες να χρησιμοποιούν τις εν λόγω μεταφορές καθιστώντας τις ελκυστικότερες (συνδέσεις, άνεση), και όχι εστιάζοντας στις χαμηλές τιμές των εισιτηρίων.

2. Εισαγωγή

2.1. Η ΕΕ έχει δεσμευτεί να καθιερώσει ένα **σύστημα ενέργειας απαλλαγμένο από ανθρακούχες εκπομπές**, όπως περιγράφεται στη **Δέση μέτρων για την καθαρή ενέργεια**, η οποία στοχεύει στην επιτάχυνση, τον μετασχηματισμό και την παγίωση της μετάβασης της οικονομίας της ΕΕ σε καθαρές μορφές ενέργειας σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της ΕΕ βάσει της COP21 (Διάσκεψη του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή), διατηρώντας παράλληλα τους σημαντικούς στόχους της οικονομικής μεγέθυνσης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας.

2.2. Η ΕΕ έχει ήδη σημειώσει αρκετές επιτυχίες. Οι **εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου** στην ΕΕ μειώθηκαν κατά 23 % μεταξύ 1990 και 2016, ενώ η οικονομία αναπτύχθηκε κατά 53 % την ίδια περίοδο. Η επιτυχία αυτή σημειώθηκε σε πολλούς τομείς εκτός από τις **μεταφορές** — έναν τομέα ο οποίος αντιπροσωπεύει το 24 % περίπου των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ευρώπη (το 2015) και στον οποίο παρατηρείται ακόμη και αύξηση των εκπομπών, όσο συνεχίζεται η οικονομική ανάκαμψη στην Ευρώπη. Επιπλέον, ο επείγων χαρακτήρας όσον αφορά τον περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στις πόλεις καθιστά ακόμη πιο πιεστική την ανάγκη για καθαρές μεταφορές.

2.3. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ ενέκρινε την **Ευρωπαϊκή στρατηγική για την κινητικότητα χαμηλών εκπομπών**⁽¹⁾,⁽²⁾, συμπεριλαμβανομένων των στόχων και των μεθόδων της, οι οποίες ευθυγραμμίζονται με τη **Λευκή βίβλο της ΕΕ για την πολιτική μεταφορών** του 2011⁽³⁾. Επιπλέον, η δέση μέτρων «**Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους**», του Νοεμβρίου 2016, και η στρατηγική «**Η Ευρώπη σε κίνηση**» (2017) περιλάμβαναν δράσεις για την επιτάχυνση της χρήσης καθαρών οχημάτων, στοιχείο το οποίο επικρότησε η ΕΟΚΕ⁽⁴⁾,⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ COM(2016) 501 final.

⁽²⁾ EE C 173 της 31.5. 2017, σ. 55.

⁽³⁾ COM(2011) 144 final.

⁽⁴⁾ EE C 246 της 28.7.2017, σ. 64.

⁽⁵⁾ EE C 81 της 2.3.2018, σ. 195.

2.4. Η πρόσφατη **δέση μέτρων για την καθαρή κινητικότητα** ⁽⁶⁾ περιλαμβάνει πλέον ειδικές νομικές πρωτοβουλίες όπως η **οδηγία για τα καθαρά οχήματα** (η οποία θίγεται στην παρούσα γνωμοδότηση), τα νέα πρότυπα CO₂ για τα οχήματα, το σχέδιο δράσης για τη διευρωπαϊκή ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων, η αναθεώρηση της οδηγίας για τις συνδυασμένες μεταφορές, ο κανονισμός σχετικά με τις υπηρεσίες επιβατικών λεωφορείων και η πρωτοβουλία για τους συσσωρευτές ως σημαντική στρατηγική για την ολοκληρωμένη βιομηχανική πολιτική της ΕΕ.

2.5. Μεταξύ των πολλών μέσων για τη μείωση των ανθρακούχων εκπομπών στις μεταφορές, οι **δημόσιες συμβάσεις προμήθειας** καθαρών οχημάτων μπορούν να έχουν ιδιαίτερη σημασία μέσω της τόνωσης της ζήτησης. Οι δημόσιες συμβάσεις μπορούν να αποτελέσουν έναυσμα για την ανάπτυξη της αγοράς, όπως, για παράδειγμα, στο τμήμα της αγοράς των αστικών λεωφορείων. Οι δημόσιες συμβάσεις προμήθειας στόλου καθαρών οχημάτων μπορούν επίσης να επηρεάσουν τις ιδιωτικές αγορές καθαρών οχημάτων.

3. Αδυναμίες της ισχύουσας (προηγούμενης) οδηγίας

3.1. Για να προωθηθούν οι δημόσιες συμβάσεις προμήθειας καθαρών οχημάτων, η Επιτροπή υπέβαλε το 2009 την **οδηγία 2009/33/ΕΚ** σχετικά με την προώθηση καθαρών και ενεργειακά αποδοτικών οχημάτων οδικών μεταφορών, την οποία επικρότησε η ΕΟΚΕ ⁽⁷⁾, ⁽⁸⁾.

3.2. Ωστόσο, οι δημόσιοι φορείς στην Ευρώπη αγόρασαν μικρό μάλλον όγκο οχημάτων χαμηλής και μηδενικής εκπομπής καυσαερίων και άλλων οχημάτων εναλλακτικών καυσίμων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για τα καθαρά οχήματα. Για παράδειγμα, για το χρονικό διάστημα 2009-2015, κατά μέσο όρο, μόνο το 1,7 % όλων των νέων λεωφορείων αντιπροσώπευε ηλεκτρικά οχήματα με συσσωρευτή, ηλεκτρικά οχήματα με κυψέλη καυσίμου, υβριδικά φορτιζόμενα οχήματα ή οχήματα φυσικού αερίου.

3.3. Ορισμένα κράτη μέλη ή μεμονωμένες περιφέρειες ή πόλεις έχουν ήδη θεσπίσει φιλόδοξα πλαίσια δημόσιων συμβάσεων, τα οποία καθορίζουν ελάχιστες απαιτήσεις για την προμήθεια καθαρών οχημάτων, δηλαδή οχημάτων με χαμηλές και μηδενικές εκπομπές ή με βάση τα εναλλακτικά καύσιμα. Ωστόσο, αυτό δεν είναι αρκετό προκειμένου να δοθούν επαρκή κίνητρα και ώθηση στην αγορά σε ολόκληρη την Ένωση.

3.4. Εκ των υστέρων αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε το 2015 εντόπισε σημαντικές αδυναμίες στην οδηγία. Η οδηγία είχε μικρή μόνον επίδραση στη διείσδυση των καθαρών οχημάτων στην αγορά σε όλη την ΕΕ, διότι, μέχρι στιγμής, δεν έχει προωθήσει τις δημόσιες προμήθειες καθαρών οχημάτων. Οι κύριες ελλείψεις που διαπιστώθηκαν είναι:

— Η οδηγία δεν ορίζει σαφώς τα «καθαρά οχήματα».

— Η οδηγία δεν καλύπτει άλλες πρακτικές εκτός από τις πρακτικές απευθείας αγοράς από δημόσιους φορείς και δεν πραγματοποιείται την ενοικίαση, τη χρηματοδοτική μίσθωση ή την αγορά οχημάτων με δόσεις, ούτε και καλύπτει συμβάσεις υπηρεσιών μεταφορών πέραν των δημοσίων επιβατικών μεταφορών.

— Η μέθοδος οικονομικής αποτίμησης που περιγράφεται στην οδηγία χρησιμοποιείται σπάνια από δημόσιους φορείς, διότι είναι πολύ περίπλοκη.

3.5. Στο πλαίσιο της εκτίμησης επιπτώσεων, ζητήθηκε η γνώμη των ενδιαφερόμενων μερών το 2016 και 2017 σχετικά με διάφορες επιλογές που προτάθηκαν για τη βελτίωση της οδηγίας. Ως αποτέλεσμα αυτών, προτάθηκε μια σειρά τροπολογιών προκειμένου να παρασχεθεί ορισμός των καθαρών οχημάτων και επίσης να καθοριστούν ελάχιστοι στόχοι για τις δημόσιες συμβάσεις προμήθειών για τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα, αλλά και για τα βαρέα επαγγελματικά οχήματα. Τέτοιου είδους εναρμονισμένα κριτήρια με ισχύ σε επίπεδο ΕΕ δεν έχουν τεθεί ακόμη σε εφαρμογή.

4. Προτάσεις για την αναθεώρηση της οδηγίας

4.1. Με την αναθεώρηση διασφαλίζεται ότι η νέα οδηγία προβλέπει ορισμό των καθαρών οχημάτων και καλύπτει πλέον όλες τις σχετικές πρακτικές σύναψης συμβάσεων με πιο απλουστευμένες και αποτελεσματικές διαδικασίες. Τα σημαντικότερα νέα στοιχεία είναι:

— ορισμός των καθαρών οχημάτων με βάση την προσέγγιση των μηδενικών εκπομπών καυσαερίων για τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα και τα εναλλακτικά καύσιμα για τα βαρέα επαγγελματικά οχήματα·

⁽⁶⁾ COM(2017) 675 final.

⁽⁷⁾ EE C 51 της 17.2.2011, σ. 37.

⁽⁸⁾ EE C 424 της 26.11.2014, σ. 58.

- η μεταβατική περίοδος μέχρι το 2025, κατά την οποία τα οχήματα χαμηλών εκπομπών θεωρούνται και αυτά καθαρά οχήματα, υπολογίζονται όμως μόνο με συντελεστή στάθμισης 0,5·
- δυνατότητα έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση πράξης δυνάμει της παρούσας οδηγίας για την υιοθέτηση της ίδιας προσέγγισης για τα βαρέα επαγγελματικά οχήματα, όπως και για τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα μετά τη μελλοντική θέσπιση, σε επίπεδο ΕΕ, της νομοθεσίας με θέμα τα πρότυπα εκπομπών για αυτά τα οχήματα·
- η επέκταση σε μορφές συμβάσεων πέραν της αγοράς, ήτοι στη μίσθωση οχημάτων, στις δημόσιες συμβάσεις παροχής δημόσιων υπηρεσιών οδικών συγκοινωνιών, στις μη τακτικές μεταφορές επιβατών και στην ενοικίαση λεωφορείων και πούλμαν με οδηγό·
- ο ορισμός ελάχιστων στόχων δημόσιων συμβάσεων σε επίπεδο κρατών μελών, διαφοροποιημένων ανά κράτος μέλος και ανά τμήμα κατηγορίας οχημάτων·
- η απόρριψη της μεθόδου χρηματικής αποτίμησης των εξωτερικών επιπτώσεων·
- η καθιέρωση συστήματος υποβολής εκθέσεων για τα κράτη μέλη σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας ανά τριετία, αρχής γενομένης με μια ενδιάμεση έκθεση το 2023 και με μια πλήρη έκθεση το 2026 με θέμα την υλοποίηση του στόχου για το 2025.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το σκεπτικό της οδηγίας για τα καθαρά οχήματα, μολονότι θα έχει μικρό αντίκτυπο σε σύγκριση με τις συνολικές προσπάθειες που απαιτούνται για την επίτευξη των κλιματικών στόχων της ΕΕ, καθότι η προτεινόμενη οδηγία έχει ως στόχο μόνο τις δημόσιες συμβάσεις και όχι την ιδιωτική ή εμπορική αγορά οχημάτων. Ωστόσο, η οδηγία ενδέχεται να έχει ιδιαίτερη σημασία δεδομένου ότι οι δημόσιες επενδύσεις μπορούν να αποτελέσουν πρότυπο και να βοηθήσουν στην ανάπτυξη της υποδομής, η οποία θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιηθεί από τον ιδιωτικό τομέα και, συνεπώς, να δώσει το έναυσμα για ιδιωτικές επενδύσεις. Οι δημόσιες επενδύσεις σε καθαρά οχήματα έχουν επίσης άμεση επίδραση στην καθαρότητα του ατμοσφαιρικού αέρα για τους πολίτες, ιδίως στα κέντρα των πόλεων (π.χ. κοντά σε τερματικούς σταθμούς λεωφορείων).

5.2. Η ΕΟΚΕ επικρίνει την **έλλειψη σαφήνειας** στην παρούσα οδηγία⁽⁹⁾, ιδίως τις διάσπαρτες πληροφορίες, με διαφορετικούς ορισμούς, αλλά και τις πολύπλοκες μεθόδους υπολογισμού που εφαρμόζονται για τα καθαρά οχήματα σε δύο διαφορετικές χρονικές περιόδους (έως το 2025 και για την περίοδο 2025-2030), κατά τις οποίες είναι πολύ πιθανόν να αλλάξουν και πάλι οι ορισμοί για τα όρια εκπομπών. Η πολυπλοκότητα αυτή θα δημιουργήσει σοβαρές αβεβαιότητες στους ενδιαφερόμενους φορείς.

5.3. Ο μόνος απλός κανόνας της οδηγίας είναι ο ορισμός και ο υπολογισμός των εκπομπών για τα οχήματα με **μηδενικές εκπομπές καυσαερίων**. Αυτό αφορά κυρίως τα 100 % ηλεκτρικά οχήματα. Εντούτοις, επιτρέπει επίσης την απόκλιση από την αρχή αυτή με την αποδοχή ως «καθαρών» των βαρέων οχημάτων που τροφοδοτούνται με αέριο, υπό την προϋπόθεση ότι το αέριο αυτό είναι 100 % βιομεθάνιο. Όλοι οι άλλοι κανόνες είναι πιο περίπλοκοι, όπως ο υπολογισμός ορισμένων οχημάτων ως οχήματα κατά 50 % μόνο ή η ποικιλία των ειδών καυσίμων ανάλογα με την κατηγορία των οχημάτων και τα πρότυπα εκπομπών, που υπόκεινται σε αλλαγές στο εγγύς μέλλον.

5.4. Για μια **μεταβατική περίοδο** (έως το 2025), τα **ελαφρά οχήματα** κάτω από ένα ορισμένο όριο εκπομπών καυσαερίων θεωρούνται επίσης «καθαρά οχήματα» υπολογίζονται όμως μόνο με συντελεστή στάθμισης 0,5. Τα όρια είναι 40 CO₂ g/km για τα ημιφορτηγά και 25 CO₂ g/km για τα επιβατηγά ημιφορτηγά, τα οποία, προς το παρόν, μπορούν να επιτευχθούν μόνο με υβριδικά φορτιζόμενα οχήματα. Τα όρια αυτά θα μεταβληθούν μόλις εφαρμοστεί η νέα εναρμονισμένη παγκοσμίως διαδικασία δοκιμής ελαφρών επαγγελματικών οχημάτων (WLTP — Worldwide Harmonized Light Vehicles Test Procedure), κάτι το οποίο θα συμβεί πολύ πριν από το 2025. Ως εκ τούτου, η μεταβατική περίοδος χωρίζεται σε δύο μέρη. Οι συνέπειες μιας τέτοιου είδους αλλαγής είναι απρόβλεπτες για τους ενδιαφερόμενους φορείς βάσει των πληροφοριών που παρέχονται στην οδηγία. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τις αμφιβολίες της, με βάση τις αβεβαιότητες αυτές, ως προς το κατά πόσον η μεταβατική περίοδος μέχρι το 2025 θα συμβάλει ουσιαστικά στη γεφύρωση του τεχνολογικού χάσματος έως ότου καταστούν ευρέως διαθέσιμα τα οχήματα μηδενικών εκπομπών καυσαερίων και πιστεύει ότι αυτή η παράμετρος θα τείνει περισσότερο στο να προκαλεί σύγχυση στους φορείς λήψης αποφάσεων στις δημόσιες συμβάσεις. Κατά συνέπεια, οι προμήθειες ενδέχεται να καθυστερούν σημαντικά ή ακόμη και να επιταχύνονται, αλλά με την παλαιά ακόμη τεχνολογία, στοιχείο το οποίο θα παρεμποδίσει πιθανές μελλοντικές επενδύσεις στις νέες τεχνολογίες μηδενικών εκπομπών.

⁽⁹⁾ COM(2017) 653 final Παράρτημα 1.

5.5. Για τα **βαρέα επαγγελματικά οχήματα** οι αβεβαιότητες είναι ακόμη μεγαλύτερες. Δεν υπάρχουν πρότυπα εκπομπών διαθέσιμα προς χρήση κατά τη μεταβατική περίοδο, η δε τεχνολογία μηδενικών εκπομπών καυσαερίων είναι λιγότερο ώριμη σε σύγκριση με την τεχνολογία για τα ελαφρά οχήματα. Για την πρώτη φάση της μεταβατικής περιόδου, γίνεται αποδεκτό το φυσικό αέριο με προσθήκες βιομεθανίου, αλλά με μειωμένο συντελεστή στάθμισης, ενώ, για την επόμενη φάση, δεν έχει καθοριστεί κανένα κατώτατο όριο ούτε κανένας ορισμός. Η Επιτροπή επιθυμεί να εφαρμόσει τα εν λόγω όρια μέσω κατ' εξουσιοδότηση πράξης μόλις καθοριστούν, ωστόσο, δεν παρέχει πληροφορίες ως προς τα κριτήρια για την εκπόνηση των νέων αυτών ορίων εκπομπών. Η ΕΟΚΕ συμπεραίνει από τα στοιχεία αυτά ότι η οδηγία είναι **πρόωρη** όσον αφορά τα βαρέα οχήματα και συνιστά να διαχωριστεί το μέρος αυτό από την παρούσα πρόταση και να εξεταστεί σε μεταγενέστερο στάδιο.

5.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη γενική **τεχνολογικά ουδέτερη** προσέγγιση η οποία είναι ανοικτή προς τις νέες εξελίξεις που μπορούμε να αναμένουμε ενόψει των συνεχιζόμενων σύντονων προσπάθειών έρευνας-ανάπτυξης με τη στήριξη της ΕΕ. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να επισημάνει ότι η οδηγία δεν ακολουθεί πλήρως την προσέγγιση αυτή δεδομένου ότι, για παράδειγμα, εξαιρούνται τα υγρά καύσιμα που δεν περιέχουν ορυκτά καύσιμα.

5.7. Η διάδοση **ηλεκτρικών οχημάτων** με συσσωρευτή προωθείται επί του παρόντος εντατικά σε πολλές χώρες ανά τον κόσμο, σε συνδυασμό με έναν αυξανόμενο αριθμό κατασκευαστών αυτοκινήτων. Ωστόσο, η ανάπτυξη της αγοράς ηλεκτρικών οχημάτων εξαρτάται από πολλούς παράγοντες που η αυτοκινητοβιομηχανία μπορεί να επηρεάσει μόνο σε περιορισμένο βαθμό, όπως το κόστος των συσσωρευτών, η ανακύκλωση των συσσωρευτών, οι υποδομές φόρτισης, οι τιμές των καυσίμων και οι δημόσιες συμβάσεις προμήθειας, όπως τις προωθεί η παρούσα οδηγία.

5.8. Οι τεχνολογίες πρόωσης εκτός των ηλεκτρικών οχημάτων με συσσωρευτή παρέχουν επίσης μεγάλες δυνατότητες καθαρής κινητικότητας. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το ότι η πτυχή αυτή δεν αναγνωρίζεται επαρκώς στην προτεινόμενη οδηγία. Για παράδειγμα, τα **καύσιμα απαλλαγμένα κατά 100 % από ορυκτά καύσιμα** (όπως το βιοντίζελ HVO100 που χρησιμοποιείται ευρέως στη Σουηδία και σε άλλες χώρες) ή, ίσως, στο μέλλον, τα **συνθετικά καύσιμα** από απόβλητα ή από CO₂, τα οποία παράγονται με το πλεόνασμα ηλεκτρικής ενέργειας που είναι διαθέσιμο σε αυξανόμενες ποσότητες λόγω της συνεχιζόμενης επέκτασης των διακυμάνσεων στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

5.9. Με βάση τις συνεχιζόμενες εξελίξεις στη σύγχρονη τεχνολογία των μεταφορών, για τα επόμενα χρόνια η ΕΟΚΕ συνιστά μια περισσότερο **ευέλικτη προσέγγιση** αντί για τον καθορισμό συγκεκριμένων ορίων εκπομπών και στόχων στις δημόσιες συμβάσεις. Παραδείγματος χάρι, η ενδιάμεση επανεξέταση των ελάχιστων στόχων φαίνεται να είναι το λιγότερο που πρέπει να γίνει, ώστε να καταστεί δυνατή η προσαρμογή των τιμών σε μεταγενέστερο στάδιο.

6. Προστασία του κλίματος ή βιομηχανική πολιτική

6.1. Είναι προφανές ότι η παρούσα οδηγία —παρά τον τίτλο της— δεν στοχεύει πρωτίστως στα καθαρά οχήματα, στην προστασία του κλίματος και στον καθαρό ατμοσφαιρικό αέρα, αλλά αφορά τις δημόσιες συμβάσεις και τη βιομηχανική πολιτική, με σκοπό την προώθηση ορισμένων κατηγοριών οχημάτων, τα οποία χρησιμοποιούν τις πλέον καθαρές (και όχι απλώς καθαρές) τεχνολογίες που πρέπει να αγοραστούν. Μια προσεκτικότερη εξέταση των διαφόρων ειδών καθαρών οχημάτων και των εναλλακτικών καυσίμων, όπως ορίζονται στην παρούσα οδηγία, καταδεικνύει την αναντιστοιχία αυτή. Ορισμένα είδη καυσίμων μπορεί μεν να συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα στις πόλεις, δεν είναι όμως επωφελή για το κλίμα, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ηλεκτρική ενέργεια ή το υδρογόνο για τα ηλεκτρικά οχήματα προέρχονται από μονάδες παραγωγής ενέργειας με καύση άνθρακα. Αντίστροφα, τα οχήματα χαμηλών εκπομπών με φυσικό αέριο από βιομεθάνιο, ενώ μεν είναι φιλικά προς το κλίμα, ενδέχεται, ωστόσο, να ενισχύουν στην τοπική ατμοσφαιρική ρύπανση. Στο χρονικό πλαίσιο του 2030 που ορίζει η οδηγία, τα βιολογικά καύσιμα που δεν περιέχουν ορυκτά καύσιμα, μολονότι δεν γίνονται αποδεκτά στην παρούσα οδηγία, θα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εκπλήρωση των κλιματικών στόχων της ΕΕ. Επιπλέον, η προσέγγιση των μηδενικών εκπομπών καυσαερίων δεν αντανακλά καθόλου το αποτύπωμα άνθρακα ενός οχήματος καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του.

6.2. Κύριος στόχος της οδηγίας είναι η **βιομηχανική πολιτική με τη χρήση των δημόσιων συμβάσεων προμήθειας** καθαρών οχημάτων ως κινητήρα από την πλευρά της ζήτησης προκειμένου να δοθεί ώθηση στην ανάπτυξη της αγοράς, όπως, για παράδειγμα, στο τμήμα της αγοράς που αφορά τα αστικά λεωφορεία. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η δημόσια προμήθεια στόλου καθαρών οχημάτων μπορεί επίσης να επηρεάσει τις ιδιωτικές αγορές καθαρών οχημάτων, δεδομένου ότι οι καταναλωτές θα επηρεαστούν από την αύξηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην ωριμότητα και την αξιοπιστία των τεχνολογιών, κυρίως δε από τη βελτίωση των δημόσιων υποδομών επαναφόρτισης και ανεφοδιασμού (έξυπνη φόρτιση/*smart charging*) που είναι διαθέσιμες και για ιδιωτικούς χρήστες, ειδικά για άτομα που δεν διαθέτουν ιδιωτικό χώρο στάθμευσης.

6.3. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να εκφράσει έντονες ανησυχίες σχετικά με την **αναλογικότητα της προσέγγισης αυτής**. Η πρόταση οδηγίας, υποστηρίζει η Επιτροπή, συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας. Εντούτοις, δεν αντανακλά καθόλου την **πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση** για τους δημόσιους φορείς και δεν συγκρίνει την πρόταση με άλλες επιλογές βιομηχανικής πολιτικής. Επομένως, δεν είναι προφανές ότι η πρόσθετη επιβάρυνση στις δημόσιες συμβάσεις, κυρίως για τις πόλεις και τους δήμους, είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος ώστε να δοθεί ώθηση στις βιομηχανικές δραστηριότητες και στην εξέλιξη της αγοράς.

Έχουν εκφραστεί σημαντικές ανησυχίες από τοπικούς φορείς δημοσίων μεταφορών, καθώς και από εκπροσώπους πόλεων και δήμων. Τα κύρια σημεία που θίγονται από τους εν λόγω ενδιαφερόμενους φορείς είναι τα εξής:

- απαιτούνται σημαντικά πρόσθετα χρηματικά ποσά για επενδύσεις, τα οποία υπερβαίνουν κατά πολύ τις ικανότητές τους·
- πολλές πόλεις έχουν ήδη πράξει πολλά για τις καθαρές μεταφορές, όμως η οδηγία αγνοεί όλες αυτές τις προσπάθειες·
- αγνοούνται τα σύγχρονα λεωφορεία ντίζελ τύπου *Euro VI*, αν και ορίστηκαν ως νέο πρότυπο το 2011 ⁽¹⁰⁾ και μπορούν να αποφέρουν οικονομικά αποδοτικές μειώσεις των εκπομπών των δημόσιων συγκοινωνιών·
- τα υβριδικά φορτιζόμενα οχήματα δεν γίνονται αποδεκτά μετά το 2025·
- η υποδομή για την ηλεκτρική φόρτιση λεωφορείων και φορτηγών είναι αρκετά διαφορετική από τη φόρτιση ελαφρών οχημάτων όπως τα ιδιωτικά αυτοκίνητα, επομένως, οι συνέργειες είναι μάλλον περιορισμένες·
- πρέπει να προβλέπονται απαλλαγές για τις πυροσβεστικές υπηρεσίες, την αστυνομία και τα ασθενοφόρα·
- σε ορισμένους δήμους, οι δημόσιες συμβάσεις αφορούν μάλλον χαμηλό αριθμό οχημάτων (λιγότερα από 10), με τον οποίο είναι σχεδόν αδύνατο να επιτευχθούν οι ελάχιστοι στόχοι·
- η προτεινόμενη υποβολή εκθέσεων μπορεί να πραγματοποιηθεί με αποδεκτές διοικητικές προσπάθειες μόνον όταν εισαχθεί κατηγορία καθαρών οχημάτων στα επίσημα μητρώα αυτοκινήτων.

6.4. Σημαντικό μερίδιο των δημοσίων συμβάσεων συνδέεται με τους **τοπικούς φορείς δημοσίων μεταφορών** που υπάγονται στην αρμοδιότητα πόλεων και δήμων, το χρηματοδοτικό πεδίο των οποίων είναι αρκετά περιορισμένο. Τυχόν πρόσθετη επένδυση στην πλέον προηγμένη τεχνολογία με υψηλότερο κόστος (και κινδύνους) μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική επιβάρυνση για τους πολίτες μέσω υψηλότερων τιμών εισιτηρίων, υψηλότερων τοπικών τελών, ή ακόμη και μείωσης της προσφοράς δημοσίων μεταφορών. Επιπλέον, οι εντατικές προσπάθειες για καθαρό αέρα που ήδη καταβάλλουν οι πόλεις και οι δήμοι, μεταξύ άλλων μέσω της επέκτασης της χρήσης των δημοσίων μεταφορών, θα πρέπει να αναγνωρίζονται και να μην παρεμποδίζονται από νέους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις στις οποίες απαιτείται η θέσπιση ελάχιστων στόχων για το σύνολο των κρατών μελών, που είναι ωστόσο δύσκολο να επιτευχθούν και να ελεγχθούν σε επίπεδο δήμων με το ευρύ φάσμα μικρών και μεγάλων δημόσιων συγκοινωνιακών φορέων που τους χαρακτηρίζει.

6.5. Δεδομένου ότι η υπεργολαβία εμπίπτει επίσης στο πεδίο εφαρμογής της πρότασης της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ ανησυχεί για τις συνέπειες που μπορεί να έχει η υπό εξέταση πρόταση στις **μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις**. Στην πραγματικότητα, πολλές μικρές τοπικές εταιρείες λεωφορείων συμβάλλουν στην παροχή υπηρεσιών μεταφορών σε ευρύτερες αστικές περιοχές ως υπεργολάβοι των τοπικών δημόσιων μεταφορέων. Οι εταιρείες αυτές ενδέχεται να μην διαθέτουν τα οχήματα που απαιτούνται από την παρούσα οδηγία και, επομένως, δεν θα μπορούν πλέον να θεωρούνται υπεργολάβοι.

6.6. Η ΕΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κύριο εμπόδιο για τον εκσυγχρονισμό των δημόσιων μεταφορών και τις δημόσιες προμήθειες καθαρών οχημάτων είναι η **έλλειψη χρηματοδοτικής στήριξης** και καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει την παρούσα πρόταση με επίκεντρο τη χρηματοδότηση, λαμβάνοντας κυρίως υπόψη τα υφιστάμενα μέσα, όπως τα στρατηγικά και διαρθρωτικά ταμεία (ΕΤΣΕ, ΕΔΕΤ) και τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» και, κυρίως, να καθορίσει τις σωστές προτεραιότητες για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο. Η ειδική αυτή χρηματοδοτική στήριξη πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των χωρών, των πόλεων και των περιφερειών όσον αφορά την οικονομική ισχύ και το μερίδιο του πληθυσμού που ζει σε αστικές περιοχές με πρωταρχικό στόχο την εναρμόνιση της προμήθειας καθαρών οχημάτων σε όλα τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, εκτός από την ανάγκη να υπάρχουν περισσότερα καθαρά οχήματα στις δημόσιες συγκοινωνίες, είναι απαραίτητο να πειστούν περισσότεροι πολίτες να χρησιμοποιούν τις εν λόγω μεταφορές καθιστώντας τις ελκυστικότερες (συνδέσεις, άνεση), και όχι εστιάζοντας στις χαμηλές τιμές των εισιτηρίων.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹⁰⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 582/2011 της Επιτροπής

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2009/73/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου»

[COM(2017) 660 final — 2017/0294(COD)]

(2018/C 262/11)

Εισηγήτρια: η κ. **Baiba MILTOVIČA**

Αιτήσεις διαβούλευσης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 29.11.2017 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 22.11.2017
Νομική βάση:	Άρθρο 194 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.4.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	149/1/3
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η κοινωνία των πολιτών στο σύνολό της μπορεί να σημειώσει άνθιση μόνο υπό το άγρυπνο βλέμμα του κράτους δικαίου. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, σημειώνοντας, ωστόσο, ορισμένα σημεία διαφωνίας με την Επιτροπή και εκφράζοντας τη λύπη της για την αρχική εποπτεία η οποία δημιούργησε το νομικό κενό που επιδιώκει να καλύψει η υπό εξέταση οδηγία, υποστηρίζει τις προθέσεις των προτεινόμενων τροπολογιών στην οδηγία του 2009 για το φυσικό αέριο διότι αναμένονται να οδηγήσουν σε καλύτερη ολοκλήρωση της αγοράς και ασφάλεια εφοδιασμού.

1.2. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις στην οδηγία για το φυσικό αέριο ⁽¹⁾ είχαν ως αποτέλεσμα εκτενείς συζητήσεις και διαφωνίες σε επίπεδο κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι υφίστανται σημαντικά ζητήματα αρχής και αλληλεγγύης που πρέπει να αντιμετωπιστούν χωρίς να αφήνουν περιθώριο αμφιβολίας.

1.3. Πρέπει να αναγνωριστούν πλήρως οι πολιτικές και οικονομικές ευαισθησίες, πράγμα που δεν ισχύει σήμερα· και η ΕΕ όμως θα πρέπει να κρίνει κατά πόσο είναι εφικτός ο στόχος μιας συνεκτικής, βιώσιμης και δίκαιης αγοράς ενέργειας για όλα τα κράτη μέλη στο τρέχον πολιτικό κλίμα. Το βραχυπρόθεσμο διακύβευμα είναι για ορισμένα κράτη μέλη η πρόκληση να παραιτηθούν από αυτό που θεωρούν εθνικό τους συμφέρον, για να στηρίξουν σαφείς και συνεκτικές ρυθμιστικές αρχές που θα εφαρμόζονται στην ενιαία αγορά στο πλαίσιο του ενεργειακού εφοδιασμού και της ενεργειακής ασφάλειας. Μακροπρόθεσμα, η πρόκληση είναι διαφορετική, και ελλοχεύει ο κίνδυνος να παγιδευτούμε σε δαπανηρές υποδομές ορυκτών καυσίμων που, μέσω της διευκόλυνσης της αυξανόμενης εξάρτησης, ενδέχεται να μειώσουν την ικανότητα της ΕΕ να επιτύχει τις κλιματικές της δεσμεύσεις.

1.4. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η κατάργηση της εξωτερικής εξάρτησης είναι ένα μακρόπνοο πρόγραμμα που απαιτεί περαιτέρω ανάπτυξη όσον αφορά τη διασυνδεσιμότητα του εφοδιασμού με φυσικό αέριο μεταξύ των κρατών μελών, τη βελτίωση της ικανότητας αποθήκευσης, την αύξηση της ικανότητας εναλλακτικών επιλογών εφοδιασμού όπως το υδροποιημένο φυσικό αέριο (ΥΦΑ) και την αναγνώριση του ολοένα και σημαντικότερου ρόλου της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

1.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ένας τομέας κανονιστικής αβεβαιότητας (όσον αφορά τα μελλοντικά κατασκευαστικά προγράμματα λόγω της έλλειψης σαφήνειας ως προς την προτεινόμενη διαδικασία παρέκκλισης) ενδέχεται να αποτελέσει κίνδυνο για την ασφάλεια των επενδύσεων και να παρακωλύσει τον ανταγωνισμό στην ελεύθερη αγορά μεταξύ των εθνικών και των περιφερειακών αρχών για την προσέλκυση επενδύσεων. Αυτό πρέπει να αξιολογηθεί παράλληλα με τις σημαντικές βελτιώσεις στην αγορά φυσικού αερίου μέσω κανονιστικών διαδικασιών που θεσπίστηκαν τις τελευταίες δύο δεκαετίες.

⁽¹⁾ ΕΕ L 211 της 14.8. 2009, σ. 94.

1.6. Προηγούμενες θέσεις της ΕΟΚΕ σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις σχετικά με την ενεργειακή και κλιματική πολιτική κατά τα πρόσφατα έτη ⁽²⁾ έχουν τονίσει ότι μόνο μέσω σαφούς και αποτελεσματικής διακυβέρνησης —και σε σημαντικό βαθμό μέσω πολιτικού ρεαλισμού και βούλησης— μπορούν να επιλυθούν τα ευαίσθητα αυτά ζητήματα που αφορούν τον ενεργειακό εφοδιασμό. Η υπό εξέταση πρόταση της Επιτροπής συμμαρτίζεται αυτές τις θέσεις και πρέπει να προχωρήσει με ταχείς ρυθμούς.

1.7. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ωστόσο ότι ενδέχεται να υπάρξει σειρά νομικών ενστάσεων απέναντι στις τροπολογίες και ότι σίγουρα θα υπάρξουν ουσιαστικές πολιτικές διαφωνίες και εμπορικής φύσεως προβληματισμοί από ορισμένους φορείς της αγοράς. Σε αυτό το πλαίσιο, η έλλειψη εκτίμησης αντικτύπου είναι λυπηρή.

1.8. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προτεινόμενες τροποποιήσεις στην οδηγία για το φυσικό αέριο, οι οποίες αποσκοπούν να εξασφαλίσουν ότι, εντός της δικαιοδοσίας της ΕΕ, οι θεμελιώδεις αρχές του ενεργειακού δικαίου της ΕΕ, όπως π.χ. η πρόσβαση τρίτων, η ρύθμιση των τιμολογίων, ο διαχωρισμός της ιδιοκτησίας και η διαφάνεια θα εφαρμόζονται για τις γραμμές διασύνδεσης φυσικού αερίου της ΕΕ με τρίτες χώρες. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι απαραίτητες τροποποιήσεις στην οδηγία για το φυσικό αέριο θα πρέπει να εγκριθούν χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση, ενώ, συγχρόνως, δεν θα πρέπει να αφήνουν καμία νομική αβεβαιότητα όσον αφορά την πλήρη εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ στις υπάρχουσες και τις προγραμματισμένες γραμμές διασύνδεσης.

1.9. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι κάθε δυνατότητα εξαίρεσης από την εφαρμογή των κύριων διατάξεων της οδηγίας θα πρέπει να είναι αυστηρά περιορισμένη χρονικά (π.χ. κατ' ανώτατο όριο δέκα έτη), να χορηγείται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κατόπιν συνολικής αξιολόγησης από την Επιτροπή, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι τυχόν εξαίρεσεις δεν θα αντίκεινται στους στόχους της Ενεργειακής Ένωσης και δεν θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και την αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς αερίου της ΕΕ, αλλά ούτε στην ασφάλεια εφοδιασμού με αέριο της Ένωσης.

2. Εισαγωγή

2.1. Το φυσικό αέριο παραμένει μία από τις κύριες πηγές πρωτογενούς ενέργειας για την ΕΕ, και η αποδοτική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς αερίου διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, τόσο στην οικονομία όσο και στην ενεργειακή ασφάλεια πολλών κρατών μελών της ΕΕ. Αληθεύει επίσης ότι η εξάρτηση της ΕΕ σε εισαγωγές ενέργειας όλων των μορφών αυξάνεται σταθερά τα τελευταία 25 έτη, από 44 % το 1990 σε 53 % το 2015. Εισάγεται σχεδόν το 70 % του φυσικού αερίου που χρησιμοποιείται στην ΕΕ, το 90 % του οποίου φτάνει μέσω αγωγών από τρίτες χώρες. Ο μεγαλύτερος πάροχος είναι η Ρωσία, που καταλαμβάνει συνολικό μερίδιο περίπου 40 %, αν και σε ορισμένες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης το μερίδιο είναι πολύ υψηλότερο.

2.2. Αναγνωρίζοντας ότι η εξάρτηση αυτή μπορεί επίσης να δημιουργήσει ευπάθεια, μία από τις σημαντικότερες πτυχές της οδηγίας για το Φυσικό Αέριο ήταν να βελτιώσει τη διασυνδεσιμότητα του εφοδιασμού με φυσικό αέριο μεταξύ των κρατών μελών, να βελτιώσει την ικανότητα αποθήκευσης και να αυξήσει την ικανότητα εναλλακτικών επιλογών εφοδιασμού όπως το υδροποιημένο φυσικό αέριο. Πάγιος στόχος της Ενεργειακής Ένωσης είναι να αυξηθεί η εσωτερική ανθεκτικότητα και να αναγνωριστεί παράλληλα ότι η κατάρτιση της εξωτερικής εξάρτησης είναι μακρόπνοο πρόγραμμα.

2.3. Η οδηγία για το φυσικό αέριο θέσπισε κοινούς κανόνες για τη μεταφορά, τη διανομή, την προμήθεια και την αποθήκευση φυσικού αερίου μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, αλλά δεν ισχύει για αγωγούς που συνδέουν τα κράτη μέλη με τρίτες χώρες. Με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις, η υπό εξέταση οδηγία έχει σκοπό να επεκτείνει τις αρχές της οδηγίας για το φυσικό αέριο στους υπάρχοντες και μελλοντικούς αγωγούς έως τα σύνορα της ΕΕ. Ορισμένοι από αυτούς, για παράδειγμα εκείνοι που εισέρχονται στην ΕΕ από εδάφη της Ενεργειακής Κοινότητας, υπόκεινται ήδη στην οδηγία για το φυσικό αέριο. Ωστόσο, υπάρχουν αγωγοί φυσικού αερίου που θα επηρεαστούν από την εν λόγω πρόταση και εισέρχονται στην ΕΕ από τη Νορβηγία, την Αλγερία, τη Λιβύη, την Τυνησία, το Μαρόκο και τη Ρωσία, και η πρόταση μπορεί επίσης να έχει αντίκτυπο —μετά το Brexit— σε αγωγούς που συνδέουν το Ηνωμένο Βασίλειο με τα κράτη μέλη της ΕΕ.

2.4. Είναι σαφές ότι η νομοθεσία της ΕΕ εφαρμόζεται μόνο σε εδάφη της ΕΕ και όχι σε τρίτες χώρες, αλλά οι εν λόγω τροποποιήσεις διασφαλίζουν ότι τούτο θα ισχύει σε όλες τις νομικές και συμβατικές ρυθμίσεις μεταξύ ενός κράτους μέλους και μιας τρίτης χώρας στο σημείο εισόδου του αγωγού στη δικαιοδοσία της ΕΕ. Ωστόσο, καθένα από τα κράτη μέλη που συνάπτει τέτοιου είδους συμφωνίες με προμηθευτές τρίτων χωρών θα είναι σε θέση να χορηγήσει παρεκκλίσεις από πολλές από τις βασικές αρχές της οδηγίας για το φυσικό αέριο για υφιστάμενους αγωγούς. Οι νέοι, προγραμματισμένοι ή υπό κατασκευή αγωγοί κατά τη στιγμή έναρξης ισχύος της οδηγίας, θα υπόκεινται σε όλες τις απαιτήσεις της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου. Σε περίπτωση που οι εθνικές αρχές και η Επιτροπή διαπιστώσουν πως υπάρχει αιτιολογημένο αίτημα εξαίρεσης, θα είναι δυνατή η δημιουργία κανονιστικού πλαισίου για συγκεκριμένο έργο. Στην πράξη, αυτό θα δώσει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα σημαντικό, αν όχι

⁽²⁾ ΕΕ C 487 της 28.12.2016, σ. 70· ΕΕ C 487 της 28.12.2016, σ. 81· ΕΕ C 246 της 28.7.2017, σ. 34.

καθοριστικό ρόλο όσον αφορά τους όρους πρόσβασης στην αγορά και τα ρυθμιστικά ζητήματα κάθε συμφωνίας για νέους αγωγούς φυσικού αερίου. Οι αρμοδιότητες αυτές μπορούν να θεωρηθούν βασικός μηχανισμός συμμόρφωσης για τη διαμόρφωση της ευρύτερης αγοράς ενεργειακού εφοδιασμού και για τη διατήρηση ισορροπίας μεταξύ της οικονομικής προσιτότητας, της ασφάλειας και της βιωσιμότητας. Η προσέγγιση αυτή αναγνωρίζεται από την Επιτροπή ως σύμφωνη με το πλαίσιο διακυβέρνησης της Ενεργειακής Ένωσης και των συνολικών της στόχων.

3. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

3.1. Η επέκταση των αρχών της οδηγίας για το φυσικό αέριο θεωρείται σημαντική επειδή η διαδικασία δημιουργίας εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου στην ΕΕ πρέπει να αντιμετωπίσει το γεγονός ότι τα συστήματα μεταφοράς φυσικού αερίου μοιάζουν με φυσικό μονοπώλιο. Οι τεράστιες επενδύσεις που απαιτούνται για τη δημιουργία των εν λόγω επιχειρήσεων μαζικών υποδομών δημιουργούν εξαιρετικά μεγάλους φραγμούς σε άλλους φορείς ως προς την είσοδό τους στην αγορά. Ως εκ τούτου, απαιτούνται μέτρα που θα εξασφαλίζουν την υποχρέωση πρόσβασης τρίτων μερών, τον διαχωρισμό των δραστηριοτήτων παραγωγής και εφοδιασμού με φυσικό αέριο από τις δραστηριότητες μεταφοράς μέσω ενός διαχωρισμού των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς και την υποχρέωση των εθνικών ρυθμιστικών αρχών να καθορίζουν ή να εγκρίνουν τιμές αμερόληπτες και αντιπροσωπευτικές του κόστους για τη χρήση των δικτύων μεταφοράς.

3.2. Η πρόταση προβλέπει μια σειρά τροποποιήσεων στην οδηγία για το φυσικό αέριο, οι οποίες αφορούν τέσσερις βασικούς τομείς:

- **προσδιορισμός ενός ευρύτερου πεδίου εφαρμογής:** ο ορισμός της «γραμμής διασύνδεσης» επεκτείνεται και συμπεριλαμβάνει αγωγούς από/προς τρίτες χώρες·
- **κανόνες διαχωρισμού:** διευκολύνονται τα εναλλακτικά μοντέλα διαχωρισμού·
- **απαιτήσεις διαβούλευσης:** οι ρυθμιστικές αρχές της ΕΕ θα διαβουλεύονται με τις αρμόδιες αρχές τρίτων χωρών σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για το φυσικό αέριο έως τα σύνορα της ΕΕ·
- **παρέκκλιση:** ένα κράτος μέλος μπορεί να χορηγήσει παρέκκλιση από τις διατάξεις ορισμένων άρθρων της οδηγίας για το φυσικό αέριο για υπάρχοντες αγωγούς από και προς τρίτες χώρες.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, παρότι κύριος στόχος της πρότασης είναι να βελτιωθεί η μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη αποτελεσματικότητα της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, στην πράξη, οι τροποποιήσεις αυτές ίσως επιφέρουν νομική αβεβαιότητα σε έναν βαθμό. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, για υπάρχοντες αγωγούς, τα κράτη μέλη ίσως επιλέξουν να ζητήσουν παρεκκλίσεις από ορισμένες απαιτήσεις της οδηγίας για το φυσικό αέριο. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι με την πλήρη και συνεκτική εφαρμογή των απαιτήσεων της οδηγίας για το φυσικό αέριο θα επιλυθούν τυχόν ζητήματα αβεβαιότητας. Τούτο αφορά και τις βασικές αρχές της οδηγίας, ήτοι τον διαχωρισμό της ιδιοκτησίας, την πρόσβαση τρίτων και τις ρυθμίσεις για τα τιμολόγια βάσει όλων των μορφών κόστους κατασκευής και λειτουργίας.

4.2. Επίσης, δρομολογούνται αρκετά νέα έργα κατασκευής αγωγών —το έργο Nord Stream 2, συγκεκριμένα, είναι εκείνο που προκάλεσε σημαντικές αντιδράσεις από ορισμένα κράτη μέλη της Ένωσης. Αυτό το νέο στοιχείο, της νομικής αβεβαιότητας των κανονιστικών ρυθμίσεων, μπορεί να έχει αντίκτυπο στα κατασκευαστικά προγράμματα και να δημιουργήσει καθυστερήσεις. Υποστηρίζεται επίσης ότι οι τροποποιήσεις θα εμποδίσουν τον ανταγωνισμό στην ελεύθερη αγορά μεταξύ των εθνικών και περιφερειακών αρχών όσον αφορά την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Ωστόσο, κατά την ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς υπήρξαν πολλές περιπτώσεις εκχώρησης του εθνικού ελέγχου προς το συμφέρον των πολιτών της ΕΕ στο σύνολό της, καθώς αναγνωρίστηκαν τα εκτεταμένα οφέλη της αλληλέγγυας δράσης.

4.3. Οι σωληναγωγοί υψηλής πίεσης και μεγάλων αποστάσεων αποτελούν πολύπλοκες και δαπανηρές υποδομές όπου η απόσβεση του κόστους γίνεται μετά από πολλά χρόνια. Παρότι ενδέχεται να υφίσταται δυναμικό χρήσης αυτών των εργαλείων για την παροχή καινοτόμου αερίου χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών (βιοαέριο/υδρογόνο), ελλοχεύει ο ουσιαστικός κίνδυνος να παγιδευτούμε σε δαπανηρές υποδομές ορυκτών καυσίμων που, μέσω της διευκόλυνσης της αυξανόμενης εξάρτησης, ενδέχεται να μειώσουν την ικανότητα της ΕΕ να επιτύχει τις κλιματικές της δεσμεύσεις.

4.4. Είναι πιθανό ορισμένα κράτη μέλη να θεωρήσουν τις τροποποιήσεις περιορισμό της κυριαρχίας τους σε έναν βαθμό. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ένα κράτος μέλος δεν θα μπορεί να παρεκκλίνει από τη νομοθεσία της ΕΕ και να διαπραγματευτεί διμερή διακυβερνητική συμφωνία σε τομέα που καλύπτει η οδηγία για το φυσικό αέριο, έναν τομέα τον οποίο μέχρι πρότινος δεν ρύθμιζε η ΕΕ. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι λογικό είναι να καλυφθεί το εν λόγω νομικό κενό.

4.5. Η ΕΟΚΕ, όσον αφορά τα προαναφερθέντα σημεία, εκφράζει ανησυχία για το γεγονός ότι η Επιτροπή έκρινε ότι δεν ήταν απαραίτητη η διενέργεια εκτίμησης επιπτώσεων. Είναι προφανές ότι σε αυτόν τον πολιτικά ευαίσθητο τομέα όπου συντρέχουν οικονομικοί παράγοντες, τα επιχειρήματα για τις προτεινόμενες τροπολογίες πρέπει να συνοδεύονται από τεκμηρίωση βάση στοιχείων. Σημειώνεται ότι ορισμένα από αυτά τα στοιχεία περιέχονται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής ή σε ενδελεχείς αναλύσεις που έχει διεξαγάγει η ίδια, όπως η Εκτίμηση επιπτώσεων της οδηγίας για το φυσικό αέριο.

4.6. Απαιτείται επίσης μεγαλύτερη σαφήνεια από την Επιτροπή όσον αφορά τα οφέλη για την εσωτερική αγορά. Εξακολουθούν να υπάρχουν κενά στην εφαρμογή της τρίτης δέσμης νομοθετικών μέτρων για την ενέργεια σε διάφορα κράτη μέλη, αλλά δεν είναι σαφές πώς οι τροποποιήσεις αυτές θα επηρεάσουν την εφαρμογή.

4.7. Ωστόσο, είναι σαφές ότι η πρόταση αποσκοπεί στο να καταστήσει δυνατή μια έντονη παρέμβαση, εφόσον απαιτείται και σε συμφωνημένο επίπεδο ενωσιακής πολιτικής, κάτι που θα μπορούσε να περιορίσει την περαιτέρω εξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο και κατά συνέπεια να τονώσει τη διαφοροποίηση του εφοδιασμού. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι αυτός ο στόχος είναι προς το συμφέρον της ΕΕ.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Η πρόταση πρέπει να θεωρηθεί μέρος του προγράμματος για την ενίσχυση της συνοχής, της αλληλεγγύης, της ασφάλειας, της ανταγωνιστικότητας και της τακτικότητας της αγοράς στην ενεργειακή πολιτική της ΕΕ όπως εκπροσωπείται από την Ενεργειακή Ένωση. Στο πλαίσιο αυτό, υπάρχει ο μεσοπρόθεσμος στόχος για τον περιορισμό της εξάρτησης από έναν προμηθευτή φυσικού αερίου με δεσπόζουσα θέση μέσω της μεγαλύτερης χρήσης εγχώριων πηγών φυσικού αερίου και τερματικών σταθμών ΥΦΑ από τις χώρες του ΕΟΧ, καθώς και μέσω της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και της ενδυνάμωσης του ρόλου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Βραχυπρόθεσμα, υπάρχει περιορισμένο πεδίο εφαρμογής για την υποκατάσταση του φυσικού αερίου σε ορισμένους τομείς της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, όπως σε κάποιες εγκαταστάσεις συμπαραγωγής. Τούτο είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα συστήματα τηλεθέρμανσης. Ταχέως ελεγχόμενες μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με καύση αερίου και μονάδες συμπαραγωγής χρησιμοποιούνται επίσης για την αντιστάθμιση των φυσικών διακυμάνσεων στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην ασφάλεια εφοδιασμού στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και εξασφαλίζοντας την ασφάλεια εφοδιασμού στον τομέα της θέρμανσης. Είναι περιορισμένες οι δυνατότητες υποκατάστασης φυσικού αερίου στον οικιακό και στον εμπορικό τομέα, καθώς δεν είναι εφικτό ο κλάδος να διατηρήσει εναλλακτικές υποδομές/εξοπλισμό.

5.2. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι οι κυβερνήσεις των κρατών μελών ανακοινώνουν κατ' επανάληψη ότι η «διασυνδεσιμότητα» (ολοκλήρωση με τις γειτονικές χώρες, δημιουργία κοινής αγοράς φυσικού αερίου, ανάπτυξη περιφερειακών υποδομών φυσικού αερίου όπως στη σύνδεση της Βαλτικής κ.λπ.) θα εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ των προμηθευτών αερίου, καλύτερη ποιότητα των υπηρεσιών και μεγαλύτερο εύρος επιλογών για όλους τους καταναλωτές φυσικού αερίου. Σε αγορές όπου η κατανάλωση φυσικού αερίου μειώνεται από έτος σε έτος, λίγοι μόνο προμηθευτές ενδιαφέρονται για την παροχή υπηρεσιών σε οικιακούς καταναλωτές.

5.3. Στο πλαίσιο της τρέχουσας συζήτησης για τον εφοδιασμό της ΕΕ με φυσικό αέριο, η φράση «ενεργειακή ασφάλεια» ερμηνεύεται με δύο διαφορετικούς τρόπους. Αφενός, υποστηρίζεται ότι η σημαντική αύξηση της δυναμικότητας των σωληναγωγών που φέρνουν φυσικό αέριο στην Ευρώπη θα ενισχύσει την ενεργειακή ανθεκτικότητα, επιτρέποντας σε επιπρόσθετο εφοδιασμό φυσικού αερίου να καλύψει τυχόν ελλείψεις που προκαλούνται από τη συνεχιζόμενη μείωση της παραγωγής όλων των τύπων των ορυκτών καυσίμων στην Ευρώπη (άνθρακας, πετρέλαιο και φυσικό αέριο). Μπορεί επίσης να συμβάλει στην κάλυψη των ελλείψεων που προκαλεί η διαλειπτικότητα του εφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας καθώς επίσης και να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ενεργειακή μετάβαση. Το φυσικό αέριο έχει το χαμηλότερο αποτύπωμα άνθρακα από τα υπόλοιπα ορυκτά καύσιμα και αποτελεί σαφώς επιλογή κατά προτεραιότητα όταν η ανανεώσιμη ή η πυρηνική ενέργεια είναι είτε ακατάλληλη είτε μη διαθέσιμη.

5.4. Αφετέρου, υποστηρίζεται ότι ο ευάλωτος χαρακτήρας της Ευρώπης μπορεί να επιδεινωθεί σε περίπτωση που η αύξηση της ικανότητας φυσικού αερίου ενθαρρύνει την εξάρτηση εφοδιασμού από μια χώρα (τη Ρωσία), της οποίας τα συμφέροντα ενδέχεται να διαφέρουν σημαντικά από εκείνα της ΕΕ και που μπορεί να χρησιμοποιεί τον εφοδιασμό με φυσικό αέριο ως διαπραγματευτικό μέσο στην οικονομική και εξωτερική πολιτική. Τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα των κρατών μελών ως προς το θέμα αυτό συγκρούονται σε κάποιο βαθμό και είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πώς μπορούν να συμφιλιωθούν οι δύο αυτές ερμηνείες βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα.

5.5. Εν κατακλείδι, η άποψη της ΕΟΚΕ, όπως διαφαίνεται σε πολλές γνωμοδοτήσεις της τα τελευταία έτη, και ιδίως σε εκείνες που αφορούν τη δημιουργία και λειτουργία της Ενεργειακής Ένωσης, είναι ότι οι συμφωνημένοι στόχοι της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα θα επιτευχθούν μόνο μέσω ενός αποτελεσματικού, συμφωνημένου μηχανισμού διακυβέρνησης. Σε αυτό συμπεριλαμβάνεται ο μετριασμός του κινδύνου υπερβολικής εξάρτησης από έναν πάροχο ενέργειας.

5.6. Η εν λόγω οδηγία αποσκοπεί στην αντιμετώπιση μιας νομοθετικής γκρίζας ζώνης καθώς επίσης και στη διασφάλιση ότι εφαρμόζονται οι κανόνες και οι αρχές της ενιαίας αγοράς και ότι περνά στο πεδίο εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου ένας μέχρι πρότινος μη ρυθμιζόμενος χώρος, με μεγαλύτερη δραστηριοποίηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην εξερεύνηση ζητημάτων κοινού ενδιαφέροντος.

5.7. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις στην οδηγία για το φυσικό αέριο αποσκοπούν να εξασφαλίσουν ότι, εντός της δικαιοδοσίας της ΕΕ, οι θεμελιώδεις αρχές του ενεργειακού δικαίου της ΕΕ, όπως π.χ. η πρόσβαση τρίτων, η ρύθμιση των τιμολογίων, ο διαχωρισμός της ιδιοκτησίας και η διαφάνεια θα εφαρμόζονται για τις γραμμές διασύνδεσης φυσικού αερίου της ΕΕ με τρίτες χώρες. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι απαραίτητες τροποποιήσεις στην οδηγία για το φυσικό αέριο θα πρέπει να εγκριθούν χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση, ενώ, συγχρόνως, δεν θα πρέπει να αφήνουν καμία νομική αβεβαιότητα όσον αφορά την πλήρη εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ στις υπάρχουσες και τις προγραμματισμένες γραμμές διασύνδεσης.

5.8. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι κάθε δυνατότητα εξαίρεσης από την εφαρμογή των κύριων διατάξεων της οδηγίας θα πρέπει να είναι αυστηρά περιορισμένη χρονικά (π.χ. κατ' ανώτατο όριο δέκα έτη), να χορηγείται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κατόπιν συνολικής αξιολόγησης από την Επιτροπή, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι τυχόν εξαιρέσεις δεν θα αντίκεινται στους στόχους της Ενεργειακής Ένωσης και δεν θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και την αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς αερίου, αλλά ούτε στην ασφάλεια εφοδιασμού με αέριο της Ένωσης.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών: Ευρύτερη δυνατή χρήση των εναλλακτικών καυσίμων — Σχέδιο δράσης για υποδομές εναλλακτικών καυσίμων βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 6 της οδηγίας 2014/94/ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης εθνικών πλαισίων πολιτικής βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/94/ΕΕ»

[COM(2017) 652 final]

(2018/C 262/12)

Εισηγητής: ο κ. Séamus BOLAND

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 18.1.2018
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.4.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	170/1/3

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η παρούσα γνωμοδότηση αφορά κυρίως την παροχή υποδομών εναλλακτικών καυσίμων στην ΕΕ, με βάση τις δεσμεύσεις της ΕΕ στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού. Πρόκειται, συνεπώς, για συμπλήρωμα σε πολυάριθμες προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με τις μεταφορές. Η ΕΟΚΕ συνιστά με έμφαση να δοθεί προτεραιότητα στην εφαρμογή του σχεδίου δράσης για τις υποδομές εναλλακτικών καυσίμων τόσο από την ΕΕ όσο και από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

1.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ιδιαίτερη ικανοποίησή της για τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με στόχο την απαλλαγή των μεταφορών από τις ανθρακούχες εκπομπές και, ιδιαίτερα, για την αποφασιστικότητά της να επιταχυνθεί η παροχή υποδομών εναλλακτικών καυσίμων ώστε να επιτευχθούν μηδενικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και ατμοσφαιρικών ρύπων μέχρι το 2050.

1.3. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι τα εθνικά πλαίσια πολιτικής που υιοθετήθηκαν από κάθε κράτος μέλος ως μέσα για την επίτευξη της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις από τους καθορισμένους στόχους τους. Κατά συνέπεια, το σχέδιο δράσης για τις υποδομές εναλλακτικών καυσίμων ενδέχεται να αποτύχει. Η ΕΟΚΕ συνιστά θερμά στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να αναγνωρίσουν ότι το ζήτημα επείγει.

1.4. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά να επανεξεταστούν επείγοντως τα εθνικά πλαίσια πολιτικής από την Επιτροπή προκειμένου να διασφαλιστεί ότι θα επιτύχουν τους καθορισμένους στόχους.

1.5. Η ΕΟΚΕ συνιστά να εντοπιστούν και να εξαλειφθούν από κάθε κράτος μέλος τυχόν εμπόδια, συμπεριλαμβανομένης της απώλειας φορολογικών εσόδων από τα ορυκτά καύσιμα.

1.6. Η ΕΟΚΕ σημειώνει τη σημαντική οικονομική δέσμευση που ανέλαβε η ΕΕ για την παροχή υποδομών εναλλακτικών καυσίμων. Ωστόσο, εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι οι εκτιμήσεις της απαιτούμενης χρηματοδότησης είναι πολύ χαμηλές και καθυστερεί η μόχλευση χρηματοδότησης από τον ιδιωτικό τομέα. Η ΕΟΚΕ συνιστά να αναθεωρηθεί επείγοντως το ύψος της προβλεπόμενης χρηματοδότησης και, ενδεχομένως, να αναληφθεί κατάλληλη δράση για τη διόρθωση μιας κατάστασης κατά την οποία δεν πληρούνται οι αναγκαίοι οικονομικοί στόχοι.

1.7. Η ΕΟΚΕ σημειώνει τις δεσμεύσεις του ναυτιλιακού και του αεροπορικού κλάδου όσον αφορά την επίτευξη των στόχων απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές, οι οποίοι συμφωνήθηκαν από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Ωστόσο, συνιστά να ενισχυθεί βραχυπρόθεσμα ο απαραίτητος διάλογος μεταξύ της Επιτροπής, των κρατών μελών και των εν λόγω δύο κλάδων.

1.8. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί ιδιαίτερα για το χαμηλό επίπεδο συμμετοχής των καταναλωτών και αλληλεπίδρασής τους με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Ως εκ τούτου, συνιστά θερμά να δοθεί στους καταναλωτές σημαντικότερος ρόλος σε όλες τις πτυχές ανάπτυξης εναλλακτικών καυσίμων.

1.9. Η ΕΟΚΕ συνιστά να διεξαχθεί έρευνα για τον εντοπισμό νέων σπάνιων γαιών. Επίσης, καλεί την Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, να τηρεί επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τις τελευταίες τεχνολογίες στον τομέα των μεταφορών.

1.10. Αν και η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την ιεράρχηση των μέτρων στις αστικές περιοχές, υπάρχει ανάγκη να εκπονηθούν προγράμματα που να είναι κατάλληλα για τις μεταφορές σε αγροτικές περιοχές. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά στα προγράμματα αυτά να περιλαμβάνεται η δημιουργία υποδομών που να βασίζονται τόσο στη χρήση βιοκαυσίμων προερχόμενων κυρίως από γεωργικά απόβλητα καθώς και απόβλητα από άλλες πηγές, όσο και στη χρήση τεχνολογίας που υποστηρίζει τις δεξαμενές βιολογικής χώνευσης. Τέτοια προγράμματα μπορεί να περιλαμβάνουν τη δημιουργία υποδομών με βάση τη χρήση προηγμένων βιοκαυσίμων που προέρχονται από γεωργικές, δασοκομικές ή άλλες πηγές αποβλήτων.

2. Εισαγωγή

2.1. Η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται στο σχέδιο δράσης, όπως εφαρμόζεται στην παροχή εναλλακτικών υποδομών καυσίμων στην ΕΕ. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη υιοθετήσει γνωμοδοτήσεις με θέμα την ευρύτερη δέσμη μέτρων για την κινητικότητα, καθώς και για άλλες πτυχές των μεταφορών. Συνεπώς, η παρούσα γνωμοδότηση δεν θα εξετάσει το ευρύτερο ζήτημα των μεταφορών σε σχέση με την κλιματική αλλαγή. Δεν μπορεί να υποτιμηθεί η σημασία της παροχής υποδομών που θα διευκολύνουν τη μετάβαση από τα συμβατικά στα βιώσιμα καύσιμα, σύμφωνα με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προκειμένου να επιτευχθεί η συμμόρφωση με τη συμφωνία του Παρισιού.

2.2. Τον Νοέμβριο του 2017, η Επιτροπή έκανε αποφασιστικά βήματα προόδου όσον αφορά την εφαρμογή των δεσμεύσεων της ΕΕ στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού, η οποία προβλέπει δεσμευτική εγχώρια μείωση των εκπομπών CO₂ κατά τουλάχιστον 40 % έως το 2030. Η «δέσμη μέτρων για την καθαρή κινητικότητα» περιλάμβανε σχέδιο δράσης και επενδυτικές λύσεις για τη διευρωπαϊκή ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων. Στόχος είναι να υποστηριχθούν τα εθνικά πλαίσια πολιτικής με τη στήριξη επενδύσεων στο δίκτυο μεταφορών (το διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών ή «ΔΕΔ-Μ») σε αστικές περιοχές. Με τον τρόπο αυτόν, θα διασφαλιστεί η διαθεσιμότητα υποδομής εναλλακτικών καυσίμων για τους χρήστες του οδικού δικτύου.

2.3. Το σχέδιο δράσης καθοδηγεί επίσης τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν στόχους για τη μείωση των εκπομπών που προκαλούνται από τη ναυτιλία και την αεροπορία.

2.4. Η ΕΟΚΕ —σε τουλάχιστον 15 πρόσφατες γνωμοδοτήσεις σχετικά με διάφορες πτυχές των μεταφορών όπως η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, η COP21 και πολλά άλλα ζητήματα περιβαλλοντικής βιωσιμότητας— υποστηρίζει σταθερά τη βελτίωση της πρόσβασης του κοινού σε υποδομές εναλλακτικών καυσίμων.

2.5. Στο πλαίσιο της δηλωμένης φιλοδοξίας της ΕΕ να καταστεί παγκόσμιος ηγέτης στον τομέα της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις για την επίτευξη ταχείας μετάβασης στον τομέα των μεταφορών από καύσιμα με υψηλές εκπομπές σε καύσιμα χαμηλών ή μηδενικών εκπομπών μέχρι το 2025.

2.6. Το σχέδιο δράσης για υποδομές εναλλακτικών καυσίμων αποτελεί δέσμη προτάσεων που αποσκοπούν στην απρόσκοπτη και πλήρη μείωση των εκπομπών στον τομέα των μεταφορών με βάση χρονοδιάγραμμα προσανατολισμένο στα έτη 2020, 2025 και 2030.

2.7. Σύμφωνα με τρέχουσες εκτιμήσεις της ΕΕ, το 95 % των οδικών οχημάτων και πλοίων χρησιμοποιούν συμβατικά καύσιμα. Και τούτο, παρά τη διαθεσιμότητα χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ (για ορυκτά καύσιμα ή βιοκαύσιμα) που δεν περιλαμβάνονται στο σχέδιο δράσης.

2.8. Ωστόσο, χάρη στην ενωσιακή χρηματοδότηση, έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος στη δημιουργία υποδομών εναλλακτικών καυσίμων. Το ευρωπαϊκό παρατηρητήριο εναλλακτικών καυσίμων έχει καταγράψει 118 000 δημοσίως προσβάσιμα σημεία επαναφόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων. Υπάρχουν 3 458 σημεία ανεφοδιασμού για συμπιεσμένο φυσικό αέριο και, στα τέλη Σεπτεμβρίου 2017, υπήρχαν 82 σημεία ανεφοδιασμού οχημάτων με υδρογόνο. Ωστόσο, μόνο δύο κράτη μέλη παρέχουν πάνω από 100 σημεία φόρτισης για ηλεκτρικά οχήματα ανά 100 000 κατοίκους πόλεων.

2.9. Όλα τα κράτη μέλη όφειλαν να υποβάλουν έκθεση προόδου μέχρι το τέλος του 2017. Όμως δύο δεν το έπραξαν (Μάλτα και Ρουμανία). Τα περισσότερα από τα υπόλοιπα κράτη μέλη παρουσιάζουν καθυστέρηση στην επίτευξη των στόχων τους και, με βάση τις τρέχουσες προβλέψεις, αναμένεται να αποτύχουν πλήρως.

3. Εθνικά πλαίσια πολιτικής

3.1. Σύμφωνα με την οδηγία 2014/94/ΕΕ, τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει εθνικά πλαίσια πολιτικής τα οποία πρέπει να παρέχουν ελάχιστη κάλυψη υποδομών έως το 2020, το 2025 και το 2030, ανάλογα με τα σχετικά καύσιμα. Κάθε εθνικό πλαίσιο πολιτικής ορίζει σκοπούς και στόχους και τα κράτη μέλη είχαν την υποχρέωση να υποβάλουν έκθεση στην Επιτροπή έως το 2017.

3.2. Η οδηγία επικεντρώνονταν σε καύσιμα για τα οποία οι αστοχίες του συντονισμού της αγοράς είναι σημαντικές, όπως η ηλεκτρική ενέργεια, το υδρογόνο και το φυσικό αέριο (LNG και CNG). Τα βιοκαύσιμα θεωρούνται επίσης σημαντική εναλλακτική λύση και είναι πιθανό να αποτελέσουν την πλειοψηφία των εναλλακτικών καυσίμων στην αγορά, βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα. Τα βασικά στοιχεία που απαιτούνται για την κατασκευή υποδομής που θα προστατεύει τη χρήση βιοκαυσίμων υπάρχουν ήδη.

3.3. Τα εθνικά πλαίσια πολιτικής (ΕΠΠ) αποσκοπούν στην παροχή ελάχιστης κάλυψης υποδομών εναλλακτικών καυσίμων έως το 2020, το 2025 και το 2030 σε κάθε κράτος μέλος. Οι υποδομές αυτές αφορούν κυρίως την ηλεκτρική ενέργεια, το συμπιεσμένο φυσικό αέριο (CNG), το υγροποιημένο φυσικό αέριο (LNG) και το υδρογόνο.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις όσον αφορά ανάγκες για επενδύσεις σε υποδομές από τα κράτη μέλη βάσει της οδηγίας 2014/94/ΕΕ, ισχύουν τα ακόλουθα αριθμητικά στοιχεία:

— Ηλεκτρική ενέργεια: έως 904 εκατ. EUR έως το 2020 (Στα ΕΠΠ απαιτούνται στόχοι μόνο για το 2020).

— CNG: έως 357 εκατ. ευρώ έως το 2020 και έως 600 εκατ. ευρώ έως το 2025 για οδικά οχήματα που κινούνται με CNG (Με βάση το συνολικό κόστος των 937 εκατ. (το 2020) και 1 575 (το 2025), σχεδιάζεται η διαμόρφωση νέων σημείων ανεφοδιασμού CNG όπως προβλέπεται από τα εθνικά πλαίσια πολιτικής).

— LNG: έως 257 εκατ. ευρώ έως το 2025 για οδικά οχήματα που κινούνται με LNG. Για το LNG που χρησιμοποιείται στις πλωτές μεταφορές, έως 945 εκατ. ευρώ στους θαλάσσιους λιμένες των διαδρόμων του κεντρικού δικτύου του ΔΕΔ-Μ έως το 2025 και έως 1 δισ. ευρώ για τους εσωτερικούς λιμένες των διαδρόμων του κεντρικού δικτύου του ΔΕΔ-Μ έως το 2030.

— Υδρογόνο: μέχρι 707 εκατ. EUR έως το 2025 [βλέπε COM(2017) 652 final].

3.4. Μόνο 8 από τα 25 κράτη μέλη είχαν συμμορφωθεί πλήρως όσον αφορά την επίτευξη των στόχων τους, ενώ δύο κράτη μέλη δεν είχαν υποβάλει εκθέσεις έως τον Νοέμβριο του 2017. Η Επιτροπή, στην αξιολόγησή της, επικρίνει δριμύτατα την έλλειψη προόδου, και ιδίως την περιορισμένη φιλοδοξία, όπως αυτό καταδεικνύεται από μια σειρά αντικρουόμενων πολιτικών στις διάφορες χώρες, με αποτέλεσμα να υπονομεύονται οι δεσμεύσεις τους όσον αφορά την επίτευξη των στόχων τους για την παροχή υποδομών εναλλακτικών καυσίμων.

3.4.1. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι ορισμένες από αυτές τις χώρες καταβάλλουν βελτιωμένες προσπάθειες από τότε που δημοσιεύθηκαν τα στοιχεία.

3.5. Το γενικό συμπέρασμα που συνήγαγε η Επιτροπή είναι ότι τα ΕΠΠ δεν κατόρθωσαν να επιδείξουν πραγματική πρόοδο όσον αφορά την ουσιαστική ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων.

3.6. Η αρνητική έκθεση καθώς και το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που επικεντρώνεται στον περιορισμένο αντίκτυπο των ΕΠΠ αφήνουν να διαφανεί ότι θα υπάρξει απόκλιση από τους στόχους και ότι απαιτείται, τουλάχιστον, επείγουσα αναθεώρηση.

4. Κύρια σημεία της ανακοίνωσης της Επιτροπής

4.1. Το σχέδιο δράσης στοχεύει να βοηθήσει τα εθνικά πλαίσια πολιτικής, συμβάλλοντας στη δημιουργία «διαλειτουργικής υποδομής κορμού της ΕΕ έως το 2025». Στόχος είναι να δημιουργηθούν κεντρικοί διάδρομοι μεταφορών που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μεγάλες αποστάσεις και πέραν των συνόρων, υπό την προϋπόθεση ότι συμφωνούν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

4.2. Η ΕΕ επιθυμεί να επιταχύνει την ανάπτυξη σε δύο τομείς. Αρχικά, στο κεντρικό και το εκτεταμένο δίκτυο του ΔΕΔ-Μ. Στη συνέχεια, προτεραιότητα δίνεται στην καλύτερη κάλυψη των αναγκών σε υποδομές σε αστικές και περιφερειακές περιοχές.

4.3. Τα μέτρα προορίζονται να ωφελήσουν τους καταναλωτές, τις βιομηχανίες και τις δημόσιες αρχές, με βάση την κοινή ευθύνη των δημόσιων αρχών και της βιομηχανίας. Πρέπει να υπάρχει βιώσιμο επίπεδο διαθέσιμων οχημάτων και πλοίων προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχεια της προσφοράς και της ζήτησης.

4.4. Η ηλεκτρική ενέργεια ως υποδομή εναλλακτικών καυσίμων έχει καταστεί κύρια προτεραιότητα σε ολόκληρη την ΕΕ. Ωστόσο, η πρόοδος στην ανάπτυξη της απαραίτητης υποδομής για τα ηλεκτρικά οχήματα έως το 2020 είναι ανεπαρκής: τα εκτιμώμενα μερίδια για το 2020 κυμαίνονται μεταξύ 0,1 % και 9,2 % του στόλου οχημάτων σε διάφορα κράτη μέλη [SWD(2017) 365 final].

4.5. Η ανακοίνωση καθιστά σαφές ότι υπάρχει ανάγκη ολοκληρωμένης προσέγγισης όσον αφορά τη θέσπιση κοινού πλαισίου πολιτικής σε ολόκληρη την ΕΕ για οχήματα, δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας, οικονομικά κίνητρα και ψηφιακές υπηρεσίες. Διαφορετικά, η επίτευξη της μετάβασης σε κινητικότητα χαμηλών και μηδενικών εκπομπών θα είναι άنيση και θα δημιουργήσει προσέγγιση πολλαπλών ταχυτήτων μεταξύ των κρατών μελών.

4.6. Στο σχέδιο υπογραμμίζεται η ανάγκη υλοποίησης σημαντικών δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Ακόμη, συστήνεται ο «συνδυασμός μη επιστρεπτέων επιχορηγήσεων με απαιτητά δανειακά κεφάλαια» ως τρόπος κάλυψης του υψηλού επιπέδου χρηματοδότησης που απαιτείται.

4.7. Θεσπίζονται από την Επιτροπή δύο χωριστά φόρουμ με παρόμοιο ρόλο —το φόρουμ για τις βιώσιμες μεταφορές και το Ευρωπαϊκό φόρουμ για την αειφόρο ναυτιλία— με στόχο την επίτευξη της συμμετοχής των κρατών μελών, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών ενδιαφερομένων μερών.

5. Προκλήσεις όσον αφορά την παροχή εναλλακτικών υποδομών

5.1. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τις διάφορες προκλήσεις όσον αφορά την παροχή υποδομών για εναλλακτικά καύσιμα, και εκφράζει τη λύπη της διότι όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν κρίνουν επείγουσα την αντιμετώπισή τους.

5.2. Υπάρχει σοβαρή έλλειψη υποδομών φόρτισης που απαιτούνται για την επαναφόρτιση και τον ανεφοδιασμό οχημάτων και πλοίων σε ολόκληρη την ΕΕ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ένας από τους κύριους παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτό είναι η ανεπαρκής ανάπτυξη έξυπνων δικτύων, με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται μια κατάσταση στην οποία οι καταναλωτές να μην μπορούν να συμμετέχουν στη μετάβαση.

5.3. Δεδομένης της αργής προόδου που σημειώνουν όλα τα μέρη στην υλοποίηση των μέτρων, η ΕΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις ως προς τη δέσμευση για υποδομές εναλλακτικών καυσίμων μεταξύ των κρατών μελών, όπως αποδεικνύεται από τις αξιολογήσεις της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρόκειται για σημαντικό εμπόδιο στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ ως προς την αειφορία. Ωστόσο, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην ΕΕ με την ανάπτυξη των βιοκαυσίμων (τα οποία δεν καλύπτονται από την οδηγία του 2014), ιδίως σε ορισμένα κράτη μέλη.

5.4. Εξακολουθούν να ανακύπτουν ορισμένες αβεβαιότητες σχετικά με την τεχνολογία των υποδομών εναλλακτικών καυσίμων. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται η παραγωγή ηλεκτρικών στηλών απαραίτητων για τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, λόγω του αυξανόμενου κόστους εξόρυξης των απαιτούμενων πρωτογενών πρώτων υλών. Πρέπει να ενθαρρυνθεί η χρήση δευτερογενών ανακτημένων πρώτων υλών, σύμφωνα με τις αρχές της κυκλικής οικονομίας. Ομοίως, οι καταναλωτές έχουν ελλιπή πληροφόρηση για την ασφάλεια του πεπιεσμένου φυσικού αερίου, καθώς και για τη χρήση και τη διαθεσιμότητα του υδρογόνου. Το πρόβλημα αυτό θα πρέπει να επιλυθεί.

5.5. Η αβεβαιότητα που αισθάνονται οι καταναλωτές ως προς την τεχνολογία, αλλά και η έλλειψη άμεσης ενημέρωσης σχετικά με τη σύγκριση των τιμών, αναγνωρίζονται ως σημαντικές προκλήσεις στην αποδοχή από τους καταναλωτές. (Μελέτη της ΕΕ για την εφαρμογή του άρθρου 7 παράγραφος 3 της οδηγίας για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων, Ιανουάριος 2017). Διαπιστώνονται επίσης πραγματικοί περιορισμοί όσον αφορά τις μεγάλες μετακινήσεις, ιδίως στις αγροτικές περιοχές. Αυτό αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για την επιτυχία.

5.6. Όσον αφορά τις αγροτικές περιοχές, το υψηλό κόστος της μετάβασης αποτελεί σημαντικό απαγορευτικό παράγοντα στην ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων. Ομοίως, πρέπει να αναγνωριστεί επείγοντως η αδυναμία των ενδιαφερομένων να ενθαρρύνουν ενεργά την παροχή υποδομών εναλλακτικών καυσίμων, κατάλληλων για τις ποικίλες ανάγκες της γεωργίας και την οδήγηση σε μεγάλες αποστάσεις σε περιοχές με διασκορπισμένους αγροτικούς οικισμούς.

5.7. Η επιθυμία συνδυασμού δημόσιων και ιδιωτικών χρηματοδοτικών μηχανισμών θα εξαρτηθεί από την κάλυψη των διαφορετικών αναγκών δημόσιων και ιδιωτικών επενδυτών. Ο συμβιβασμός αυτών των αναγκών θα μπορούσε να καθυστερήσει την πρόοδο, ιδίως όταν υπάρχουν αποκλίνουσες προσδοκίες μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών πηγών.

5.8. Το σχέδιο δράσης ασχολείται κατά κύριο λόγο με την επίτευξη της μετάβασης στα κύρια αστικά κέντρα. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι η τεχνολογία για την επαναφόρτιση εξακολουθεί να είναι περιορισμένη, και, δεδομένου ότι οι αγροτικές μετακινήσεις τείνουν να είναι μεγαλύτερες, πρέπει να υπάρχουν διαθέσιμα περισσότερα σημεία φόρτισης. Ομοίως, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η εγκατάσταση των απαραίτητων υποδομών στις αγροτικές περιοχές απαιτεί μεγαλύτερη προσοχή.

5.9. Το σχέδιο δράσης εξαρτάται από το υψηλό επίπεδο δέσμευσης κάθε κράτους μέλους ώστε να διασφαλίζει ότι τα αντίστοιχα εθνικά πλαίσια πολιτικής υλοποιούνται εγκαίρως και αποτελεσματικά.

5.10. Για να ενθαρρύνει την προσπάθεια αυτή, η Επιτροπή δημιούργησε το φόρουμ για τις βιώσιμες μεταφορές, στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι των κρατών μελών, του κλάδου των μεταφορών και της κοινωνίας των πολιτών, με στόχο την αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων.

6. Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

6.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την προφανή αποτυχία των ΕΠΠ να επιδείξουν, από φιλοδοξία, πραγματική επίτευξη ουσιαστικής προόδου όσον αφορά την ανάπτυξη εναλλακτικών υποδομών καυσίμων. Ο φόβος μιας πολύ πιθανής αποτυχίας στην επίτευξη των στόχων υποδηλώνει ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη να αναθεωρηθεί η εν λόγω στρατηγική και να διατυπωθούν συστάσεις για ένα πρότυπο που θα οδηγήσει στην επιτυχία. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη η ποικιλία απόψεων σχετικά με τα διάφορα καύσιμα στα κράτη μέλη και τις αγορές. Για παράδειγμα, το LNG και το CNG, δεν θεωρούνται εύλογη εναλλακτική επιλογή για νέες υποδομές στις σκανδιναβικές χώρες, όπου αντίθετα τα βιοκαύσιμα σημειώνουν μεγάλη επιτυχία και ενθαρρύνονται. Σε άλλα μέρη της ΕΕ, οι προτιμήσεις όσον αφορά τα διάφορα καύσιμα ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό.

6.2. Η τεχνική ωριμότητα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη. Για παράδειγμα, το υδρογόνο βρίσκεται ακόμη στις πρώτες φάσεις δοκιμών στις περισσότερες αγορές. Το ίδιο ισχύει και για την πρόωση με ηλεκτρικό συσσωρευτή στα βαρέα οχήματα για μεγαλύτερες αποστάσεις, όπως οι διάδρομοι ΔΕΔ-Μ. Η φόρτιση συσσωρευτή για τέτοια οχήματα είναι πιθανώς λιγότερο βιώσιμη μεσοπρόθεσμα. Ωστόσο, οι δοκιμές συνεχίζονται σε διάφορα κράτη μέλη για ηλεκτρική πρόωση βαρέων φορτηγών μέσω εναέριων καλωδίων ή σιδηροτροχιών στο οδόστρωμα (ηλεκτρονικοί -αυτοκινητόδρομοι κ.λπ.). Η εν λόγω υποδομή δεν αναφέρεται στο σχέδιο δράσης, αλλά σήμερα πρέπει να θεωρείται μάλλον τεχνολογικά πιο ώριμη από τα καύσιμα υδρογόνου.

6.3. Οι εκτιμήσεις των επενδυτικών αναγκών για την παροχή προσβάσιμων στο κοινό υποδομών εναλλακτικών καυσίμων μέχρι το 2020 κυμαίνονται από 5,2 έως 6 δισ. ευρώ. Όσον αφορά το 2025, ο αριθμός αυτός προβλέπεται να ανέλθει σε τουλάχιστον 22 δισ. ευρώ. Παρά τις εκτιμήσεις αυτές, υπάρχουν ελάχιστες ενδείξεις ότι οι επενδύσεις θα είναι αρκετές για να εξασφαλιστεί η επίτευξη των αναγκαίων στόχων.

6.4. Είναι πιθανό οι εν λόγω εκτιμήσεις να είναι υπερβολικά συντηρητικές και ίσως χρειαστεί να αναθεωρηθούν ώστε να ληφθεί υπόψη η μεταβαλλόμενη τεχνολογία. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί την επιθυμία της Επιτροπής να συνεργαστεί στενότερα με την αυτοκινητοβιομηχανία για τον σχεδιασμό διαφόρων χρηματοδοτικών μέσων με στόχο την ενθάρρυνση των ιδιωτικών επενδύσεων.

6.5. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι τα εν λόγω μέσα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η ανάπτυξη των υποδομών οφείλει να αποφέρει ευρύτερο όφελος για το κοινό όσον αφορά την πρόσβαση και το οικονομικό κόστος. Η πρόσβαση στις αγροτικές και απομονωμένες περιοχές προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία.

6.6. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η φορολόγηση των καυσίμων αποτελεί επί του παρόντος σημαντική πηγή εθνικών εσόδων σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η μείωση των εσόδων λόγω της επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων θα δημιουργήσει σαφώς προβλήματα στη φορολογική πολιτική κάθε κράτους μέλους. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η πρόταση που διατυπώνει η Επιτροπή στη δέσημη μέτρων για την κινητικότητα και αφορά τη χρέωση της χρήσης των οδικών υποδομών («Ευρωβινέτα», βλ. TEN/640) περιλαμβάνει ορισμένες νέες επιλογές για την εσωτερική του εξωτερικού κόστους μέσω των τελών υποδομής.

6.7. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι ο ναυτιλιακός κλάδος θεωρείται δύσκολο να ρυθμιστεί, κυρίως λόγω του διεθνούς πλαισίου εντός του οποίου θεσπίζονται κανόνες και νόμοι. Ενώ η ναυτιλία πρέπει να συνεργαστεί ενεργά με τις υποδομές εναλλακτικών καυσίμων, είναι σαφές ότι υπάρχει δυναμικό σε τοπικό επίπεδο για την παροχή εναλλακτικών καυσίμων (π.χ. μεθανόλη και LNG), ιδίως στις θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων και στα οχηματαγωγά πλοία. Θα μπορούσαν επίσης να αναφερθούν και οι ηλεκτρικές υποδομές για αποβάθρες.

6.8. Παρομοίως, αν και όχι τόσο άμεσα συνδεδεμένες με το σχέδιο δράσης, οι αεροπορικές μεταφορές αναμένεται να αυξηθούν γεωμετρικά έως το 2050. Η συμμόρφωση με τους στόχους για την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές θα απαιτήσει σημαντική χρήση εναλλακτικών καυσίμων με υψηλό δυναμικό εξοικονόμησης αερίων του θερμοκηπίου. Πρέπει να εξεταστεί η χρήση βιοκαυσίμων στον τομέα αυτό και να πραγματοποιηθεί η απαραίτητη επένδυση ως αποτέλεσμα ουσιαστικού διαλόγου με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

6.9. Οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις σε υποδομές εναλλακτικών καυσίμων πρέπει να εξορθολογιστούν. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση της Επιτροπής να ενισχυθεί ο συντονισμός των χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ και να καταβληθούν προσπάθειες για συνέργειες ώστε τα μέτρα σε εθνικό και τοπικό επίπεδο να αυξήσουν τον αντίκτυπο της κοινοτικής χρηματοδότησης.

6.10. Η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών είναι πρωταρχικής σημασίας για την επιτυχή ανάπτυξη των υποδομών. Πρόκειται μεταξύ άλλων για πληροφορίες σχετικά με τις συγκρίσεις τιμών, τα οφέλη για την υγεία και το περιβάλλον και ειδικές παρεμβάσεις που βοηθούν τις οικογένειες με χαμηλότερα εισοδήματα.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Επίτευξη των στόχων όσον αφορά την κινητικότητα χαμηλών εκπομπών — Η Ευρωπαϊκή Ένωση που προστατεύει τον πλανήτη, ισχυροποιεί τους καταναλωτές της και υπερασπίζεται τη βιομηχανία της και τους εργαζομένους της»

[COM(2017) 675 final]

(2018/C 262/13)

Εισηγητής: **Ulrich SAMM**

Αίτηση διαβούλευσης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 18.1.2018
Νομική βάση:	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.4.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	201/0/3
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η υπό εξέταση ανακοίνωση εστιάζει στις οδικές μεταφορές οι οποίες στηρίζονται σε μια βιομηχανία που κατέχει **ηγετική θέση παγκοσμίως** στον τομέα της μεταποίησης και της παροχής υπηρεσιών. Αυτή η ισχυρή θέση πρέπει να διατηρηθεί και να χρησιμοποιηθεί για την επιτάχυνση, τον μετασχηματισμό και την εδραίωση της μετάβασης της οικονομίας της ΕΕ προς την καθαρή ενέργεια, με σημαντικό στόχο την επίτευξη επίσης **ηγετικής θέσης στις νέες τεχνολογίες** στην παγκόσμια αγορά.

1.2. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη γενική **τεχνολογικά ουδέτερη** προσέγγιση που είναι ανοικτή σε νέες εξελίξεις. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει, ωστόσο, ότι οι πρωτοβουλίες δεν ακολουθούν πλήρως την προσέγγιση αυτή. Δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι η μελλοντική κινητικότητα θα τροφοδοτείται αποκλειστικά με ηλεκτρικό ρεύμα, καθώς άλλες τεχνολογίες πρόωσης, όπως είναι το υδρογόνο ή τα υγρά καύσιμα τύπου HVO100, εντελώς απαλλαγμένα από ορυκτά καύσιμα, προσφέρουν επίσης μεγάλες δυνατότητες για καθαρή κινητικότητα. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η πτυχή αυτή δεν αναγνωρίζεται επαρκώς.

1.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις πρωτοβουλίες που επιδιώκουν την αποκατάσταση της **εμπιστοσύνης των καταναλωτών** στην αυτοκινητοβιομηχανία και στο ρυθμιστικό σύστημα μέσω ρεαλιστικών προτύπων εκπομπών και κατάλληλων διαδικασιών δοκιμών. Εν προκειμένω, έχει σημασία να επιδείξει η ίδια η αυτοκινητοβιομηχανία προσοχή και υπευθυνότητα.

1.4. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι εισέρχονται στην κυκλοφορία περίπου δεκατέσσερα εκατομμύρια νέα αυτοκίνητα ετησίως, αντικαθιστώντας μόνο το 5 % περίπου του συνολικού στόλου των 253 εκατομμυρίων αυτοκινήτων στην ΕΕ. Με αυτόν τον **ρυθμό αντικατάστασης**, οι εκπομπές θα μειωθούν· ωστόσο, αυτό δεν αρκεί και η ΕΟΚΕ επικροτεί κάθε πρωτοβουλία που μπορεί να επιταχύνει το ρυθμό ανανέωσης του υπάρχοντος στόλου αυτοκινήτων στην Ευρώπη, πράγμα που θα συνέβαλε στη μείωση των εκπομπών με ταχύτερους ρυθμούς. Πάντως, η Επιτροπή θα πρέπει να δώσει προσοχή στην ανάγκη αντιμετώπισης του φαινομένου απόσυρσης οχημάτων από μία ευρωπαϊκή αγορά εις βάρος κάποιας άλλης αγοράς, όπου πωλείται και συνεχίζει να χρησιμοποιείται ο μεταφερθείς στόλος (βλέπε σημείο 4.7).

1.5. Πρέπει να έχουμε κατά νου ότι η επίτευξη σημαντικού μεριδίου οχημάτων χαμηλών εκπομπών ρύπων απαιτεί μια **μεταβατική περίοδο**, η διάρκεια της οποίας εξαρτάται από τις εξελίξεις που σημειώνονται στην αυτοκινητοβιομηχανία, από την ταχύτητα αποδοχής της νέας τεχνολογίας, από τις σχετικές δαπάνες, καθώς και από άλλους παράγοντες όπως οι υποδομές φόρτισης. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η μεταβατική περίοδος δεν παρέχει καμία αιτιολογία για να επιτραπεί στα ντιζελοκίνητα αυτοκίνητα να υπερβαίνουν τα όρια εκπομπών, καθώς και ότι το ζήτημα των δυνατοτήτων μετασκευής των ντιζελοκινήτων αυτοκινήτων και των σχετικών ευθυνών ως προς την κάλυψη του κόστους πρέπει να επιλυθεί χωρίς καθυστέρηση.

1.6. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί σε καλύτερη και σαφέστερη διάκριση μεταξύ της **προστασίας του κλίματος** και της βελτίωσης της ποιότητας του **ατμοσφαιρικού αέρα σε τοπικό επίπεδο**. Αυτό είναι σημαντικό για να πειστεί το κοινό ως προς τις δημόσιες και τις ιδιωτικές επενδύσεις. Ορισμένα είδη καυσίμων μπορεί μεν να συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα στις πόλεις, δεν είναι όμως επωφελή για το κλίμα, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ηλεκτρική ενέργεια ή το υδρογόνο για τα ηλεκτρικά οχήματα προέρχονται από σταθμούς παραγωγής με άνθρακα. Από την άλλη πλευρά, τα οχήματα χαμηλών εκπομπών που χρησιμοποιούν φυσικό αέριο (κυρίως μεθάνιο από κάθε είδους υπόγειες πηγές, οργανικά υλικά, συνθετικές χημικές διεργασίες ή μείγμα αυτών) από βιομεθάνιο, αν και φιλικά προς το κλίμα, ενδέχεται, ωστόσο, να συμβάλλουν στην τοπική ατμοσφαιρική ρύπανση.

1.7. Η ΕΟΚΕ ζητεί με έμφαση από την Επιτροπή να είναι πιο αυστηρή στη διευκόλυνση της πρόσβασης των καταναλωτών σε προσιτές νέες και καθαρότερες μορφές κινητικότητας και να διασφαλίσει ότι τα οφέλη αυτών των νέων υπηρεσιών κινητικότητας είναι διαθέσιμα σε όλους και κατανέμονται ομοιόμορφα σε ολόκληρη την Ένωση. Ορισμένα από τα προτεινόμενα **χρηματοδοτικά μέσα** μπορεί να είναι χρήσιμα για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, όμως η ΕΟΚΕ δεν τα θεωρεί επαρκή.

1.8. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η Επιτροπή στη διαμόρφωση μιας πανευρωπαϊκής συμμαχίας βιομηχανιών με στόχο την καθιέρωση πλήρους αξιακής αλυσίδας για την ανάπτυξη και την κατασκευή προηγμένων **μπαταριών** στην ΕΕ. Ζωτικής σημασίας για τις θέσεις εργασίας μας είναι να αποκτήσει μεγαλύτερο μερίδιο η μεταποίηση κατά μήκος ολόκληρης της αξιακής αλυσίδας εντός της ΕΕ, η δε εγγύηση ότι οι μπαταρίες που κατασκευάζονται είναι «καθαρές» μπορεί να επιτευχθεί βέλτιστα σύμφωνα με τα περιβαλλοντικά πρότυπα και τους κανόνες της ΕΕ, όπως π.χ. ισχύει στην προσέγγιση της κυκλικής οικονομίας.

2. Εισαγωγή

2.1. Η ΕΕ έχει δεσμευτεί για ένα **σύστημα ενέργειας απαλλαγμένο από ανθρακούχες εκπομπές**, όπως περιγράφεται στη «**δέσμη μέτρων για την καθαρή ενέργεια**», η οποία στοχεύει στην επιτάχυνση, τον μετασχηματισμό και την παγίωση της μετάβασης της οικονομίας της ΕΕ σε καθαρές μορφές ενέργειας σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της στο πλαίσιο της COP21 (Διάσκεψη του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή), διατηρώντας παράλληλα τους σημαντικούς στόχους της οικονομικής μεγέθυνσης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας.

2.2. Η ΕΕ έχει ήδη επιτελέσει σημαντικό έργο. Οι **εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου** μειώθηκαν κατά 23 % μεταξύ 1990 και 2016, ενώ η οικονομία αναπτύχθηκε κατά 53 % την ίδια περίοδο. Η επιτυχία αυτή σημειώθηκε σε πολλούς τομείς, με εξαίρεση τις **μεταφορές** —τομέας ο οποίος αντιπροσωπεύει το 24 % περίπου των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ευρώπη (στοιχεία του 2015) και στον οποίο παρατηρείται ακόμη και αύξηση των εκπομπών, όσο συνεχίζεται η οικονομική ανάκαμψη στην Ευρώπη. Η **Ευρωπαϊκή στρατηγική για την κινητικότητα χαμηλών εκπομπών** ⁽¹⁾ θα αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα.

2.3. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η ΕΕ έχει ήδη επιφέρει σημαντικές βελτιώσεις όσον αφορά τον στόχο της καθαρής κινητικότητας: το 2009 οι μέσες τιμές **εκπομπών CO₂** για τα καινούρια αυτοκίνητα και τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα ορίστηκαν στα 130 g CO₂/km για το 2015 και στα 95 g CO₂/km για το 2020, κάτι το οποίο είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη των κλιματικών στόχων της ΕΕ. Από τότε που θεσπίστηκε το **ευρωπαϊκό πρότυπο** το 1992, οι νομοθέτες μείωσαν τα όρια των οξειδίων του αζώτου για τα επιβατικά αυτοκίνητα των κατηγοριών από Euro 1 έως Euro 6 κατά 97 % και των σωματιδίων κατά 98 %, γεγονός το οποίο αντιπροσωπεύει σημαντική βελτίωση για την τοπική ατμοσφαιρική ρύπανση στις πόλεις.

2.4. Ωστόσο, τα μέτρα αυτά για τις οδικές μεταφορές δεν επαρκούν σε σχέση με τις δεσμεύσεις της COP21 και την ακόμη πιο επείγουσα ανάγκη για καθαρό αέρα στις πόλεις. Ενώ οι μέσες εκπομπές ανά αυτοκίνητο και χιλιόμετρο μειώνονται, δεν ισχύει το ίδιο για τις συνολικές εκπομπές από τις οδικές μεταφορές, δεδομένου ότι η συνολική κυκλοφορία έχει αυξηθεί και η αντικατάσταση του στόλου οχημάτων στην ΕΕ πραγματοποιείται με βραδείς ρυθμούς.

2.5. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απάντησε με την πρωτοβουλία «**Η Ευρώπη σε κίνηση**», η οποία αποτελείται από μια σειρά νομικών πρωτοβουλιών που περιέχονται σε τρεις δέσμες μέτρων. Η **πρώτη δέση μέτρων** που υποβλήθηκε το 2017 αντικατοπτρίζει τη φιλοδοξία της Ευρώπης να σημειώσει ταχεία πρόοδο προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός οικολογικού, ανταγωνιστικού και συνδεδεμένου συστήματος συγκοινωνιών μέχρι το 2025 που θα ενσωματώνει όλα τα μέσα μεταφοράς και θα καλύπτει ολόκληρη την Ένωση. Η πρωτοβουλία έτυχε θερμής υποδοχής από την ΕΟΚΕ ⁽²⁾ ⁽³⁾ ως κομβικής σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία ενός **Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών** με το κατάλληλο ρυθμιστικό πλαίσιο.

⁽¹⁾ COM(2016) 501 final.

⁽²⁾ EE C 246 της 28.7.2017, σ. 64.

⁽³⁾ EE C 81 της 2.3. 2018, σ. 195.

2.6. Η ανακοίνωση ⁽⁴⁾ σχετικά με τη **δεύτερη δέσμη μέτρων** της στρατηγικής «Η Ευρώπη σε κίνηση», την οποία εξετάζει η παρούσα γνωμοδότηση, επικεντρώνεται περισσότερο στα μέσα για τη μείωση των εκπομπών από τις οδικές μεταφορές, όπως η οδηγία για τα καθαρά οχήματα ⁽⁵⁾, τα νέα πρότυπα CO₂ για τα οχήματα ⁽⁶⁾, το σχέδιο δράσης για τη διευρωπαϊκή ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων ⁽⁷⁾, η αναθεώρηση της οδηγίας για τις συνδυασμένες μεταφορές ⁽⁸⁾, ο κανονισμός για τις μεταφορές επιβατών με πούλμαν ⁽⁹⁾ και η πρωτοβουλία για τις μπαταρίες. Οι συγκεκριμένες προτάσεις καλύπτονται λεπτομερέστερα σε ξεχωριστές γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ. Η **τρίτη δέσμη μέτρων**, η οποία θα επικεντρωθεί περισσότερο σε ζητήματα ασφάλειας, θα παραδοθεί κατά το πρώτο εξάμηνο του 2018.

3. Κύρια σημεία της ανακοίνωσης

3.1. Η δεύτερη δέσμη μέτρων περιλαμβάνει αρκετές νομικές πρωτοβουλίες για τον καθορισμό σαφών, ρεαλιστικών και εφαρμόσιμων κανόνων ώστε να διασφαλισθούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ των παραγόντων της βιομηχανίας που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη. Οι καταναλωτές ενθαρρύνονται να στραφούν προς τα καθαρά οχήματα και άλλες επιλογές καθαρής κινητικότητας με την ενίσχυση των υποδομών εναλλακτικών καυσίμων και την παροχή διασυννοριακών υπηρεσιών διαλειτουργικότητας.

3.2. Προτείνεται η θέσπιση νέου **κανονισμού για το CO₂** για τα επιβατικά αυτοκίνητα και τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα για την περίοδο μετά το 2020. Σύμφωνα με αυτόν, οι κατασκευαστές επιβατικών αυτοκινήτων και ελαφρών επαγγελματικών οχημάτων θα μειώσουν την παραγωγή CO₂ για τον στόλο των νέων οχημάτων τους στην ΕΕ κατά 15 % μέχρι το 2025 και κατά 30 % μέχρι το 2030. Οι εν λόγω σχετικοί στόχοι μείωσης θα αντικατασταθούν από απόλυτες τιμές εκπομπών CO₂ αμέσως μόλις καταστούν διαθέσιμα τα δεδομένα από τη νέα παγκοσμίως εναρμονισμένη διαδικασία δοκιμής ελαφρών οχημάτων (WLTP) (δεν αναμένονται πριν το 2020).

3.3. Η εισαγωγή της διαδικασίας WLTP ως ενός αυστηρού και πιο ρεαλιστικού **πλαισίου δοκιμών για την έγκριση τύπου** των αυτοκινήτων θα είναι καθοριστικής σημασίας ώστε να ξεπεραστεί η σοβαρή κρίση εμπιστοσύνης των καταναλωτών και να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη. Θα εισαχθούν επίσης δοκιμές εκπομπής ρύπων σε πραγματικές συνθήκες οδήγησης, οι οποίες θα εκτελούνται στον δρόμο και όχι σε πάγκο δοκιμών.

3.4. Προτείνεται σχέδιο δράσης για την τόνωση των επενδύσεων σε **υποδομές εναλλακτικών καυσίμων** και για την ανάπτυξη δικτύου σταθμών ταχείας και διαλειτουργικής επαναφόρτισης και ανεφοδιασμού σε καύσιμα σε όλη την Ένωση. Προβλέπονται διάφορα χρηματοδοτικά μέσα, όπως η Ευρωπαϊκή χρηματοδότηση για καθαρές μεταφορές, ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», η χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

3.5. Η **οδηγία για τις συνδυασμένες μεταφορές** αναθεωρείται προκειμένου να προωθηθεί η συνδυασμένη χρήση των διαφόρων μέσων εμπορευματικών μεταφορών (π.χ. φορτηγά και τρένα).

3.6. Η **οδηγία για τις μεταφορές επιβατών με πούλμαν** θα τονώσει τη δημιουργία εθνικών λεωφορειακών συνδέσεων και λεωφορειακών συνδέσεων μεγάλων αποστάσεων σε όλη την Ευρώπη και θα προσφέρει ευρύτερες μεταφορικές επιλογές σε όλους τους πολίτες, καθώς και εναλλακτικές λύσεις στη χρήση ιδιωτικού αυτοκινήτου.

3.7. Η **οδηγία για τα καθαρά οχήματα** θα προωθήσει μεθόδους καθαρής κινητικότητας στους διαγωνισμούς δημοσίων συμβάσεων ως ώθηση της ζήτησης για τον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας.

3.8. Η **πρωτοβουλία για τις μπαταρίες** συμβάλλει στη σύναψη συμμαχίας των ευρωπαϊκών βιομηχανιών ώστε να καταστούν περισσότερο ανεξάρτητες και να αυξήσουν το μερίδιό τους κατά μήκος της αξιακής αλυσίδας της παραγωγής ηλεκτρικών οχημάτων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα διαθέσει επίσης 200 εκατ. ευρώ απευθείας στην έρευνα και καινοτομία στον τομέα των μπαταριών στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» (πρόγραμμα εργασίας 2018-2020), πέραν των 150 εκατ. ευρώ που έχουν ήδη χορηγηθεί.

⁽⁴⁾ COM(2017) 675 final

⁽⁵⁾ TEN/652 — Καθαρά και ενεργειακά αποδοτικά οχήματα, εισηγητής: Samm (Βλ. σελ. 58 της παρούσας ΕΕ).

⁽⁶⁾ INT/835 — Αναθεώρηση των κανονισμών σχετικά με τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από τα ιδιωτικής χρήσης επιβατικά οχήματα και από τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα, εισηγητής: Bergthath (δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στην Επίσημη Εφημερίδα).

⁽⁷⁾ TEN/654 — Σχέδιο δράσης για υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (ανακοίνωση), εισηγητής: Boland (Βλ. σελ. 69 της παρούσας ΕΕ).

⁽⁸⁾ TEN/651 — Συνδυασμένες εμπορευματικές μεταφορές, εισηγητής: Back (Βλ. σελ. 52 της παρούσας ΕΕ).

⁽⁹⁾ TEN/650 — Πρόσβαση στη διεθνή αγορά μεταφορών με πούλμαν και λεωφορεία, εισηγητής: Hencks (Βλ. σελ. 47 της παρούσας ΕΕ).

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Οι οδικές μεταφορές, που αποτελούν το επίκεντρο της παρούσας ανακοίνωσης, βασίζονται σε μια βιομηχανία που κατέχει **ηγετική θέση παγκοσμίως** στον τομέα της μεταποίησης και της παροχής υπηρεσιών. Το τμήμα παραγωγής του κλάδου απασχολεί το 11 % όλων των εργαζομένων στον κλάδο της μεταποίησης σε ολόκληρη την ΕΕ και παράγει το 7 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ. Αυτή η ισχυρή θέση πρέπει να διατηρηθεί και να χρησιμοποιηθεί για την επιτάχυνση, τον μετασχηματισμό και την εδραίωση της μετάβασης της οικονομίας της ΕΕ προς την καθαρή ενέργεια, με σημαντικό στόχο την επίτευξη επίσης **ηγετικής θέσης στις νέες τεχνολογίες** στην παγκόσμια αγορά.

4.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη γενική **τεχνολογικά ουδέτερη** προσέγγιση η οποία είναι ανοικτή στις νέες εξελίξεις οι οποίες αναμένονται ενόψει των συνεχιζόμενων εντατικών προσπάθειών E & A με τη στήριξη της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει, ωστόσο, ότι οι πρωτοβουλίες δεν ακολουθούν πλήρως την προσέγγιση αυτή. Σε συνάρτηση με την τεχνολογική πρόοδο, δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι η μελλοντική μας κινητικότητα θα είναι εξολοκλήρου ηλεκτρική. Άλλες τεχνολογίες πρόωσης παρέχουν επίσης σημαντικές δυνατότητες για καθαρή κινητικότητα. Με βάση τις ταχείες εξελίξεις στη σύγχρονη τεχνολογία των μεταφορών για τα επόμενα χρόνια, η ΕΟΚΕ συνιστά μια **περισσότερο ευέλικτη προσέγγιση** αντί π.χ. για τον καθορισμό συγκεκριμένων ορίων εκπομπών και στόχων στις δημόσιες συμβάσεις. Παραδείγματος χάρη, η ενδιάμεση επανεξέταση των ορίων εκπομπών και των ελάχιστων στόχων φαίνεται να είναι το λιγότερο που πρέπει να γίνει ώστε να καταστεί δυνατή η προσαρμογή σε μεταγενέστερο στάδιο.

4.3. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τις πρωτοβουλίες που αποβλέπουν στην αποκατάσταση της **εμπιστοσύνης του καταναλωτή** στην αυτοκινητοβιομηχανία και στο κανονιστικό σύστημα. Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης μέσω ρεαλιστικών προτύπων εκπομπών και νέων διαδικασιών δοκιμών είναι ζωτικής σημασίας. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η επίτευξη πιο ρεαλιστικών τιμών εκπομπών θα εξαρτηθεί όχι μόνο από την τεχνολογία του οχήματος, αλλά σε μεγάλο βαθμό και από τη συμπεριφορά των οδηγών και τις καιρικές και οδικές συνθήκες. Κατά συνέπεια, οι καταναλωτές θα βρεθούν αντιμέτωποι με αρκετά μεγάλες διακυμάνσεις δεδομένων, ακόμη και για ένα μόνο τύπο αυτοκινήτου.

4.4. Κάθε χρόνο κυκλοφορούν περίπου δεκατέσσερα εκατομμύρια νέα αυτοκίνητα, αντικαθιστώντας μόνο το 5 % περίπου του συνολικού στόλου των 253 εκατομμυρίων αυτοκινήτων στην ΕΕ. Ακόμη και με αυτόν τον **ρυθμό αντικατάστασης** και μόνο —και με βάση τα ισχύοντα πρότυπα εκπομπών— οι εκπομπές CO₂ θα μειωθούν κατά περισσότερο από 30 % μέχρι το 2030 σε σύγκριση με το 2005 (έκθεση VDA). Η ΕΟΚΕ επικροτεί κάθε πρωτοβουλία η οποία θα μπορούσε να επιταχύνει τον ρυθμό ανανέωσης και, συνεπώς, να μειώσει περαιτέρω τις εκπομπές. Ιδιαίτερος όσον αφορά τις χώρες με μικρότερες δυνατότητες και λιγότερη σημαντική παράδοση στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας, η ανάγκη νέων παραγωγικών λύσεων δημιουργεί ευκαιρίες καινοτομίας και δυναμικό ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας όσον αφορά την ανάπτυξη κινητικότητας χαμηλών εκπομπών ρύπων.

4.5. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να επισημάνει ότι η Επιτροπή οφείλει, εκτός από την εστίαση της στις νέες τεχνολογίες όπως τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, να εξετάσει επίσης το μεγάλο δυναμικό βελτίωσης του **υπάρχοντος στόλου**. Για παράδειγμα, η μείωση των εκπομπών CO₂ κατά 1 g που εξασφαλίζεται με την προσθήκη καυσίμων μη ορυκτής προέλευσης για το σύνολο του στόλου είναι εξίσου αποτελεσματική με τη βελτίωση κατά 20 g στον νέο στόλο οχημάτων (έκθεση VDA).

4.6. Πρέπει να έχουμε επίγνωση ότι η επίτευξη σημαντικού μεριδίου οχημάτων χαμηλών εκπομπών ρύπων απαιτεί **χρόνο μετάβασης**, η διάρκεια του οποίου δεν μπορεί να προβλεφθεί. Εξαρτάται από τις εξελίξεις που θα επέλθουν στην αυτοκινητοβιομηχανία, από το πόσο γρήγορα θα αποδεχθούν οι πελάτες τη νέα τεχνολογία και από το σχετικό κόστος, καθώς και από άλλους παράγοντες όπως η υποδομή φόρτισης, οι τιμές των καυσίμων ή οι δημόσιες προμήθειες.

Ωστόσο, η εν λόγω μεταβατική περίοδος δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως ανεξέλεγκτη ελευθερία για τη συνέχιση της υπέρβασης των ορίων για τα ντιζελοκίνητα αυτοκίνητα και την αποφυγή της των υστέρων τοποθέτησης σε αυτά ενός συστήματος επιλεκτικής καταλυτικής αναγωγής (SCR), προκειμένου να επιτυγχάνεται η συμμόρφωση με το πρότυπο Euro 6. Η Επιτροπή οφείλει να διασφαλίσει ότι οι εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών θα θεοπίσουν την εκ των υστέρων μετασκευή σύμφωνα με το πρότυπο Euro 6 το συντομότερο δυνατό και ότι θα αποσαφηνιστούν οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες για τις δαπάνες.

4.7. Η ΕΟΚΕ καλεί την αυτοκινητοβιομηχανία να αξιοποιήσει τη μεταβατική περίοδο, έτσι ώστε να βελτιωθεί η **συνοχή** στην ΕΕ μέσω των σωστών επιλογών σχετικά με την εγκατάσταση των βιομηχανικών μονάδων, δεδομένου ότι οι ευκαιρίες για καθαρά οχήματα είναι οι ίδιες σε όλα τα κράτη μέλη. Πράγματι, θα ήταν απαράδεκτο, για παράδειγμα, να απαγορευθούν τα παλαιότερα αυτοκίνητα ντιζελ σε ορισμένα κράτη μέλη και, στη συνέχεια, να πωλούνται σε κράτη μέλη με λιγότερο ισχυρή οικονομία. Επιπλέον, οι εξελίξεις εκτός της ΕΕ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο εφόσον η ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία εργάζεται σε μεγάλο βαθμό για την **παγκόσμια αγορά**. Είναι υψίστης σημασίας η πολιτική της ΕΕ να στηρίζει τις διεθνείς συμφωνίες που είναι δίκαιες για την ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές της στις ΗΠΑ ή την Ασία.

4.8. Η τεχνολογική επανάσταση στο μέλλον, όσον αφορά την απόδοση των μπαταριών για παράδειγμα, εξαρτάται από την **έρευνα και ανάπτυξη**. Μια τέτοια επανάσταση θα μπορούσε να επέλθει όχι μόνο στον τομέα των ηλεκτρικών οχημάτων με μπαταρίες, αλλά και στον τομέα των καυσίμων που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν σε κινητήρες εσωτερικής καύσης ή σε κυψέλες καυσίμου. Μολονότι φιλικά προς το περιβάλλον καύσιμα μη ορυκτής προέλευσης, όπως για παράδειγμα το HVO100, χρησιμοποιούνται ήδη ευρέως σε ορισμένες χώρες (όπως η Σουηδία) και θα μπορούσαν να διατίθενται και **νέοι τύποι καυσίμων**, όπως τα συνθετικά καύσιμα ή το υδρογόνο, το οποίο μπορεί να παραχθεί σε αποδεκτό κόστος με το πλεόνασμα ηλεκτρικής ενέργειας που είναι διαθέσιμο σε αυξανόμενες ποσότητες λόγω της συνεχιζόμενης επέκτασης των μη σταθερών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

4.9. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί σε καλύτερη και σαφέστερη διάκριση μεταξύ των διαφόρων στόχων που επιδιώκονται με την καθιέρωση καθαρών οχημάτων. Υπάρχουν δύο στόχοι: η προστασία του κλίματος και η βελτίωση της ποιότητας του αέρα σε τοπικό επίπεδο. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ορισμένα είδη καυσίμων μπορεί μεν να συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα στις πόλεις, δεν είναι όμως επωφέλη για το κλίμα, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ηλεκτρική ενέργεια ή το υδρογόνο για τα ηλεκτρικά οχήματα προέρχονται από σταθμούς παραγωγής με άνθρακα. Από την άλλη πλευρά, τα οχήματα χαμηλών εκπομπών που χρησιμοποιούν φυσικό αέριο από βιομεθάνιο, ενώ μεν είναι φιλικά προς το κλίμα, ενδέχεται, ωστόσο, να συμβάλλουν στην τοπική ατμοσφαιρική ρύπανση. Η μείωση της τοπικής ατμοσφαιρικής ρύπανσης στις πόλεις είναι θέμα εξαιρετικά επείγον και απαιτεί δράση σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ενώ η προστασία του κλίματος αποτελεί παγκόσμιο ζήτημα και οι αλλαγές μπορούν να επιτευχθούν (και να παρατηρηθούν) μόνο με την πάροδο δεκαετιών. Είναι σημαντικό να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ των στόχων αυτών προκειμένου να κερδίσουμε την υποστήριξη του κόσμου όσον αφορά τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις.

4.10. Η ΕΟΚΕ ζητεί με έμφαση από την Επιτροπή να είναι πιο αυστηρή στη διευκόλυνση της πρόσβασης των καταναλωτών σε προσιτές νέες και καθαρότερες μορφές κινητικότητας και να διασφαλίσει ότι τα οφέλη αυτών των νέων υπηρεσιών κινητικότητας είναι διαθέσιμα σε όλους και κατανέμονται ομοιόμορφα σε ολόκληρη την Ένωση. Πιθανά προβλήματα, ιδίως το **πρόσθετο κόστος για τους καταναλωτές**, αποτελούν πηγή ανησυχίας. Ορισμένα από τα προτεινόμενα χρηματοδοτικά μέσα μπορεί να είναι χρήσιμα για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, όμως η ΕΟΚΕ δεν τα θεωρεί επαρκή. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία της Επιτροπής σχετικά με τη βελτίωση της ικανότητας των καταναλωτών να κάνουν πιο εξειδικευμένες επιλογές κατά την αγορά ή τη χρήση οχημάτων, παρέχοντας περισσότερη διαφάνεια και προσφέροντας μεθοδολογία για τη σύγκριση του κόστους.

4.11. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η Επιτροπή στη διαμόρφωση μιας πανευρωπαϊκής συμμαχίας βιομηχανιών με στόχο την καθιέρωση πλήρους αλυσίδας για την ανάπτυξη και την κατασκευή προηγμένων **μπαταριών** στην ΕΕ. Πολλοί είναι οι λόγοι που συνηγορούν υπέρ αυτού του στόχου: η μικρότερη εξάρτηση από κατασκευαστές μπαταριών από τρίτες χώρες κατέχει στρατηγική σημασία· η ενίσχυση του μεριδίου της μεταποίησης σε ολόκληρη την αξιακή αλυσίδα εντός της ΕΕ είναι καίρια για τις θέσεις εργασίας μας, ενώ η εγγύηση ότι οι μπαταρίες που κατασκευάζονται είναι «καθαρές» καθίσταται βέλτιστα εφικτή στο πλαίσιο των περιβαλλοντικών προτύπων και κανόνων της ΕΕ, σύμφωνα με την προσέγγιση της κυκλικής οικονομίας. Ουσιαστικής σημασίας για τον στόχο αυτό είναι οι μεγάλες κλιμακας επενδύσεις από τις βιομηχανίες, ενώ ο ρόλος της Επιτροπής συνίσταται στο να καθορίζει τους δέοντες δεσμευτικούς όρους, όπως τεχνικά πρότυπα.

4.12. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσέγγιση των εκπομπών καυσαερίων για τον ορισμό των «καθαρών οχημάτων», διότι είναι απλή. Ωστόσο, θα ήθελε επίσης να τονίσει ότι η προσέγγιση αυτή δεν αντικατοπτρίζει το **αποτύπωμα άνθρακα** ενός οχήματος καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του. Για να αποφευχθεί τυχόν αδικαιολόγητη μεταχείριση ορισμένων τύπων οχημάτων, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες σε νομοθετικό επίπεδο ώστε να ξεπεραστεί η προσέγγιση των εκπομπών καυσαερίων και να ληφθούν επίσης υπόψη κατασκευαστικά ζητήματα ή η παροχή καθαρής ενέργειας.

4.13. Η ΕΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κύριο εμπόδιο για τον εκσυγχρονισμό των **δημόσιων μεταφορών** είναι η έλλειψη δημοσιονομικής στήριξης και καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει την αναθεώρηση της οδηγίας περί δημοσίων συμβάσεων, με επικέντρωση στη χρηματοδότηση. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, εκτός από την ανάγκη να υπάρχουν περισσότερα καθαρά οχήματα στις δημόσιες συγκοινωνίες, είναι απαραίτητο να πειστούν περισσότεροι πολίτες να χρησιμοποιούν τις εν λόγω μεταφορές βελτιώνοντας την ελκυστικότητά τους (συνδέσεις, άνεση), και όχι εστιάζοντας στις χαμηλές τιμές των εισιτηρίων.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
Της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ανακοίνωση για την ενίσχυση των ενεργειακών δικτύων της Ευρώπης»

[COM(2017) 718 final]

(2018/C 262/14)

Εισηγητής: ο κ. **Andrés BARCELÓ DELGADO**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 12.2.2018
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.4.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	157/1/2
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ):

1.1. **συμμερίζεται** την άποψη ότι ένα ικανοποιητικά διασυνδεδεμένο ευρωπαϊκό ενεργειακό δίκτυο αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη του στόχου της Ενεργειακής Ένωσης, δηλαδή να εξασφαλιστεί οικονομικά προσιτή, ασφαλής και αειφόρος ενέργεια που να καθιστά δυνατή και ανταγωνιστική τη διαδικασία της ενεργειακής μετάβασης προς την οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών·

1.2. **υπογραμμίζει** ότι όλοι οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για το κλίμα και την ενεργειακή ασφάλεια αποτελούν ένα αδιαίρετο σύνολο και συνεπώς είναι εξίσου σημαντικοί, παρότι ορισμένοι δεν είναι δεσμευτικοί για τα κράτη μέλη·

1.3. **θεωρεί** ότι η υλοποίηση επενδύσεων σε υποδομές δικτύων πρέπει να γίνεται το ίδιο εντατικά με τις υπόλοιπες ενεργειακές επενδύσεις και, ιδίως, να συντονίζεται με την επέκταση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας· γι' αυτό και ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να επαγρυπνούν για τη δέουσα ανάπτυξη τόσο των διεθνών όσο και των εθνικών δικτύων ενέργειας, προκειμένου να εξασφαλιστεί η κοινή ανάπτυξη που θα οδηγήσει στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης·

1.4. **προτρέπει** την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να εκπονούν ανά διετία εκθέσεις παρακολούθησης με θέμα την επίτευξη τόσο των στόχων ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών όσο και των εθνικών και διεθνών δικτύων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συντονισμένη εγκατάσταση των δικτύων και των ανανεώσιμων πηγών, με ιδιαίτερη προσοχή στην ανίχνευση των σημείων συμφόρησης που δυσχεραίνουν τη μεταφορά της ανανεώσιμης ενέργειας·

1.5. **διαπιστώνει** ότι σε πολλά κράτη μέλη θα είναι αδύνατη η επίτευξη του στόχου διασύνδεσης του 10 % για το 2020 και ότι οι δυσκολίες που είναι εγγενείς στην ανάπτυξη αυτών των έργων (περίπλοκες διοικητικές διαδικασίες, πολιτικές επιπτώσεις, χρηματοδότηση, έλλειψη κοινωνικής αποδοχής) θέτουν σε κίνδυνο την επίτευξη των στόχων που έχουν οριστεί για το 2030 και, ως εκ τούτου, καθιστούν δυσχερή την εφαρμογή του συνόλου των πολιτικών της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή·

1.6. **προτείνει** να υπάρξει ενεργός συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στις φάσεις του σχεδιασμού των έργων διασύνδεσης, γιατί έτσι μπορεί να μετριαστεί η απόρριψη ορισμένων έργων από την κοινή γνώμη·

1.7. **Ζητεί** να προχωρήσουν οι διαδικασίες για την υιοθέτηση του κανονισμού για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, ο οποίος θα διευκολύνει τη θέσπιση των μέτρων που είναι αναγκαία για τη διευκόλυνση της δημιουργίας των διασυνδέσεων στις περιοχές που σήμερα υπολείπονται περισσότερο ως προς την επίτευξη του στόχου του 10 %.

1.8. **συνιστά** να προστεθεί στον δείκτη ποσοστού διασύνδεσης ανά χώρα η εποπτεία των ποσοστών ανά γεωγραφική περιοχή (π. χ. στην Ιβηρική Χερσόνησο), καθώς και να καθιερωθούν δείκτες παρακολούθησης διαφορών τιμής μεταξύ των αγορών χονδρικής, έτσι ώστε να δοθεί προτεραιότητα στην εφαρμογή των έργων κοινού ενδιαφέροντος (ΕΚΕ) στις περιοχές με τις μεγαλύτερες διαφορές.

1.9. **αναγνωρίζει** ότι, χάρη στη χρηματοδοτική στήριξη που λαμβάνεται μέσω του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη» —ο οποίος διαθέτει προϋπολογισμό ύψους 5,35 δισεκατομμυρίων ευρώ για ενεργειακές υποδομές μέχρι το 2020—, σε συνδυασμό με άλλα κονδύλια στήριξης και με το έργο των περιφερειακών ομάδων, έχει καταστεί δυνατή η υλοποίηση ενός ολοένα αυξανόμενου αριθμού έργων, που φέρνουν την ΕΕ πιο κοντά στην επίτευξη της εσωτερικής αγοράς ενέργειας.

1.10. **Ζητεί** να επανεξεταστεί ο διαθέσιμος προϋπολογισμός για στήριξη έργων διασύνδεσης, καθώς τα σημερινά επίπεδα χρηματοδότησης μπορεί να αποδειχθούν ανεπαρκή για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί.

1.11. **καλεί** τα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενισχύσουν τους μηχανισμούς αλληλεγγύης και κοινής ασφάλειας, έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η επίτευξη της ενεργειακής μετάβασης και των στόχων ασφάλειας εφοδιασμού, με μια καλή σχέση κόστους-οφέλους, που να ευνοεί την ανταγωνιστικότητα του κλάδου και τους Ευρωπαίους πολίτες και

1.12. **συνιστά** στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στα κράτη μέλη να προωθήσουν μέσα διαχείρισης (λογισμικό) που να αυξάνουν την απόδοση της λειτουργίας των διασυνδέσεων.

2. Η πολιτική για τα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας

2.1. Προκειμένου να επιτύχει τους στόχους της για την κλιματική αλλαγή, την ανταγωνιστικότητα και την ενεργειακή ασφάλεια, η ΕΕ έχει θέσει ορισμένους στόχους για την ανάπτυξη δικτύων μεταφοράς ενέργειας που να καθιστούν δυνατή τη διαδικασία της ενεργειακής μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον στόχο που τέθηκε για το 2020, τα κράτη μέλη πρέπει να επιτύχουν διασύνδεση της τάξης του 10 % με τις γειτονικές τους χώρες. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε σε αύξηση του στόχου διασύνδεσης της ηλεκτρικής ενέργειας στο 15 % έως το 2030, έτσι ώστε η επίτευξη των στόχων παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές να συμβαδίζει με τη δημιουργία επαρκών διασυνδέσεων.

2.2. Για την επίτευξη διασύνδεσης 10 %, η ΕΕ θέσπισε το 2013 τον κανονισμό για τα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας (κανονισμός ΔΕΔ-Ε) και έθεσε σε λειτουργία τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη», θέτοντας τις βάσεις για τον καθορισμό, την ενίσχυση και την ιεράρχηση των έργων κοινού ενδιαφέροντος (ΕΚΕ), που απαιτούνται για την επίτευξη ενός ανθεκτικού διευρωπαϊκού ενεργειακού δικτύου.

2.3. Οι επενδύσεις σε ευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας ανέρχονται σε 180 δισεκατομμύρια ευρώ έως το 2030 και αναμένεται ότι, μετά την ολοκλήρωσή τους, θα οδηγήσουν σε ετήσια εξοικονόμηση 40-70 δισεκατομμυρίων ευρώ, χάρη στις δαπάνες ηλεκτροπαραγωγής που θα αποφευχθούν και στις ανταγωνιστικότερες τιμές χονδρικής που μειώνουν το κόστος της ενεργειακής μετάβασης.

Ο τρίτος κατάλογος των έργων κοινού ενδιαφέροντος, του οποίου η έγκριση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ακόμη εκκρεμεί, ορίζει 173 έργα που θα συμβάλουν στην εκπλήρωση των στόχων διασύνδεσης ενόψει του 2020 και του 2030.

Παρά τον φιλόδοξο κατάλογο έργων και τα υφιστάμενα μέτρα στήριξης, λιγότερο από το 30 % των 173 έργων που περιλαμβάνονται στην τρίτη αναθεώρηση των έργων κοινού ενδιαφέροντος του 2017 θα έχουν ολοκληρωθεί έως το 2020· τούτο δε εξαιτίας των τεχνικών δυσκολιών που είναι εγγενείς στα έργα όσο και των πολιτικών και διοικητικών προεκτάσεων και της έλλειψης αποδοχής τους από την κοινή γνώμη.

Αυτή την καθυστέρηση προκάλεσε και η μη άρτια εφαρμογή των κανόνων ΔΕΔ-Ε σε εθνικό επίπεδο.

2.4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχοντας ως σκοπό την προώθηση της επίτευξης των στόχων, συγκρότησε τέσσερις ομάδες υψηλού επιπέδου με στόχο την επίτευξη της δημιουργίας των υποδομών σε τέσσερις συγκεκριμένες περιφέρειες.

2.4.1. Σχέδιο διασύνδεσης των αγορών ενέργειας της περιοχής της Βαλτικής

Πολιτική προτεραιότητα αποτελεί ο συγχρονισμός του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας των χωρών της Βαλτικής με το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας της ηπειρωτικής Ευρώπης, καθώς και ο τερματισμός της απομόνωσης των χωρών της Βαλτικής και της Φινλανδίας στα αντίστοιχα δίκτυα φυσικού αερίου τους, αλλά και της εξάρτησής τους από μία μόνο πηγή φυσικού αερίου.

Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την επίτευξη πολιτικής συμφωνίας για την προώθηση της ολοκλήρωσης των έργων κοινού ενδιαφέροντος στον τομέα του φυσικού αερίου το 2021, τόσο της διασύνδεσης Εσθονίας-Φινλανδίας όσο και της διασύνδεσης Πολωνίας-Λιθουανίας.

2.4.2. Ιβηρική Χερσόνησος (Δήλωση της Μαδρίτης)

Παρά την έγκριση της γραμμής του Βισκαϊκού κόλπου, οι διασυνδέσεις της Ιβηρικής Χερσονήσου με την υπόλοιπη Ευρώπη πόρρω απέχουν, δυστυχώς, από την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί για το 2020 και πολύ περισσότερο από την επίτευξη των στόχων για το 2030.

Το σημερινό επίπεδο διασύνδεσης μεταξύ Ισπανίας και Πορτογαλίας δεν επιλύει το βασικό πρόβλημα, που είναι η έλλειψη συνδέσεων μεταξύ της Ιβηρικής Χερσονήσου και της Γαλλίας, καθότι η Ιβηρική Χερσόνησος μπορεί να διασυνδεθεί με την Ευρώπη και να ενταχθεί στην εσωτερική αγορά μόνο μέσω της Γαλλίας, με την οποία οι διασυνδέσεις είναι της τάξης του 2,8 %.

Σε αυτό το χαμηλό ποσοστό διασύνδεσης οφείλεται το γεγονός ότι οι τιμές ηλεκτρικής ενέργειας στην Ιβηρική Χερσόνησο είναι οι υψηλότερες στην Ευρώπη και ότι είναι επίσης υψηλό το κόστος ενσωμάτωσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο σύστημα, καθώς απαιτείται αυξημένη εφεδρική δυναμικότητα ηλεκτροπαραγωγής και η εφαρμογή διαδικασιών που να επιτρέπουν τη διαχείριση της υψηλής αστάθειας της συνδυασμένης ηλεκτροπαραγωγής. Οι πρόσφατες δηλώσεις του Προέδρου της Γαλλίας κ. Macron προσφέρουν την πολιτική υποστήριξη που χρειάζονται οι δύο διασυνδέσεις των Πυρηναίων, οι οποίες εξακολουθούν να βρίσκονται σε εμβρυακό στάδιο.

2.4.3. Η ενεργειακή συνδεσιμότητα κεντρικής και νοτιοανατολικής Ευρώπης

Αυτή η περιοχή είναι ευάλωτη σε διακοπές του εφοδιασμού και καταβάλλει υψηλότερο αντίτιμο για το φυσικό αέριο από την υπόλοιπη ΕΕ, παρά τη γεωγραφική εγγύτητά της με τον κύριο προμηθευτή φυσικού αερίου.

Οι κύριοι στόχοι είναι η δρομολόγηση της γραμμής διασύνδεσης μεταξύ Βουλγαρίας και Σερβίας, η έναρξη της επένδυσης στον τερματικό σταθμό υδροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ) στην πόλη Κγκ (το Α' εξάμηνο του 2018) και η έναρξη της κατασκευής του ρουμανικού τμήματος του διαδρόμου μεταξύ Βουλγαρίας και Αυστρίας.

2.4.4. Η ενεργειακή συνεργασία στη Βόρεια θάλασσα

Ο κύριος στόχος είναι ο συνδυασμός παραγωγής και μεταφοράς με βάση τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καθώς και η κατάρτιση ενός νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου που θα συμβάλει στην υλοποίηση τέτοιου είδους έργων σε μια περιοχή η οποία το 2030 θα έχει δυναμικό παραγωγής αιολικής ενέργειας μεταξύ του 4 % και του 12 % της κατανάλωσης της ΕΕ.

3. Αναπροσανατολισμός της πολιτικής για τις υποδομές σε πιο μακροπρόθεσμη προοπτική

3.1. Παρά τη σημαντική προσπάθεια που έχουν καταβάλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη για την προώθηση των έργων κοινού ενδιαφέροντος, στην πράξη μόνο ένας μικρός αριθμός των έργων αυτών θα έχει ολοκληρωθεί έως το 2020, κι αυτό λόγω τόσο των τεχνικών δυσκολιών όσο και των γραφειοκρατικών εμποδίων και των περιορισμών στη χρηματοδότηση. Επομένως, επιβάλλεται να αναθεωρηθεί επείγοντως το προβλεπόμενο για τα έργα κοινού ενδιαφέροντος χρονοδιάγραμμα εφαρμογής, με προτεραιότητα στις περιοχές που απέχουν περισσότερο από την εκπλήρωση των στόχων διασύνδεσης.

3.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι στα έργα κοινού ενδιαφέροντος πρέπει να συμπεριληφθούν κριτήρια σχετικά με την κυβερνοασφάλεια, έτσι ώστε να περιορίζεται ο κίνδυνος για τους Ευρωπαίους πολίτες.

Χάρη στην ψηφιοποίηση όλο και περισσότερα συστήματα θα αναλογούν στα νέα επενδυτικά έργα.

3.3. Όσον αφορά τις διασυνδέσεις φυσικού αερίου, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στα έργα κοινού ενδιαφέροντος που συμβάλλουν σημαντικά στην κατοχύρωση της ασφάλειας εφοδιασμού των κρατών μελών, τόσο έναντι κινδύνων που ενέχει η δραστηριότητα τρίτων χωρών όσο και λόγω των τεχνικών περιορισμών.

3.4. Οι στόχοι διασύνδεσης της ηλεκτρικής ενέργειας έχουν το μειονέκτημα να εξετάζουν κάθε κράτος μέλος ξεχωριστά. Για την αποφυγή σημείων συμφόρησης στις διασυνδέσεις των δικτύων κρίνεται αναγκαίο να ξαναγίνει ο υπολογισμός ανά γεωγραφική ζώνη, με την απαραίτητη ομαδοποίηση των κρατών μελών. Αυτό είναι ιδιαίτερα απαραίτητο στις περιπτώσεις όπου ένα κράτος μπορεί να διασυνδεθεί με την υπόλοιπη Ευρώπη μόνο μέσω άλλου κράτους, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Ιβηρικής Χερσονήσου, της Κύπρου, της Μάλτας και της Ιρλανδίας.

3.5. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις διασυνδέσεις των κρατών μελών που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο έλλειμμα συνδέσεων όπως είναι, μεταξύ άλλων, οι χώρες της Ιβηρικής Χερσονήσου, της νοτιοανατολικής Ευρώπης, η Πολωνία και η Ιρλανδία. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την κατασκευή τους χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

3.6. Η Κύπρος, η Ισπανία, η Ιταλία, η Πολωνία και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν πρόκειται να έχουν επιτύχει τον στόχο διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας κατά 10 % έως το 2020, ενώ εξαιρετικά αμφίβολο είναι εάν θα τον επιτύχουν η Ιρλανδία και η Πορτογαλία.

Με βάση τα στοιχεία της ίδιας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η επίτευξη του στόχου ηλεκτρικών διασυνδέσεων 15 % έως το 2030 φαντάζει δύσκολη, ιδίως αν εκπονηθεί μια ορθή ανάλυση ανά «γεωγραφικά σημεία συμφόρησης» και όχι μόνο ανά κράτος μέλος.

3.7. Τα νέα όρια που καθορίστηκαν για την αξιολόγηση των αναγκών διασύνδεσης και ενσωμάτωσης στην ενιαία αγορά ως προς την επίτευξη των στόχων του 2030 είναι τα ακόλουθα:

- ένα όριο στη διαφορά τιμών κατά 2 ευρώ/MWh μεταξύ των αγορών χονδρικής κάθε κράτους μέλους, περιφέρειας ή ζώνης προσφοράς, με στόχο την προώθηση της εναρμόνισης των αγορών,
- ο εφοδιασμός με ηλεκτρική ενέργεια πρέπει να διασφαλίζεται από τον συνδυασμό της δυναμικότητας κάθε κράτους μέλους και της εισαγόμενης ενέργειας. Όταν η ονομαστική δυναμικότητα των γραμμών διασύνδεσης είναι κατώτερη του 30 % του μέγιστου φορτίου, θα πρέπει να δημιουργούνται νέες διασυνδέσεις,
- το τρίτο όριο αφορά τη βέλτιστη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Δηλαδή, όταν η δυναμικότητα διασύνδεσης (εξαγωγής) είναι κατώτερη από το 30 % της εγκατεστημένης ηλεκτροπαραγωγικής δυναμικότητας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, θα πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο νέων διασυνδέσεων.

Με τα τρία αυτά όρια συσχετίζονται άμεσα οι στόχοι ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ενσωμάτωσης στην εσωτερική αγορά με τους στόχους διασύνδεσης, γεγονός που συμβάλλει θετικά στη συνολική επίτευξή τους.

3.8. Λαμβάνοντας υπόψη τα νέα όρια που θεσπίζονται και τους περιορισμούς που θέτει η ανάλυση ανά κράτος μέλος, υπάρχουν έξι χώρες που δεν πληρούν κανένα από τα τρία όρια: η Κύπρος, η Ισπανία, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Σε αυτές θα πρέπει να προστεθούν η Πορτογαλία και η Μάλτα, οι οποίες πληρούν μεν δύο από τα όρια, αλλά μέσω αποκλειστικής τους σύνδεσης με την Ισπανία και την Ιταλία αντίστοιχα.

Τόσο οι χώρες της Βαλτικής όσο και η Γερμανία, η Βουλγαρία, η Πολωνία και η Ρουμανία είναι εντός δύο εκ των τριών ορίων, ενώ μπορεί να θεωρηθεί ότι τα υπόλοιπα κράτη μέλη έχουν ενσωματωθεί πλήρως, καθότι βρίσκονται εντός και των τριών.

3.9. Καρίσταιται προφανές, τόσο από την ανάλυση του ποσοστού διασύνδεσης κάθε κράτους όσο και από την ανάλυση των τριών νέων ορίων, ότι για αρκετά κράτη θα είναι πολύ δύσκολη η επίτευξη των στόχων που τέθηκαν για το 2030. Ένα από τα κύρια προβλήματα είναι ότι ο στόχος διασύνδεσης δεν είναι δεσμευτικός για τα κράτη μέλη και αυτό, σε συνδυασμό με τις καθυστερήσεις που είναι εγγενείς σε αυτά τα έργα (πολιτική συναίνεση, ανάγκες χρηματοδότησης, οικονομική απόδοση, έλλειψη κοινωνικής αποδοχής), δυσχεραίνει την επίτευξή του. Όλοι οι στόχοι της ΕΕ για το κλίμα και την ενεργειακή ασφάλεια αποτελούν ένα αδιαίρετο σύνολο και συνεπώς είναι εξίσου σημαντικοί και δεν πρέπει κανένας να θεωρείται δευτερεύων.

3.10. Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να προωθεί την επεξεργασία και την έγκριση του κανονισμού σχετικά με τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, ακολουθώντας μια φιλόδοξη προσέγγιση, όπου θα λαμβάνονται εξίσου υπόψη ο στόχος των διασυνδέσεων και ο στόχος των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, έτσι ώστε τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταβάλουν επειγόντως κάθε προσπάθεια για την κατά το συντομότερο δυνατόν επίτευξη του στόχου διασύνδεσης 10 % και άρα να καταστεί δυνατή η πρόσβαση στην εσωτερική αγορά ενέργειας της Ένωσης.

Επιπλέον, θα πρέπει να γίνει χρήση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων —όπως είναι ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων— για όσα έργα αυξάνουν σημαντικά την υπάρχουσα δυναμικότητα διασύνδεσης σε σημεία όπου αυτή είναι κάτω από τον στόχο του 10 %. Τα έργα αυτά θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ειδικών ρυθμίσεων, με παράλληλη ενίσχυση των μέτρων ευρωπαϊκής διαχείρισης των έργων, ώστε να επιταχυνθεί η εφαρμογή τους.

3.11. Οι περιφερειακές ομάδες, από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πρέπει να αξιολογούν διαρκώς κάθε μεμονωμένη περίπτωση και να δίνουν προτεραιότητα στην υλοποίηση αυτών των έργων κοινού ενδιαφέροντος, λαμβάνοντας επίσης τα μέτρα που είναι αναγκαία για τη διευκόλυνση της εκτέλεσής τους —όπως είναι, για παράδειγμα, η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών—, καθώς και να μεριμνούν ώστε να υπάρξει συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών μέσω συναντήσεων ανώτατου επιπέδου.

Απαιτείται η συντονισμένη δράση όλων των συναρμοδίων, συμπεριλαμβανομένων των κρατών μελών, των διαχειριστών των δικτύων μεταφοράς, των φορέων υλοποίησης των έργων και των ρυθμιστικών αρχών. Πρωτοβουλίες όπως το φόρουμ για τις ενεργειακές υποδομές, που συνεδριάζει κάθε χρόνο στην Κοπεγχάγη και προσφέρει τη δυνατότητα για ενεργό συμμετοχή όλων αυτών των παραγόντων, συμβάλλουν σαφώς στην προσπάθεια εξεύρεσης λύσεων στα προβλήματα που αφορούν την υλοποίηση των έργων διασύνδεσης.

4. Ασφάλεια εφοδιασμού

4.1. Η ενίσχυση της ασφάλειας εφοδιασμού αποτελεί στόχο κεφαλαιώδους σημασίας για την ΕΕ, δεδομένης της έντονης ενεργειακής εξάρτησης όλων των κρατών μελών της από το εξωτερικό. Ως προς τούτο, τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος, ιδίως στα δίκτυα και τις διασυνδέσεις φυσικού αερίου. Ωστόσο, θα πρέπει εξακολουθήσει να δίνεται προτεραιότητα στα έργα κοινού ενδιαφέροντος που είναι απαραίτητα ώστε το σύστημα φυσικού αερίου κάθε κράτους μέλους να ικανοποιήσει το κριτήριο N-1 που θέτει ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 994/2010 και να αποκτήσει, στη συνέχεια, το συντομότερο δυνατό, τρεις εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού με φυσικό αέριο.

4.2. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις συνεισφορές που απαιτούνται ώστε να εξαλειφθούν οι αδυναμίες που εξακολουθούν να παρουσιάζονται σε ορισμένες περιοχές της Ένωσης, όπως τα νησιά και οι απόκεντρες περιοχές. Είναι σημαντικό να υπομνησθούν τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 4ης Φεβρουαρίου 2011, όπου συμφωνήθηκε ότι, μετά το 2015, κανένα κράτος μέλος δεν θα πρέπει να είναι απομονωμένο από τα ευρωπαϊκά δίκτυα φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας και ότι η ενεργειακή του ασφάλεια δεν θα πρέπει επηρεάζεται από την έλλειψη επαρκών διασυνδέσεων. Για τον σκοπό αυτόν και παρά την καθυστέρηση, η πρόοδος που σημειώθηκε το 2017 χάρη στην κάλυψη επαρκών διασυνδέσεων. «Συνδέοντας την Ευρώπη», που έδωσε ώθηση σε έργα που θα θέσουν τέρμα στην απομόνωση νησιών όπως η Κύπρος και η Μάλτα, καθώς και τα υπό μελέτη έργα κοινού ενδιαφέροντος, όπως ο αγωγός φυσικού αερίου EastMed, μεσοπρόθεσμα δημιουργούν αισιοδοξία.

4.3. Πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή μηχανισμοί αλληλεγγύης μεταξύ κρατών, που να προσφέρουν τη δυνατότητα σύμπραξης για την αντιμετώπιση των πιθανών κινδύνων εφοδιασμού ενός ορισμένου κράτους σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

5. Οι προϋποθέσεις της ενεργειακής μετάβασης

5.1. Η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και οι στόχοι που τέθηκαν ενόψει του 2030 (27 % ανανεώσιμες πηγές) και του 2050 (μείωση του CO₂ κατά 80 %) θα προωθήσουν τον εξηλεκτρισμό των μεταφορών και των νοικοκυριών, αυξάνοντας σημαντικά τις ανάγκες για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και οδηγώντας στην εισαγωγή νέων χρήσεών τους μέσω έργων τύπου «power to gas» (από ενέργεια σε αέριο).

5.2. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι ενόψει του 2050, απαιτούνται ετήσιες επενδύσεις σε δίκτυα μεταφοράς και διανομής ύψους μεταξύ 40 και 62 δισεκατομμυρίων ευρώ⁽¹⁾ έναντι 35 δισεκατομμυρίων ευρώ σήμερα.

5.3. Υπάρχει ο προφανής κίνδυνος οι στόχοι διασύνδεσης ενόψει του 2030 και του 2050 να μην εκπληρωθούν λόγω των δυσχερειών που παρουσιάζει η ανάπτυξη των έργων αυτών, γεγονός που θα έθετε σε κίνδυνο τους ευρωπαϊκούς στόχους στον τομέα της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής, εκτινάσσοντας στα ύψη τις δαπάνες στήριξης των επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

⁽¹⁾ Μελέτη Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Επιτροπή ITRE) — European Energy Industry Investments 2017, IP/A/ITRE/2013-46 — PE595.356.

5.4. Η ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας πρέπει να συνοδεύεται από τη δέουσα ανάπτυξη των ενεργειακών δικτύων, τόσο των διεθνών όσο και των εθνικών.

6. Η πορεία προς μια πραγματική εσωτερική αγορά ενέργειας

6.1. Η ΕΟΚΕ έχει ανέκαθεν δηλώσει ότι η Ενεργειακή Ένωση αποτελεί καίριο παράγοντα για την οικοδόμηση της ΕΕ, με τις διασυνδέσεις να αποτελούν απαραίτητο στοιχείο για τη δημιουργία μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς ενέργειας, καθότι η έλλειψή τους θα οδηγήσει σε απρόβλεπτες καταστάσεις με πολλές ανεπάρκειες.

Εάν δεν υπάρχουν διασυνδέσεις, η πολιτική προώθησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα οδηγήσει σε μεγάλη αστάθεια των τιμών, στην ανάγκη για μεγαλύτερες επενδύσεις σε «τεχνολογίες εφεδρείας» και στη σπατάλη της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στα χρονικά διαστήματα όπου η αύξηση της παραγωγής συνοδεύεται από μείωση της κατανάλωσης.

6.2. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER), μόνο το 31 % της υπάρχουσας δυναμικότητας διασύνδεσης μεταξύ των χωρών της ηπειρωτικής Ευρώπης τίθεται στη διάθεση της αγοράς. Για τον λόγο αυτό, προκειμένου να προωθηθεί η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς, συνιστάται να ληφθούν μέτρα που να μεγιστοποιούν τη δυναμικότητα που προσφέρεται στις αγορές, αυξάνοντας έτσι τον ανταγωνισμό και την απόδοση και βελτιώνοντας τη χρήση των διαθέσιμων πόρων.

6.3. Για να μειωθούν οι λειτουργικές δαπάνες είναι σκόπιμο να υπάρξει πρόοδος στη σύζευξη των ενδοημερήσιων αγορών και στις διασυνοριακές αγορές εξισορρόπησης. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να δοθεί ώθηση στα μέτρα του κανονισμού (ΕΕ) 2017/2195 για την εξισορρόπηση ηλεκτρικής ενέργειας ⁽²⁾, καθώς και να κληθούν τα κράτη μέλη να συνεργαστούν σε περιφερειακό επίπεδο για τη δημιουργία ζωνών εξισορρόπησης στις διασυνδέσεις που συμβάλλουν στην αποσυμφόρηση των σημείων συμφόρησης, στη βελτιστοποίηση των εφεδρικών ενεργειών μεταξύ των κρατών μελών και στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αγορών.

7. Οικονομική βελτιστοποίηση

7.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να προωθηθούν μέτρα χάρη στα οποία η διαθέσιμη ενωσιακή χρηματοδότηση θα χορηγείται κατά προτεραιότητα στα πλέον απαραίτητα έργα για την ασφάλεια του εφοδιασμού, καθώς και σε εκείνα τα έργα που εγγυώνται μεγαλύτερη οικονομική απόδοση ή επιτρέπουν μεγαλύτερη πρόοδο προς την επίτευξη των κλιματικών στόχων της Ένωσης.

7.2. Το όριο 1 (διαφορά τιμών) πρέπει να είναι καθοριστικό, από οικονομικής σκοπιάς, για την ανάθεση των έργων.

7.3. Τα έργα αποθήκευσης (άντληση, μεταξύ άλλων) που συντείνουν στην ελαχιστοποίηση των αναγκών των πάρκων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να έχουν προτεραιότητα έναντι άλλων έργων, τα οποία μέχρι στιγμής δεν διαθέτουν επαρκή τεχνολογική στήριξη και χρειάζεται να χρηματοδοτούνται από προγράμματα έρευνας και καινοτομίας, όπως είναι, για παράδειγμα, ορισμένα έργα που αφορούν τη μεταφορά CO₂. Ωστόσο, οι κανόνες δεν πρέπει να προηγούνται της τεχνολογίας.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽²⁾ ΕΕ L 312 της 28.11.2017, σ. 6.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης»

[COM(2017) 688 final]

(2018/C 262/15)

Εισηγητής: **Toni VIDAN**

Συνεισηγητής: **Christophe QUAREZ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 18.1.2018
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.4.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	159/5/5
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της όσον αφορά την τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης, υποστηρίζει τους στόχους του έργου της Ενεργειακής Ένωσης και χαιρετίζει την έμφαση που δίδεται στη δέσμευση και κινητοποίηση της κοινωνίας της ΕΕ με στόχο τον πλήρη ενστερνισμό της Ενεργειακής Ένωσης. Επαναλαμβάνει τις προτάσεις της για αποτελεσματικό διάλογο όσον αφορά την ενέργεια με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

1.2. Η ΕΟΚΕ θεωρούσε ανέκαθεν την ιδέα της Ενεργειακής Ένωσης εξαιρετικής σημασίας για την επιτυχία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής ότι η Ενεργειακή Ένωση υπερβαίνει κατά πολύ τα ζητήματα της ενέργειας και του κλίματος. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ενεργειακή μετάβαση αποτελεί ευκαιρία για να καταστεί η Ευρώπη πιο δημοκρατική, πιο συνεκτική, πιο ανταγωνιστική και πιο δίκαιη. Η κοινή προσπάθεια για την επίτευξη Ενεργειακής Ένωσης πρέπει να ενισχύσει την περιβαλλοντική, πολιτική, οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ.

1.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη δέσμη μέτρων σχετικά με την καθαρή ενέργεια ως βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, εκφράζει όμως τη λύπη της για το γεγονός ότι η τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης δεν αναγνωρίζει την ανεπάρκεια των υφιστάμενων στόχων στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ενίσχυση του νομικού πλαισίου και εκφράζει την ανησυχία της για τις προσπάθειες του Συμβουλίου να αποδυναμώσει τις μελλοντικές διατάξεις. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να εντείνει τη δράση της ώστε να φέρει την Ευρώπη και τον κόσμο εγγύτερα στον στόχο της ουδετερότητας του άνθρακα που κατοχυρώνεται στη συμφωνία του Παρισιού και έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη.

1.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της που η τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης δεν αναλύει τη μακροπρόθεσμη προοπτική για την Ενεργειακή Ένωση και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμπεριλάβει πλήρως την προοπτική του 2050 στην Ενεργειακή Ένωση και να υποβάλει πρόταση για επικαιροποίηση του χάρτη πορείας για το 2050 με βάση τη συμφωνία του Παρισιού. Κάτι τέτοιο συνάδει με το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη χάραξη έως το 2018 μιας στρατηγικής μηδενικών εκπομπών έως τα μέσα του αιώνα για την ΕΕ [2017/2620(RSP)].

1.5. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ επισημαίνει την κεντρική σημασία της διακυβέρνησης της Ενεργειακής Ένωσης. Όπως έχει ήδη διατυπωθεί στη γνωμοδότησή της με θέμα τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης ⁽¹⁾, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η διακυβέρνηση ενθαρρύνει τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα να εκπονούν μακροπρόθεσμα σχέδια με ορίζοντα πέραν του 2030, λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα και τις απόψεις όλων των ενδιαφερομένων μερών της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων ειδικότερα των ευάλωτων ομάδων, προσαρμόζεται στις κανονιστικές και τεχνολογικές αλλαγές και καθιστά εφικτή τη λογοδοσία των υπευθύνων λήψης αποφάσεων έναντι του κοινού.

1.6. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η ενεργειακή μετάβαση έχει ήδη ξεκινήσει στην Ευρώπη: οι αποδοτικές τεχνολογίες και η προτίμηση των πολιτών προς την καθαρή ενέργεια οδηγούν σε μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, ενώ αυξάνεται η παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας. Εντούτοις, από ορισμένες απόψεις, η τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης φαίνεται υπερβολικά αισιόδοξη στην εκτίμησή της για την πρόοδο που σημειώνεται. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τα συμπεράσματα της τρίτης έκθεσης για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης σχετικά με τη σημασία του διαλόγου «Ταλανοα» για το κλίμα το 2018 και τονίζει την ανάγκη να γίνουν περισσότερα όσον αφορά την καινοτομία, τις επενδύσεις, την παγκόσμια συνεργασία και το εμπόριο προκειμένου να καρποφορήσουν οι προσπάθειες της ΕΕ να αναδειχθεί σε πρωτοπόρο δύναμη.

1.7. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης επικεντρώνεται κυρίως στα τεχνικά εμπόδια στις υποδομές. Στο μέλλον, θα πρέπει να δοθεί πολύ περισσότερη προσοχή σε άλλους εμπορικούς και θεσμικούς φραγμούς που παρεμποδίζουν τη συμμετοχή και τα οφέλη για το ευρύ κοινό, τους καταναλωτές, τις κοινότητες και τις ΜΜΕ από τη μετάβαση σε καθαρή ενέργεια και τους συναφείς μηχανισμούς στήριξης της ΕΕ. Κάποιοι από τους φραγμούς που δεν εξετάζονται αφορούν διαφορές στο κόστος κεφαλαίου για επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην ΕΕ, την κακή εφαρμογή του κράτους δικαίου, τη διαφθορά, την ανεπαρκή διοικητική ικανότητα, τις δυσκολίες πρόσβασης στο δίκτυο και την απουσία ψηφιοποίησης και εκδημοκρατισμού στο πλαίσιο του ενεργειακού συστήματος.

1.8. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι στην τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης σημειώνεται η μείωση του κόστους των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και άλλων τεχνολογιών καθαρής ενέργειας. Καλεί την Επιτροπή να ενσωματώσει τις προόδους αυτές στα μελλοντικά της πολιτικά και επενδυτικά μέσα και να διασφαλίσει ότι η κοινωνική προοπτική βρίσκεται στο επίκεντρο του επικαιροποιημένου χάρτη πορείας για το 2050.

2. Ιστορικό και προβληματισμός σχετικά με προηγούμενες συστάσεις της ΕΟΚΕ

2.1. Η στήριξη των πολιτών της ΕΕ τόσο στους στόχους της Ενεργειακής Ένωσης όσο και σε πιο φιλόδοξες πολιτικές για το κλίμα και την ενέργεια είναι ισχυρή και αυξανόμενη. Η τελευταία έρευνα του Ευρωβαρομέτρου για την κλιματική αλλαγή ⁽²⁾, η οποία πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2017, κατέδειξε ότι το 74 % των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η κλιματική αλλαγή συνιστά πολύ σοβαρό πρόβλημα, το 79 % πιστεύει ότι η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και η αποτελεσματικότερη χρήση της ενέργειας μπορούν να ενισχύσουν την οικονομία και την απασχόληση της ΕΕ και το 77 % θεωρεί ότι η προώθηση της εμπειρογνωμοσύνης της ΕΕ όσον αφορά τις νέες καθαρές τεχνολογίες προς τρίτες χώρες μπορεί να ωφελήσει οικονομικά την ΕΕ, ενώ το 65 % συμφωνεί επίσης ότι η μείωση των εισαγωγών ορυκτών καυσίμων από τρίτες χώρες μπορεί να αποφέρει οικονομικά οφέλη στην ΕΕ. Η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμφωνεί επίσης ότι πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη δημόσια οικονομική στήριξη στη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας, ακόμη και αν αυτό σημαίνει μείωση των επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων (79 %), και ότι η μείωση των εισαγωγών ορυκτών καυσίμων μπορεί να αυξήσει την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ (64 %).

2.2. Σημειώνεται επίσης αυξημένη υποστήριξη των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης στην ευρωπαϊκή επιχειρηματική κοινότητα, τόσο εκτός όσο και εντός του τομέα της ενέργειας. Ένα καλό παράδειγμα της υποστήριξης αυτής αποτελεί το νέο όραμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης Βιομηχανιών Ηλεκτροπαραγωγής Eurelectric ⁽³⁾. Η Eurelectric δηλώνει ότι «υπό το πρίσμα της συμφωνίας του Παρισιού και του επείγοντος χαρακτήρα της αντιμετώπισης των κλιματικών αλλαγών, της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της εξάντλησης των φυσικών πόρων», η Eurelectric δεσμεύεται «να επενδύσει σε καθαρές λύσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και μετάβασης, να μειώσει τις εκπομπές και να συνεχίσει ενεργά τις προσπάθειες να καταστεί ουδέτερη από άποψη εκπομπών άνθρακα πολύ πριν από τα μέσα του αιώνα», να προωθήσει «την απαραίτητη μετάβαση από τη βασισμένη στους πόρους οικονομία σε μια ευρωπαϊκή οικονομία τεχνολογικής βάσης», να καταστήσει δυνατή «την κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα» και να «ενσωματώσει τη βιωσιμότητα σε όλα τα μέρη της αξιακής αλυσίδας της και να λάβει μέτρα για τη στήριξη του μετασχηματισμού των υφιστάμενων στοιχείων ενεργητικού προς μια κοινωνία μηδενικού άνθρακα».

⁽¹⁾ EE C 246 της 28.7.2017, σ. 341.

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/clima/news/eu-citizens-increasingly-concerned-about-climate-change-and-see-economic-benefits-taking-action_el

⁽³⁾ <https://cdn.eurelectric.org/media/2189/vision-of-the-european-electricity-industry-02-08-2018-h-864A4394.pdf>

2.3. Αυξανόμενος αριθμός επιστημονικών πορισμάτων και εμπειρογνωμοσύνης επιβεβαιώνει ότι ο τομέας της ενέργειας (και της ηλεκτρικής ενέργειας) της ΕΕ μπορεί να επωφεληθεί σημαντικά από την ταχεία πτώση των τιμών των ηλιακών φωτοβολταϊκών, της αιολικής ενέργειας και των τεχνολογιών εξισορρόπησης συστημάτων. Μια πρόσφατα δημοσιευθείσα έκθεση ⁽⁴⁾ του Διεθνούς Οργανισμού για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (IRENA) αναφέρει ότι η ΕΕ «μπορεί να αυξήσει το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας του ενεργειακού της μείγματος στο 34 % έως το 2030, δύο φορές το μερίδιο του 2016, επιτυγχάνοντας καθαρό θετικό οικονομικό αντίκτυπο». Η αύξηση αυτή «θα έχει ως αποτέλεσμα την εξοικονόμηση από 44 δισεκατ. ευρώ έως 113 δισεκατ. ευρώ ετησίως μέχρι το 2030, κατά τον λογιστικό υπολογισμό της εξοικονόμησης ενεργειακού κόστους και της αποφυγής περιβαλλοντικών και υγειονομικών δαπανών». Σε άλλη πρόσφατη έρευνα ⁽⁵⁾ που δημοσίευσε ο φορέας Energy Union Choices αναφέρεται ότι «το πλέον οικονομικά αποδοτικό σενάριο για το ενεργειακό μείγμα της ΕΕ περιλαμβάνει μεγαλύτερο μερίδιο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για παραγωγή ηλεκτρισμού σε σχέση με το σενάριο που διατύπωσε η Επιτροπή, και συγκεκριμένα, μερίδιο 61 % αντί του 49 % έως το 2023. Σύμφωνα με το σενάριο αυτό, η ΕΕ θα αποφύγει πρόσθετες εκπομπές CO₂ όγκου 265Mt και ετήσιο κόστος για ενεργειακά συστήματα ύψους 600 εκατ. ευρώ· ακόμη, θα σημειωθεί (καθαρή) αύξηση του αριθμού των θέσεων εργασίας κατά 90 000».

2.4. Έχουν δρομολογηθεί σημαντικές πρωτοβουλίες, μεταξύ άλλων η Διακήρυξη της Μάλτας του Μαΐου 2017 για την επιτάχυνση της μετάβασης στην καθαρή ενέργεια στα νησιά, συμπεριλαμβανομένων των εξόχως απόκεντρων περιφερειών της Ευρώπης, το φόρουμ για τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα στον τομέα της καθαρής ενέργειας, η ανακοίνωση για τη βιομηχανική στρατηγική για την Ευρώπη και οι προσπάθειες δημιουργίας μιας «Ευρωπαϊκής Συμμαχίας για την Μπαταρία». Όλα τα παραπάνω είναι καίριας σημασίας για την προώθηση μιας ολοκληρωμένης βιομηχανικής πολιτικής που μπορεί να στηρίξει την ενεργειακή μετάβαση ενισχύοντας παράλληλα τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως η ευκαιρία της βιομηχανίας να προβάλει την ικανότητα της Ευρώπης να αναπτύσσει κατάλληλες λύσεις στις τρέχουσες προκλήσεις.

2.5. Η ΕΟΚΕ έχει δηλώσει επανειλημμένα ότι η Ενεργειακή Ένωση πρέπει να παράσχει ένα σταθερό και ευνοϊκό περιβάλλον για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που θα τις ενδυναμώνει και θα τις ενθαρρύνει να προβούν σε επενδύσεις και προσλήψεις, δίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στις δυνατότητες των ΜΜΕ. Κάτι τέτοιο απαιτεί την από κοινού καθιέρωση ενός υγιούς συστήματος διακυβέρνησης της Ενεργειακής Ένωσης, πράγμα το οποίο μπορεί να συμβεί μόνον εάν σημειωθούν εκτεταμένες αλλαγές στον κανονισμό για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2.6. Η ΕΟΚΕ ανέκαθεν θεωρούσε ότι η διάθεση και η φυσική πρόσβαση σε ενέργεια σε προσιτές τιμές έχουν καίρια σημασία για την αποφυγή της ενεργειακής φτώχειας, ενός προβλήματος που παρεμποδίζει επίσης τη στροφή των πολιτών σε λύσεις χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Ως εκ τούτου, χαιρετίζει την έναρξη λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Ενεργειακής Φτώχειας, το οποίο αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης ευρύτερης ευρωπαϊκής δράσης με στόχο την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας στην Ευρώπη.

2.7. Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει να συμπεριληφθεί η κοινωνική διάσταση στα κριτήρια αξιολόγησης της επόμενης έκθεσης για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης. Συνεπώς, επικροτεί θερμά τις κοινωνικές πρωτοβουλίες που ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως τις σχετικές με τις περιφέρειες υψηλής έντασης άνθρακα και την ενεργειακή φτώχεια, καθώς και τη δημιουργία ειδικής επιμέρους ενότητας στην έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης αφιερωμένης στην κοινωνική διάσταση της Ενεργειακής Ένωσης. Το εξαιρετικό αυτό πρώτο βήμα θα πρέπει να υποστηριχθεί περαιτέρω στο μέλλον, για παράδειγμα με την από κοινού εκπόνηση «κοινωνικού συμφώνου για ενεργειακή μετάβαση με γνώμονα τους πολίτες».

2.8. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η υλοποίηση της ενεργειακής μετάβασης δεν απαιτεί σημαντικά διαφορετικά ποσά επενδύσεων σε σύγκριση με τα απαιτούμενα για τη διατήρηση του σημερινού ενεργειακού συστήματος που βασίζεται κυρίως στα εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα. Απαιτεί, ωστόσο, σημαντικά διαφορετικά είδη επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων που αποσκοπούν στη μείωση του άνθρακα, στην ψηφιοποίηση, στον εκδημοκρατισμό και στην αποκέντρωση. Η βασική πρόκληση είναι η ανακατανομή του κεφαλαίου από τα στοιχεία ενεργητικού και τις υποδομές υψηλών επιπέδων άνθρακα στα αντίστοιχα χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Μια τέτοια ανακατανομή θα πρέπει να είναι αποτελεσματική όσον αφορά τη χρησιμοποίηση του δημόσιου χρήματος της ΕΕ και των κρατών μελών, για παράδειγμα με τη σταδιακή κατάργηση όλων των επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων (συμπεριλαμβανομένης της δημόσιας στήριξης της ΕΕ στους αγωγούς φυσικού αερίου)· ωστόσο, τούτο δεν πρέπει να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, ούτε να οδηγήσει σε στρεβλώσεις της ενιαίας αγοράς.

2.9. Για να βοηθηθούν οι ιδιώτες επενδυτές να πραγματοποιήσουν αυτήν την ανακατανομή του κεφαλαίου, οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να διασφαλίσουν αποτελεσματικές και προβλέψιμες τιμές άνθρακα για όλες τις οικονομικές δραστηριότητες. Αυτό που πιθανόν θα χρειαστεί είναι ένα ελάχιστο επίπεδο τιμών άνθρακα για το ΣΕΔΕ, σε συνδυασμό με την εναρμόνιση των ενεργειακών φόρων. Κάτι τέτοιο θα απαιτούσε εξορθολογισμό των πολιτικών εργαλείων της ΕΕ και αποφυγή των επικαλυπτόμενων μέσων που

⁽⁴⁾ <http://irena.org/newsroom/pressreleases/2018/Feb/EU-Doubling-Renewables-by-2030-Positive-for-Economy>

⁽⁵⁾ <http://www.energyunionchoices.eu/cleanersmartercheaper/>

αλλοιώνουν τα επενδυτικά μηνύματα. Η ΕΟΚΕ έχει επίσης καλέσει την Επιτροπή να επιδιώξει ενεργά τη θέσπιση παγκόσμιου συστήματος τιμολόγησης του άνθρακα, κάτι το οποίο θα διαμόρφωνε ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τις ευρωπαϊκές εταιρείες στις εξαγωγικές αγορές και σε σχέση με τα εισαγόμενα προϊόντα.

3. Παρατηρήσεις επί της τρίτης έκθεσης για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης και επακόλουθα μέτρα

3.1. Δημιουργία ισχυρής και δημοκρατικής διακυβέρνησης για την ενεργειακή μετάβαση της Ευρώπης

3.1.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ και τα περισσότερα κράτη μέλη της οφείλουν να προωθήσουν περαιτέρω τον εκδημοκρατισμό της χάραξης ενεργειακής πολιτικής, για παράδειγμα ενισχύοντας την αποτελεσματική χρήση εργαλείων όπως η διαβουλευτική δημοσκόπηση και οι Ευρωπαϊκές Πρωτοβουλίες Πολιτών· επίσης, πρέπει να διασφαλίσουν τη συστημική δέσμευση και τους απαραίτητους πόρους προκειμένου να συμμετάσχει η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών στη σύνταξη εθνικών ενεργειακών και κλιματικών σχεδίων.

3.1.2. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ισχυρή και δημοκρατική διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης απαιτεί τη δημιουργία «Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ενεργειακής Πληροφόρησης» στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, η οποία θα είναι σε θέση να διασφαλίσει την ποιότητα των δεδομένων που παρέχουν τα κράτη μέλη, να αναπτύξει ένα σημείο εισόδου για όλα τα σύνολα δεδομένων που απαιτούνται για την αξιολόγηση της προόδου της Ενεργειακής Ένωσης, να αναπτύξει μαζί με τους ενδιαφερόμενους τις παραδοχές για διάφορα σενάρια, να παράσχει μοντέλα ανοιχτής πηγής ώστε να μπορούν να δοκιμάζονται διαφορετικές υποθέσεις και να ελέγχει τη συνοχή μεταξύ των διαφόρων προβλέψεων. Το έργο της θα πρέπει να είναι ελεύθερα προσβάσιμο σε όλους τους φορείς λήψης αποφάσεων, στις επιχειρήσεις και στο ευρύ κοινό.

3.1.3. Για να δημιουργηθεί ένα σταθερό και ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, και ιδίως για τις ΜΜΕ, η ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη της θα πρέπει να αναπτύξουν μακροπρόθεσμα ενεργειακά σχέδια για την επίτευξη του στόχου της ουδετερότητας του άνθρακα που αποδεχθηκαν με τη συμφωνία του Παρισιού. Τα σχέδια αυτά θα πρέπει να αναπτύχθουν με τον πλέον περιεκτικό τρόπο και να ενσωματωθούν στα σχέδια με ορίζοντα το 2030 και στα άλλα μακροπρόθεσμα σχέδια που προβλέπονται στον κανονισμό για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης. Θα πρέπει επίσης να σχεδιαστούν τομεακές και περιφερειακές στρατηγικές για τη μείωση των ανθρακούχων εκπομπών ώστε να εντοπιστούν επιχειρηματικές και τοπικές ευκαιρίες και να προβλεφθούν μελλοντικά κέρδη και απώλειες σε σχέση με τις θέσεις εργασίας, προκειμένου να διασφαλιστεί ομαλή μετάβαση.

3.1.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις πρωτοβουλίες που έχουν ως στόχο να βοηθήσουν τις περιφέρειες και τα νησιά υψηλής έντασης ανθρακούχων εκπομπών κατά την ενεργειακή τους μετάβαση. Ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεχίσει να υποστηρίζει τις περιφερειακές προσεγγίσεις στην ενεργειακή μετάβαση. Σχετικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να μεριμνήσει για τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων κρατών μελών και περιφερειών στην από κοινού χαρτογράφηση των πλεονεκτημάτων και αδυναμιών κάθε ευρωπαϊκής περιφέρειας ως προς την ενεργειακή μετάβαση. Η χαρτογράφηση θα πρέπει να τροφοδοτήσει τις βιομηχανικές τους στρατηγικές, καθώς και να τα βοηθήσει να προβλέψουν το πιθανό αποτέλεσμα όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τις απώλειες και τον επαναπροσδιορισμό λόγω της μετάβασης.

3.1.5. Η ΕΟΚΕ καλεί επίσης την Επιτροπή να συνεχίσει την ανάπτυξη δεικτών για την παρακολούθηση των επιπτώσεων της ενεργειακής μετάβασης στις βιομηχανίες που σχετίζονται με την ενέργεια και την ανάπτυξή τους, βελτιώνοντας τους κοινωνικούς δείκτες με την πρόβλεψη συλλογής δεδομένων ακριβείας και με την εισαγωγή νέων δεικτών με επίκεντρο το ευρύτερο κοινό και την κοινωνία των πολιτών, όπως προκύπτει από τις σχετικές γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ ⁽⁶⁾.

3.2. Από κοινού εκπόνηση κοινωνικού συμφώνου για ενεργειακή μετάβαση με γνώμονα τους πολίτες

3.2.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Ευρώπη χρειάζεται την εκπόνηση «κοινωνικού συμφώνου για ενεργειακή μετάβαση με γνώμονα τους πολίτες» που θα συμφωνηθεί από την ΕΕ, τα κράτη μέλη, τις περιφέρειες, τις πόλεις, τους κοινωνικούς εταίρους και την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η μετάβαση δεν θα αφήσει κανέναν πίσω. Θα πρέπει να αποτελέσει την έκτη διάσταση της Ενεργειακής Ένωσης και να περιλαμβάνει όλες τις κοινωνικές πτυχές, όπως τη δημιουργία ποιοτικής απασχόλησης, την επαγγελματική κατάρτιση, την εκπαίδευση και κατάρτιση των καταναλωτών, την κοινωνική προστασία, την υγεία και την ενεργειακή φτώχεια καθώς και συγκεκριμένα σχέδια μετάβασης για τις περιφέρειες στις οποίες σημειώνεται απώλεια θέσεων εργασίας.

3.2.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Ενεργειακή Ένωση απαιτεί τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσαρμογής στην Ενεργειακή Μετάβαση που θα βοηθήσει τους εργαζομένους που κινδυνεύουν να χάσουν τη δουλειά τους ως αποτέλεσμα της ενεργειακής μετάβασης. Με τον τρόπο αυτό, επισημαίνεται η βούληση της Ευρώπης να διασφαλίσει ότι η ενεργειακή μετάβαση δεν θα αφήσει κανέναν στο περιθώριο.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 117, ΕΕ C 288 της 31.8.2017, σ. 100.

3.2.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί την ενεργειακή μετάβαση ευκαιρία για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας στην Ευρώπη και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, καθώς και για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την κοινωνική ένταξη. Με βάση τα πορίσματα του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Ενεργειακής Φτώχειας, θα πρέπει να καταρτιστεί ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων οργανώσεων καταναλωτών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι δημόσιες δράσεις στοχεύουν ολοένα και περισσότερο τις βαθύτερες αιτίες της ενεργειακής φτώχειας. Επειδή στη γνωμοδότησή της Δέση μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους»⁽⁷⁾ διαπίστωνε ότι η ενεργειακή φτώχεια αφορά τις επενδύσεις και ότι ιδιαίτερα τα ευάλωτα νοικοκυριά αντιμετωπίζουν εμπόδια όσον αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη σταδιακής μετάβασης από μέτρα ανακούφισης σε προληπτικά μέτρα, όπως η ανακαίνιση για τη μετατροπή παλαιών κτιρίων σε κτίρια μηδενικής καθαρής κατανάλωσης ενέργειας. Από την άποψη αυτή, τα κοινωνικά τιμολόγια μπορούν να αποτελέσουν προσωρινή και μόνο ανακούφιση, η οποία θα πρέπει σταδιακά να αντικατασταθεί από μηχανισμούς όπως οι επιταγές ενέργειας ή οι επιδοτήσεις για σημαντικές μετασκευές κτιρίων και αγορές ηλεκτρικών αυτοκινήτων.

3.2.4. Για να διασφαλιστεί η ενεργειακή μετάβαση με γνώμονα τον πολίτη και να παρασχεθεί το μέγιστο κοινωνικό και οικονομικό όφελος στην κοινωνία γενικότερα, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί και να υποστηριχθεί η αίσθηση ευθύνης των πολιτών και των κοινοτήτων για τους τοπικούς ανανεώσιμους ενεργειακούς πόρους. Όλοι οι μηχανισμοί στήριξης και οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς ενέργειας θα πρέπει να επιτρέπουν στις τοπικές κοινότητες να συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγή ενέργειας και να έχουν δικαίω πρόσβαση στην ενεργειακή αγορά. Τα κράτη μέλη που δεν διαθέτουν τη θεσμική ικανότητα να διασφαλίσουν την ανάλογη ενεργό συμμετοχή του κοινού στην ενεργειακή μετάβαση, και συγκεκριμένα τη θεσμική ικανότητα να παράσχουν στήριξη και προγράμματα σε επίπεδο τοπικών κοινοτήτων για την πρόσβαση σε χρηματοδοτικούς μηχανισμούς της ΕΕ, θα πρέπει να υποστηρίζονται ενεργά.

3.2.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να αναπτύξει ένα «Πράσινο Πρόγραμμα Erasmus Pro» το οποίο θα βασίζεται στο πιλοτικό της πρόγραμμα Erasmus Pro, καθώς και άλλα προγράμματα που μπορούν να προσελκύσουν περισσότερους νέους στους αναπτυσσόμενους τομείς της ενεργειακής μετάβασης, βελτιώνοντας την εικόνα και τις συνθήκες εργασίας σε τέτοιου είδους θέσεις.

3.2.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη φιλοδοξία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να μειωθεί κατά το ήμισυ ο αριθμός των πρόωρων θανάτων που προκαλούνται από την ατμοσφαιρική ρύπανση έως το 2030 (το 2015 καταγράφηκαν 400 000 πρόωροι θάνατοι στην Ευρώπη). Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη της πρέπει να καταστήσουν την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης πολιτική προτεραιότητα υψηλού επιπέδου. Πρέπει να ενισχυθούν τα ρυθμιστικά μέτρα τα οποία αποσκοπούν στη μείωση των ατμοσφαιρικών ρύπων που εκπέμπονται από οχήματα και σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής και να τεθούν σε εφαρμογή μέτρα για τη σταδιακή κατάργηση της χρήσης ορυκτών καυσίμων στις μεταφορές και στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

3.2.7. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις βελτιώσεις στην τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης όσον αφορά την πληροφόρηση σχετικά με τη χρήση των επενδυτικών μέσων της ΕΕ και τις επιπτώσεις τους στο ευρύ κοινό, τις κοινότητες και τις ΜΜΕ, όμως επισημαίνει την ανάγκη βελτίωσης των μέσων με τα οποία οι πολίτες και τα κοινοτικά προγράμματα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτούς τους πόρους (π.χ. παροχή στήριξης στις χρηματοπιστωτικές πλατφόρμες, ειδικά σε κράτη μέλη που δεν διαθέτουν τέτοιου είδους οντότητες).

3.2.8. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει τα συμπεράσματα και τα πορίσματα της μελέτης σχετικά με τους οικιακούς παραγωγούς-καταναλωτές στην Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Ένωση στο πλαίσιο των εγγράφων που συνοδεύουν την τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης, και ειδικότερα ένα από τα πορίσματα, ότι δηλαδή «δεν υπάρχει εναρμονισμένο κανονιστικό πλαίσιο για τους οικιακούς παραγωγούς-καταναλωτές στην ΕΕ και τα κράτη μέλη υιοθετούν διαφορετικές προσεγγίσεις», αλλά και τη σύσταση ότι «ένας κοινός και περιεκτικός ορισμός των οικιακών παραγωγών-καταναλωτών θα μπορούσε να αποτελέσει καταλύτη για την ανάπτυξη σαφούς και ισχυρού πολιτικού και ρυθμιστικού πλαισίου της ΕΕ που θα υποστηρίξει την ιδιοπαραγωγή των καταναλωτών...»⁽⁸⁾.

3.3. Μεταφορές

3.3.1. Η πτυχή της ηλεκτροδότησης της ενεργειακής μετάβασης απαιτεί αυξημένη πολιτική και νομική συνοχή μεταξύ των παραδοσιακά διαχωρισμένων τμημάτων του ενεργειακού τομέα. Η αυξημένη αλληλεπίδραση μεταξύ του τομέα της ενέργειας και των μεταφορών είναι ήδη γεγονός και η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προσπάθειες για τη διασφάλιση συνέπειας μεταξύ των νομοθετικών δεσμών «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους» και «Καθαρή κινητικότητα».

⁽⁷⁾ ΕΕ C 246 της 28.7.2017, σ. 64

⁽⁸⁾ Μελέτη JUST/2015/CONS/FW/COO6/0127

3.3.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι στην τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης δεν εξετάζεται η σταδιακή κατάργηση των ορυκτών καυσίμων για τις πωλήσεις ή/και τη χρήση επιβατικών αυτοκινήτων την οποία ανακοίνωσαν πρόσφατα πολλά κράτη μέλη και πόλεις όπως οι Κάτω Χώρες και το Παρίσι. Τα συμβάντα που αφορούν το σκάνδαλο των εκπομπών των οχημάτων και οι συνέπειες για την κλιματική αλλαγή, την ατμοσφαιρική ρύπανση, την υγεία και το περιβάλλον καταδεικνύουν την επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ θα πρέπει να παράσχει ένα συντονισμένο πλαίσιο για τη σταδιακή κατάργηση του πετρελαίου ντίζελ και της βενζίνης για τα επιβατικά αυτοκίνητα ώστε να αποφευχθεί η πιθανότητα η μη συντονισμένη και απρόβλεπτη λήψη αποφάσεων σε εθνικό και υποεθνικό επίπεδο να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση και να στρεβλώσει την ενιαία αγορά.

3.3.3. Για να μην αναγκαστούν οι πολίτες χαμηλών εισοδημάτων να μείνουν με ρυπογόνα οχήματα με όλο και πιο περιορισμένη πρόσβαση σε πολλές αστικές περιοχές, θα πρέπει να θεσπιστούν νομοθετικά και οικονομικά κίνητρα σε ολόκληρη την ΕΕ ώστε να καταστεί δυνατή η χαμηλού κόστους μετασκευή ή μετατροπή των συστημάτων κίνησης σε υφιστάμενα οχήματα με στόχο τη μετάβαση από τα ορυκτά καύσιμα σε τεχνολογίες μηδενικών εκπομπών. Ένα τέτοιο μέτρο θα ελαχιστοποιούσε επίσης τη χρήση πόρων και το κοινωνικό κόστος της μετάβασης από τα οχήματα με ορυκτά καύσιμα στα ηλεκτρικά οχήματα και θα μπορούσε να συμβάλει σε μια μετάβαση με μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των περιφερειών και των κρατών μελών με χαμηλότερα και υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος.

3.3.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης αναγνωρίζει τους συσσωρευτές ως «στρατηγική συνιστώσα των προτεραιοτήτων καινοτομίας», αλλά και το γεγονός ότι η εν λόγω τεχνολογία θα αποτελέσει «βασική τεχνολογία που θα διευκολύνει την επίτευξη των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης». Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πρωτοβουλίες που εξασφαλίζουν «σημαντική στήριξη για τους συσσωρευτές και την τεχνολογία στοιχείων συσσωρευτών» και διασφαλίζουν ότι η ΕΕ διαδραματίζει φιλόδοξο ρόλο στην παγκόσμια αγορά.

3.4. Υποδομή και βιομηχανική ανάπτυξη για την ενεργειακή μετάβαση

3.4.1. Η ενεργειακή μετάβαση έχει σημαντικές επιπτώσεις για μια σειρά κλάδων: πρώτον, για τους παραγωγούς ενέργειας ή και για τον ίδιο τον ενεργειακό τομέα· δεύτερον, για τις βιομηχανίες που χρησιμοποιούν ενέργεια ως συντελεστή παραγωγής, ιδίως για τις ενεργοβόρες βιομηχανίες· και τρίτον, για τις βιομηχανίες που παρέχουν τεχνολογίες και λύσεις στον τομέα της ενέργειας και του κλίματος. Οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν κινδύνους αλλά και αποκομίζουν οφέλη, και είναι σημαντικό για την ΕΕ να βοηθήσει τις βιομηχανίες να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες και να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις.

3.4.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης δεν θεωρεί την ανακοίνωση της αποχώρησης των ΗΠΑ από τη συμφωνία του Παρισιού ιστορική ευκαιρία για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, τους φορείς καινοτομίας, τους εργαζόμενους και τους επενδυτές να επιβεβαιώσουν την παγκόσμια ηγετική τους θέση στις δυναμικές αγορές καθαρής ενέργειας. Η ΕΕ θα πρέπει να καταστεί ακόμη πιο φιλόδοξη σε όλους τους τομείς της καθαρής ενέργειας, από την ενεργειακή αποδοτικότητα ως την ηλεκτροκίνηση, να παράσχει στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις μια υγιή εγχώρια αγορά όπου η καινοτομία μπορεί να αναπτυχθεί με ασφάλεια, καθώς και μια ολοκληρωμένη βιομηχανική στρατηγική με στόχο την εξαγωγή λύσεων καθαρής ενέργειας στον υπόλοιπο κόσμο.

3.4.3. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της προς την Επιτροπή να προβεί σε διεξοδική αξιολόγηση των υφιστάμενων μέσων πολιτικής χαμηλών εκπομπών άνθρακα, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι για την επίτευξη των στόχων χρησιμοποιούνται τα κατάλληλα εργαλεία με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο σε καλά οργανωμένες αγορές. Η αδικαιολόγητη επιβάρυνση των χρηστών ενέργειας και διάφοροι φραγμοί όπως π.χ. τα πολύπλοκα τιμολόγια, πρέπει να αποφεύγονται εξαιτίας της έλλειψης ανταγωνισμού και διαφάνειας στην αγορά.

3.4.4. Ο νέος κατάλογος «έργων κοινού ενδιαφέροντος» που είναι επιλέξιμα για δημόσιες επιδοτήσεις της ΕΕ και συνοδεύουν την τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης δείχνει μείωση των έργων ορυκτών καυσίμων σε 53 έργα φυσικού αερίου, έναντι 77 στον προηγούμενο κατάλογο. Ωστόσο, ορισμένοι αναλυτές ισχυρίζονται ότι αυτό είναι απλώς το αποτέλεσμα της ομαδοποίησης και συνένωσης πολλαπλών έργων και ότι ο νέος κατάλογος περιλαμβάνει περίπου 90 έργα φυσικού αερίου, κάτι που ουσιαστικά αντιπροσωπεύει αύξηση των έργων φυσικού αερίου. Λόγω των σημαντικών περιβαλλοντικών κινδύνων και των οικονομικών κινδύνων εξαιτίας μη αξιοποιήσιμων στοιχείων ενεργητικού κατά την πραγματοποίηση επενδύσεων σε υποδομές ορυκτών καυσίμων, τα εν λόγω έργα και η εκχώρηση του σήματος ΠΚΕ (πρόγραμμα κοινού ενδιαφέροντος) θα πρέπει να επανεξεταστούν το συντομότερο δυνατόν.

3.5. Ενεργειακή ασφάλεια και η γεωπολιτική διάσταση της Ενεργειακής Ένωσης

3.5.1. Όπως αναφέρεται και σε γνωμοδότησή της του προηγούμενου έτους, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η ενεργειακή ασφάλεια πρέπει να παραμείνει στόχος καθοριστικής σημασίας για την Ενεργειακή Ένωση. Η ενεργειακά αποδοτική οικονομία και η βιώσιμη και αξιόπιστη τοπική υποδομή παραγωγής, μεταφοράς και αποθήκευσης ενέργειας, οι εύρυθμες αγορές ενέργειας και οι πλήρως συμβατές με το κεκτημένο της ΕΕ εμπορικές σχέσεις είναι καθοριστικοί συντελεστές που πρέπει να διασφαλιστούν. Ο στόχος της ενεργειακής ασφάλειας πρέπει να καθοριστεί καλύτερα, εξετάζοντας πέρα από τις πτυχές των εισαγωγών ενέργειας και της εγχώριας παραγωγής, τις δυνατότητες αυξημένης ανθεκτικότητας σε όλο το ενεργειακό σύστημα, κοινωνικής καινοτομίας, αλλαγής συμπεριφοράς και ασφάλειας στον κυβερνοχώρο.

3.5.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την εξωτερική διάσταση της Ενεργειακής Ένωσης, όπως παρουσιάζεται στην τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης και συμφωνεί ότι «οι εξωτερικές και αναπτυξιακές πολιτικές της ΕΕ είναι καίριας σημασίας για τη στήριξη της μετάβασης σε καθαρή ενέργεια και σε χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές παγκοσμίως, καθώς και για την ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας και ανταγωνιστικότητας της ΕΕ». Δυστυχώς, όλο και περισσότερα στοιχεία καταδεικνύουν ότι μερικά κράτη και εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην εισαγωγή ορυκτών καυσίμων στην ΕΕ εμπλέκονται σε πρακτικές που δεν ενδείκνυνται στο σύνθηδες επιχειρηματικό γίγνεσθαι, μερικές δε φορές προσπαθούν επιθετικά να επηρεάσουν την ενεργειακή και κλιματική πολιτική των κρατών μελών και άλλων συναφών ενδιαφερόμενων μερών. Για να διασφαλιστεί αξιόπιστο και δημοκρατικό περιβάλλον για τη συζήτηση πολιτικής σχετικά με την εφαρμογή της Ενεργειακής Ένωσης, απαιτείται συστηματική παρακολούθηση των δραστηριοτήτων αυτών, δημοσιοποίησή τους και ενεργός ανταπόκριση.

3.5.3. Λόγω της ψηφιοποίησης των ενεργειακών συστημάτων, πρέπει να αναπτυχθεί μια προηγμένη ψηφιακή υποδομή που θα καθιστά τη λήψη μέτρων για την ενίσχυση της ασφάλειας του κυβερνοχώρου σημαντικό μέρος των προσπαθειών για την παροχή ενεργειακής ασφάλειας. Δεδομένης της αλληλεπίδρασης μεταξύ ευφών ηλεκτρικών δικτύων και ηλεκτρικών οχημάτων, η υποδομή ηλεκτρικής ενέργειας θα αποτελέσει επίσης βασικό στοιχείο του συστήματος μεταφορών. Από την άποψη αυτή, ακόμη σημαντικότερη θα είναι η ασφάλεια του κυβερνοχώρου των συνδεδεμένων τομέων ενέργειας και μεταφορών και των ψηφιακών τους υποδομών.

3.5.4. Η επιτυχία της Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Ένωσης εξαρτάται από την ικανότητα προάσπισης της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και εξασφάλισης ότι τα ενεργειακά έργα στην Ευρώπη λειτουργούν στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την αγορά. Αυτό αφορά ιδιαίτερα επενδυτικά έργα που δυνητικά, και για πολλούς δεκάετηρα, αντιβαίνουν στους στόχους της Ενεργειακής Ένωσης. Αυτό εγείρει πολιτικές και οικονομικές ανησυχίες σε πολλά κράτη μέλη, πράγμα που με τη σειρά του συμβάλλει στην απώλεια της εμπιστοσύνης των κοινωνιών των χωρών αυτών έναντι των αξιών που τους καθοδήγησαν προς την προσχώρησή τους στην ΕΕ. Η αποτυχία προάσπισης του κράτους δικαίου χρησιμοποιείται επίσης από τους πολιτικούς ιθύνοντες οι οποίοι εμφανίζονται απρόθυμοι ως προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ως παράδειγμα για να καταδειχθούν οι αδυναμίες της προσχώρησης στην Ένωση, στοιχείο το οποίο υπονομεύει ακόμη περισσότερο την ενότητα και την ακεραιότητα της ΕΕ. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά με έμφαση η υλοποίηση έργων όπως ο αγωγός Nord Stream 2, καθώς και άλλων σημαντικών έργων, από στρατηγικής πλευράς, να πραγματοποιείται σύμφωνα με τους κανόνες της Ενεργειακής Ένωσης.

4. Συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και συμβολή της ΕΟΚΕ

4.1. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι είναι κρίσιμης σημασίας να διασφαλιστεί η επιτυχία του 2018 ως «έτους δέσμευσης» της Ενεργειακής Ένωσης, όχι μόνο για δημοκρατικούς λόγους αλλά και για την αποτελεσματικότητα της ίδιας της ενεργειακής μετάβασης. Ο μετασχηματισμός του ενεργειακού συστήματος της Ευρώπης θα είναι πράγματι ταχύτερος, φθηνότερος και πιο δημοκρατικός εάν κινητήρια δύναμή του αποτελούν πολίτες που καθίστανται όλο και περισσότερο ενεργοί καταναλωτές, παραγωγοί-καταναλωτές και εργαζόμενοι και συμμετέχουν ενεργά στην ενεργειακή μετάβαση κάνοντας χρήση των δυνατοτήτων του πληθοπορισμού και της συμμετοχικής χρηματοδότησης. Τα μέσα μικροχρηματοδότησης, όπως όσα διατίθενται μέσω τοπικών δανείων, και η διευκόλυνση των επενδύσεων είναι καθοριστικής σημασίας για τη διευκόλυνση του εκδημοκρατισμού, της ευρείας κοινωνικής συμμετοχής και της κοινωνικής βιωσιμότητας της ενεργειακής μετάβασης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να επιδιώξει να μεταβεί από το καθεστώς κατά το οποίο η ενεργειακή πολιτική, ακόμη και σε εθνικό επίπεδο, καθοδηγείται από τις «αποφάσεις μερικών» σε καθεστώς κατά το οποίο η ενεργειακή πολιτική καθοδηγείται αποτελεσματικά από τη «δράση όλων».

4.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις εκκλήσεις της τρίτης έκθεσης για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης που αποσκοπούν σε κινητοποίηση ολόκληρης της κοινωνίας. Παραμένει ασαφής ο τρόπος με τον οποίο θα διασφαλιστεί κάτι τέτοιο από την Επιτροπή καθώς δεν υπάρχει πραγματική πρόταση ως προς το πώς θα συμβεί αυτό, η δε έκθεση εντοπίζει ακόμη και εξαιρετικά προβληματικά παραδείγματα «πρωτοπόρων» στη μετάβαση σε καθαρή ενέργεια. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεργαστεί όλο και περισσότερο με τους υπεύθυνους για τη λήψη αποφάσεων και τους ενδιαφερόμενους φορείς, και συγκεκριμένα να συναντηθεί με τα εθνικά και τα περιφερειακά οικονομικά και κοινωνικά συμβούλια και την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών προκειμένου να παράσχουν από κοινού καθαρή ενέργεια σε όλους τους Ευρωπαίους.

4.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το επίπεδο δημόσιας συμμετοχής των πολιτών και των κοινοτήτων στις νομοθετικές προτάσεις μετά την ανακοίνωση και διεξαγωγή το περασμένο έτος «ευρείας δημόσιας συζήτησης». Προτείνει οι μελλοντικές εκδόσεις για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης να αντικατοπτρίζουν και να παρουσιάζουν σαφώς τις βελτιώσεις στις πολιτικές και πρακτικές στο πλαίσιο της Ενεργειακής Ένωσης, οι οποίες εγκρίνονται βάσει δημόσιων συζητήσεων και συμμετοχής του κοινού.

4.4. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόσφατα εγκριθείσα έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η οποία αναφέρει ότι «τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθιερώσουν μια μόνιμη πλατφόρμα πολυεπίπεδου ενεργειακού διαλόγου η οποία θα συγκεντρώνει τις τοπικές αρχές, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, την επιχειρηματική κοινότητα, τους επενδυτές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη προκειμένου να συζητούνται οι διάφορες προβλεπόμενες επιλογές για την ενεργειακή και κλιματική πολιτική· ακόμη, υπενθυμίζει τη σημασία, αφενός, της συμμετοχής των συνδικαλιστικών οργανώσεων, των ενώσεων καταναλωτών και των περιβαλλοντικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις εν λόγω πλατφόρμες και, αφετέρου, της εξασφάλισης των αναγκαίων πόρων για την αποτελεσματική συμμετοχή».

4.5. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να συμβάλει ενεργά στην περαιτέρω ανάπτυξη συνέργειας και συνεργασίας μεταξύ των θεσμικών οργάνων σε επίπεδο ΕΕ, της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και των τοπικών και περιφερειακών αρχών και των θεσμικών τους οργάνων που σχετίζονται με τους στόχους της Ενεργειακής Ένωσης. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, λόγω της εγγύτητάς τους στο επίπεδο του ευρύτερου κοινού και των γνώσεών τους για το κάθε συγκεκριμένο τοπικό πλαίσιο, κατέχουν το κλειδί για την αποτελεσματική προσαρμογή και εφαρμογή πολιτικών σχετικών με την ενέργεια. Αποτελούν βασικό επίπεδο λήψης αποφάσεων σε τομείς όπως οι μεταφορές, ο πολεοδομικός σχεδιασμός, τα κτίρια και η ευημερία, γεγονός που τις καθιστά εξαιρετικά σημαντικές όσον αφορά τη λήψη συντονισμένων μέτρων υπέρ της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

4.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες διαδραματίζουν καίριο ρόλο παρέχοντας στους οικονομικούς και πολιτικούς φορείς λήψης αποφάσεων, καθώς και στο κοινό, τα κατάλληλα εργαλεία ώστε να κατανοήσουν τα κίνητρα των ενεργειακών επιλογών των τελικών χρηστών, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ και των πολιτών. Η Ενεργειακή Ένωση χρειάζεται συνεπώς ένα εστιασμένο στην αποστολή της πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ μετά το 2020, το οποίο θα ενσωματώνει πλήρως τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, όπως προτείνει η έκθεση της ανεξάρτητης ομάδας υψηλού επιπέδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου των προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ (έκθεση Lamy).

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

[COM(2017) 487 final — 2017/0224 (COD)]

(2018/C 262/16)

Εισηγητής: ο κ. **Christian BÄUMLER**

Συνεισηγητής: ο κ. **Gintaras MORKIS**

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο, 15.11.2017
Νομική βάση	Άρθρο 207 της ΣΛΕΕ
Αρμόδιο τμήμα	Εξωτερικές σχέσεις
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	28.3.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	203/1/3
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) υπογραμμίζει ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούν σημαντική πηγή οικονομικής ανάπτυξης, θέσεων εργασίας και καινοτομίας. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούσαν ανέκαθεν κρίσιμο παράγοντα για μια θετική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει ένα ανοικτό επενδυτικό περιβάλλον και επικροτεί τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

1.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι ξένες επενδύσεις, αν και χρήσιμες, ενδέχεται να ενέχουν επίσης κινδύνους και να διακυβεύουν την εθνική ασφάλεια και τη δημόσια τάξη σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη.

1.3. Η ΕΟΚΕ ζητά ο ανοικτός χαρακτήρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι των άμεσων ξένων επενδύσεων να πλαισιωθεί με δυναμικές και αποτελεσματικές πολιτικές.

1.4. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εφιστά, ωστόσο, την προσοχή στο γεγονός ότι η έκταση του προβλήματος δεν είναι πλήρως γνωστή, διότι, κατά την έναρξη της νομοθετικής διαδικασίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ανέλυσε τις επενδυτικές ροές και τον αντίκτυπο τους.

1.5. Ο έλεγχος των επενδύσεων σε επιχειρήσεις και αγαθά, που θεωρούνται στρατηγικής σημασίας για την εθνική ασφάλεια και τη δημόσια τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι αποσπασματικός και μη συντονισμένος: ορισμένες χώρες διαθέτουν διαδικασία ελέγχου, άλλες όχι, με αποτέλεσμα ο έλεγχος των επενδύσεων σε αυτές να μην είναι καν εφικτός. Το πρόβλημα αυτό αναμένεται να διευθετηθεί με ένα σύστημα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα εξισορροπεί τις διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και θα προστατεύσει τα εθνικά και τα ενωσιακά συμφέροντα.

1.6. Σκοπός είναι να διασφαλιστεί ότι τόσο τα κράτη μέλη που διαθέτουν διαδικασίες ελέγχου των άμεσων ξένων επενδύσεων όσο και τα κράτη, στα οποία δεν υφίστανται παρόμοιες διαδικασίες, θα μπορούν να παρέχουν και να λαμβάνουν εξίσου αξιόπιστες πληροφορίες, ακόμη και με τη μορφή ετήσιων εκθέσεων που θα υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε περίπτωση που η ίδια ή τα κράτη μέλη διαπιστώνουν ότι μια προτεινόμενη ή ήδη πραγματοποιηθείσα άμεση ξένη επένδυση σε ένα κράτος μέλος μπορεί να αποβεί επιζήμια για την ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη.

1.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι ο προτεινόμενος κανονισμός θέτει ορισμένες βασικές διαδικαστικές απαιτήσεις για τους μηχανισμούς ελέγχου, όπως ότι συνάδουν με την αρχή της διαφάνειας, ότι δεν εισάγουν διακρίσεις μεταξύ των διαφόρων τρίτων χωρών και ότι παρέχουν τη δυνατότητα προσφυγής στη δικαιοσύνη, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ασφάλεια των επενδύσεων αλλά και την ασφάλεια δικαίου.

1.8. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα σε ό,τι αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Εφόσον στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχουν εθνικά συστήματα ελέγχου, πρέπει να δημιουργηθεί μια νομική βάση για τα συστήματα αυτά, ούτως ώστε να αποτραπεί τυχόν νομική αβεβαιότητα.

1.9. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει με ανησυχία το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα ελέγχου των επενδύσεων αποκλειστικά για τις επενδυτικές δραστηριότητες, κάτι που, ενδεχομένως, να έχει αντίκτυπο σε έργα ή σε προγράμματα ενωσιακού ενδιαφέροντος. Στον βαθμό που οι άμεσες ξένες επενδύσεις έχουν διασυνοριακό αντίκτυπο στο σύνολο ή σε τμήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αυτή οφείλει να ασκεί την αρμοδιότητά της για τον έλεγχο των επενδύσεων.

1.10. Η σημασία των όρων «ασφάλεια» και «δημόσια τάξη» δεν έχει επαρκώς αποσαφηνιστεί στην υπό εξέταση πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι στους οικονομικούς τομείς που θα μπορούσαν να συμμετέχουν στον έλεγχο, επικρατεί αβεβαιότητα για το εάν οι στρατηγικοί τομείς και οι βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής καλύπτονται επίσης από τους προαναφερόμενους όρους. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταβάλει περαιτέρω προσπάθεια για την αποσαφήνιση αυτού του ζητήματος.

1.11. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της υποχρεωτικής σύστασης σημείων επαφής στα κράτη μέλη και υποστηρίζει τη συγκρότηση μιας ομάδας, η οποία θα συντονίζει τους ελέγχους των επενδύσεων στην ΕΕ. Ωστόσο, ο ρόλος των δύο αυτών φορέων, το επίπεδο εκπροσώπησης και η μεταξύ τους σχέση δεν καθίστανται απολύτως σαφή. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να μεριμνήσει για την αποσαφήνισή τους.

1.12. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας πολιτών με τον κατάλληλο τρόπο.

1.13. Η ΕΟΚΕ προτείνει την επέκταση του ελέγχου των επενδύσεων στους ευαίσθητους τομείς των υποδομών και των εγκαταστάσεων, οι οποίοι συμβάλλουν στη διατήρηση των κοινωνικών λειτουργιών. Σε αυτές περιλαμβάνονται ο ενεργειακός εφοδιασμός και η ύδρευση, οι μεταφορές, οι ψηφιακές υποδομές, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι χρηματοπιστωτικές αγορές καθώς και ο τομέας της υγείας.

1.14. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την επέκταση του ελέγχου των επενδύσεων σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής, εφόσον οι επενδυτές ελέγχονται από την κυβέρνηση τρίτης χώρας ή πρόσκεινται σε αυτήν. Η ΕΟΚΕ προτείνει να προβλεφθεί στον κανονισμό ξεχωριστή διαδικασία ελέγχου για τις άμεσες ξένες επενδύσεις κρατικών ή προσκειμένων στην κυβέρνηση επενδυτών από τρίτες χώρες.

1.15. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η διαδικασία ελέγχου είναι αποτελεσματικότερη όταν εφαρμόζεται σε προγραμματισμένες άμεσες ξένες επενδύσεις και όχι σε άμεσες επενδύσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί, και ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενσωματώσει τη συγκεκριμένη εισήγηση στην πρόταση κανονισμού. Η ΕΟΚΕ συνιστά πρωτίστως μια μεταεπενδυτική (*post-investment*) παρακολούθηση.

1.16. Η ΕΟΚΕ συνιστά, για λόγους ασφάλειας των επενδύσεων, να καθοριστούν προθεσμίες αφενός για το εάν θα πραγματοποιείται διερευνητικός έλεγχος μιας επένδυσης, αλλά και για τη συνολική διαδικασία του ελέγχου.

1.17. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι πρέπει να διασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα των στοιχείων των επιχειρήσεων κατά τη διαδικασία ελέγχου, προκειμένου να μην αποθαρρύνονται οι δυνητικοί επενδυτές.

1.18. Η ΕΟΚΕ συνιστά, κατά τον έλεγχο των επενδύσεων, τη συνεργασία με τις ΗΠΑ και με άλλους εμπορικούς εταίρους, καθώς και τη διεθνή εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή Ξένων Επενδύσεων των Ηνωμένων Πολιτειών (CFIUS/*Committee on Foreign Investment in the United States*) θα μπορούσε να αποτελέσει πρότυπο.

1.19. Αν και το ζήτημα της αμοιβαιότητας δεν εξετάζεται στην υπό εξέταση πρόταση κανονισμού, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εφαρμόσει την αρχή της αμοιβαιότητας σε όλες τις περιπτώσεις των ενωσιακών διαπραγματεύσεων με τρίτες χώρες σχετικά με τις άμεσες ξένες επενδύσεις, καθότι όλο και περισσότεροι επενδυτές από τρίτες χώρες εξαγοράζουν επιχειρήσεις και οντότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ οι επενδυτές από την Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζουν συχνά εμπόδια στην πραγματοποίηση επενδύσεων σε άλλες χώρες. Πάνω απ' όλα, η ΕΟΚΕ ζητά την επιτάχυνση των διαπραγματεύσεων σχετικά με την επενδυτική συμφωνία με την Κίνα.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει καταρχήν τις κεντρικές θέσεις της πρότασης κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη θέσπιση διαδικασίας για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με την οποία, η Ευρωπαϊκή Ένωση διατηρεί ένα ανοικτό επενδυτικό περιβάλλον για τις ξένες επενδύσεις και οι άμεσες ξένες επενδύσεις συμβάλλουν στην οικονομική μεγέθυνσή της, μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητάς της, της δημιουργίας θέσεων εργασίας, της εισαγωγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση κεφαλαίων, τεχνολογιών, καινοτομίας και τεχνογνωσίας, και του ανοίγματος νέων αγορών για τις ενωσιακές εξαγωγές.

2.2. Ωστόσο, προκαλεί ανησυχία το γεγονός ότι αλλοδαποί επενδυτές —ιδίως οι κρατικές επιχειρήσεις— αποκτούν για στρατηγικούς λόγους εταιρείες στην Ευρωπαϊκή Ένωση που διαθέτουν καίριες τεχνολογίες, και προτίθενται να εξαγοράσουν υποδομές, σημαντικές τεχνολογίες του μέλλοντος καθώς και λοιπά περιουσιακά στοιχεία τα οποία είναι ζωτικής σημασίας για την εγγύηση της ασφάλειας των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνολικά.

2.3. Την τελευταία δεκαετία, οι επενδύσεις από τρίτες χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήθηκαν αισθητά. Στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων αλλά και προστασία ουσιαστών συμφερόντων» περιλαμβάνονται στατιστικά στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία οι περισσότερες επενδύσεις προέρχονται από τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Ελβετία και δευτερευόντως από τη Βραζιλία, την Κίνα και τη Ρωσία. Κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, οι κινεζικές επενδύσεις στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεκαπλασιάστηκαν! Από 2 δισεκατομμύρια ευρώ το 2009 αυξήθηκαν σε περίπου 20 δισεκατομμύρια ευρώ το 2015. Μόνο το 2016, οι κινεζικές άμεσες επενδύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανήλθαν στα 35 δισεκατομμύρια ευρώ. Σε σύγκριση με το 2015, σημειώθηκε αύξηση κατά 77 %, ενώ, σε σύγκριση με το 2010, η αύξηση είναι της τάξεως του 1 500 %. Από την άλλη πλευρά, οι επενδύσεις εταιρειών της Ευρωπαϊκής Ένωση στην Κίνα μειώθηκαν κατά 25 % το 2016.

2.4. Τον Φεβρουάριο του 2017, τρία κράτη μέλη —η Γαλλία, η Γερμανία και η Ιταλία— ζήτησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναθεωρήσει τους κανόνες για τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το αίτημα αυτό προέρχεται από την ανησυχία που γεννά η διαρροή τεχνολογικών γνώσεων προς το εξωτερικό: όλο και περισσότεροι επενδυτές από τρίτες χώρες εξαγοράζουν τεχνολογίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προαγωγή των στρατηγικών στόχων αυτών των χωρών, ενώ οι επενδυτές της Ευρωπαϊκής Ένωση αντιμετωπίζουν συχνά εμπόδια στην πραγματοποίηση επενδύσεων σε άλλες χώρες. Τα τρία κράτη μέλη επεσήμαναν ότι θα πρέπει να διατηρηθεί η αρχή της αμοιβαιότητας στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι επενδυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν περιορισμένη μόνο πρόσβαση σε αγορές εκτός αυτής. Τα τρία κράτη μέλη κάλεσαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναπτύξει ένα ενωσιακό μέσο, προκειμένου «να αποτραπεί η πρόκληση ζημιών [...] από μονομερείς, στρατηγικές άμεσες επενδύσεις αλλοδαπών αγοραστών σε ευαίσθητους τομείς της βιομηχανικής πολιτικής ή της πολιτικής ασφάλειας και να διασφαλιστεί η αμοιβαιότητα. Τα κρατικά μέσα, που είναι διαθέσιμα σήμερα σε επίπεδο κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν επαρκούν για να διασφαλιστεί μια τέτοια προστασία».

2.5. Στο ψήφισμά του στις 5 Ιουλίου 2017, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ελέγχουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις τρίτων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση στους στρατηγικούς τομείς της βιομηχανίας, των υποδομών και των καίριων τεχνολογιών του μέλλοντος.

2.6. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση κανονισμού, με την οποία προτείνεται ένα νομικό πλαίσιο για τον έλεγχο των ξένων επενδύσεων από τρίτες χώρες.

2.7. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να εστιάσει την πρόταση αυτή στους τομείς της ασφάλειας και της δημόσιας τάξης, προκειμένου να επιτευχθεί μια ελάχιστη συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών. Σύμφωνα με την ανάλυσή της, στους δύο προτεινόμενους τομείς συμπεριλαμβάνονται, παραδείγματος χάρη, οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες, η κυβερνοασφάλεια, η προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας και η βιομηχανική ανταγωνιστικότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών κυβερνοασφάλειας.

2.8. Από μόνοι τους οι ορισμοί των όρων «ασφάλεια» και «δημόσια τάξη», στο συγκεκριμένο πλαίσιο, δεν είναι αρκετά σαφείς, προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν προβλήματα και αποκλίνουσες ερμηνείες. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, στους οικονομικούς τομείς που μπορούν να υπάγονται στον έλεγχο, επικρατεί αβεβαιότητα για το κατά πόσο οι στρατηγικοί τομείς και οι βασικές τεχνολογίες καλύπτονται από αυτούς τους όρους. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταβάλει περαιτέρω προσπάθεια για την αποσαφήνιση αυτού του ζητήματος.

2.9. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση το στοιχείο ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει πλήρως την ανάγκη να διατηρήσουν τα κράτη μέλη την ευελιξία που απαιτείται κατά τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων [βλέπε COM(2017) 494]. Αυτό θα σήμαινε ότι μόνο τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να λαμβάνουν αποφάσεις για άμεσες ξένες επενδύσεις από τρίτες χώρες.

2.10. Η ΕΟΚΕ θεωρούσε ανέκαθεν ότι η ενωσιακή πολιτική σε θέματα εμπορίου και επενδύσεων πρέπει να προσαρμόζεται και να είναι συμβατή με τις οικονομικές και τις λοιπές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών σε θέματα «προστασίας του περιβάλλοντος, αξιοπρεπούς εργασίας, υγείας και ασφάλειας στην εργασία». Μια αποτελεσματική επενδυτική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, ιδίως σε ό,τι αφορά τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια περίοδο που χαρακτηρίζεται από ταχεία οικονομική αλλαγή αλλά και από μείζονες αλλαγές ως προς την οικονομική πρωτοκαθεδρία στον κόσμο.

2.11. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μία από τις πλέον ανοικτές οικονομίες έναντι των εισερχόμενων άμεσων ξένων επενδύσεων. Οι εισερχόμενες στην Ευρωπαϊκή Ένωση επενδύσεις αυξάνονται διαρκώς. Ολοένα και περισσότερο, επικεντρώνονται σε στρατηγικά επιλεγμένους τομείς και στις μεγαλύτερες από το μέσο όρο επιχειρήσεις. Ολοένα και συχνότερα, οι επενδύσεις προέρχονται από κρατικές επιχειρήσεις ή από επενδυτές με ισχυρούς δεσμούς με κυβερνήσεις.

2.12. Αντιθέτως, από το 2016, κατά την εκτίμηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι περιορισμοί στις άμεσες ξένες επενδύσεις αυξάνονται σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε πολλές περιπτώσεις, οι επενδυτές από την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν απολαύουν στις τρίτες χώρες των ιδίων δικαιωμάτων με αυτά που έχουν οι επενδυτές στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από το 2011, η ΕΟΚΕ είχε ήδη εκφράσει την απογοήτευσή της για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατά την εκπόνηση της θέσης της «Προς μια σφαιρική ευρωπαϊκή πολιτική διεθνών επενδύσεων», δεν εξέφρασε άποψη για το θέμα της εξαγοράς στρατηγικά ευαίσθητων ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και, συγχρόνως, την ενθάρρυνε να διατυπώσει προβληματισμούς για την αμοιβαιότητα.

2.13. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι τα τρία προαναφερθέντα κράτη μέλη (τα οποία δρομολόγησαν την πρωτοβουλία για την ανάπτυξη ενός ενωσιακού μηχανισμού για τον έλεγχο των επενδύσεων) επεσήμαναν ότι η αρχή της αμοιβαιότητας πρέπει να τηρείται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι επενδυτές από την Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν περιορισμένη μόνο πρόσβαση σε αγορές εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πάντως, στον προτεινόμενο κανονισμό δεν θίγεται το ζήτημα της αμοιβαιότητας. Ωστόσο, σε ό,τι αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις, η αρχή της αμοιβαιότητας θα πρέπει να εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις διαπραγματεύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτες χώρες σχετικά με τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

2.14. Η στρατηγική προτεραιότητα των ξένων επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση έγκειται επίσης στην εξαγορά ευρωπαϊκών επιχειρήσεων που αναπτύσσουν καίριες τεχνολογίες ή διατηρούν υποδομές, οι οποίες είναι απαραίτητες για την εκτέλεση κρίσιμων για την κοινωνία και την οικονομία λειτουργιών. Ο συνδυασμός των εξελίξεων αυτών προκάλεσε δικαιολογημένες ανησυχίες σε πολίτες, επιχειρήσεις και κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ανησυχίες αυτές απαιτούν κατάλληλη δράση, όπως ανακοινώθηκε στο έγγραφο προβληματισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την τιθάσευση της παγκοσμιοποίησης, το οποίο εκδόθηκε στις 10 Μαΐου 2017, και με την **ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης**, στις 13 Σεπτεμβρίου 2017.

2.15. Η ΕΟΚΕ ζητά ο ανοικτός χαρακτήρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι των άμεσων ξένων επενδύσεων να πλαισιωθεί με δυναμικές και αποτελεσματικές πολιτικές.

2.16. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι ορισμένα κράτη μέλη έχουν αναγνωρίσει προ πολλού ότι, αν και χρήσιμες, οι ξένες επενδύσεις ενδέχεται να ενέχουν επίσης κινδύνους και να διακυβεύουν την εθνική ασφάλεια και τη δημόσια τάξη. Αυτό ισχύει ιδίως εάν οι επενδύσεις στοχεύουν σε επιχειρήσεις και σε αγαθά στρατηγικής σημασίας. Ως εκ τούτου, αυτά τα κράτη μέλη δημιούργησαν εθνικά συστήματα ελέγχου των ξένων επενδύσεων.

2.17. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι ο έλεγχος των επενδύσεων σε επιχειρήσεις και αγαθά, που θεωρούνται στρατηγικής σημασίας για την εθνική ασφάλεια ή την ασφάλεια της ΕΕ, είναι αποσπασματικός και μη συντονισμένος: ορισμένες χώρες διαθέτουν διαδικασίες ελέγχου ενώ άλλες όχι, με αποτέλεσμα ο έλεγχος των επενδύσεων σε αυτές να μην είναι καν εφικτός. Είναι σαφές ότι, υπό παρόμοιες συνθήκες, δεν διασφαλίζεται η προστασία ούτε των κρατών μελών ούτε της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης από επενδύσεις που αποσκοπούν στην εξαγορά σημαντικών επιχειρήσεων και αγαθών, όταν μια τρίτη χώρα, βάσει προσεκτικού σχεδιασμού, αξιοποιεί τις δυνατότητες χειραγώγησης που βρίσκει για να επιτυγχάνει τις πολιτικές και οικονομικές επιδιώξεις της. Το σύστημα που θα θεοπιστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση αναμένεται να εξαλείψει τις διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και να προστατεύσει τα εθνικά και τα ενωσιακά συμφέροντα.

2.18. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ενώ ο μηχανισμός ελέγχου των επενδύσεων που πρότεine η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, ωστόσο, δεν ανταποκρίνεται συνολικά στις συγκεκριμένες απαιτήσεις. Η πρόταση δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη να συγκροτήσουν δικό τους μηχανισμό ελέγχου των επενδύσεων.

2.19. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποβλέπει με τον προτεινόμενο κανονισμό στη διασφάλιση της ασφάλειας δικαίου για τα κράτη μέλη που συγκρότησαν εθνικούς μηχανισμούς ελέγχου των επενδύσεων.

2.20. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι ο προτεινόμενος κανονισμός θέτει ορισμένες βασικές διαδικαστικές απαιτήσεις για τους μηχανισμούς ελέγχου, όπως ότι συνάδουν με την αρχή της διαφάνειας, ότι δεν εισάγουν διακρίσεις μεταξύ των διαφόρων τρίτων χωρών και ότι παρέχουν τη δυνατότητα προσφυγής στη δικαιοσύνη, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ασφάλεια των επενδύσεων αλλά και την ασφάλεια δικαίου.

2.21. Παρόλο που στόχος του κανονισμού είναι να συλλέξει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση και να εστιάσει την αξιοποίηση των μηχανισμών επιλογής από τα κράτη μέλη, στην πράξη θα είναι πολύ δύσκολο να διασφαλιστεί μια εναρμονισμένη εφαρμογή σε ενωσιακό επίπεδο. Όσα κράτη μέλη διαθέτουν διαδικασίες ελέγχου των άμεσων ξένων επενδύσεων, καθώς και όσα κράτη δεν έχουν παρόμοιες διαδικασίες, πρέπει να παρέχουν και να λαμβάνουν εξίσου αξιόπιστες πληροφορίες, ακόμη και με τη μορφή ετήσιων εκθέσεων που θα πρέπει να υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε περίπτωση που τα κράτη μέλη ή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπιστώνουν ότι μια σχεδιαζόμενη ή ήδη πραγματοποιηθείσα άμεση ξένη επένδυση σε ένα κράτος μέλος μπορεί να επηρεάσει την ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη.

2.22. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να υποχρεωθούν τα κράτη μέλη να συστήσουν σημεία επαφής και να συγκροτήσουν μια ομάδα συντονισμού που θα αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών μελών. Ωστόσο, ο ρόλος των δύο αυτών φορέων, το επίπεδο εκπροσώπησης και η μεταξύ τους σχέση δεν είναι απολύτως σαφή. Η ΕΟΚΕ συνιστά να συμμετέχουν οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία πολιτών με τον κατάλληλο τρόπο.

2.23. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει με ανησυχία το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιφυλάσσει τον έλεγχο των επενδύσεων αποκλειστικά για τις επενδυτικές δραστηριότητες, κάτι που, ενδεχομένως, να έχει αντίκτυπο σε έργα ή σε προγράμματα ενωσιακού ενδιαφέροντος. Εάν η ευθύνη για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων εναπόκειται κυρίως στα κράτη μέλη, υπάρχει κίνδυνος ένας αλλοδαπός επενδυτής που στοχεύει στην εξαγορά σημαντικών επιχειρήσεων και αγαθών, να επιλέξει ως εφελκυστικό για τις επενδύσεις του τη χώρα που προστατεύεται λιγότερο έναντι τέτοιων επενδύσεων και έτσι, μέσω της εσωτερικής αγοράς, να αποκτήσει πρόσβαση σε χώρες με ισχυρότερη προστασία επενδύσεων.

2.24. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση διατηρεί την αποκλειστική αρμοδιότητα για τις άμεσες ξένες επενδύσεις, οι οποίες εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της κοινής εμπορικής πολιτικής, όπως ορίζει η Συνθήκη της Λισαβόνας. Το άρθρο 207 της ΣΛΕΕ εντάσσει τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην κοινή εμπορική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το άρθρο 206 της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση συμβάλλει στην «προοδευτική κατάργηση των περιορισμών στις διεθνείς συναλλαγές και στις άμεσες ξένες επενδύσεις».

2.25. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να ασκήσει την αρμοδιότητά της για τις άμεσες ξένες επενδύσεις, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η επένδυση έχει διασυννοριακό αντίκτυπο σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση ή σε τμήματά της. Τόσο ο έλεγχος των επενδύσεων όσο και η απόφαση για το εάν επιτρέπονται αυτές οι επενδύσεις, πρέπει να εναπόκειται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν δεσμευτικά δικαιώματα διαβούλευσης και να συμμετέχουν, μέσω της ομάδας συντονισμού που πρόκειται να συγκροτηθεί, στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

2.26. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καθορίσει στην οδηγία για τις υποδομές ζωτικής σημασίας (οδηγία ECI/*European critical infrastructures*) και στην οδηγία για την ασφάλεια των συστημάτων δικτύων και πληροφοριών (οδηγία NIS/*Network and Information Systems*) ευαίσθητους τομείς που αφορούν ζωτικά συμφέροντα ασφαλείας. Στις υποδομές ζωτικής σημασίας βάσει της οδηγίας ECI περιλαμβάνονται εγκαταστάσεις και συστήματα που είναι καίριας σημασίας για τη διατήρηση ζωτικών κοινωνικών υπηρεσιών, την υγεία, την ασφάλεια και την οικονομική και κοινωνική ευημερία. Η οδηγία NIS αφορά φορείς παροχής υπηρεσιών, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για τις κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες ζωτικής σημασίας. Σε αυτές τις δραστηριότητες συγκαταλέγονται η ενέργεια, οι μεταφορές, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι χρηματοπιστωτικές αγορές, καθώς και οι υποδομές δημόσιας υγείας και η ύδρευση.

2.27. Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει από το 2011 ⁽¹⁾ ότι εμπορικοί εταίροι, όπως ο Καναδάς και οι ΗΠΑ, διαθέτουν μηχανισμούς για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων και ότι οι επενδύσεις θα πρέπει να αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ.

2.28. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι ΗΠΑ διαθέτουν ένα ευρύ φάσμα εξαιρετικά ευέλικτων στη χρήση μέσων για τον έλεγχο των επενδύσεων. Ο έλεγχος των ξένων επενδύσεων στις ΗΠΑ πραγματοποιείται σε ομοσπονδιακό επίπεδο από μια διυπουργική επιτροπή, την Επιτροπή Ξένων Επενδύσεων των Ηνωμένων Πολιτειών (CFIUS/*Committee on Foreign Investment in the United States*). Η εν λόγω επιτροπή έχει τη δυνατότητα να αναστέλλει, να απαγορεύει ή να επιβάλλει όρους σε συναλλαγές που δεν εγκρίνει. Βασική αρμοδιότητά της είναι να προσδιορίζει τον κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ύστερα από συγχωνεύσεις και εξαγορές που

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Προς μια σφαιρική ευρωπαϊκή πολιτική διεθνών επενδύσεων» (ΕΕ C 318 της 29.10.2011, σ. 150).

ενδέχεται να οδηγήσουν σε έλεγχο εταιρειών των ΗΠΑ από αλλοδαπούς. Ως κίνδυνος για την εθνική ασφάλεια ορίζεται η υπονόμευση της ασφάλειας των ΗΠΑ από την εξαγορά τεχνολογιών καίριας σημασίας ή βασικών στοιχείων υποδομής. Ο έλεγχος καθορίζεται βάσει κανόνων της ίδιας της επιτροπής, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα στην CFIUS να αναπροσαρμόζει τον ανωτέρω ορισμό. Αυτή η μορφή ελέγχου των επενδύσεων θα μπορούσε να αποδειχθεί ενδιαφέρουσα και για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.29. Στην Κίνα ισχύουν τομεακοί περιορισμοί για τις ξένες επενδύσεις. Η Εθνική Επιτροπή Ανάπτυξης και Μεταρρύθμισης της Κίνας (NDRC/*National Development and Reform Commission*) και το υπουργείο Εμπορίου (MOFCOM/*Ministry of Commerce*) έθεσαν σε ισχύ την έκδοση 2017 του καταλόγου για τη διαχείριση των ξένων βιομηχανικών επενδύσεων. Η εν λόγω έκδοση περιλαμβάνει έναν εθνικό αρνητικό κατάλογο, στον οποίο παρατίθενται οι κλάδοι στους οποίους εφαρμόζονται περιορισμοί ή απαγορεύσεις για τις ξένες επενδύσεις. Ο όρος «περιορισμός» σημαίνει ότι πρέπει να υπάρξει εκ των προτέρων έγκριση από το MOFCOM. Η κατάρτιση αυτού του καταλόγου δίνει τη δυνατότητα στην κυβέρνηση να επιβάλλει τους περιορισμούς και τους όρους της. Στον εν λόγω αρνητικό κατάλογο περιλαμβάνονται τόσο πολιτικά ευαίσθητοι τομείς, όπως τα έντυπα μέσα ενημέρωσης, όσο και το σύνολο της αυτοκινητοβιομηχανίας, για την οποία υπάρχει ειδικό καθεστώς σχετικά με τις κοινές επιχειρήσεις (*joint ventures*). Για τους τομείς χωρίς περιορισμούς, η κυβέρνηση απαιτεί μόνο την καταγραφή των ξένων επενδυτικών έργων.

2.30. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Κίνα ορίζει στη στρατηγική της προσέγγιση «Made in China 2025» τους εξής βασικούς τομείς: τεχνολογίες των πληροφοριών της επόμενης γενιάς, τεχνική αριθμητικού ελέγχου και ρομποτική υψηλής απόδοσης, εξοπλισμός αεροπορίας και αεροδιαστημικής βιομηχανίας, εξοπλισμός ναυτικής μηχανολογίας και ναυπήγηση πλοίων υψηλής τεχνολογίας, εξοπλισμός υψηλής τεχνολογίας για τον τομέα των σιδηροδρομικών μεταφορών, οχήματα χαμηλού ενεργειακού κόστους και οχήματα που κινούνται με νέες μορφές ενέργειας, ηλεκτρολογικό υλικό, γεωργικά μηχανήματα και λοιπός εξοπλισμός, νέα υλικά, βιοϊατρική και ιατρικά μηχανήματα υψηλών επιδόσεων. Σε αυτούς τους κλάδους πρέπει να αναμένονται οι περισσότερες εξαγωγές ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

2.31. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι δεν έχουν διατυπωθεί επιφυλάξεις μόνο για την Κίνα όσον αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Επενδύσεις της Ρωσίας, ιδίως στον τομέα της ενέργειας, προκαλούν ανησυχία στις ενδιαφερόμενες χώρες όσον αφορά ενδεχόμενες εξαρτήσεις σε αυτόν τον στρατηγικά σημαντικό τομέα.

2.32. Η ΕΟΚΕ θεωρεί το πεδίο εφαρμογής του προτεινόμενου ελέγχου επενδύσεων εξαιρετικά περιορισμένο και προτείνει την επέκταση του εν λόγω ελέγχου σε στρατηγικούς τομείς και δη στις καίριες τεχνολογίες. Κατά τον καθορισμό αυτών των στρατηγικών τομέων θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η στρατηγική προσέγγιση «Made in China 2025».

2.33. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ένας τέτοιος έλεγχος επενδύσεων, ο οποίος θα περιλαμβάνει επίσης βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής με στρατηγική σημασία, συνάδει με τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εφαρμόσει τη συμφωνία για τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα (*Agreement on Subsidies and Countervailing Measures — ASCM*). Επομένως, η απόρριψη άμεσων ξένων επενδύσεων είναι δυνατή όταν θίγονται ζωτικά συμφέροντα ασφαλείας και η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θίγονται ζωτικά συμφέροντα ασφαλείας, όταν πρόκειται για τη διαφύλαξη των αξιών μιας κοινωνίας. Ένας ευρύτερος περιορισμός των άμεσων ξένων επενδύσεων είναι δυνατός όταν ο επενδυτής ελέγχεται από μια κυβέρνηση ή πρόσκειται σε αυτήν.

2.34. Η ΕΟΚΕ συμμαρτίζεται την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να λαμβάνεται υπόψη κατά τις διαδικασίες ελέγχου κατά πόσο ο αλλοδαπός επενδυτής ελέγχεται από την κυβέρνηση τρίτης χώρας, και μάλιστα μέσω σημαντικής χρηματοδοτικής στήριξης. Η ΕΟΚΕ προτείνει να προβλεφθεί στον κανονισμό ξεχωριστή διαδικασία ελέγχου για τις άμεσες ξένες επενδύσεις κρατικών ή προσκείμενων σε μια κυβέρνηση επενδυτών από τρίτες χώρες.

2.35. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η διαδικασία ελέγχου είναι αποτελεσματικότερη όταν εφαρμόζεται σε προγραμματισμένες άμεσες ξένες επενδύσεις και όχι σε άμεσες επενδύσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί, και ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενσωματώσει τη συγκεκριμένη εισήγηση στην πρόταση κανονισμού. Η ΕΟΚΕ συνιστά πρωτίστως μια μετεπενδυτική παρακολούθηση.

2.36. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ωστόσο, είναι προφανές ότι η έκταση του προβλήματος δεν είναι πλήρως γνωστή. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ανέλυσε, κατά την έναρξη της νομοθετικής διαδικασίας, τις επενδυτικές ροές και τον αντίκτυπο τους, αλλά δρομολόγησε μεταγενέστερα την ανάλυση των επενδυτικών ροών.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη συνεργασία με τις Ηνωμένες Πολιτείες και με άλλους εμπορικούς εταίρους. Η διεθνής εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων θα περιορίζει τις συγκρούσεις και θα τόνωνε την ασφάλεια των επενδύσεων. Τουλάχιστον με χώρες όπως η Κίνα, πρέπει να επιδιώκεται διάλογος σχετικά με την επενδυτική τους πολιτική τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό πεδίο. Στόχος θα πρέπει να είναι η σύναψη εμπορικών συμφωνιών και συμφωνιών προστασίας των επενδύσεων οι οποίες θα εμπνέονται από τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από την αρχή της αμοιβαιότητας. Πάνω απ' όλα, η ΕΟΚΕ ζητά την επιτάχυνση των διαπραγματεύσεων σχετικά με την επενδυτική συμφωνία με την Κίνα.

3.2. Η διάρκεια των ελέγχων που βρίσκονται σε εξέλιξη θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο για δυνητικούς επενδυτές και να επηρεάσει συνολικά την ανταγωνιστικότητα της χώρας. Προκειμένου να αμβλυνθούν αυτές οι αρνητικές επιπτώσεις, η διάρκεια των ελέγχων των επενδύσεων που διενεργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τη διάρκεια που προβλέπεται από τις εθνικές διαδικασίες.

3.3. Για την αποφυγή πρόσθετου διοικητικού φόρτου, είναι απαραίτητο να εξεταστεί εάν χρειάζεται να καθοριστεί ένα ελάχιστο ποσό για επενδύσεις, πάνω από το οποίο θα είναι αναγκαίος κάποιος έλεγχος. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η ίδρυση νέων επιχειρήσεων καίριας τεχνολογίας μπορεί να αποτελέσει παράγοντα καθοριστικής σημασίας.

3.4. Μολονότι με τον προτεινόμενο κανονισμό επιδιώκονται η συλλογή περισσότερων πληροφοριών σχετικών με τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η εποπτεία της εφαρμογής των μηχανισμών ελέγχου από τα κράτη μέλη, στην πράξη, θα είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί μια εναρμονισμένη εφαρμογή σε ενωσιακό επίπεδο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα κράτη μέλη, στα οποία υφίστανται μηχανισμοί για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων και σε άλλα τα οποία δεν διαθέτουν αντίστοιχους μηχανισμούς. Το σύστημα δεν θα πρέπει να δημιουργήσει άνισα δικαιώματα και υποχρεώσεις όσον αφορά τη συνεργασία μεταξύ των χωρών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανταλλαγή πληροφοριών σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ορισμένες προγραμματισμένες ή ήδη πραγματοποιηθείσες ξένες επενδύσεις ενδέχεται να έχουν επιπτώσεις στην ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη.

3.5. Ο υπό εξέταση κανονισμός δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη, στα οποία διαβιβάζονται παρατηρήσεις άλλων κρατών μελών, να τις λαμβάνουν δεόντως υπόψη. Το ίδιο ισχύει για γνωμοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς ένα κράτος μέλος που δεν συμμορφώθηκε απόλυτα με τη σχετική γνωμοδότηση της Επιτροπής. Αυτές οι περιπτώσεις χρειάζονται λεπτομερέστερη εξήγηση. Δεν είναι σαφές ποιες συνέπειες πρέπει να αναμένονται (εάν αναμένονται κάποιες) σε περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν θεωρήσει ενδεδειγμένη την εξήγηση που παρέχει ένα κράτος μέλος.

3.6. Κατά τη μελλοντική ανάπτυξη του μέσου για τον έλεγχο των επενδύσεων θα πρέπει τουλάχιστον να ληφθούν υπόψη και πρόσθετοι παράγοντες που ενδέχεται να επηρεάσουν την ασφάλεια και τη δημόσια τάξη όπως τυχόν πρακτικές που διαταράσσουν το θεμιτό εμπόριο, φραγμοί στον ανταγωνισμό ή έλλειψη διαφάνειας των επενδύσεων. Η επενδυτική και εμπορική πολιτική πρέπει να αποτελεί μέρος της βιομηχανικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σχέδιο δράσης της ΕΕ 2017-2019 — Αντιμετώπιση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων»

[COM(2017) 678 final]

(2018/C 262/17)

Εισηγήτρια: **Anne DEMELENNE**

Συνεισηγήτρια: **Vladimíra DRBALOVÁ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 13.12.2017
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	27.3.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	194/3/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί γενικά τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αντιμετωπίσει το επίμονο μισθολογικό χάσμα μεταξύ των δύο φύλων προτείνοντας, στο υπό εξέταση σχέδιο δράσης, ένα ευρύ και συνεκτικό σύνολο δραστηριοτήτων. Ωστόσο, θεωρεί ότι κάθε ένας από τους οκτώ άξονες χρήζει διεξοδικής ανάπτυξης.

1.2. Η ΕΟΚΕ συνιστά επικέντρωση στις πολιτιστικές ρίζες και στα στερεότυπα που υπάρχουν στα συστήματα εκπαίδευσης και εκμάθησης και επηρεάζουν τις επιλογές σταδιοδρομίας. Επιπλέον, συνιστά εμβάθυνση στα αίτια του διαχωρισμού στις αγορές εργασίας και επιβολή αυστηρότερων μέτρων για την αντιμετώπισή του.

1.3. Η ΕΟΚΕ συμπεριφέρει την πρόταση της Επιτροπής όσον αφορά τη μισθολογική διαφάνεια και τους ελέγχους σχετικά με τις αμοιβές σε κλάδους και επιχειρήσεις, προκειμένου να διευκολυνθεί η συλλογή εξατομικευμένων (στατιστικών) δεδομένων και η εκπόνηση των κατάλληλων σχεδίων δράσης. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο συνιστά έναν αποτελεσματικό τρόπο να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη να λάβουν επείγοντως τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας μιας στέρεης υποδομής προσβάσιμων και οικονομικά προσιτών εγκαταστάσεων παιδικής φροντίδας και μακροχρόνιας περίθαλψης.

1.4. Η ΕΟΚΕ συνιστά να συνεχιστούν οι προσπάθειες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» ώστε να επιτευχθεί ο στόχος αύξησης του ποσοστού απασχόλησης γυναικών και ανδρών στο 75 %, κατά προτίμηση σε θέσεις πλήρους απασχόλησης.

1.5. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την αναγνώριση από την Επιτροπή του ουσιαστικού ρόλου των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία, ως βασικών παραγόντων της αγοράς εργασίας. Υπογραμμίζει τόσο τη συμβολή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών όσο και τις αρχές σύμπραξης με βάση σαφώς καθορισμένες ευθύνες.

1.6. Η ΕΟΚΕ συγχαίρει την Επιτροπή για τους χρηματοδοτικούς πόρους που διατίθενται για τα διάφορα έργα, επιμένει όμως ότι, κατά τη διαμόρφωση του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, απαιτείται η διάθεση επιπλέον πόρων για την υλοποίηση ολόκληρου του σχεδίου δράσης, ιδίως όσον αφορά τη χρηματοδότηση των υποδομών φροντίδας και περίθαλψης, χωρίς δυσμενείς επιπτώσεις για τα κράτη μέλη (επομένως, με τήρηση του «χρυσού κανόνα»).

2. Εισαγωγή

2.1. Η αρχή της ισότητας των αμοιβών κατοχυρώνεται στις συνθήκες της ΕΕ από το 1957. Η καθιέρωση της μισθολογικής ισότητας με παράλληλη προαγωγή των δικαιωμάτων των γυναικών σημαίνει κέρδη για όλους: συνεπάγεται πρόοδο προς μια δίκαιη και ισότιμη κοινωνία προς όφελος όλων ⁽¹⁾. Οι αγώνες για τα δικαιώματα των γυναικών έχουν φέρει στο προσκήνιο τις ανισότητες μεταξύ των δύο φύλων, οδηγώντας τον νομοθέτη (σε όλα ανεξαιρέτως τα επίπεδα διακυβέρνησης) να αναλάβει δράση στον τομέα αυτό. Ωστόσο, οι ανισότητες αυτές εξακολουθούν να υφίστανται στις διάφορες κοινωνικές σχέσεις, στην οικογένεια, στο σχολείο, στην κοινωνία, στην πολιτική και στον κόσμο της εργασίας.

2.2. Η γεφύρωση του «μη προσαρμοσμένου» μισθολογικού χάσματος μεταξύ των δύο φύλων εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Η ΕΕ, τα κράτη μέλη και οι κοινωνικοί εταίροι, με την υποστήριξη της κοινωνίας των πολιτών, καλούνται να συντονίσουν τις δράσεις τους στο πλαίσιο στοχοθετημένων προσεγγίσεων, συνδυάζοντας την εφαρμογή νομοθετικών και μη νομοθετικών μέτρων για την αντιμετώπιση ταυτόχρονα των πολλαπλών αιτιών των μισθολογικών ανισοτήτων μεταξύ γυναικών και ανδρών, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στο πλαίσιο της εφαρμογής της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2.3. Το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των δύο φύλων είναι μικρότερο σε χώρες με υψηλότερο επίπεδο ισότητας εν γένει, αλλά και σε χώρες όπου η κάλυψη των συλλογικών διαπραγματεύσεων είναι ευρεία. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, αύξηση κατά 1 % της «κάλυψης» του κοινωνικού διαλόγου μειώνει το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων κατά 0,16 %, όσο δε υψηλότερος είναι ο βαθμός συντονισμού στο επίπεδο της διαμόρφωσης των μισθών, τόσο πιο ισότιμη θα είναι η κατανομή των αμοιβών ⁽²⁾.

3. Το πλαίσιο σε αριθμούς

3.1. Σύμφωνα με το χάσμα των αμοιβών μεταξύ των δύο φύλων, οι γυναίκες στην ΕΕ εξακολουθούν να κερδίζουν κατά μέσο όρο 16,3 % λιγότερο από τους άνδρες. Η κατανόηση των αιτιών και των συνεπειών του φαινομένου αυτού συνιστά το πρώτο βήμα για την κάλυψη του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων. Οι παράγοντες που περιγράφονται παρακάτω αποτελούν μέρος αφενός του προβλήματος και αφετέρου της λύσης.

3.2. Το ποσοστό απασχόλησης: Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» όρισε στόχο ύψους 75 % για την απασχόληση γυναικών και ανδρών το 2020. Ωστόσο, το 2014 το συνολικό ποσοστό απασχόλησης της ΕΕ ήταν στο 64,9 %, με ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό για τις γυναίκες (59,6 % έναντι 70,1 % για τους άνδρες ηλικίας 20 έως 64 ετών). Η συμμετοχή των γυναικών καθίσταται ουσιαστικής σημασίας και πρέπει να σημειωθεί ριζική αναπροσαρμογή στην αγορά εργασίας, ώστε να έχουν πρόσβαση σε αυτήν οι γυναίκες. Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Eurofound), στην έκθεση του σχετικά με το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων, εκτιμά ότι το χάσμα αυτό κοστίζει στην ΕΕ περίπου 370 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως, ή 2,8 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ.

3.3. Η μερική απασχόληση: Το 2015, περίπου 8 στους 10 απασχολούμενους στην ΕΕ εργάζονταν με πλήρη απασχόληση και 2 στους 10 με μερική απασχόληση. Από αυτά τα 44,7 εκατομμύρια εργαζομένων με μερική απασχόληση, τα 10,0 εκατομμύρια ήταν υποαπασχολούμενοι, το οποίο σημαίνει ότι επιθυμούσαν να αυξήσουν το ωράριο εργασίας τους. Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει περισσότερο από το ένα πέμπτο (22,4 %) όλων των εργαζομένων με μερική απασχόληση και το 4,6 % της συνολικής απασχόλησης στην ΕΕ. Τα δύο τρίτα των εν λόγω υποαπασχολούμενων εργαζομένων μερικής απασχόλησης ήταν γυναίκες (66 %). Η κατάσταση αυτή έχει αρνητικές επιπτώσεις στις προοπτικές κατάρτισης, στην εξέλιξη της σταδιοδρομίας, στα επιδόματα ανεργίας και στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα.

3.4. Η ισορροπία μεταξύ των φύλων στις διευθυντικές θέσεις: Σύμφωνα με τον δείκτη ισότητας των φύλων του 2017, που δημοσιεύτηκε από το αποτελεσματικότατο Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE), από τους οκτώ τομείς που αξιολογούνται από τον δείκτη, το χάσμα της εκπροσώπησης ανδρών και γυναικών στη λήψη πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών αποφάσεων σημείωσε το χαμηλότερο ποσοστό ισότητας. Ωστόσο, όσον αφορά πιο συγκεκριμένα τον οικονομικό τομέα, από τον συνδυασμό των εκδόσεων 2013 και 2017 του δείκτη προκύπτει σταδιακή αύξηση του αριθμού των γυναικών σε διοικητικά συμβούλια, από 9 % σε 21 % μεταξύ 2003 και 2015. Αυτό ισχύει για τα κράτη μέλη που έχουν υιοθετήσει δεσμευτική νομοθεσία, όπως η Γαλλία και οι Κάτω Χώρες. Η εκτίμηση αυτή αφορά μόνο μεγάλες εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο.

3.5. Παρότι οι πολύ μικρές και οι μικρομεσαίες (ΜΜΕ) επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν τη συντριπτική πλειονότητα των εργοδοτών στην Ευρώπη (το 2014 αποτελούσαν το 99,8 % όλων των επιχειρήσεων της ΕΕ-28 και απασχολούσαν περίπου 90 εκατομμύρια άτομα — το 67 % της συνολικής απασχόλησης), οι δείκτες και τα μέτρα πολιτικής επικεντρώνονται στα μεγαλύτερα διοικητικά συμβούλια. Παρά το γεγονός ότι τα νομοθετικά μέτρα που θεσπίστηκαν την τελευταία δεκαετία οδήγησαν σε σημαντική πρόοδο, χρειάζονται ακόμη πρόσθετες προσπάθειες. Τα διάφορα κράτη μέλη διαθέτουν ποικίλα εργαλεία: εθελοντικές προσεγγίσεις, ποσοστάσεις, κυρώσεις κ.λπ.

⁽¹⁾ Για γενική επισκόπηση, βλέπε την παγκόσμια έκθεση του 2017 σχετικά με το χάσμα μεταξύ των φύλων: <https://www.weforum.org/reports/the-global-gender-gap-report-2017>.

⁽²⁾ Ψήφισμα που εγκρίθηκε από την εκτελεστική επιτροπή της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικαλιστικών Οργανώσεων (ΕΣΣΟ) κατά τη συνεδρίαση της 17ης και 18ης Ιουνίου 2015: «Η συλλογική διαπραγμάτευση — ένα ισχυρό εργαλείο για τη μείωση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ ανδρών και γυναικών».

3.6. Η κρίση και, σε ορισμένα κράτη μέλη, οι επιλογές λιτότητας που συνδέονται με τις δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις έχουν οδηγήσει σε λιγότερους πόρους και επενδύσεις σε κοινωνικές και δημόσιες υποδομές. Καίτοι η πρόσβαση στις υποδομές έχει καταστεί δυσκολότερη, δεν έχουν πραγματοποιηθεί αξιολογήσεις επιπτώσεων σε συνάρτηση με το φύλο. Ωστόσο, υπάρχει άμεσος συσχετισμός μεταξύ της φτώχειας της μητέρας και του κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού των τέκνων. Επιπρόσθετα, διαπιστώνεται πλέον ότι το χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην ΕΕ όσον αφορά τις συντάξεις ανερχόταν το 2015 σε 38 % ⁽³⁾, γεγονός το οποίο ουσιαστικά σημαίνει ότι πολύ περισσότερες γυναίκες κινδυνεύουν από φτώχεια όταν φτάνουν σε προχωρημένη ηλικία. Ο διαχωρισμός μεταξύ των φύλων σε επαγγέλματα και κλάδους: Σύμφωνα με την Επιτροπή, ο διαχωρισμός των φύλων στους κλάδους δραστηριότητας είναι ένας από τους κύριους μοχλούς του χάσματος των αμοιβών μεταξύ των δύο φύλων.

3.7. Σε ορισμένους κλάδους και θέσεις εργασίας εξακολουθούν να κυριαρχούν οι άνδρες ή οι γυναίκες: λιγότερες γυναίκες επιλέγουν να δραστηριοποιηθούν σε καλύτερα αμειβόμενους κλάδους όπως η οικοδομή, η βιομηχανία, οι μεταφορές, οι θετικές επιστήμες και οι τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ). Σε ορισμένους κλάδους και θέσεις εργασίας εξακολουθούν να κυριαρχούν οι άνδρες ή οι γυναίκες: λιγότερες γυναίκες επιλέγουν να δραστηριοποιηθούν σε καλύτερα αμειβόμενους κλάδους όπως η οικοδομή, η βιομηχανία, οι μεταφορές, οι θετικές επιστήμες και οι τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ). «Η προσέλκυση περισσότερων γυναικών στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας, της μηχανολογίας και των μαθηματικών (STEM) θα συμβάλει στην αύξηση του ενωσιακού κατά κεφαλή ΑΕΠ από 2,2 [%] σε 3,0 % το 2050» ⁽⁴⁾. Εξάλλου, η Επιτροπή σημειώνει ότι οι άνδρες, από την άλλη πλευρά, σπάνια εισέρχονται σε τομείς καίριας σημασίας για το μέλλον της ευρωπαϊκής κοινωνίας και οικονομίας, όπως η εκπαίδευση και τα επαγγέλματα νοσοκόμων και νοσηλευτών στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περιθαλψής.

3.8. Σύμφωνα με το σχέδιο δράσης, οι γυναίκες εγκαταλείπουν την αγορά εργασίας για να φροντίσουν τα παιδιά και/ή άλλα μέλη της οικογένειάς τους και, όταν δεν εγκαταλείπουν την αγορά εργασίας εξολοκλήρου, συχνά δέχονται θέσεις χαμηλότερης ειδίκευσης προκειμένου να συνδυάσουν τα οικογενειακά τους καθήκοντα με την επιστροφή τους στην εργασία ⁽⁵⁾. Οι αρνητικές επιπτώσεις της έλλειψης δομών παιδικής φροντίδας υψηλής ποιότητας, οικονομικά προσίτων και με διευρυμένο ωράριο λειτουργίας, επί της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας εξετάζονται στους στόχους της Βαρκελώνης, οι οποίοι ωστόσο απέχουν ακόμη πολύ από την επίτευξή τους.

3.9. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις μισθολογικές επιπτώσεις για ορισμένες ευάλωτες ομάδες (γυναίκες επικεφαλής μονογονεϊκών οικογενειών, γυναίκες με χαμηλή ειδίκευση και γυναίκες που, επιπλέον, προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, έχουν κάποια αναπηρία κ.λπ.).

4. Το προτεινόμενο σχέδιο δράσης

4.1. Το σχέδιο δράσης που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει μια συνεκτική σειρά δραστηριοτήτων για την αντιμετώπιση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων από κάθε δυνατή οπτική γωνία, και όχι έναν μεμονωμένο παράγοντα ή αιτία. Οι εν λόγω δραστηριότητες θα αλληλοενισχύονται. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το σχέδιο αυτό, όμως συνιστά στην Επιτροπή να μεριμνήσει για την αξιολόγηση των ήδη υφιστάμενων σήμερα μέτρων και την εφαρμογή τους, κατά περίπτωση, μέσω του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

4.2. Έχουν προσδιοριστεί οκτώ κύριοι άξονες δράσης:

1. Βελτίωση της εφαρμογής της αρχής της ισότητας των αμοιβών·
2. Καταπολέμηση του διαχωρισμού των φύλων σε επαγγέλματα και κλάδους (του οριζόντιου διαχωρισμού)·
3. Εξάλειψη της «γυάλινης οροφής» (του κάθετου διαχωρισμού)·
4. Αντιμετώπιση της τροχοπέδης της φροντίδας·
5. Καλύτερη αξιοποίηση των δεξιοτήτων, προσπαθειών και ευθυνών των γυναικών·
6. Καταπολέμηση της αδιαφάνειας: αποκάλυψη των ανισοτήτων και των στερεοτύπων·
7. Προειδοποίηση και ενημέρωση σχετικά με το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων·
8. Ενίσχυση των συμπράξεων για την αντιμετώπιση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων.

Για να είναι αποτελεσματικές οι δράσεις αυτές, θα χρειαστούν συνέργειες μεταξύ των ενεργειών των βασικών φορέων σε επίπεδο ΕΕ, κρατών μελών και επιχειρήσεων.

⁽³⁾ Κοινή έκθεση για την απασχόληση 2017 (Joint Employment Report 2017).

⁽⁴⁾ COM(2017) 678 final.

⁽⁵⁾ EE L 129 της 11.4.2018, σ. 44.

4.3. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι τα περισσότερα από τα προτεινόμενα μέτρα για την ισότητα των φύλων είναι κατάλληλα και θεωρεί ότι το φιλόδοξο αυτό σχέδιο δράσης θα αποδειχθεί αποτελεσματικό εάν βασιστεί σε μια κοινή αντίληψη των παραγόντων που προκαλούν το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων. Ένα σημαντικό θέμα, επί του προκειμένου, συνίσταται στη συλλογή στατιστικών στοιχείων από την Eurostat, η οποία πρέπει να βασίζεται σε εξατομικευμένα στοιχεία και όχι πλέον σε στοιχεία επιπέδου νοικοκυριού, καθώς αυτά συγκαλύπτουν τη φτώχεια των γυναικών. Το σχέδιο θα πρέπει επίσης να στηριχθεί στην ενεργό συμμετοχή όλων των φορέων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα σε όλα τα επίπεδα: οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, θεσμικών οργάνων της ΕΕ, κρατών μελών, κοινωνικών εταίρων, δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων, εκπαιδευτικών φορέων, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών κ.λπ.

4.4. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στα κράτη μέλη την ανάγκη επένδυσης σε εκπαιδευτικά συστήματα που να μην εισάγουν αποκλεισμούς και διακρίσεις. Πρέπει να ενθαρρυνθεί μια πιο ισορροπημένη εκπροσώπηση των δύο φύλων όσον αφορά την πρόσβαση στις σπουδές σε γνωστικά αντικείμενα του μέλλοντος, όπως οι τομείς STEM (θετικές επιστήμες, τεχνολογία — συμπεριλαμβανομένων των ΤΠΕ—, μηχανική και μαθηματικά), ώστε να μπορούν στο μέλλον οι γυναίκες να διεκδικούν θέσεις εργασίας σε περισσότερα υποσχόμενους και καλύτερα αμειβόμενους κλάδους. Επιπλέον, είναι απαραίτητο οι γυναίκες να μπορούν να απολαύουν πρόσθετης κατάρτισης καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους (μέσω νέων τεχνολογιών, όπως η εξ αποστάσεως κατάρτιση), καθώς αυτό αποτελεί εξαιρετικό λόγο προαγωγής και, επομένως, αύξησης των αποδοχών. Ακόμη, για να αντιμετωπιστούν οι δημογραφικές προκλήσεις χωρίς να πλήττονται οι γυναίκες, θα ήταν σκόπιμο να ενθαρρυνθεί η ισορροπημένη εκπροσώπηση των φύλων και στους κοινωνικούς κλάδους, όπου οι γυναίκες είναι περισσότερες.

4.5. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ευαισθητοποιήσει τις επιχειρήσεις στο θέμα της ισότητας των αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών, ιδίως προς δικό τους όφελος, καθώς αυτό θα βελτιώσει την πρόσβαση στο εργατικό δυναμικό των γυναικών, λαμβανομένων υπόψη των προκλήσεων της δημογραφικής αλλαγής και της αυξανόμενης έλλειψης δεξιοτήτων.

4.6. Η ΕΟΚΕ είναι γενικά της άποψης ότι οι κοινωνίες θα πρέπει να πράξουν περισσότερα για να αντιμετωπίσουν τα πολιτισμικά αίτια και τα από μακρού καθιερωμένα στερεότυπα τα οποία συμβάλλουν στο έμμονο μισθολογικό χάσμα. Η Επιτροπή πρέπει να αξιολογήσει τις δράσεις που έχουν τεθεί σε εφαρμογή και να ενισχύσει τα ισχύοντα μέτρα.

5. Ο κείριος ρόλος των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών

5.1. Οι κοινωνικοί εταίροι είναι εξαιρετικά προσηλωμένοι στην επίτευξη ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και στην επίλυση των σχετικών προβλημάτων.

5.2. Το πλαίσιο δράσης για την ισότητα των φύλων του 2005, το οποίο υπογράφηκε από τους κοινωνικούς εταίρους της Ευρώπης, δείχνει ήδη τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να αντιμετωπιστεί η μισθολογική διαφορά μεταξύ των δύο φύλων: χρησιμοποιώντας τα υφιστάμενα πρακτικά εργαλεία και αναπτύσσοντας σαφείς και ενημερωμένες στατιστικές σε κλαδικό και εθνικό επίπεδο, ώστε να μπορούν οι κοινωνικοί εταίροι να αναλύουν και να κατανοούν τα πολύπλοκα αίτια του μισθολογικού χάσματος, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι τα συστήματα αμοιβών, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων αξιολόγησης των θέσεων εργασίας και των μισθών (ακαθάριστων μισθών και όχι ωρομισθιών), είναι διαφανή και ουδέτερα από πλευράς φύλου, ενώ παράλληλα δίδεται προσοχή στις ενδεχόμενες διακρίσεις που θα μπορούσαν να εισάγουν.

5.3. Για να δοθεί απάντηση στους φόβους των εργοδοτών σχετικά με τον επιπρόσθετο διοικητικό φόρτο, πρέπει να προβλέπονται επαρκή μέτρα στήριξης για τις επιχειρήσεις. Η μισθολογική ισότητα αποτελεί ευθύνη τόσο των συνδικάτων όσο και των εργοδοτών. Βεβαίως, πρέπει να οργανωθούν πρωτοβουλίες για την προώθηση της ισότητας στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, της αγοράς εργασίας, των δομών υποδοχής παιδιών κ.λπ. Ωστόσο, η μισθολογική διαφάνεια συνιστά επίσης μια λύση, καθώς η διαφάνεια και οι έλεγχοι σχετικά με τις αμοιβές έχουν τη δική τους θέση στη διαδικασία. Οι εταιρείες αρχίζουν να δεσμεύονται ότι θα καταπολεμήσουν όλες τις μορφές διακρίσεων στον χώρο εργασίας και αντιμετωπίζουν ήδη τα ζητήματα αυτά, με τρόπο ώστε να διασφαλίζονται σύγχρονα συστήματα αμοιβών, ουδέτερα από απόψεως φύλου, που να συνάδουν με την ποικιλομορφία των εθνικών συστημάτων εργασιακών σχέσεων. Είναι σημαντικό όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να διαδραματίσουν τον δικό τους ρόλο στο γεφύρωμα του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων και να εξηγήσουν τα πραγματικά του αίτια, να εξασφαλίσουν μια πιο συνεπή και τεκμηριωμένη προσέγγιση και να αποσαφηνίσουν πιθανές παρανοήσεις.

5.4. Τα συνδικάτα, από την πλευρά τους, αναγνωρίζουν ότι η ύπαρξη ενός νομικού πλαισίου που να ευνοεί την ισότητα των φύλων μπορεί να αποτελέσει σημαντικό κίνητρο για τις διαπραγματεύσεις, ιδίως για να πειστούν οι εργοδότες σχετικά με την οικονομική και κοινωνική σημασία των διαπραγματεύσεων για την προώθηση της ισότητας των φύλων. Επί του προκειμένου, μια έρευνα της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικαλιστικών Οργανώσεων (ΕΣΣΟ) διαπιστώνει ότι οι πλέον συνήθεις μισθολογικές συμφωνίες με σκοπό τη μείωση της μισθολογικής ανισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών επικεντρώνονται στους κατώτατους μισθούς και στην αύξηση των αμοιβών των χαμηλόμισθων εργαζομένων. Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, μόνο το 20 % των συνδικαλιστικών οργανώσεων διαπραγματεύθηκαν συμφωνίες για την καταπολέμηση του επαγγελματικού διαχωρισμού με την παροχή υψηλότερων μισθολογικών αυξήσεων στους χαμηλόμισθους εργαζόμενους σε κλάδους όπου κυριαρχούν οι γυναίκες.

5.5. Παρά τη συμμετοχή πολλών εργαζομένων γυναικών στο συνδικαλιστικό κίνημα, η εκπροσώπηση των γυναικών μεταξύ των στελεχών των συνδικαλιστικών οργανώσεων εξελίσσεται με πολύ βραδείς ρυθμούς. Οι συνδικαλιστικές ομάδες θα πρέπει να επιδιώξουν πιο ισορροπημένη εκπροσώπηση των φύλων για την εκπόνηση ενός αντιπροσωπευτικού σχεδίου δράσης για την ισότητα των φύλων. Παρόμοια κατάσταση παρατηρείται στα όργανα λήψης αποφάσεων των εργοδοτικών οργανώσεων (δημοσίων και ιδιωτικών) και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίες επίσης πρέπει να επιδιώξουν μεγαλύτερη πολυμορφία στην ανάπτυξη στρατηγικής για τα φύλα.

6. Προοπτικές

6.1. Η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης για το 2018 ⁽⁶⁾ στοχεύει στην αξιοποίηση της δυναμικής που δημιουργείται από την τρέχουσα οικονομική ανάπτυξη. Επικεντρώνεται στις μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην τόνωση, σύμφωνα με τον «χρυσό κανόνα», των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο και τους κοινωνικούς κλάδους, καθώς και στη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών προϊόντων, υπηρεσιών και εργασίας, με στόχο την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης παραγωγικότητας και ανάπτυξης, αλλά και στην ενίσχυση της ένταξης μέσω της βελτίωσης της ποιότητας των δημόσιων δαπανών, της δικαιότερης φορολογίας και του εκσυγχρονισμού των δημόσιων θεσμών.

6.2. Επιπλέον, η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης μπορεί να προκαλέσει τη δημιουργία πρόσθετων σταδίων σε όλο τον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, εισάγοντας στις εθνικές εκθέσεις και στις ανά χώρα συστάσεις όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων.

6.3. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων θα έπρεπε να είναι πλήρως ενσωματωμένος στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, με προτεραιότητα στις μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της απόκτησης δεξιοτήτων από τους εργαζομένους, στην προώθηση ίσων ευκαιριών στην αγορά εργασίας και δίκαιων συνθηκών εργασίας, στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας με στόχο τη στήριξη της αύξησης των μισθών, ιδίως των χαμηλότερων, καθώς και στην καλύτερη προσαρμογή των συστημάτων κοινωνικής προστασίας ώστε να καταστούν περισσότερο βιώσιμα.

6.4. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι η τρέχουσα ευνοϊκή συγκυρία, που οφείλεται στην όποια οικονομική ανάπτυξη και στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, θα μπορέσει να δώσει νέα ώθηση στη μείωση του χάσματος των αμοιβών μεταξύ γυναικών και ανδρών και ότι το προτεινόμενο σχέδιο δράσης θα αποδειχθεί πραγματικά αποτελεσματικό. Εάν κάτι τέτοιο δεν συμβεί ως τα τέλη του 2019, η ΕΟΚΕ θα εξετάσει το ενδεχόμενο να συμβουλευθεί την Επιτροπή να προτείνει νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα στο καταλληλότερο επίπεδο, κυρίως σε θέματα κυρώσεων και/ή κινήτρων.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽⁶⁾ COM(2017) 690 final.

Προσάρτημα

Παρατίθεται κατωτέρω κατάλογος των κυριότερων εγγράφων της Επιτροπής που αποσκοπούν στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων και, ειδικότερα, του μισθολογικού χάσματος μεταξύ ανδρών και γυναικών:

- Οδηγία για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης (αναδιατύπωση) (2006/54/EK), στην οποία ενσωματώνεται η αρχή της ισότητας των αμοιβών που κατοχυρώνεται στις συνθήκες της ΕΕ από το 1957,
  - Σύμβαση αριθ. 100 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) σχετικά με την ίση αμοιβή, 1951,
  - Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με την ενίσχυση της αρχής της ισότητας της αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών μέσω της διαφάνειας [2014/124/ΕΕ] και Έκθεση της Επιτροπής για την εφαρμογή της σύστασης C(2014) 1405 [COM(2017) 671],
  - Στρατηγική δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ισότητα των φύλων (2016-2019),
  - Πρόταση οδηγίας σχετικά με τη βελτίωση της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων σε θέσεις μη εκτελεστικών διοικητικών στελεχών των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών [COM(2012) 614 final],
  - Διακήρυξη της Ρώμης του 2017,
  - Διοργανική διακήρυξη για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, της 17ης Νοεμβρίου 2017, κατά την κοινωνική διάσκεψη κορυφής για τη δίκαιη απασχόληση και την ανάπτυξη, στο Γκέτεμποργκ της Σουηδίας,
  - Πρόταση οδηγίας σχετικά με την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής για τους γονείς και τους φροντιστές [COM(2017) 253 final],
  - Σχέδιο δράσης της ΕΕ 2017-2019 — «Αντιμετώπιση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων» [COM(2017) 678 final].
-

